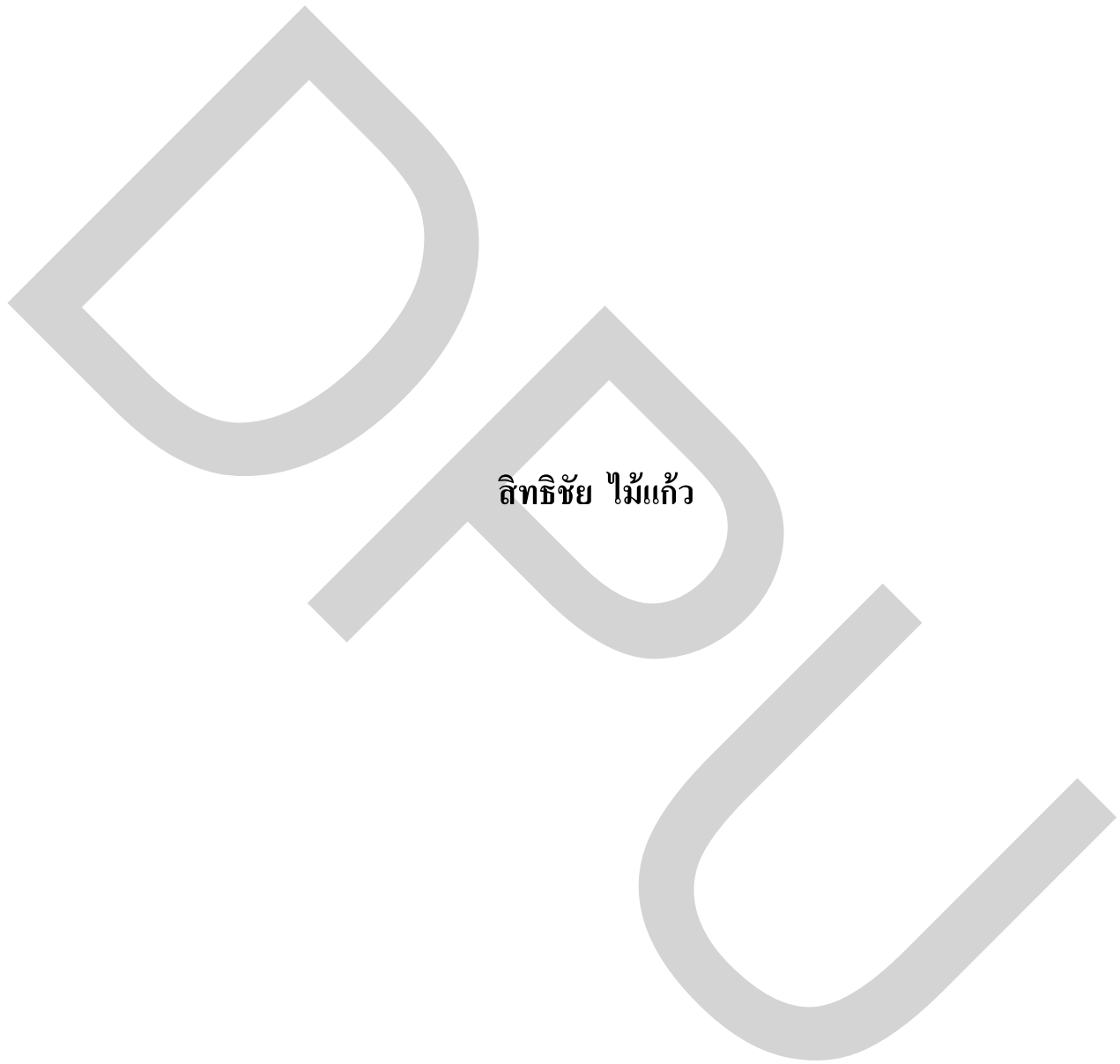

การใช้ดุลยพินิจในการรอกการลงโทษ: ศึกษาปัญหาการให้เหตุผลในคำพิพากษาคดีอาญา

ลิขสิทธิ์ ไม้แก้ว

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2557

**Using Judgement to Await Punishment: Study the Problem of
Reasoning in Criminal Court**

Sitthichai Maikaew

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws**

Department of Law

Pridi Bhanomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2014

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การใช้ดุลยพินิจในการรอกการลงโทษ: ศึกษาปัญหาการให้เหตุผล ในคำพิพากษาคดีอาญา
ชื่อผู้เขียน	สิทธิชัย ไม้แก้ว
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2556

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการให้เหตุผลของคำพิพากษาคดีอาญาในกรณีที่ศาลมีดุลยพินิจในการรอกการลงโทษให้แก่จำเลย โดยเหตุที่ว่าการทำคำพิพากษาคดีอาญากฎหมายบังคับให้ศาลต้องแสดงเหตุผลไว้ในคำพิพากษาทุกฉบับ ซึ่งการให้เหตุผลในคำพิพากษาถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการตรวจสอบอำนาจศาลที่มีความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ซึ่งก็หมายความรวมถึงเหตุผลในการใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษให้แก่จำเลยด้วย และในกรณีที่ศาลใช้ดุลยพินิจรอกการลงโทษให้แก่จำเลยก็เป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยเช่นกัน

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาพิจารณาเกี่ยวกับเหตุผลในคำพิพากษาว่าศาลให้เหตุผลอย่างไรในคำพิพากษาที่รอกการลงโทษหรือไม่รอกการลงโทษให้แก่จำเลย และในแต่ละคดีที่ศาลมีคำพิพากษานั้นศาลมีคำพิพากษาให้รอกการลงโทษหรือไม่รอกการลงโทษให้จำเลยแต่ละคนเหมาะสมหรือไม่เพียงไร เมื่อพิจารณาจากบทกฎหมายในเรื่องการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ก็ได้บัญญัติเงื่อนไขในกรณีที่ศาลจะสามารถใช้ดุลยพินิจในการรอกการลงโทษ ในส่วนของอัตราโทษอันเป็นเงื่อนไขให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจพิพากษาให้รอกการลงโทษให้แก่จำเลยได้ ทั้งยังได้บัญญัติให้ศาลพิจารณาลักษณะของการกระทำความผิด สภาพการกระทำความผิด ตลอดจนประวัติภูมิหลังของจำเลย เพื่อใช้ประกอบการกำหนดโทษและพิจารณาว่ามีเหตุสมควรให้รอกการลงโทษให้แก่จำเลยหรือไม่อย่างไร ทั้งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 186 ยังบัญญัติให้ศาลต้องแสดงเหตุผลในคำพิพากษา ซึ่งหมายความรวมถึงการแสดงผลเหตุผลในส่วนของการกำหนดโทษด้วย ซึ่งจะทำให้ผู้ที่ได้อ่านคำพิพากษามั่นใจว่าที่ศาลได้พิพากษานั้นศาลใช้ดุลยพินิจเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน

Thesis Title	Using Judgement to Await Punishment: Study the Problem of Reasoning in Criminal Court
Author	Sitthichai Maikaew
Thesis Advisor	Associate Professor Achariya Chutinun
Department	Law
Academic Year	2013

ABSTRACT

This thesis aim is to research the reasoning of the judgment in the criminal case, in case; the court has discretion to suspension of punishment for the defendant by the reason that the judgment of criminal law, the court must express his decision in all his judgments. The decision of the court shall constitute significant part in examination the power of the court to make an independent judgment in deciding all cases. It also includes decision under his discretion for imposed penalty to the defendant and the court uses his discretion for suspension of punishment for the defendant, it is part of the penalty to be imposed upon the defendant as well.

Therefore, it is necessary to consider as to the reason in judgment on the court decision how the court has the reason for non-suspension or suspension of punishment to the defendant in any cases and, in each case, whether the court impose properly under the law of non-suspension or suspension of punishment or not. When the Criminal law has any conditions for the court to use his discretion in his sentence, considering the law in regard to suspension of punishment under the Criminal Law section 56, the schedule of any penalty that is the condition for the court can use his discretion to sentence the defendant. The Criminal law also provides that the court shall consider the condition and nature of the offense and background of the defendant for deciding to impose the penalty to the defendant and whether the defendant should be suspended or not.

Moreover, the Criminal Procedure Code section 186 also provides that the court shall express his reason in his judgment, which shall include a justification for penalty to be imposed to the defendant. This will make sure that, who has read the judgment, the court shall decide the case under his discretion properly to each offenders.

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณอย่างสูงต่อท่านรองศาสตราจารย์ อัจฉริยา ชูตินันท์ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ารับเป็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คอยช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่างๆ อย่างใกล้ชิด อีกทั้งเอาใจใส่และเกี่ยวเชิญจนกระทั่งผู้เขียน สามารถเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นผลสำเร็จออกมาได้

กราบขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล อาจารย์ ดร.กรรภิรมย์ โกมลารชุน และอาจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ ที่ได้สละเวลาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ เล่มนี้ ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้บรรลุผล

และที่ขาดเสียไม่ได้คือ พันตำรวจโทเดชาชัย ณ ลำปาง อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้บังคับบัญชาของผู้เขียน ที่ได้ให้การสนับสนุนในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นอย่างดี ตลอดจน พี่ๆ และ น้องๆ ที่สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีพิเศษ 1 สำนักงานคดีพิเศษ สำนักงานอัยการสูงสุด ที่ได้ช่วยเหลือในการพิมพ์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลงได้ในระยะเวลาอันจำกัด

ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ วิทยานิพนธ์เล่มนี้ไม่อาจจะสำเร็จลงได้ หากผู้เขียนไม่ได้ รับกำลังใจและแรงสนับสนุนจนเกิดความมานะพากเพียรจากครอบครัวของข้าพเจ้า อันได้แก่ บิดา มารดา นางสาวทิพจฬา ฉันทนสุขกิจ พี่สาวของผู้เขียน และนางสาวเกศสุดา จิระชงศ์กูร ผู้ซึ่งเป็น แรงบันดาลใจให้ผู้เขียนพยายามที่จะผลักดันตัวเองให้เจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านการงานและการศึกษา จนสามารถจัดทำวิทยานิพนธ์นี้จนสำเร็จสมความมุ่งหมาย

ในส่วนที่มีประโยชน์และมีคุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ถ้าหากพอมิผู้เขียนขอบอบ บูชาพระคุณแด่ผู้บุพการี ครูบาอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ส่วนข้อบกพร่องใดๆ ผู้เขียนขอน้อม รับไว้แต่ผู้เดียว

สิทธิชัย ไม้แก้ว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	8
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	8
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	9
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา	9
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
2. แนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษ การเลียงโทษจำคุก และการรอกการลงโทษ	11
2.1 ทฤษฎีว่าด้วยการลงโทษ	11
2.1.1 วัตถุประสงค์ของการลงโทษ	13
2.1.2 แนวคิดในการกำหนดโทษ	15
2.1.3 การลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล.....	17
2.2 แนวคิดในการการเลียงโทษจำคุก	18
2.3 แนวคิดในการรอกการลงโทษ.....	20
2.4 การรอกการลงโทษในประเทศไทย.....	21
2.4.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการรอกการลงโทษ.....	24
2.4.2 ผลดีและผลเสียของการรอกการลงโทษ.....	24
3. การให้เหตุผลในคำพิพากษากรณีรอกการลงโทษของศาลต่างประเทศ.....	26
3.1 การพิจารณาคดีและการทำคำพิพากษาของศาลประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	26
3.1.1 ลักษณะทั่วไปของคำพิพากษา	28
3.1.2 เหตุผลของคำพิพากษา.....	29
3.1.3 การรอกการลงโทษ	32

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.1.4 เหตุผลในการรอกการลงโทษ.....	35
3.2 การพิพากษาคดีและทำคำพิพากษาของศาลประเทศฝรั่งเศส.....	37
3.2.1 ลักษณะทั่วไปของคำพิพากษา	37
3.2.2 เหตุผลของคำพิพากษา.....	38
3.2.3 การรอกการลงโทษ	38
3.2.4 เหตุผลในการรอกการลงโทษ.....	40
3.3 การพิพากษาคดีและทำคำพิพากษาของศาลประเทศอังกฤษ	40
3.3.1 ลักษณะทั่วไปของคำพิพากษา	40
3.3.2 เหตุผลของคำพิพากษา.....	41
3.3.3 การรอกการลงโทษ	41
3.3.4 เหตุผลในการรอกการลงโทษ.....	43
3.4 การพิพากษาคดีและทำคำพิพากษาของศาลประเทศสหรัฐอเมริกา.....	43
3.4.1 ลักษณะทั่วไปของคำพิพากษา	43
3.4.2 เหตุผลของคำพิพากษา.....	48
3.4.3 การรอกการลงโทษ	49
3.4.4 เหตุผลในการรอกการลงโทษ.....	51
4. การให้เหตุผลในคำพิพากษากรณีรอกการลงโทษของศาลไทย	52
4.1 รูปแบบการดำเนินคดีอาญาของศาลไทย	53
4.2 การให้เหตุผลในคำพิพากษาของศาลไทย	55
4.3 สาเหตุของปัญหาในการให้เหตุผลในคำพิพากษาคดีอาญาของไทย	59
4.4 หลักเกณฑ์ในการรอกการลงโทษในประมวลกฎหมายอาญา	60
4.5 การคุมความประพฤติในระหว่างรอกการลงโทษ.....	65
4.6 การฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุมประพฤติ	65
4.7 การให้เหตุผลกรณีศาลมีคำพิพากษาให้รอกการลงโทษ	66
4.8 เหตุผลที่จะต้องแสดงไว้ในคำพิพากษาที่ให้รอกการลงโทษ.....	70
4.9 ข้อจำกัดของศาลเกี่ยวกับการใช้ดุลยพินิจในการรอกการลงโทษ	71
4.10 ผลของการไม่ให้เหตุผลกรณีศาลรอกการลงโทษ	74
4.11 ตัวอย่างการให้เหตุผลของศาลฎีกา.....	74

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	79
5.1 บทสรุป.....	79
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	81
บรรณานุกรม.....	84
ภาคผนวก.....	90
ก คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3446/2537.....	91
ข คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4148/2532.....	103
ค คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 429-430/2505.....	106
ง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 515/2542.....	109
จ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2440/2551.....	112
ฉ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1030/2543.....	115
ช คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1031/2543.....	118
ซ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3442/2535.....	121
ประวัติผู้เขียน.....	124

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การลงโทษเป็นวิธีการโต้ตอบของชุมชนต่อผู้ทำละเมิดต่อกฎระเบียบของสังคมในการที่จะต้องรับโทษนั้นๆ¹ และโดยเหตุที่ผู้เสียหายไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้เองรัฐจึงต้องเข้ามาดำเนินการแทนผู้เสียหายในการลงโทษผู้กระทำความผิด ดังนั้น การลงโทษผู้กระทำความผิดจึงเป็นหน้าที่ของสังคมมิใช่การแก้แค้นของผู้เสียหายต่อผู้กระทำความผิด

แต่เดิมการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นรัฐส่วนใหญ่มีแนวความคิดมาจากการแก้แค้นทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย โดยการลงโทษเน้นการลงโทษให้สาสมกับ ความเสียหาย ความผิดหรือ ความร้ายแรงที่ผู้กระทำได้ก่อขึ้น แต่ปัจจุบันแนวความคิดได้มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยมีแนวความคิดในการลงโทษใหม่ที่ว่า การลงโทษเป็นการบำบัด แก้ไขผู้กระทำความผิดเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเหล่านั้นกลับเข้าสู่สังคม และไม่ก่อปัญหาให้แก่สังคมอีก

ดังนั้น การกำหนดโทษที่จะใช้กับผู้กระทำความผิดให้เหมาะสมกับความผิด และตัวผู้กระทำจึงมีความสำคัญต่อการป้องกันมิให้ผู้นั้นกลับไปทำความผิดซ้ำขึ้นอีกโดยการกำหนดโทษควรจะมีการนำพฤติกรรม ประวัติภูมิหลัง ของผู้กระทำความผิดมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณากำหนดโทษให้มากขึ้น นอกเหนือไปจากการพิจารณาจากความร้ายแรงของพฤติกรรมผู้กระทำความผิด เนื่องจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติภูมิหลังของผู้กระทำความผิดจะทำให้ทราบว่าผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดครั้งแรก หรือกระทำความผิดซ้ำและยังทำให้ทราบถึงสาเหตุของการกระทำความผิดรวมทั้งพฤติกรรม และสิ่งแวดล้อมของผู้กระทำความผิดอีกด้วย อันจะทำให้การกำหนดโทษมีความเหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดมากยิ่งขึ้น โดยส่งผลทำให้ผู้กระทำความผิดซึ่งไม่ใช่ผู้ร้ายโดยสันดานสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้ง่ายขึ้น และยังทำให้ผู้กระทำความผิดโดยสันดาน ซึ่งยากต่อการแก้ไขได้รับโทษจำคุกในระยะยาว ไม่สามารถออกมาก่อความเดือดร้อนต่อสังคมได้อีก²

สำหรับประเทศไทยนั้น ได้ยอมรับปรัชญาการลงโทษที่ว่า “การลงโทษควรคำนึงถึงการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดให้กลับสู่สังคมโดยการหลีกเลี่ยงโทษจำคุกระยะสั้น” เนื่องจากได้

¹ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ ก (2549). กฎหมายอาญาหลักและปัญหา (ครั้งที่ 7). หน้า 358.

² พรธิดา เอี่ยมศิลา. (2549). ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดเพื่อประกอบการดำเนินคดีอาญา. หน้า 2.

มองเห็นผลเสียอันเกิดจากการลงโทษจำคุกกระยะสั้นต่อการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดในอนาคต ดังนั้นในปัจจุบันจึงมีการหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกกระยะสั้น ดังจะเห็นได้จากการนำเอาการรอกการลงโทษ มาใช้ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด³

การรอกการลงโทษเป็นวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อหลีกเลี่ยงโทษจำคุกในระยะสั้น รอกการลงโทษในที่นี้มีความหมายอย่างกว้างหมายรวมถึงรอกการกำหนดโทษด้วย⁴ แต่เดิมจุดประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำความผิดก็เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนที่ผู้กระทำความผิดที่ทำความเสียหายให้กับสังคม ทั้งเป็นการป้องปรามไม่ให้มีการกระทำเช่นนั้นขึ้นอีก เพราะบุคคลอื่นที่คิดจะกระทำผิดเกิดความเกรงกลัวต่อโทษที่จะใช้ คือ “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” การลงโทษจึงใช้วิธีการที่โหดร้ายแทนที่จะช่วยให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกสำนึกตนและกลับตัวเป็นคนดี⁵ ต่อมาจึงมีแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิด โดยมุ่งแก้ไข อบรมนิสัยของผู้ถูกลงโทษให้กลับตัวเป็นคนดีในสังคม แต่การลงโทษจำคุกในระยะสั้นไม่สามารถสนองตอบจุดมุ่งหมายดังกล่าว เนื่องจากระยะเวลาสั้นเกินกว่าที่จะอบรมแก้ไขนิสัยของผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ยังมีผลเสียต่อบุคคลดังกล่าวที่ต้องได้ชื่อว่าเคยติดคุกติดตะรางมาแล้ว และก่อให้เกิดการเสื่อมเสียชื่อเสียงหน้าที่การงาน ทั้งบุคคลดังกล่าวอาจไม่ใช่ผู้ร้ายโดยสันดาน และความผิดที่บุคคลดังกล่าวกระทำก็ไม่ใช่ว่าร้ายแรง เพื่อหลีกเลี่ยงผลร้ายของการลงโทษจำคุกกระยะสั้นดังกล่าว จึงมีการนำวิธีการรอกการลงโทษมาใช้⁶

ในการเลือกใช้มาตรการเลี่ยงโทษจำคุก ผู้พิพากษาต้องไตร่ตรองว่า มาตรการนี้จะเป็นผลดีทั้งต่อตัวผู้กระทำความผิด และต่อชุมชน ความยากลำบากในการพิจารณาประการหนึ่งก็คือผู้พิพากษาจะต้องคาดคะเนถึงพฤติกรรมของมนุษย์ ในขณะที่สังคมยังมีความต้องการให้คำพิพากษาที่มีลักษณะที่เหมาะสมกับน้ำหนักของอาชญากรรม และ ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้กระทำความผิดก่อขึ้นด้วยนั้น การจำคุกจึงถูกพิจารณาว่าเป็นรูปแบบของการลงโทษที่รุนแรงที่สุดที่ช่วยป้องกันสาธารณชนจากอาชญากรรมครั้งต่อไป และ ยังเป็นการป้องกันอาชญากรรมอย่างเฉียบขาด กล่าวได้ว่ายิ่งอาชญากรรมมีความรุนแรงมากขึ้นเพียงใด ผู้กระทำความผิดก็มีโอกาสที่จะได้รับการใช้มาตรการเลี่ยงโทษจำคุกน้อยลงเท่านั้น ถ้ามาตรการเลี่ยงโทษจำคุกถูกใช้ในทางที่ผิด หรือมีการใช้เพียง

³ เกียรติภูมิ แสงศศิธร. (2533). *กระบวนการกำหนดโทษจำเลยคดีอาญา: เปรียบเทียบของไทยกับต่างประเทศ*. หน้า 4-5.

⁴ จิตติ ดิงศักดิ์. (2514). *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอน 2*. หน้า 860.

⁵ วัชรภรณ์ จิตรชุม. (2545). *การหลีกเลี่ยงโทษจำคุกโดยงานคุมประพฤติ: ศึกษาเฉพาะอัตราโทษการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา*. หน้า 11.

⁶ วีระชาติ เอี่ยมประไพ. (2530, มีนาคม-เมษายน). “รอกการลงโทษ.” *กระทรวงยุติธรรม*. หน้า 57-58.

บางส่วน โดยไม่คำนึงถึงความรุนแรงของอาชญากรรม ความเชื่อมั่นของชุมชนต่อการใช้มาตรการ
 เลี่ยงโทษจำคุก และความเชื่อมั่นต่อระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยรวมก็จะหมดสิ้นไป
 สำหรับอาชญากรรมที่ร้ายแรงการจำกัดอิสรภาพของผู้กระทำผิดและการปราบปรามการเกิด
 อาชญากรรมครั้งต่อไปยังมีลำดับความสำคัญมากกว่าการใช้การบำบัดฟื้นฟูในชุมชน⁷

การใช้ดุลยพินิจในการลงโทษ หมายถึง การใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษที่จะลงแก่
 จำเลยภายหลังจากที่พิจารณาแล้วว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามที่โจทก์ฟ้องกล่าวหาจำเลย โดยในการ
 พิจารณากำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยนั้นต้องคำนึงถึงทฤษฎี และความประสงค์แห่งการลงโทษว่า
 โทษที่จะลงแก่จำเลยนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อสิ่งใด เพื่อแก้แค้นทดแทน เพื่อข่มขู่ หรือเพื่อปรับปรุง
 แก้ไข

การกำหนดโทษเป็นการใช้ดุลยพินิจของศาลกล่าวคือ ศาลมีความเป็นอิสระที่จะลงโทษ
 จำเลยเท่าที่ไม่เกินอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ในต่างประเทศได้มีการ
 พัฒนารอบการใช้ดุลยพินิจ หรือหลักวิชาในเรื่องของการใช้ดุลยพินิจออกไปโดยละเอียด แยกแยะ
 ลงไปอย่างค่อนข้างที่จะโปร่งใสมากขึ้น ประชาชนสามารถคาดหมายการใช้ดุลยพินิจของ
 หน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจในระดับต่างๆ ได้ชัดเจนขึ้น แต่ต้องแยกว่าข้อเท็จจริงเป็น
 อย่างไร และประเด็นของเรื่องดุลยพินิจเป็นอย่างไร และมีการพัฒนาหลักการใช้หรือปรัชญาของ
 กฎหมายในเรื่องดุลยพินิจนั้นอย่างเป็นระบบ⁸

กำหนดโทษที่ลงให้แก่จำเลยหลังจากที่ศาลได้วินิจฉัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง
 เป็นการใช้อำนาจดุลยพินิจอย่างหนึ่ง ซึ่งการใช้อำนาจดุลยพินิจ หรือแนวทางการใช้อำนาจดุลยพินิจ เป็นความ
 ละเอียดอ่อนในการพิจารณาคดี มีแนวทาง มีกรอบ และต้องมีหลักเกณฑ์ชัดเจนและมีเหตุผล
 โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ประชาชนสามารถเข้าใจ เชื่อมั่น และผู้มีอำนาจตรวจสอบก็สามารถ
 ที่จะตรวจสอบเหตุผลและความถูกต้องได้

เนื่องจากศาลเป็นองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดี
 เพื่อให้เกิดข้อยุติของคดีขึ้น การทำหน้าที่ดังกล่าวให้เกิดประสิทธิภาพและมีคุณภาพได้นั้น รัฐจะให้
 หลักประกันแก่ศาลผู้ทำหน้าที่นี้คือ หลักความเป็นอิสระของศาลหรือผู้พิพากษาในการวินิจฉัยคดี
 แต่ความเป็นอิสระของศาลนั้นมีใช่เป็นอิสระไปเลยโดยไม่มีสิ่งใดมาทดแทนความเป็นอิสระ

⁷ กระทรวงยุติธรรม. (2543, 21-22 กุมภาพันธ์). “ทางเลือกแทนการลงโทษจำคุก.” *การประสานความร่วมมือในการแก้ไขผู้กระทำผิดในชุมชนยุค 2002 กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม* (รายงานการสัมมนา).
 หน้า 8.

⁸ สรรค์ชัย สุทธิชนะนิง. (2551). *การนำเสนอข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องหาเข้าสู่คดีอาญา*. หน้า

ดังกล่าว การทดแทนความเป็นอิสระของผู้พิพากษาในการพิจารณาบรรดาคดีนั้นคือให้เหตุผลของศาลหรือของผู้พิพากษาในการชี้ขาดประเด็นของคดีต่างๆ ไม่ว่าจะปัญหาข้อเท็จจริง หรือ ปัญหาข้อกฎหมาย เพราะการให้เหตุผลในประเด็นแห่งคดีและการชี้ขาดในคดีนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนและคู่ความได้ทำการตรวจสอบแนวคิด ทฤษฎี หรือนิติปรัชญาของศาลหรือผู้พิพากษาที่ใช้ในการตัดสินคดีว่ามีเหตุผล (Reason) ที่สมเหตุสมผล (Logical) มากน้อยเพียงใดซึ่งปรากฏอยู่ในคำวินิจฉัย⁹ และโดยเหตุที่คำพิพากษาในคดีอาญามีผลกระทบต่อสังคมโดยรวมคำพิพากษาในคดีอาญาศาลจะต้องให้เหตุผลในคำพิพากษาด้วยเสมอ¹⁰

ในประเทศไทยได้มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่า “คำพิพากษาหรือคำสั่งต้องมีข้อความสำคัญเหล่านี้เป็นอย่างน้อย

- (1)
- (2)
- (3)
- (4)
- (5)
- (6) เหตุผลในการตัดสินทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย¹¹

⁹ อมร จันทรสุมบุรณ์. (2535, 3 มิถุนายน). “พระราชกำหนดนิรโทษกรรมกับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ.” *มติชนรายวัน*. หน้า 2.

¹⁰ Yosiyuki Noda. (1976). *Introduction to Japanese Law*. Translated by Anthony H. Angelo. p. 230.

¹¹ มาตรา 186 บัญญัติว่า คำพิพากษาหรือคำสั่งต้องมีข้อความสำคัญเหล่านี้เป็นอย่างน้อย

- (1) ชื่อศาลและวันเดือนปี
 - (2) คดีระหว่างใคร โจทก์ก็ใครจำเลย
 - (3) เรื่อง
 - (4) ข้อหาและคำให้การ
 - (5) ข้อเท็จจริงซึ่งพิจารณาได้ความ
 - (6) เหตุผลในการตัดสินทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย
 - (7) บทมาตราที่ยกขึ้นปรับ
 - (8) คำชี้ขาดให้ยกฟ้องหรือลงโทษ
 - (9) คำวินิจฉัยของศาลในเรื่องของกลางหรือในเรื่องฟ้องทางแพ่ง
- คำพิพากษาในคดีที่เกี่ยวกับความผิดลหุโทษ ไม่จำเป็นต้องมีอนุมาตรา (4) (5) และ (6).

ดังนั้น การที่ศาลจะใช้ดุลยพินิจในการลงโทษจำเลยโดยและใช้มาตรการรอกการลงโทษให้แก่จำเลยนั้นในคำพิพากษาของศาลก็จำเป็นที่จะต้องมีความเหตุที่ศาลมีดุลยพินิจเช่นนั้นไว้ให้ปรากฏในคำพิพากษาดูด้วยเช่นเดียวกัน ว่าด้วยเหตุใดศาลจึงใช้มาตรการรอกการลงโทษให้แก่จำเลยหาใช่เพียงแต่เฉพาะเหตุผลในกรณีที่ศาลวินิจฉัยปัญหาว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องโจทก์หรือไม่เท่านั้น

การให้เหตุผลในคำพิพากษาในกรณีที่ศาลใช้มาตรการในการรอกการลงโทษให้แก่จำเลยนั้น เหตุผลที่ศาลได้อธิบาย หรือ แสดงไว้ในคำพิพากษานั้นๆ ต้อง สามารถตอบปัญหาของสังคมให้ได้ว่า ที่ศาลใช้มาตรการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลยโดยพิพากษาให้รอกการลงโทษเอาไว้ นั้นเป็นการใช้ดุลยพินิจของศาลที่เหมาะสม อยู่บนหลักเกณฑ์ของกฎหมาย และเสมอภาคกันในทางกฎหมาย

คำพิพากษาของศาลหลายฉบับที่ศาลใช้ดุลยพินิจในการรอกการลงโทษหรือไม่นั้น แม้ในคำพิพากษานั้นๆ จะได้แสดงเหตุผลเอาไว้ก็ตามแต่หาก พิจารณาคำพิพากษาในคดีที่ศาลพิจารณาเลือกใช้มาตรการในการรอกการลงโทษให้แก่จำเลยที่กระทำความผิดในคดีอาญาคดีหนึ่ง ซึ่งตามขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยถือว่าเป็นเรื่องร้ายแรงแต่ศาลกลับพิพากษาให้รอกการลงโทษ ซึ่งจะเห็นว่า เหตุผลในคำพิพากษาคดีฝืนต่อความรู้สึกของผู้ที่ศึกษากฎหมายเป็นอย่างมาก เนื่องจากจำเลยในคดีดังกล่าวได้ทำร้ายพระภิกษุ ซึ่งตามขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยถือว่าพระสงฆ์เป็นที่เคารพสักการะ แม้แต่การใส่ร้าย หรือพูดจาที่ไม่เหมาะสมแก่พระสงฆ์ก็เป็นกริยาที่ไม่ควรกระทำ แต่จำเลยในคดีนี้กลับทำร้ายพระสงฆ์ด้วยการใช้มีดแทงพระสงฆ์ และที่ฝืนต่อความรู้สึกของผู้เขียนและผู้อ่านคำพิพากษาฎีกาฉบับนี้คือ พระภิกษุที่จำเลยได้ใช้มีดแทงทำร้ายรูปดังกล่าวเป็นอาจารย์ผู้ให้ที่พักอาศัย อบรมสั่งสอนและเลี้ยงดูจำเลย ที่จำเลยทำร้ายพระสงฆ์รูปดังกล่าวเพราะพระภิกษุได้ว่ากล่าวตักเตือนจำเลยและตีจำเลยซึ่งเป็นเรื่องปกติในการอบรมสั่งสอนตามขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย แต่ศาลฎีกากลับพิพากษาให้รอกการลงโทษแก่จำเลย ซึ่งศาลฎีกาได้มีคำวินิจฉัยในคดีดังกล่าวว่า “การที่พระใบฎีกาเอี่ยม บังคับจะเอาผิดจากจำเลยและจำเลยแสดงกริยาขัดขืนจึงได้ใช้ไม้ฟาดจำเลยไปที่หนึ่ง เป็นการใช้อำนาจของอาจารย์ปกครองศิษย์ภายในขอบเขตอันสมควร ย่อมไม่ใช่การข่มเหงจำเลยด้วยเหตุไม่เป็นธรรม แม้จำเลยจะบันดาลโทสะขึ้น เพราะเหตุนี้ก็ปรับว่าเป็นบันดาลโทสะตามกฎหมายนั้นหาได้ไม่...ศาลฎีกาไคร่ครวญตามกระบวนการแล้วเห็นว่าจำเลยถูกอาจารย์เข้มงวดกวดขันเอาจริงเอาจังเลยขาดความยังคิดไปชั่วขณะเท่านั้น จึงได้กระทำความผิดขึ้นเกิดเหตุแล้วจำเลยศึกษาต่อมาจนได้เข้ามาเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จะบั่นทอนอนาคตจำเลยเสียในขณะนี้เป็นที่น่าเสียดายอยู่ ศาลอาญาใช้ดุลยพินิจให้รอกการลงโทษแก่จำเลยจึงประกอบด้วยเหตุผลอันสมควร...พิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลย 2 ปี แต่ให้รอกการลงโทษไว้ตาม

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 มีกำหนด 5 ปี¹² เมื่อพิจารณาถึงความร้ายแรงแห่งการกระทำ ความผิดแล้วเป็นข้อนำคิดว่าที่ศาลฎีกาพิพากษาให้รอการลงโทษนั้นเหมาะสมกับตัวจำเลยแล้ว หรือไม่ หากเทียบสัดส่วนความร้ายแรงของการกระทำ ความผิดและเหตุส่วนตัวของจำเลย

ในอีกคดีหนึ่งจำเลยที่ 2 เป็นกรรมการบริษัทของจำเลยที่ 1 แต่ละเลยไม่เอาใจใส่ดูแล และแก้ไขรถบรรทุกก๊อชของบริษัทยังจำเลยที่ 1 จนทำให้เมื่อรถบรรทุกก๊อชของจำเลยที่ 1 เกิดอุบัติเหตุ รถบรรทุกก๊อชคันดังกล่าวจึงเกิดระเบิดขึ้น แต่ศาลฎีกากลับเห็นว่า การที่จำเลยที่ 2 ได้ติดตามเอาใจใส่ผู้ได้รับความเสียหาย และชดใช้ค่าเสียหายอันเป็นเหตุอื่นที่ควรได้รับความปรานีจึงพิพากษาให้รอการลงโทษ ซึ่งศาลฎีกาให้เหตุผลในคำพิพากษาฉบับนี้ว่า “จำเลยที่ 2 เป็นกรรมการผู้จัดการของจำเลยที่ 1 นิติบุคคล มีหน้าที่ควบคุมละบริหารงานในฐานะเป็นผู้แทนจำเลยที่ 1 แต่เพิกเฉยไม่จัดการแก้ไขรถยนต์บรรทุกก๊อชคันเกิดเหตุ กลับนำรถยนต์บรรทุกก๊อชมาใช้จนกระทั่งรถเกิดระเบิด แต่จำเลยที่ 2 เป็นกรรมการผู้จัดการของจำเลยที่ 1 นิติบุคคล มีหน้าที่ควบคุมและบริหารงานในฐานะเป็นผู้แทนจำเลยที่ 1...ประกอบกับคดีนี้มีสาเหตุจากการขับรถโดยประมาทของนายสุทันเป็นสำคัญ จำเลยที่ 2 เพียงแต่ไม่ได้ดูแลและปฏิบัติตามกฎกระทรวงเท่านั้น การที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษาลงโทษจำเลยที่ 2 จำคุก 5 ปี จึงหนักเกินไป สมควรกำหนดโทษให้จำเลยเสียใหม่ เพื่อให้เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งคดี ฎีกาข้อนี้ของจำเลยฟังขึ้น ปัญหาว่าเหตุสมควรรอการลงโทษจำเลยที่ 2 หรือไม่ เห็นว่า หลังเกิดเหตุแล้วจำเลยที่ 2 ได้ติดตามเอาใจใส่ผู้เสียหายด้วยดีตลอดมา และพยายามชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายไปแล้วบางส่วน และเพื่อให้จำเลยมีโอกาสชดใช้ค่าเสียหายส่วนที่เหลือให้แก่ผู้เสียหายต่อไป การที่ศาลล่างไม่รอการลงโทษจำคุกให้จำเลยที่ 2 นั้น ศาลฎีกาไม่เห็นพ้องด้วย พิจารณาให้ลงโทษจำคุกจำเลยที่ 2 มีกำหนด 2 ปี และให้รอการลงโทษไว้ มีกำหนด 3 ปี¹³ หากพิจารณาพฤติการณ์แห่งการกระทำ ความผิดของจำเลยที่ 2 ในคดีนี้จะเห็นได้ว่า การที่จำเลยที่ 2 ละเลยและไม่เอาใจใส่ตรวจตราดูแลรถบรรทุกก๊อชดังกล่าวนี้หากรถบรรทุกก๊อชเกิดอุบัติเหตุขึ้นอาจเกิดระเบิดขึ้นโดยง่าย ก๊อชที่จำเลยที่ 1 บรรทุกก็เป็นก๊อชอันตรายจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นกรรมการของจำเลยที่ 1 จึงจำต้องระมัดระวังให้มาก การที่จำเลยที่ 2 ไม่สนใจตรวจตราดูแล ย่อมเท่ากับไม่ใส่ใจต่อผลร้ายที่อาจเกิดขึ้นได้และหากพิจารณาในแง่ของความเสียหายและผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายมีเป็นวงกว้างมีผู้ได้รับบาดเจ็บและทรัพย์สินเสียหายเป็นจำนวนมาก ศาลกลับมีดุลยพินิจให้รอการลงโทษโดยให้เหตุผลในคำพิพากษาว่า “หลังจากเกิดเหตุคดีนี้แล้ว จำเลยที่ 2 ได้ติดตามเอาใจใส่ช่วยเหลือผู้ประสบภัยด้วยดีตลอดมา และได้พยายามชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายไปแล้วเป็นเงินหนึ่งร้อยสามสิบเจ็ดล้านสี่แสนสองหมื่นสี่พันเจ็ดร้อยเก้าสิบเจ็ดบาท

¹² คำพิพากษาฎีกาที่ 429-430/2505.

¹³ คำพิพากษาฎีกาที่ 3446/2537.

สามสิบสี่ตางค์ เพื่อให้จำเลยที่ 2 ได้มีโอกาสชดใช้ค่าเสียหายส่วนที่เหลือให้แก่ผู้เสียหายต่อไป และพนักงานที่ปฏิบัติงานอยู่กับจำเลยที่ 1 ซึ่งมีเป็นจำนวนมากก็จะมึนงานทำต่อไปไม่เค็ดร้อน” ศาลกลับมองเห็นแต่เหตุผลตัว และความสำคัญของลูกจ้างของจำเลยที่ 1 มากกว่าที่จะคำนึงถึง พฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดของจำเลยที่ 2 จึงอาจทำให้ประชาชนมีความคลางแคลงใจว่า ที่ ศาลฎีกาพิพากษาให้รอกการลงโทษจำเลยเหมาะสมแล้วหรือไม่

และบางกรณี ศาลฎีกาก็มิได้พิจารณาถึงเหตุผลตัวหรือประวัติภูมิหลังของจำเลยในการพิจารณากำหนดโทษให้จำเลย แต่กลับพิพากษาโดยพิจารณาจากอาวูที่จำเลยใช้กระทำต่อ ผู้เสียหายเอามาเป็นข้อพิจารณาว่าการกระทำความผิดของจำเลยร้ายแรงหรือไม่และพิพากษาลงโทษ จำเลยโดยมรอกการลงโทษ ซึ่งศาลฎีกาได้ให้เหตุผลในคำวินิจฉัยคดีนี้ว่า “ผู้เสียหายได้ชี้หน้าด่าจำเลย ว่า “ไอ้สัตว์ ไอ้หน้าห่วยควย มึงมาเดินบนถนนกูทำไม กูบอกหลายครั้งแล้ว” ทั้งกริยาผู้เสียหายก็ด่า จำเลยว่า “หน้ามึงหน้าด้านหน้าเหมือนสันดิน” คำด่าของผู้เสียหายและกริยาดังกล่าวนี้เป็นคำหยาบคายเท่านั้น ไม่เป็นการข่มเหงร้ายแรงด้วยเหตุไม่เป็นธรรม จำเลยโกรธจึงทำร้ายผู้เสียหายไม่เป็น บันดาลโทษะ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 72”¹⁴ เป็นข้อนำคิดว่า ในคดีนี้หากได้อ่านคำ พิพากษาฎีกาฉบับเต็มแล้ว ศาลฎีกาพิจารณาจากอาวูที่จำเลยได้ใช้ทำร้ายผู้เสียหายและลักษณะการ กระทำ และให้เหตุผลว่าเป็นเรื่องร้ายแรงไม่สมควรรอกการลงโทษ โดยที่ในคดีนี้ศาลก็มิได้มีการ พิจารณาจากประวัติภูมิหลัง หรือเหตุอื่นใดอันควรปรานี มาประกอบการพิจารณากำหนดโทษ ให้แก่ตัวจำเลย ซึ่งเป็นไปได้ว่าเกิดจากข้อจำกัดทางกฎหมายที่ทำให้ศาลไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับตัวจำเลย ในการพิจารณากำหนดโทษ เพราะในคำฟ้องของโจทก์เอง หรือสำนวนการสอบสวนซึ่งศาลอาจ เรียกมาจากพนักงานอัยการเพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินคดี ไม่ได้มีข้อมูลเกี่ยวกับประวัติภูมิ หลังการศึกษา หรือเหตุอื่นใด ของจำเลยที่ศาลจะสามารถใช้ในการพิจารณากำหนดโทษได้ ซึ่งหาก พิจารณาเหตุผลที่ศาลฎีกาให้ไว้นี้ ก็อาจทำให้สงสัยได้ว่าโทษที่ศาลพิพากษาให้แก่จำเลย หรือกรณีที่ ศาลไม่พิพากษาให้รอกการลงโทษนี้เหมาะสมกับจำเลยเพียงไร

คำพิพากษาฎีกาที่ไต่ยกขึ้นเป็นข้อสังเกตเบื้องต้นนี้ เป็นตัวอย่างของคำพิพากษาที่อาจ เป็นข้อกังขาเพราะไม่สามารถอธิบายหรือแสดงเหตุผลให้สังคมเห็นได้ว่าคำพิพากษาดังกล่าวศาล ฎีกาได้มีดุลยพินิจที่ เหมาะสมในการเลือกใช้มาตรการรอกการลงโทษหรือไม่รอกการลงโทษให้แก่ จำเลยในแต่ละคดีได้เหมาะสมแล้ว และคำพิพากษาประเภทนี้ย่อมสร้างความเคลือบแคลง สงสัย ให้กับสังคมต่อไปหากไม่ได้รับการแก้ไข

¹⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 3442/2535.

การถ่วงดุลความเป็นอิสระของศาล หรือ ผู้พิพากษานั้นนอกจากการบัญญัติกฎหมายให้ศาลต้องพิจารณาคดีโดยเปิดเผย¹⁵ และต้องมีการให้เหตุผลในคำพิพากษาไว้ด้วยนั้น การให้เหตุผลในคำพิพากษาต้องสามารถตรวจสอบ ถึงเหตุผล ตลอดจนนิติวิธีของศาลเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อสังคม ได้อีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีในการลงโทษ การเล็งโทษ และ การรอลงอาญา
2. เพื่อทราบถึงเหตุผลที่ศาลใช้ในการพิจารณารอลงอาญาให้จำเลย และการให้เหตุผลในคำพิพากษาที่รอลงอาญาให้แก่จำเลย
3. ศึกษาการทำคำพิพากษาของต่างประเทศว่ามีหลักเกณฑ์อย่างไร กรณีที่ศาลใช้ดุลยพินิจรอลงโทษให้แก่จำเลยนั้นจะต้องมีเหตุผลหรือคำอธิบายไว้ในคำพิพากษาหรือไม่อย่างไร การให้เหตุผลในคำพิพากษาว่า ใช้เหตุผลใดในการรอลงอาญาแก่ตัวจำเลย
4. สามารถนำเอาหลักการต่างๆ เพื่อปรับปรุง แก้ไข พัฒนา วิธีการทำคำพิพากษาของศาลไทยในการให้เหตุผลในคำพิพากษาที่รอลงโทษในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การรอลงโทษเป็นวิธีการที่ศาลหรือผู้พิพากษาใช้เพื่อการหลีกเลี่ยงโทษจำคุกระยะสั้น และแก้ไขปัญหานักโทษล้นคุก ผู้ต้องขังล้นเรือนจำ แต่การรอลงโทษนั้นหาใช่ว่าศาลจะกระทำได้ตามอำเภอใจหากแต่ต้องอยู่บนหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ความถูกต้องและเหมาะสม ทั้งในการพิพากษารอลงโทษให้แก่จำเลยนั้นศาลต้องสามารถให้คำอธิบาย หรือสร้างความมั่นใจและเป็นที่ยอมรับของประชาชนได้ด้วยเช่นกัน ในคำพิพากษาของศาลต้องปรากฏเหตุผลทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย ซึ่งประชาชนสามารถตรวจสอบได้ และเหตุผลในคำพิพากษานั้นไม่ได้หมายความว่าอยู่แต่เพียงว่าจะจะเป็นเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเท่านั้น หากแต่รวมถึงเหตุผลในการกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยรวมถึงดุลยพินิจในการรอลงโทษด้วย ดังนั้นในการใช้ดุลยพินิจในการรอลงโทษจะต้องมีการให้เหตุผลหรือคำอธิบายไว้ในคำพิพากษา ทั้งเหตุผลที่อธิบายไว้ในคำพิพากษาจะต้องสามารถทำให้สังคมยอมรับได้ว่าการที่ศาลมีดุลยพินิจในการรอลงโทษให้แก่จำเลยแต่ละคนนั้นมีความเหมาะสมอันประกอบไปด้วยเหตุต่างๆที่เป็นเงื่อนไขและแสดงให้ปรากฏโดยเหตุผลในคำพิพากษานั้นๆ เอง

¹⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 บัญญัติว่า “การพิจารณาและสืบพยานในศาลให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น...”

หากพิจารณาจากคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ศาลให้เหตุผลในคำพิพากษาในกรณีที่ศาลใช้ดุลยพินิจในการรอกการลงโทษให้แก่จำเลยหรือใช้ดุลยพินิจไม่ให้รอกการลงโทษนั้น เหตุผลที่ศาลฎีกาได้อธิบายไว้ในคำพิพากษาผู้เขียนเห็นว่ายังไม่สามารถแสดงให้เห็นผู้ที่ได้อ่านคำพิพากษาลงบั้ดังกล่าวเชื่อมั่นได้ว่า ศาลได้ใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษและรอกการลงโทษได้เหมาะสมกับความร้ายแรงแห่งสภาพความผิดที่จำเลยได้กระทำหรือที่ศาลได้พิจารณาจากเหตุส่วนตัวของจำเลยและใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษให้แก่จำเลยได้เหมาะสมกับ หรือบางกรณีก็มีได้ปรากฏว่าศาลได้พิจารณาเหตุส่วนตัวหรือประวัติภูมิหลังของจำเลยในการกำหนดโทษให้แก่จำเลย หรือมีดุลยพินิจให้รอกการลงโทษหรือไม่รอกการลงโทษ ซึ่งขัดต่อแนวคิดทางอาชญาวิทยาอันจะมุ่งแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้สามารถกลับตัวเป็นคนดี หรือสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้โดยปกติ ซึ่งเป็นเรื่องสมควรที่จะมีการแก้ไขให้การพิจารณาคำหนดโทษของศาลในส่วนของกรรการลงโทษหรือไม่รอกการลงโทษควรมีเหตุผลอยู่ที่ประชาชนสามารถมั่นใจหรือเชื่อมั่นว่าที่ศาลพิพากษาให้รอกการลงโทษ หรือไม่ให้รอกการลงโทษเหมาะสมกับพฤติการณ์การกระทำความผิด สภาพความผิด และเหตุผลส่วนตัวของจำเลยแล้ว

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง การให้เหตุผลในคำพิพากษากรณีศาลมีดุลยพินิจให้รอกการลงโทษนี้ เป็นการศึกษาถึงการ ใช้ดุลยพินิจในการรอลงอาญาให้แก่จำเลย ว่าการที่ศาลใช้ดุลยพินิจรอลงอาญาให้แก่จำเลยเหมาะสมกับความผิดที่จำเลยได้กระทำมากน้อยเพียงไร และการใช้ดุลยพินิจรอกการลงโทษให้แก่จำเลยต้องมีเหตุผลหรือคำอธิบายไว้ในคำพิพากษาหรือไม่เพียงไร และเหตุผลที่จะอธิบายไว้ในคำพิพากษานั้นจะสามารถสะท้อนความรู้สึกของประชาชนที่ได้ฟังหรืออ่านคำพิพากษาลงบั้ดังกล่าวให้มีความมั่นใจ ความเชื่อถือ หรือเชื่อมั่นได้หรือไม่ว่า การพิจารณาและพิพากษาของศาลหรือ ของผู้พิพากษานั้นจะพิจารณาอยู่บนหลักของความถูกต้อง มีความเสมอภาคกัน ในทางกฎหมาย และเป็นหลักประกันได้ว่าการกระทำแบบเดียวกัน หรือ พฤติการณ์แบบเดียวกันย่อมได้รับการปฏิบัติ หรือวินิจฉัยที่เหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกัน

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาและการวิจัยนี้ จะทำการศึกษาโดยวิเคราะห์จากเอกสาร (Documentary Research) คือ เป็นการศึกษาโดยทำการค้นคว้า วิเคราะห์ข้อมูล จากกฎหมายและบทความที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บทบัญญัติของกฎหมายอื่น ที่เกี่ยวข้อง หนังสือ บทความ วารสาร เอกสารต่างๆ ตลอดจน กฎหมายของ

ต่างประเทศ มาตรฐานการปฏิบัติของสหประชาชาติ วารสาร บทความ หนังสือของต่างประเทศ และคำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล เปรียบเทียบกับแนวทางการปฏิบัติของประเทศไทย ว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และสรุปข้อดี ข้อเสีย เพื่อปรับปรุง แก้ไขให้ดีขึ้นต่อไปในอนาคต

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงความสำคัญของการให้เหตุผลในกรณีศาลใช้ดุลยพินิจรองลงมาให้จำเลย
2. เพื่อทราบถึงหลักเกณฑ์ที่ศาลนำมาเพื่อประกอบการพิจารณาว่าจะรองลงอาญาหรือไม่รองอาญาให้แก่จำเลย
3. ทราบถึงวิธีการให้เหตุผลในคำพิพากษาของศาลที่ใช้ดุลยพินิจในการรองลงอาญาแก่จำเลย
4. เป็นแนวทางในการพัฒนาคำพิพากษาของศาลเพื่อสามารถอธิบายเหตุผลให้สังคมเข้าใจได้ว่าเหตุใดศาลจึงใช้ดุลยพินิจรองลงอาญาให้แก่จำเลย

บทที่ 2

แนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษ การเลี้ยงโทษจำคุก และการรอกการลงโทษ

ปลายทางของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่จำเป็นจะต้องจบลงที่เรือนจำ หรือต้องมีจำเลยต้องโทษจำคุกเสมอไป กล่าวคือ แม้ศาลจะพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดจริงตามฟ้อง หากศาลเห็นว่าจำเลยไม่ควรจะต้องถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำศาลอาจหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกที่จะลงแก่จำเลยโดยใช้มาตรการอื่นๆ แทนการลงโทษจำคุก ซึ่งโทษทางอาญาที่จะลงแก่จำเลยนั้นศาลอาจเลือกใช้โทษ กักขัง ปรับ หรือริบทรัพย์สินของจำเลยแทนการลงโทษจำคุก ทั้งกฎหมายยังบัญญัติให้ศาลสามารถ “รอกการกำหนดโทษ” หรือ “รอกการลงโทษ” ซึ่งเรียกกันทั่วไปว่า “การรอลงอาญา”¹ ดังนั้น เมื่อศาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องศาลจะมีคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิด โดยจะได้กำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยไว้ในคำพิพากษาฉบับเดียวกันนั้น โดยกฎหมายบัญญัติให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลยพินิจในการพิจารณากำหนดโทษของจำเลยตามที่กฎหมายบัญญัติไว้สำหรับความผิดตามที่โจทก์ฟ้อง เพื่อให้ศาลสามารถกำหนดโทษของจำเลยให้เหมาะสมกับสภาพแห่งความผิดและตัวผู้กระทำความผิด ในขั้นตอนกำหนดโทษนี้เองศาลจะใช้แนวความคิดในเรื่องทฤษฎีการลงโทษ การรอกการลงโทษ และการหลีกเลี่ยงโทษ มาใช้ประกอบการพิจารณาว่าสมควรที่จะลงแก่จำเลยแก่จำเลยสถานใดและสมควรรอกการลงโทษให้แก่จำเลยหรือไม่ ซึ่งในบทนี้จะได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่ว่ามานี้มาอธิบายไว้

2.1 ทฤษฎีว่าด้วยการลงโทษ

“โทษ” เป็นมาตรการบังคับทางอาญาคั้งเดิมที่สุด และจนถึงนี้ยังไม่มีสิ่งอื่นมาทดแทนโทษ² แต่การลงโทษไม่ใช่สาระสำคัญของกฎหมาย แต่เป็นเพียงบางส่วนของประกอบที่ช่วยให้กฎหมายได้รับการปฏิบัติตามอย่างถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเท่านั้น ผู้ที่อยู่ในข่ายการบังคับของกฎหมายจะยอมรับรู้หรือยอมรับนับถืออำนาจบังคับหรือไม่ก็ได้ แต่ถ้าไม่รับนับถือก็อาจถูกลงโทษทัณฑ์ก็ได้ ความคิดเห็นเช่นนี้จะไม่ตรงกับหลักใหญ่ของวิชานิติศาสตร์ คืออาชญากรไม่อาจอ้างได้ว่าการประกอบอาชญากรรมเป็นสิ่งที่ชอบและพึงกระทำได้ แต่ถ้ากระทำไปแล้วก็ต้องได้รับ

¹ เกียรติจร วัฒนสวัสดิ์. (2551). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. หน้า 917.

² คณิศ ณ นคร ก (2551). กฎหมายอาญาภาคทั่วไป (ครั้งที่ 6). หน้า 379.

ผลตอบแทนคือการลงโทษทัณฑ์ตรงกันข้าม อาชญากรรมเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำ แต่การลงโทษโทษทัณฑ์เป็นแต่เพียงวิธีการหนึ่งที่สามารถช่วยป้องกันมิให้มีการประกอบอาชญากรรม³ กฎหมายเกิดขึ้นเพื่อสนองประโยชน์และความต้องการของสังคมการเมืองเพื่อกำหนดความประพฤติสิทธิหน้าที่ ตลอดจนความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคม ฉะนั้นจึงไม่อาจยอมให้มีการเลือกเคารพกฎหมายได้และไม่อาจยอมให้บุคคลใช้ดุลยพินิจในการเลือกปฏิบัติตามกฎหมายได้ โดยหลักทั่วไปบุคคลทุกคนทุกหมู่เหล่า จะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเพื่อมิให้เกิดการเหลื่อมล้ำขึ้นในระหว่างเอกชนซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมนั้น⁴

โทษ หมายถึง ทัณฑ์กรรม หรือผลแห่งความผิดที่ต้องรับที่รัฐลงแก่ผู้กระทำความผิดตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ส่วนคำว่า การลงโทษ ซัทเธอร์แลนด์และเครสเซย์ (Sutherland and Cressey)⁵ ได้ให้คำจำกัดความเอาไว้ว่า จะต้องเป็นการกระทำต่อบุคคลซึ่งอยู่ในสังคมโดยผู้มีอำนาจในสังคมนั้น และการลงโทษจะก่อให้เกิดความเจ็บปวดหรือทุกข์ทรมานแก่ผู้ถูกลงโทษตามรูปแบบและวิธีการที่กำหนดไว้

โดยที่การลงโทษเป็นการทำให้ได้รับผลร้ายจึงทำให้มีลักษณะไปในทางลบ (Negative) แม้ลักษณะเช่นนี้จะลดน้อยลงในปัจจุบัน โดยได้นำเอาการอบรมแก้ไขมาใช้ประกอบ แต่เจตนาจะให้ได้รับผลร้ายก็ยังคงเป็นสาระสำคัญของการลงโทษอยู่ จึงมีปัญหาว่า การลงโทษกระทำเพื่อประโยชน์อะไร ปัญหานี้มีผลไม่เฉพาะในทฤษฎีหรือทางปรัชญาเท่านั้น แต่ย่อมมีผลต่อการบัญญัติกฎหมายอาญาโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดด้วย ได้มีทฤษฎีต่างๆอธิบายถึงเหตุผลที่มีการลงโทษและวัตถุประสงค์ของการลงโทษต่างๆมากมาย⁶

ในสมัยโบราณมนุษย์มีการอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก และย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น หากบุคคลใดกระทำความผิดขึ้นมาย่อมถูกตอบโต้เนื่องจากการกระทำของตนนั้นเสมอ ส่วนมากเป็นการแก้แค้นกันเองระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นเอกชนด้วยกันหรือแก้แค้นระหว่างหมู่เหล่า⁷

นโยบายทางอาญา (Criminal Policy) และ ขบวนการตัดสินใจยุติธรรม จะต้องมีความเข้าใจต่อพฤติกรรมทางอาญาที่ถูกลงโทษว่าเป็นการกระทำความผิดหรือเป็นอันตรายต่อ

³ ถนัด คอมันตร์. (2518). *ปรัชญากฎหมาย*. หน้า 27-28.

⁴ สมยศ วัฒนภิรมย์. (2536). *การรอกการลงโทษและการรอกการกำหนดโทษปรับ*. หน้า 11.

⁵ Edwin H. Sutherland and Donald R Cressey. (1966). *Principles of Criminology*. p. 308.

⁶ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา. (2542). *อาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยา*. หน้า 141.

⁷ อุททิศ แสนโกศิก ก (2515). *อุททิศานุสรณ์*. หน้า 5.

⁸ สรรค์ชัย สุทธิคณิง. เล่มเดิม. หน้า 8.

สังคม แล้วนำมาพิจารณาหามาตรการที่เหมาะสมในการที่จะปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดหรืออาชญากรนั้นๆ⁹ ตามประมวลกฎหมายอาญา ได้บัญญัติโทษทางอาญาที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดไว้ 5 สถานอันได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน¹⁰

และเมื่อกฎหมายเป็นเครื่องมือของรัฐในอันที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยภายในรัฐ และการลงโทษก็เป็นสิ่งที่ทำให้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แม้การลงโทษจะเจตนาให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกว่าคุณได้ได้รับผลร้ายก็ตาม แต่ตามแนวคิดในปัจจุบัน วัตถุประสงค์ในการลงโทษแตกต่างไปตามค่านิยมของสังคม ความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมือง และปฏิกริยาของชุมชนที่มีต่ออาชญากรรมต่างยุคต่างสมัยกัน จากเดิมที่มีลักษณะทารุณโหดร้าย ตอบแทนแก่แก่นผู้กระทำความผิด ช่มชู้ผู้กระทำความผิดและผู้อื่นให้เกรงกลัวต่อการลงโทษ แต่ในปัจจุบันได้เน้นการป้องกันภัยทางสังคม กับการแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดให้กลับมาประพฤติตนเป็นคนดี¹¹ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า แม้ว่าโทษตามบทบัญญัติของกฎหมายจะมีความแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพความผิด และความร้ายแรงแห่งการกระทำ แต่วัตถุประสงค์ของการลงโทษนั้นมีลักษณะที่เหมือนกัน¹²

2.1.1 วัตถุประสงค์ของการลงโทษ

2.1.1.1 เพื่อเป็นการยับยั้งการกระทำความผิด (Deterrent)

การลงโทษผู้กระทำความผิดโดยทั่วไปมีวัตถุประสงค์เพื่อระงับ ยับยั้ง มิให้เกิดการกระทำความผิดเช่นนั้นอีก เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเข็ดหลาบ และเป็นตัวอย่างมิให้ผู้อื่นกระทำความผิดเช่นเดียวกันนั้นขึ้นอีก การลงโทษโดยใช้วิธีลงโทษผู้กระทำสถานหนักจึงยังคงอยู่เพื่อเป็นตัวอย่างแก่สาธารณะ การลงโทษในหลายๆ รูปแบบเป็นเสมือนการยับยั้งบุคคลเฉพาะผู้ซึ่งไตร่ตรองในกฎข้อห้ามเหล่านั้น¹³

2.1.1.2 เพื่อเป็นการทดแทน (Retribution)

แนวความคิดในการลงโทษเพื่อทดแทนความผิดมีพื้นฐานมาจากทัศนะที่เรียกว่า ลัทธิเจตจำนงเสรี (Free will) กล่าวคือ การกระทำใดๆ ของบุคคลอยู่ภายใต้การตัดสินใจโดยเสรีของบุคคลนั้นๆ โดยไม่มีสิ่งภายนอกใดๆ มาบีบบังคับการตัดสินใจของเขา เมื่อเขาได้ตัดสินใจกระทำ

⁹ อรรถ สุวรรณบุบผา. (2518). *หลักอาชญาวิทยา*. หน้า 139.

¹⁰ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 18.

¹¹ อริยา มณีสว่าง. (2550). *การคุมประพฤติ: ศึกษาการเลี้ยงโทษจำคุกโดยการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา*. หน้า 9.

¹² อรรถ สุวรรณบุบผา. เล่มเดิม. หน้า 139.

¹³ ผจงจิตต์ อธิคมนันตะ. (2525). *สังคมวิทยาว่าด้วยอาชญากรรมและการลงโทษ*. หน้า 128-129.

การใดลงไปแล้วย่อมต้องรับผิดชอบในการกระทำนั้นๆ ของตน เมื่อการกระทำนั้นๆ ขัดต่อบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งถือเป็นการกระทำที่ผิด ผู้กระทำจึงสมควรได้รับโทษเพื่อทดแทนความผิดที่เขาได้กระทำขึ้น¹⁴ ในสมัยก่อนการแก้แค้นทดแทน มีลักษณะเรียกว่า “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” เมื่อต่อมามีความเจริญทางด้านวัฒนธรรม มีการรวมกลุ่มเป็นสังคมนำการแก้แค้นทดแทนจึงเปลี่ยนรูปแบบเป็นกฎหมาย โดยใช้บังคับแก่สมาชิกในสังคมโดยมีบทลงโทษ ที่เปิดโอกาสให้ชุมชนแก้แค้นผู้กระทำผิดโดยผ่านทางกฎหมายบ้านเมือง และโดยที่การแก้แค้นได้รับการกระตุ้นเตือนจากความเกลียดชังโดยทั่วไปของสังคมซึ่งมีต่อผู้กระทำผิด จึงเป็นกรณีที่ การแก้แค้นทดแทนก็มีวัตถุประสงค์เพื่อมิให้เกิดการกระทำผิดขึ้นอีก ดังนั้น วัตถุประสงค์เพื่อการแก้แค้นทดแทนและเพื่อการยับยั้งจึงยากที่จะแยกออกจากกันได้¹⁵

2.1.1.3 เพื่อตัดผู้กระทำผิดออกจากสังคม (Removal From Society)

การลงโทษประหารชีวิต โทษจำคุก หรือโทษกักขัง เป็นการตัดผู้กระทำผิด ไม่ว่าจะเป็นการตัดผู้กระทำผิดออกจากสังคมโดยถาวร คือลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต หรือกรณีการตัดผู้กระทำผิดออกจากสังคมชั่วคราวโดยการลงโทษจำคุก หรือกักขัง โดยเฉพาะโทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิต เป็นที่กล่าวขวัญว่าเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติต่อบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม และสามารถเป็นหลักประกันมิให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ เป็นการกำจัดผู้กระทำผิดและป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม¹⁶

2.1.1.4 เพื่อแก้ไขผู้กระทำผิด (Corrections)

การลงโทษเป็นการจำกัดการใช้สิทธิของผู้เสียหายหรือเจ้าทุกข์เพื่อมิให้กระทำแก้แค้นตอบแทนแก่ผู้กระทำผิด และเป็นการพยายามหาทางแก้ไขผู้กระทำผิด เพื่อให้สามารถกลับตัวเป็นพลเมืองดีและสามารถอยู่ร่วมสังคมกับผู้อื่นได้ต่อไป การแก้ไขผู้กระทำผิดไม่อาจแก้ไขผู้กระทำผิดให้สามารถกลับตัวเป็นคนดีได้ หากแต่อาจเกิดผลในทางตรงข้าม หากต้องการให้ผู้กระทำผิดกลับตนเป็นพลเมืองที่ดีการลงโทษเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ หากแต่ต้องใช้วิธีการปลอบประโลม หรือหาวิธีการต่างๆ เพื่อแก้ไขให้นักโทษกลับตนเป็นพลเมืองดีต่อไปด้วย¹⁷ ปัจจุบันจึงได้มีการฝึกอาชีพ คุมประพฤติ ตลอดจนให้การศึกษา เพื่อให้กระทำผิดสามารถกลับตัวเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมเมื่อได้รับการปลดปล่อยให้กลับสู่สังคมอีกครั้ง¹⁸

¹⁴ Jerome Michel and Hart Wehler. (1940). *Criminal Law and Its Administration*, p. 7.

¹⁵ อรรถ สุวรรณบุบผา. เล่มเดิม. หน้า 140-141.

¹⁶ แหล่งเดิม.

¹⁷ แหล่งเดิม.

¹⁸ พงจิตต์ อธิคมนันตะ. เล่มเดิม. หน้า 129-130.

2.1.1.5 เพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรม (Prevention of Crimes)

ทัศนคติของการลงโทษเพื่อป้องกันเห็นว่าการลงโทษควรมีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันสังคมให้พ้นจากผลร้ายของอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต แก้ไขหรือลดทอนผลร้ายของอาชญากรรมที่ได้เกิดขึ้นให้หมดสิ้นไป หรือให้เหลือน้อยที่สุดและไม่ให้ลุกลามต่อไป¹⁹ การลงโทษเพื่อป้องกันอาชญากรรม เพื่อให้มีให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีกและได้แก้ไขฟื้นฟูระหว่างต้องโทษ โดยมีการอบรมแนะแนวพร้อมทั้งให้การศึกษา และยี่อาชีพเมื่อพ้นโทษแล้วจะได้กลับตนและประกอบอาชีพในทางสุจริต เพื่อเป็นแนวทางป้องกันมิให้เกิดอาชญากรรมขึ้นอีก²⁰

2.1.2 แนวคิดในการกำหนดโทษ

การกำหนดโทษให้แก่จำเลยที่กระทำความผิดนั้นมีความสำคัญมากในการพิจารณาคดีอาญา โดยการกำหนดโทษให้แก่จำเลยในคดีอาญานั้น ในแต่ละประเทศมีรายละเอียดการดำเนินการที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาแบบต่อสู้หรือระบบคู่ปรปักษ์ (Adversary System or Fight Theory) มีการแยกขั้นตอนการวินิจฉัยความผิด (Guilty Stage)²¹ และขั้นตอนการกำหนดโทษ (Sentencing Stage) ออกจากกันเป็นอิสระ (Bifurcation) โดยกระบวนการกำหนดโทษจำเลยจะเริ่มขึ้นภายหลังจากมีคำตัดสินว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะโดยการรับสารภาพของจำเลย หรือโดยการวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดีโดยผู้พิพากษาหรือโดยลูกขุน และในกระบวนการกำหนดโทษ จะมีการเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพความผิด บุคลิกลักษณะ ตลอดจนประวัติภูมิหลังของจำเลยต่อศาล หรือต่อหน้าผู้ทำหน้าที่กำหนดโทษในรูปรายงานต่างๆ โดยต้องเปิดเผยรายละเอียดให้จำเลยทราบด้วย เพื่อเปิดโอกาสให้จำเลยโต้แย้งหากจำเลยไม่เห็นด้วยกับข้อมูลเหล่านั้น นอกจากนี้ จำเลยยังมีสิทธิที่จะเสนอข้อเท็จจริงเพื่อชักจูงให้ศาลลงโทษตนเองสถานเบา (Right of Allocution or Plea Mitigation) ได้อีกด้วย²² หลังจากที่มีการนำเสนอข้อเท็จจริงต่างๆ แล้ว ศาลหรือผู้กำหนดโทษจะดำเนินการกระบวนการกำหนดโทษให้แก่จำเลย โดยการกำหนดโทษต้องอยู่ภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด โดยขั้นตอนนี้ในระบบคอมมอนลอว์เรียกว่า กระบวนการกำหนดโทษจำเลยในคดีอาญา (Sentencing Process)²³

¹⁹ ปรีชา จำเพชร. (2546). *คุลยพินิจของศาลในการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ: ศึกษาแนวคำพิพากษาศาลฎีกา*. หน้า 9.

²⁰ ผงจิตต์ อธิคมนันตะ. เล่มเดิม. หน้า 128-129.

²¹ เกียรติภูมิ แสงศิริ. เล่มเดิม. หน้า 1.

²² เศรษฐชัย อันสมศรี. (2547). *คุลยพินิจในการกำหนดโทษจำคุก*. หน้า 22.

²³ แหล่งเดิม.

สำหรับกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย ซีวิตลอร์ (Civil Law) กระบวนการกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยในคดีอาญามีลักษณะแตกต่างจากประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอร์ โดยเหตุที่กระบวนการพิจารณาความผิดในระบบกฎหมายซีวิตลอร์เป็นระบบไต่สวน มิใช่แบบคู่ต่อสู้ (Non-adversary system or Inquisitorial Type) การวินิจฉัยความผิดและการกำหนดโทษจำเลยจะไม่มี การแยกออกจากกัน จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อเนื่องโดยไม่มี การแยกออกจากกัน²⁴ ในระบบนี้ ผู้พิพากษาจะเป็นผู้ดำเนินการค้นหาความจริงด้วยตนเอง และศาลสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณา คดีและกระบวนการกำหนดโทษไปพร้อมกันได้ เพราะศาลมีข้อมูลเกี่ยวกับตัวจำเลยและข้อมูลอื่นๆ ที่จำเป็นในการพิจารณาโทษจำเลยอย่างครบถ้วนแล้ว

การดำเนินกระบวนการไม่ว่าจะใช้ระบบคอมมอนลอร์ หรือ ระบบซีวิตลอร์ จึงสามารถแยกออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ การวินิจฉัยความผิดและการกำหนดโทษ

“เฉพาะผู้ที่กระทำความผิดเท่านั้นที่ควรจะได้รับบทลงโทษ” เป็นหลักการที่สำคัญใน กระบวนการยุติธรรมทางอาญา²⁵ การลงโทษที่เหมาะสมคือการไม่ลงโทษโดยปราศจากความผิด และการลงโทษให้เหมาะสมกับความผิด เป็นพื้นฐานที่เหมาะสมของการพิจารณาคดีอาญาทั้งหมด²⁶ หรือเรียกว่า หลัก “Just desert”

กฎหมายอาญามุ่งประสงค์จะลงโทษผู้กระทำความผิดให้เหมาะสม หรือได้สัดส่วนกับ การกระทำความผิด ในแง่ของผู้กระทำความผิด ย่อมไม่ต้องการที่จะรับโทษที่ตนเองถูกพิพากษา และการกำหนดโทษจึงไม่ควรเกินกว่าที่เขาควรได้รับ การลงโทษที่เหมาะสมแก่การกระทำความผิด จะก่อให้เกิดความยุติธรรมขึ้น และการกำหนดโทษที่เหมาะสมแก่ความผิดที่กระทำเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อรักษาประสิทธิภาพของกฎหมายเอาไว้ การลงโทษที่เกินกว่าความเหมาะสมเป็นสิ่งที่ไม่มีผู้ใด ต้องการและส่งผลให้กฎหมายไร้ประสิทธิภาพ กรณีการลงโทษที่เบาเกินไปก็เช่นเดียวกัน ย่อมไม่ ส่งผลให้กฎหมายมีประสิทธิภาพการลงโทษผู้กระทำความผิดควรกำหนดโทษให้มีความเหมาะสม กับความผิดและตัวผู้กระทำความผิดประกอบกันเป็นรายๆ ไป ซึ่งต้องอาศัยข้อเท็จจริงแห่งคดี ที่เกี่ยวข้องกับพฤติการณ์แห่งคดี เช่น ความรุนแรงในการกระทำความผิด เป็นต้น และต้องอาศัย ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติภูมิหลังของผู้กระทำความผิดด้วย เช่น ผู้กระทำผิดได้กระทำความผิดครั้งแรก

²⁴ แหล่งเดิม.

²⁵ Hayman Gross. (1981). *Proportional Punishment and Justifiable Sentence*. p. 56.

²⁶ เศรษฐชัย อันสมศรี. เล่มเดิม. หน้า 49.

หรือเคยกระทำผิดซ้ำซากมาแล้วเป็นต้น เพื่อนำข้อเท็จจริงดังกล่าวมาใช้เป็นเครื่องมือประกอบดุลยพินิจกำหนดโทษด้วย²⁷

ทฤษฎีการลงโทษทางอาญามุ่งที่จะป้องกันมิให้ผู้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายหลุดรอดจากการลงโทษ และการลงโทษจะต้องได้สัดส่วนกับความผิดที่ได้กระทำลง การได้สัดส่วนจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเป็นการลงโทษที่พอดี ไม่หนัก หรือเบาเกินไป แต่อย่างไรก็ดี การยกเว้นโทษก็สามารถกระทำไ้หากเป็นความต้องการของชุมชน มาตรฐานของการลงโทษไม่ได้ขึ้นอยู่กับกับการที่คนส่วนใหญ่รู้สึกเหมือนใครผู้กระทำความผิดได้รับความทุกข์ทรมาน หากแต่อยู่ที่สามารที่จะป้องกันการได้เสียโดยใช้เหตุผลได้²⁸

2.1.3 การลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล

การที่สังคมได้นำมาตรการทางกฎหมายมาใช้ต่อผู้กระทำความผิดหรือผู้ละเมิดกฎหมาย การลงโทษต้องกระทำภายใต้บริบทของผู้กระทำความผิด ซึ่งหมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวกับสังคม การศึกษา ครอบครัว อาชีพ สภาพจิตใจ อันเป็นบ่อเกิดของอาชญากรรม โดยการกำหนดโทษนี้ John Winthrop²⁹ ได้กล่าวไว้ว่า “ความยุติธรรมสมควรมอบให้แก่ทุกคนตามที่บุคคลเหล่านั้นสมควรได้รับ” ในการกำหนดโทษของผู้พิพากษาแต่ละคน จึงยังไม่ชัดเจนว่าจะใช้ปัจจัยใดในการกำหนดโทษ และไม่แน่ชัดว่าจะให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษหรือสภาพแห่งความผิดหรือความรุนแรงของความผิดแต่ละประเภท

ความไม่ยุติธรรมในการใช้ดุลยพินิจอาจเกิดจากการกำหนดโทษ ซึ่งการกำหนดโทษมิได้เกิดขึ้นโดยตรงกับตัวบุคคล หากแต่เกิดจากข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล ดังนั้น ในการพิจารณาโทษคดีเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ข้อสำคัญหนึ่งในคดีอาจถูกละเลย หรือมองข้ามไป แม้ว่าจะได้มีการนำเสนอเข้าสู่คดี หรือการพิจารณาเหมือนกัน

ในประมวลกฎหมายอาญานั้นบัญญัติโทษที่จะลงแก่จำเลยไว้เป็นประเภทต่างๆ หลายประเภท โดยการบัญญัติโทษในทางอาญานั้นเป็นการบัญญัติให้ทางเลือกแก่ผู้พิพากษาเป็นผู้พิจารณาโทษ และผู้พิพากษาผู้พิจารณาโทษนั้นจะเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจในการเลือกโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด และกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด และโดยที่กฎหมายมิได้บัญญัติ

²⁷ อุตทิส สุภาพ. (2549, มิถุนายน). “การใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษของศาลยุติธรรม.” *บทบัญญัติ*, 62(2). หน้า 76.

²⁸ แหล่งเดิม. หน้า 50.

²⁹ John Kapain and Jerome H. Skolnick. (1972). *Criminal Justice: Introductory Case and Materials*. p. 557.

หลักเกณฑ์ในการใช้ดุลยพินิจว่า ผู้พิพากษาผู้พิจารณาโทษนั้น ใช้ปัจจัยใดบ้างในการประกอบดุลยพินิจเลือกชนิดของโทษและกำหนดโทษ

ในส่วนของ การกำหนดโทษของผู้พิพากษาจึงมีความสำคัญยิ่งที่จะต้องให้ผู้พิพากษา กำหนดโทษที่เหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำความผิดโดยพิจารณา 2 มิติประกอบกันไป มิฉะนั้นอาจจะทำให้กฎหมายขาดความศักดิ์สิทธิ์ไม่สามารถป้องกันและควบคุมอาชญากรรมให้ลดลงได้ แต่ในทางปฏิบัติยิ่งทำได้ยาก เนื่องจากเป็นดุลยพินิจของผู้พิพากษาแต่ละคน ซึ่งในแต่ละคนอาจจะมีความคิดที่แตกต่างกันไป ดังนั้นในความแตกต่างในการกำหนดโทษย่อมเกิดขึ้นมาโดยตลอด ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาสำคัญของระบบงานศาลยุติธรรมอย่างยิ่ง³⁰ ซึ่งในการแก้ไขปัญหานี้ในการกำหนดโทษของผู้พิพากษาในความแตกต่างในการกำหนดโทษ ควรพิจารณาถึงต้นเหตุแห่งการกำหนดโทษที่แตกต่างกันนั้น และทำให้มาตรฐานในการกำหนดโทษอยู่ในกรอบแนวคิดเดียวกัน มิใช่กระทำโดยไม่มีหลักเกณฑ์ เป็นต้นว่า การนำหลักอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยามาใช้ในการกำหนดโทษ เป็นต้น

2.2 แนวคิดในการเลี้ยงโทษจำคุก

โทษจำคุกเป็นโทษที่มีประสิทธิภาพที่สุดที่จะทำให้ผู้ต้องโทษกลับตนเป็นคนดี ฉะนั้น การวางโทษขั้นต่ำน้อยมากจึงไม่สอดคล้องกับหลักทัณฑวิทยาเพราะกรณีจะไม่สามารถใช้การปฏิบัติ (treatment) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ³¹ เนื่องจากจำเลยที่กระทำความผิดจะได้รับการแก้ไขฟื้นฟูให้สามารถกลับตัวเป็นคนดีได้ ดังนั้น ในทางวิชาการนักนิติศาสตร์เห็นพ้องต้องกันว่าควรหลีกเลี่ยงโทษจำคุกระยะสั้น เพราะเหตุที่ว่าโทษจำคุกระยะสั้นไม่สามารถแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดได้เนื่องจากระยะเวลาสั้นเกินกว่าที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดได้ ทั้งยังส่งผลเสียอีกมากมายในการจำคุกจำเลยระยะสั้น เหตุนี้กฎหมายอาญาของประเทศต่างๆ จึงบัญญัติถึงวิธีการหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกระยะสั้นซึ่งวิธีการหลีกเลี่ยงของประเทศต่างๆ มีความแตกต่างกันออกไป³²

การเลี้ยงโทษจำคุก หมายถึง การหลีกเลี่ยงโทษจำคุก การหลีกเลี่ยงผลร้ายจากการใช้ชีวิตจำคุกที่มนุษย์ปวงชนทั่วไปพยายามหลีกเลี่ยงให้ไกลที่สุด ในขณะที่รัฐจำเป็นต้องบังคับให้บุคคลเหล่านั้นรับเอาผลบางอย่างจากการกระทำผิดไป แต่รัฐก็เปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้โดย การเลี้ยงจากวิธีการจำคุกมาจับทลงโทษที่เหมาะสมจากการกระทำที่หลงผิดไม่เป็นอาชญา

³⁰ อุทิศ สุภาพ. เล่มเดิม. หน้า 734.

³¹ หยุด แสงอุทัย ก (2537). กฎหมายอาญาภาค 1. หน้า 178.

³² คณิต ฌ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 391.

กรโดยสันดาน³³ นอกจากนั้นยังอาจหมายถึงการใช้มาตรการอื่นในการปฏิบัติผู้กระทำความผิด แทนการลงโทษผู้กระทำความผิดก่อนเข้าสู่เรือนจำเช่น การรอลงอาญา หรือการลงโทษปรับเป็นต้น ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องถูกจำกัดอิสรภาพเลย³⁴

การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยวิธีการเลี้ยงโทษจำคุกนั้น เป็นมาตรการในการ เบี่ยงเบนตัวผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นการเลี้ยงโทษ จำคุกนี้จะมีการกำหนดเงื่อนไขที่ศาลผู้พิจารณาโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดต้องปฏิบัติ โดยคำนึงถึง ความเหมาะสม เป็นกรณีๆ ไป เพื่อเป็นการบำบัด ฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เพราะการบำบัดหรือฟื้นฟู นั้น ผู้กระทำความผิดอาจต้องใช้วิธีการที่แตกต่างกัน เช่น กรณีที่ศาลมีดุลยพินิจในการรอลงโทษหรือรอกำหนดโทษให้แก่จำเลย กำหนดให้ศาลสามารถกำหนดเงื่อนไขในการ คุมประพฤติ หรือให้จำเลยทำงานบริการสาธารณะ โดยผู้กระทำความผิดหรือจำเลยไม่ต้องรับโทษ จำคุกจริงในเรือนจำหรือทัณฑสถาน หรือศาลอาจมีคำสั่งให้จำเลยมารายงานตัวต่อ เจ้าพนักงานคุม ประพฤติ ซึ่งการใช้มาตรการเลี้ยงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดมักใช้กับผู้กระทำความผิดครั้งแรก มิใช่ผู้กระทำความผิดติดนิสัยหรือโดยสันดาน การกระทำความผิดอันเกิดจากความพลั้งพลาด หรือ พลังพลอย ซึ่งผู้กระทำไม่สมควรได้รับการลงโทษจำคุก หรืออาจเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดแม้ด้วย จงใจหากแต่เป็นการกำหนดโทษจำคุกระยะสั้นซึ่งหากปล่อยให้ผู้กระทำความผิดดังกล่าวต้องรับ โทษอยู่ในเรือนจำอาจส่งผลกระทบต่อบุคคลนั้นมากกว่าการเลี้ยงโทษจำคุกนั้น การเลี้ยงโทษจำคุก ทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้คนในสังคมโดยปกติ และเป็นผลดีแก่ ผู้กระทำมากกว่าปล่อยให้ผู้กระทำถูกลงโทษจำคุก

โดยเหตุที่การลงโทษจำคุกระยะสั้น ไม่ได้ก่อให้เกิดผลดีต่อตัวผู้กระทำความผิด ทั้งโทษ ทางอาญามีอยู่หลายประเภทให้ศาลเลือกใช้กับผู้กระทำความผิดตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ ความผิดและเหตุผลส่วนตัวของผู้กระทำความผิด โดยวัตถุประสงค์ของการเลี้ยงโทษจำคุกมีดังนี้คือ³⁵

(1) เพื่อเป็นการลดความเสียหายของโทษจำคุกระยะสั้น หรือลดรอยมลทินแก่ผู้ต้องขัง ที่กระทำความผิดลหุโทษจากการถูกคุมขังในเรือนจำ และเป็นการลดโอกาสในการเรียนรู้หรือ ถ่ายทอดเทคนิคอาชญากรรมจากผู้ต้องขังที่เป็นอาชญากรอาชีพ อันอาจทำให้กลายเป็นอาชญากร อาชีพไปในที่สุด และยังสามารถกลับเข้าสู่สังคมใช้ชีวิตได้ตามปกติ ไม่ถูกตราหน้าว่าเป็นคนขี้คุก หรือถูกตัดออกจากครอบครัว เพื่อนฝูง และสังคมซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมา

³³ วัชรภรณ์ จิตรชุ่ม. เล่มเดิม. หน้า 33.

³⁴ อาริยามณีสว่าง. เล่มเดิม. หน้า 27.

³⁵ ประเสริฐ เมฆมณี. (2533). *หลักทัณฑวิทยา*. หน้า 8.

(2) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้ปรับสภาพชีวิตในชุมชนอิสระได้ดียิ่งขึ้น โดยผู้กระทำความผิดจะได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ที่คอยควบคุมสอดส่องและให้คำปรึกษาตลอดจนให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถปรับตัวเองในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ตามปกติ สามารถประกอบอาชีพ อยู่ร่วมกับญาติ พี่น้องได้ อีกทั้งยังทำให้ผู้กระทำความผิดได้ทราบความเจริญก้าวหน้าของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และไม่กลับไปติดต่อกับสังคมในเรือนจำอีก

(3) เพื่อลดความแออัดยัดเยียดของสถานที่คุมขัง โดยเรือนจำควรเป็นสถานที่ที่เหมาะสมกับการกระทำความผิดที่ร้ายแรงที่เป็นอันตรายต่อสังคม ซึ่งต้องควบคุมตัวไว้หรือตัดออกจากสังคมเป็นเวลานาน อันจะทำให้สังคมเกิดความปลอดภัยมากขึ้น

(4) เพื่อช่วยประหยัดงบประมาณของรัฐที่ต้องนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูผู้ต้องขังบางประเภทที่ไม่จำเป็น เช่นผู้กระทำความผิดเล็กน้อย หรือกระทำความผิดโดยพลั้งพลาดไป หรือกระทำความผิดไปเพราะมีเหตุจำเป็นต่างๆ มิได้เกิดจากจิตใจชั่วร้าย ซึ่งหากใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุก ทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับเข้าสู่สังคม ทำงานหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวต่อไปได้ ทำให้รัฐไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้กระทำความผิดประเภทนี้และครอบครัวของบุคคลดังกล่าว

2.3 แนวคิดในการรอกการลงโทษ

การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในสมัยโบราณ มาจนถึงศตวรรษที่ 19 มุ่งลงโทษโดยถือว่าเป็นการแก้แค้นทดแทนหรือยับยั้งมากกว่าการแก้ไขฟื้นฟู เพราะฉะนั้นการกระทำผิดส่วนมากจึงได้รับการลงโทษอย่างรุนแรงและอย่างน้อยที่สุดก็ถูกลงโทษจำคุกซึ่งผลของการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดดังกล่าวนี้มีแต่จะทำให้ผู้กระทำความผิดประพฤติตนเป็นอาชญากรมากยิ่งขึ้นจากปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้จึงทำให้ความเชื่อถือในวิธีปฏิการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดลดลงและหันไปหาวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอย่างมีมนุษยธรรมและเป็นรายบุคคลมากยิ่งขึ้น โดยเปลี่ยนแนวความคิดจากวิธีการลงโทษมาเป็นวิธีการแก้ไขบำบัดและจากการจำคุกมาเป็นวิธีการเลี้ยงโทษจำคุก³⁶

การรอกการลงโทษนี้เริ่มขึ้นในประเทศฝรั่งเศส โดยสมาชิกสภาสูงชื่อ Berenger ได้เสนอความคิดที่จะหลีกเลี่ยงการจำคุกระยะสั้น โดยให้ศาลรอกการลงโทษไว้ก่อน ต่อสภาสูงของฝรั่งเศส ในปี ค.ศ. 1884 ในการเสนอร่างกฎหมายฉบับนี้ในชั้นแรกได้มีการอภิปรายถกเถียงกันอย่างกว้างขวางแต่ไม่เป็นที่ยุติ ในปีถัดมา คือ ค.ศ. 1885 ได้มีการจัดประชุมอาชญาวิทยาที่กรุงโรม การอภิปรายครั้งนี้มีผู้ทางไปในแง่ที่ดีทำให้นักกฎหมายชาวเบลเยียมได้นำเอาหลักการนี้ไปปรับใช้

³⁶ นันทิพัฒน์ บุญทวี. (2550). *ปัญหาการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา*. หน้า 50.

ในกฎหมายลงวันที่ 31 พฤษภาคม ค.ศ. 1888 เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้สภาสูงของฝรั่งเศส ได้พิจารณาข้อเสนอของ Berenger อีกครั้ง และได้ออกกฎหมายลงวันที่ 26 มีนาคม ค.ศ. 1891 บัญญัติให้สอดแทรกเพิ่มเติมเล็กน้อยว่าด้วยเรื่องรอกการลงโทษไว้ ในมาตรา 734-737 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส และได้เพิ่มเติมอย่างสมบูรณ์ในภายหลังในมาตรา 781-788³⁷

แนวความคิดเกี่ยวกับการรอกการลงโทษนี้ ได้แพร่หลายไปยังประเทศต่างๆ อย่างรวดเร็ว เพราะเป็นบทกำหนดโทษที่เหมาะสมตามทฤษฎีการลงโทษแผนใหม่ โดยได้รับไว้ใช้ในรัฐเจนีวา และลักเซมเบิร์ก ในปี ค.ศ. 1892³⁸

2.4 การรอกการลงโทษในประเทศไทย

โดยที่โทษจำคุกมีผลเสียอยู่หลายประการ กล่าวคือการที่ต้องถูกจำคุกอยู่ในเรือนจำทำให้ผู้ต้องโทษเสียชื่อเสียง นอกจากนั้นยังทำให้ต้องปะปนอยู่กับนักโทษคนอื่น ซึ่งอาจทำให้อิทธิพลในทางชั่วร้ายติดมาได้ง่าย การจำคุกผู้กระทำความผิดในระยะเวลาสั้น อาจมีผลเสียมากกว่าผลดี³⁹

สำหรับประเทศไทยมีหลักกฎหมายที่คล้ายการรอกการลงโทษปรากฏอยู่ในกฎหมายตราสามดวง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงรวบรวมและชำระสะสางขึ้น และได้บันทึกถึงกฎหมายลักษณะโจรหรือพระอัยการลักษณะโจร กล่าวถึงโทษ 6 สถานมีโทษภาคธรรม (ทัณฑ์) รวมอยู่ด้วย ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2451 จึงได้มีการประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 หลักการรอกการลงโทษจึงได้มีบัญญัติไว้ในมาตรา 41 และมาตรา 42 โดยเรียกว่า รอกการลงอาญา กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ได้ทรงอธิบายความแตกต่างระหว่างโทษทัณฑ์ตามกฎหมายเก่ากับรอกการลงอาญาตามกฎหมายอาญาไว้ว่า⁴⁰

ภาคทัณฑ์ตามกฎหมายเก่านั้นเป็นการยกโทษเสียทีเดียวแต่ภาคทัณฑ์ตามโค้ดนี้เป็นแต่ให้รอกโทษไว้พลางก่อน ถ้าภายในห้าปีไม่ได้กระทำความผิดขึ้นอีกแล้วจึงเป็นอันลบโทษกระดานชนวนความผิดใดที่ภาคทัณฑ์ได้นั้น โค้ดไม่กำหนดยอมให้ภาคทัณฑ์ได้แต่คนที่ไม่เคยทำความผิดมาแล้วครั้งใดครั้งหนึ่ง กฎหมายลักษณะอาญาเดิมมาตรา 41 และมาตรา 42 มีวิธีการรอกการลงอาญาต่างกับภาคทัณฑ์ตามกฎหมายเก่าซึ่งเป็นการยกโทษให้ทีเดียว เมื่อ พ.ศ. 2494 ได้มีการแก้ไขโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะอาญา ฉบับที่ 14 ให้วิธีการรอกการลงโทษมีผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามหลักในมาตรา 56 นี้ ประโยชน์ของการรอกการลงโทษยังมีอยู่อีก โดยเป็นเครื่องเตือนสติให้ผู้ที่อยู่ระหว่าง

³⁷ นพพร โพธิ์รังสิยากร. (2524). *การใช้ดุลยพินิจของศาลในการลงโทษ*. หน้า 41.

³⁸ แหล่งเดิม. หน้า 42.

³⁹ อุททิศ แสนโกสิก. เล่มเดิม. หน้า 116.

⁴⁰ แหล่งเดิม.

รอกการลงโทษต้องสังวรระมัดระวังตัว ไม่กระทำความผิดขึ้นอีก ต่างกับการปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไข (La Liberation Conditionnelle) ซึ่งเป็นวิธีการทางฝ่ายบริหารปฏิบัติต่อผู้ถูกลงโทษจำคุกอยู่และประพฤตินอกเหนือจากนี้ ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ยังนำหลักว่าด้วยการยกโทษมาใช้ ดังปรากฏในมาตรา 40 เมื่อผู้ที่ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษได้รับการลดหย่อนอาญาลงตามบทกฎหมายนี้จนเหลือแต่อาญาอย่างเบาเพียงต้องจำคุกหนึ่งเดือนหรือต่ำกว่าหนึ่งเดือนและปรับด้วยเท่านั้น ไซร์ ท่านว่าศาลจะกำหนดเวลาจำคุกผู้นั้นให้น้อยลงกว่านั้นอีก ทั้งปรับด้วยหรือไม่ปรับด้วยก็ได้ หรือจะยกโทษจำคุกให้คงปรับเพียงสถานเดียวก็ได้ และในกรณีที่ศาลพิพากษาให้รอกการลงอาญาไว้ตาม มาตรา 41 หากผู้นั้นประพฤติตัวดี ไม่กระทำความผิดภายในระยะเวลาห้าปี ก็ให้ยกโทษที่รอไว้เสีย ดัง ความในมาตรา 42 วรรคแรก บัญญัติว่า เมื่อศาลได้สั่งรอกการลงอาญาผู้ใดไว้ตามความที่กล่าวมาใน มาตรา 41 และผู้นั้นประพฤติตัวดีไม่กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดที่ว่าเป็นภาค 2 ตั้งแต่ส่วนที่ 1 จนถึงส่วนที่ 9 ตลอดเวลาห้าปีแล้ว ท่านให้ยกโทษที่รอไว้ให้แก่มั่นทีเดียว⁴¹

ต่อมาภายหลังได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2499 ได้มีการบัญญัติเรื่องการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษไว้ในมาตรา 56 โดยได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 56 นี้ 2 ครั้งคือ เมื่อปี พ.ศ. 2532 และปี พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นการแก้ไขในเรื่องเงื่อนไขเพื่อการคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิด และการแก้ไขในเรื่องอัตราโทษที่เป็นหลักเกณฑ์ให้ศาลรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษและระยะเวลาในการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ⁴²

โดยปกติเมื่อศาลวินิจฉัยว่าจำเลยมีความผิดตามฟ้องแล้ว ศาลก็จะกำหนดโทษลงไป คำพิพากษาว่าจะให้ลงโทษจำเลยอย่างละเท่าใดละมีการลงโทษจำเลยตามที่กำหนดไว้ในคำพิพากษานั้น ในกรณีที่มีการรอกการกำหนดโทษนั้น เมื่อศาลวินิจฉัยว่าจำเลยมีความผิดจริงตามฟ้องแล้วศาลจะยังไม่กำหนดโทษและสั่งให้ลงโทษจำเลย แต่จะปล่อยจำเลยไปโดยคาดโทษจำเลยไว้ว่าจะต้องไม่กระทำความผิดขึ้นอีกภายในเวลาที่ศาลกำหนด โดยถ้ากระทำความผิดขึ้นเช่นนั้นจะเข้าหลักเกณฑ์ตมที่กฎหมายกำหนดไว้ นอกจากจำเลยจะต้องถูกลงโทษสำหรับการกระทำความผิดครั้งหลังแล้วศาลยังจะกำหนดโทษและลงโทษสำหรับความผิดครั้งก่อนที่รอไว้รวมเข้าไปด้วย ถ้าจำเลยไม่กระทำความผิดขึ้นอีกภายในเวลาที่ศาลกำหนดไว้หรือกระทำความผิดขึ้นอีกภายใน

⁴¹ ศิริ อิศวนนท์. (2483, มกราคม). “ปัญหาเรื่องรอกการลงอาญาจำเลย.” *บทบัญญัติคดี*. หน้า 196.

⁴² พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2532 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2545.

เวลาที่ศาลกำหนดไว้ก็จริงแต่ไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ จำเลยก็พ้นจากการที่จะต้องรับโทษสำหรับการกระทำความผิดที่ได้รับรอกการกำหนดโทษไว้แล้วไปเลย⁴³

การรอกการลงโทษก็มีลักษณะใกล้เคียงกับการรอกการกำหนดโทษนั่นเองเป็นแต่ว่าในเรื่องการรอกการลงโทษนั้น ศาลจะวางกำหนดโทษลงไปเลย เป็นแต่ยังไม่ให้ลงโทษจำเลยเท่านั้น ฉะนั้น เมื่อจำเลยไปกระทำความผิดขึ้นอีกภายในเวลาที่ศาลกำหนดและเข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ศาลก็ไม่จำเป็นต้องวางกำหนดโทษสำหรับความผิดครั้งก่อนเพราะได้วางกำหนดโทษไว้แล้ว จึงเป็นแต่เพียงเอาโทษที่ได้กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดครั้งก่อน มาเข้าร่วมกับโทษสำหรับความผิดครั้งหลังและใช้ลงแก่จำเลย⁴⁴

การรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 นี้เรียกกันโดยทั่วไปว่า การรอลงอาญา แต่มาตรา 56 ใช้คำว่า รอกการกำหนดโทษ หรือ รอกการลงโทษ

ดังนั้น การรอกการลงโทษ จึงหมายถึง การที่ศาลพิจารณาคดีและพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดพร้อมกำหนดโทษจำคุกที่จะลงแก่จำเลยแล้ว แต่ยังไม่นำตัวจำเลยไปกักขังไว้ในเรือนจำ โดยให้โอกาสแก่จำเลยกลับไปอยู่กับครอบครัว โดยมีการคาดโทษไว้ว่า ห้ามมิให้จำเลยกระทำความผิดอีกภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด หากจำเลยฝ่าฝืนไม่เช็ดหลาบ ได้กระทำความผิดอีกภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้⁴⁵ หากความปรากฏแก่ศาลเอง หรือกรณีที่โจทก์มีคำขอให้ศาลนำโทษดังกล่าวไปบวกเข้ากับโทษในคดีใหม่ แต่หากจำเลยมิได้กลับไปกระทำความผิดขึ้นอีกภายในระยะเวลาดังกล่าว โทษตามคำพิพากษาย่อมสิ้นผล โดยไม่มีผลแก่จำเลยอีกต่อไป⁴⁶ และการรอกการกำหนดโทษ จึงหมายถึง การที่ศาลพิจารณาคดีและพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดแต่ยังไม่กำหนดโทษจำคุกที่จะลงแก่จำเลย และยังไม่นำตัวจำเลยไปกักขังไว้ในเรือนจำ โดยให้โอกาสแก่จำเลยกลับไปอยู่กับครอบครัว โดยมีการคาดโทษไว้ว่า ห้ามมิให้จำเลยกระทำความผิดอีกภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด หากจำเลยฝ่าฝืนไม่เช็ดหลาบ ได้กระทำความผิดอีกภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ หากความปรากฏแก่ศาลเอง หรือกรณีที่โจทก์มีคำขอให้ศาลกำหนดโทษที่รอไว้ดังกล่าวแล้วนำไปบวกเข้ากับโทษในคดีใหม่ แต่หากจำเลยมิได้กลับไปกระทำความผิดขึ้นอีกภายในระยะเวลาดังกล่าว โทษตามคำพิพากษาย่อมสิ้นผล โดยไม่มีผลแก่จำเลยอีกต่อไป

การรอกการลงโทษเป็นมาตรการที่ศาลนำมาใช้เพื่อหลีกเลี่ยงโทษจำคุกระยะสั้น โดยรอกการลงโทษผู้กระทำความผิดเนื่องจาก ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่มักกระทำความผิดในคดีไม่

⁴³ อุททิศ แสงโกติก ก เล่มเดิม. หน้า 116-117.

⁴⁴ แหล่งเดิม.

⁴⁵ ภาสกร ญาณสุธี. (2543). *กลวิธีรอกการลงโทษโดยคำพิพากษาศาลฎีกา*. หน้า 8.

⁴⁶ แหล่งเดิม.

ร้ายแรง ซึ่งมีโทษจำคุกกระยะสั้น และหากผู้กระทำความผิดที่ศาลรอการลงโทษไม่สามารถกลับตนเป็นคนดีได้ หรือ หากผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดขึ้นใหม่ ศาลก็มีอำนาจนำโทษจำคุกที่รอการลงโทษมารวมกับโทษจำคุกในคดีใหม่ได้⁴⁷ การรอการลงโทษนี้มีผลมาจากทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ไม่ต้องการให้บุคคลเข้าไปรับอิทธิพลในทางเสียหายจากในเรือนจำ และ การลงโทษจำคุกกระยะสั้นไม่อาจปรับปรุงแก้ไขให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวได้โดยสมบูรณ์ในระหว่างอยู่ในเรือนจำนั้น⁴⁸

2.4.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการรอการลงโทษ⁴⁹

(1) การรอการลงโทษเป็นการให้โอกาสผู้กระทำความผิด ทำให้รักษาทรัพยากรบุคคลลดผลกระทบต่อด้านหรือปฏิบัติกับสังคมจากผู้กระทำความผิดทำให้การลงโทษตรงกับสภาพความเป็นจริง เป็นการให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดที่สามารถแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมได้กลับไปอยู่กับครอบครัวและชุมชนเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นพลเมืองดี

(2) การรอการลงโทษเป็นการหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกกระยะสั้นเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดได้เรียนรู้พฤติกรรมที่เลวร้ายจากผู้ต้องขังอื่นในเรือนจำ อันเป็นการเพิ่มคนเลวให้แก่สังคมมากกว่าการคืนคนดีสู่สังคม และ เพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดมีประวัติเสื่อมเสีย เมื่อพ้นโทษแล้ว หากที่จะกลับตัวเป็นพลเมืองดีประกอบสัมมาอาชีพโดยสุจริตต่อไปได้ เนื่องจากสังคมไทยยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดที่เคยต้องโทษจำคุกมาแล้วกลับคืนเข้าสู่สังคมได้อย่างปกติ

2.4.2 ผลดีและผลเสียของการรอการลงโทษ

การรอการกำหนดโทษหรือการรอการลงโทษเป็นมาตรการที่ศาลหยิบนำมาใช้เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงโทษจำคุกกระยะสั้น ซึ่งจะไม่ง่อให้เกิดผลดีแก่จำเลยซึ่งศาลพิพากษาว่ามีความผิดและกำหนดโทษกระยะสั้น แต่อย่างไรก็ดี การที่ศาลจะพิจารณาใช้ดุลยพินิจในการรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษนั้น ศาลควรคำนึงถึงผลดีและผลเสียอันเกิดจากการใช้ดุลยพินิจรอการกำหนดโทษและรอการลงโทษให้แก่จำเลยด้วย

2.4.2.1 ผลดีของการรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ

1. การลงโทษจำคุกนอกจากจะมีผลเสียต่อตัวผู้กระทำความผิดแล้วยังมีผลกระทบต่อครอบครัวของเขาด้วย⁵⁰ การรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษนั้นทำให้ผู้กระทำความผิดมี

⁴⁷ อังศุเกตุ วิสุทธีวัฒน์ศักดิ์. (2547). ปัญหาการนำมาตรฐานขั้นต่ำในการไม่ควบคุมผู้กระทำความผิดขององค์การสหประชาชาติมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมไทย. หน้า 39.

⁴⁸ นันทิพัฒน์ บุญทวี. เล่มเดิม. หน้า 51.

⁴⁹ ทิพชญา วิริยะศิริ. (2549). “การนำแนวคิดทฤษฎีทางอาชญาวิทยามาใช้ในการวางเกณฑ์รอการลงโทษ.” *บทบัญญัติ*, 62(4). หน้า 119.

โอกาสกลับไปอยู่กับครอบครัวของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากผู้กระทำความผิดเป็นหัวหน้าของครอบครัวก็จะต้องทำให้ครอบครัวของผู้กระทำความผิดไม่ได้รับความเดือดร้อน และสภาพครอบครัวไม่เกิดการแตกแยก⁵¹

2. ให้โอกาสผู้กระทำความผิดได้ประพฤติกลับตนเป็นพลเมืองดีต่อไปในภายหน้า⁵²

3. ให้ผู้กระทำความผิดยับยั้งตนเองมิให้กระทำความผิดใหม่ขึ้นอีก⁵³ ซึ่งในข้อนี้แม้จะพิจารณาในแง่ผลในทางข่มขู่ของโทษ ซึ่งอาจทำให้ผลในทางข่มขู่ต่อบุคคลทั่วไปน้อยลง แต่ถ้าพิจารณาถึงตัวผู้กระทำความผิดที่ได้รับการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษย่อมมีมากขึ้น เพราะผู้นั้นจะรู้สึกตัวอยู่ว่าหากไปกระทำความผิดขึ้นอีกภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ตนจะต้องถูกลงโทษทั้งสำหรับความผิดก่อนและทั้งสำหรับความผิดครั้งหลัง ฉะนั้นการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษจะมีผลให้เขาระวังตัวไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นอีกอย่างน้อยก็ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด⁵⁴

4. ลดการแออัดของนักโทษในเรือนจำเพราะสภาพปัจจุบันมีนักโทษแน่นล้นเรือนจำแล้ว⁵⁵

2.4.2.2 ผลเสียของการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ

1. การรอกการลงโทษและการรอกการกำหนดโทษมีผลเสียที่ว่า ทำให้ผลในทางการข่มขู่ของโทษคลายความศักดิ์สิทธิ์ลงไป โทษจะมีผลเป็นการข่มขู่อย่างศักดิ์สิทธิ์ไม่ให้บุคคลกล้ากระทำความผิด ก็ต่อเมื่อมีการลงโทษกันอย่างแน่นอนอนในทุกรณีที่ได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น หากว่าเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นบางกรณีมีการลงโทษ บางกรณีก็ไม่ลงโทษ ผู้ที่จะกระทำความผิดย่อมคิดว่าถ้าตนกระทำความผิดลงไปอาจไม่ต้องรับโทษก็ได้ ทำให้กล้ากระทำความผิด⁵⁶

2. ผู้กระทำความผิดอาจไม่เข็ดหลาบในการกระทำความผิด โดยอาจกระทำความผิดขึ้นใหม่⁵⁷

3. ทำให้ผู้เสียหายเกิดความไม่พอใจที่ผู้กระทำความผิดมิต้องรับโทษจำคุกในเรือนจำ⁵⁸

⁵⁰ อุททิศ แส่นโกติก ก เล่มเดิม. หน้า 118.

⁵¹ นันทิพัฒน์ บุญทวี. เล่มเดิม. หน้า 55.

⁵² แหล่งเดิม.

⁵³ แหล่งเดิม.

⁵⁴ อุททิศ แส่นโกติก ก เล่มเดิม. หน้า 118.

⁵⁵ นันทิพัฒน์ บุญทวี. เล่มเดิม. หน้า 56.

⁵⁶ อุททิศ แส่นโกติก ก เล่มเดิม. หน้า 117.

⁵⁷ นันทิพัฒน์ บุญทวี. เล่มเดิม. หน้า 56.

⁵⁸ แหล่งเดิม.

บทที่ 3

การให้เหตุผลในคำพิพากษากรณีรอกการลงโทษของศาลต่างประเทศ

ในการพิจารณาและทำคำพิพากษาในต่างประเทศมีวิธีพิจารณาและทำคำพิพากษาแตกต่างกัน เนื่องจากระบบกฎหมายของแต่ละประเทศเลือกใช้นั้นมีหลักการและวิธีการพิจารณาตามระบบกฎหมายที่ต่างกัน ซึ่งการแบ่งระบบกฎหมายนี้แยกออกเป็น 2 ระบบคือ ระบบคอมมอนลอว์ และ ระบบซีวิลลอว์ ซึ่งมีการพิจารณาพิจารณาและทำคำพิพากษาแตกต่างกัน

ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบ คอมมอนลอว์ อาจมีการใช้ลูกขุนร่วมพิจารณา ร่วมกับผู้พิพากษา โดยลูกขุนจะวินิจฉัยชี้ขาดว่าจำเลยกระทำความผิดหรือไม่ ส่วนผู้พิพากษาจะเป็นผู้กำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลย¹

ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบ ซีวิลลอว์ ผู้พิพากษาจะทำหน้าที่ในการพิจารณาและพิพากษาคดี โดยในคำพิพากษาจะวินิจฉัยชี้ขาดว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ละหากจำเลยกระทำความผิดก็จะกำหนดโทษสำหรับความผิดนั้นด้วย²

แต่หลักเกณฑ์ของการพิจารณาคดีและการทำคำพิพากษาในทุกประเทศจะต้องมีการให้เหตุผลในคำพิพากษาและการพิจารณาโทษที่จะลงแก่จำเลยเสมอไม่ว่าประเทศต่าง ๆ นั้นจะใช้ระบบกฎหมายแบบใดก็ตาม

3.1 การพิจารณาคดีและการทำคำพิพากษาของศาลประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ปัจจุบันการดำเนินคดีอาญาของประเทศต่างๆ ทั้งในระบบ ซีวิลลอว์และคอมมอนลอว์ ได้ปรับเปลี่ยนจากระบบไต่สวนซึ่งไม่มีการแยกหน้าที่สอบสวนฟ้องร้องและการพิจารณาพิพากษาคดีออกจากกันและปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาในฐานะเป็นกรรมในคดีมาเป็นระบบกล่าวหา (Accusatorial System) ซึ่งมีการแยกหน้าที่สอบสวนฟ้องร้องและการพิจารณาพิพากษาคดีออกจากกัน โดยให้องค์กรในกระบวนการยุติธรรมที่ต่างกัน คือ อัยการและศาลเป็นผู้ทำหน้าที่และยกฐานะของผู้กล่าวหาขึ้นเป็นประธานในคดี และการดำเนินคดีอาญาของประเทศต่างๆ ในระบบซีวิลลอว์นั้นได้ใช้วิธีการค้นหาความจริงแบบไม่ต่อสู้หรือระบบการไต่สวนหาความจริง (Non-adversary

¹ ยงยุทธ มหินสรากุล. (2538). การให้เหตุผลในคำพิพากษาคดีอาญา. หน้า 36.

² แหล่งเดิม.

system or Inquisitorial system) มาใช้ การดำเนินคดีอาญาในระบบนี้จะไม่มีลักษณะเป็นการต่อสู้ระหว่างฝ่ายโจทก์และจำเลยแต่ทุกฝ่ายทั้งศาล อัยการและทนายของผู้ถูกกล่าวหา ต่างต้องมีหน้าที่ร่วมกันในการค้นหาความจริง³ กระบวนการดำเนินคดีอาญาจะเริ่มขึ้นที่พนักงานตำรวจจะเป็นผู้ทำหน้าที่สอบสวนรวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆ ตลอดจนพยานหลักฐานทั้งปวงที่เกี่ยวกับความผิดและตัวผู้กระทำความผิด ความคิดเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญ เอกสาร และรายงานต่างๆ เกี่ยวกับคดี ประวัติการกระทำความผิดและเอกสารต่างๆ ของจำเลยแล้วเสนออัยการ อัยการจะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจว่าจะดำเนินคดีอาญากับจำเลยต่อไป หรือไม่ กรณีถ้าเห็นว่าควรดำเนินคดีต่อไป อัยการก็จะจัดทำสำนวนการสอบสวนซึ่งประกอบส่วนต่างๆ เช่น คำให้การของจำเลย ความคิดเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญ เอกสารและรายงานต่างๆ เกี่ยวกับคดีประวัติการกระทำความผิด และเอกสารต่างๆ ของจำเลยจนครบถ้วนแล้วอัยการจะทำคำฟ้องพร้อมกับตั้งข้อหาจำเลย แล้วนำสำนวนการสอบสวนทั้งหมดดังกล่าวพร้อมด้วยคำฟ้องยื่นฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ⁴

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีถือเป็นประเทศผู้นำทางระบบกฎหมายซีวิลลอว์ กระบวนการพิจารณาทางอาญาของเยอรมันแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ กระบวนการไต่สวนเบื้องต้น (Preliminary Proceeding) และการพิจารณาคำพิพากษาคดี (Main Proceeding) ในการพิพากษาคดีของศาลเองก็เช่นกัน ต้องตั้งอยู่บนหลักการพิจารณาโดยเปิดเผย (public) หมายถึงการพิจารณาต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อสาธารณะ ด้วยวาจา (oral) หมายความว่า กระบวนการพิจารณาต้องกระทำโดยวาจาของกลุ่มความในศาล โดยตรง (direct) กระบวนการพิจารณากระทำต่อศาลที่พิจารณาคดีโดยตรง⁶

กระบวนการพิจารณาคดีอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะเริ่มต้นเมื่อผู้พิพากษาได้รับคำฟ้อง ตลอดจนเอกสารต่างๆ จากอัยการแล้ว แต่สำหรับในคดีอุกฉกรรจ์ก่อนที่จะเริ่มการพิจารณาคดีจะต้องมีการไต่สวนมูลคดีและคำฟ้องดังกล่าวว่ามีหลักฐานน่าเชื่อถือเพียงพอที่จะดำเนินคดีในศาลต่อไปได้หรือไม่ หลังจากไต่สวนมูลฟ้องแล้วจะดำเนินการสืบพยานโจทก์และจำเลย ระหว่างการสืบพยานโจทก์จำเลยนั้น ศาลไม่เพียงแต่เป็นผู้ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี

³ ปทุมพร กลัดอำ. (2505). การนำวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับในวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 5-7.

⁴ ปรีชา จำเพชร. เล่มเดิม. หน้า 25.

⁵ พิษณุ ลีอวมชกิจ. (2551). บทบาทของพนักงานอัยการต่อการใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดโทษ. หน้า 33.

⁶ ปรีชา จำเพชร. เล่มเดิม. หน้า 31.

เท่านั้น แต่ยังคงเป็นผู้รับผิดชอบในการแสวงหาพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงด้วย⁷ หลังจากการสืบพยานสิ้นสุดลงอัยการจะแถลงปิดคดีโดยกล่าวถึงข้อโต้แย้งของจำเลยเกี่ยวกับการกระทำ ความผิดตลอดจนชี้แจงว่าควรกำหนดโทษจำเลยในสถานใดด้วย⁸ และต่อมาจำเลยก็แถลงปิดคดีซึ่งจำเลยมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลลงโทษสถานเบา การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีจะกระทำต่อกันไปโดยไม่ขาดตอนนับจากการแถลงปิดคดีสิ้นสุดลง⁹ และโดยปกติผู้พิพากษาซึ่งเป็นผู้นั่งพิจารณาคดีนั้นตั้งแต่ต้นจะเป็นผู้ทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาตัดสินคดีและกำหนดโทษจำเลยได้ทันที เพราะพยานหลักฐานทั้งหมดรวมทั้งสำนวนการสอบสวนที่มีประวัติและรายงานอื่นๆ ที่เกี่ยวกับตัวจำเลยได้ปรากฏอยู่ในสำนวนแล้วก่อนที่จะพิจารณาพิพากษาความผิด

3.1.1 ลักษณะทั่วไปของคำพิพากษา

คำพิพากษาคืออาญาของเยอรมัน (Urteil) ประกอบด้วย 2 ส่วน¹⁰

1. รูปแบบของคำพิพากษา (Urteilsformel)
2. ข้อความแห่งเหตุผล (Grund, Urteilgrunde)

รูปแบบของคำพิพากษาของศาลอาญาเยอรมัน การทำคำพิพากษาจะกระทำโดยศาลและอ่านโดยประธานของผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีนั้น โดยเปิดเผยและคำพิพากษานั้นต้องแสดงเหตุผลแห่งคำพิพากษานั้นด้วย

คำพิพากษาของศาลเยอรมันมีเอกลักษณ์โดดเด่นจากคำพิพากษาของประเทศอื่นๆ ที่ใช้ระบบกฎหมาย ซีวิตลอร์ เหมือนกัน กล่าวคือ คำพิพากษาของประเทศเยอรมันมีภาษาที่สละสลวย โดยเกิดจากการร่างคำพิพากษาอย่างพิถีพิถัน และเป็นภาวะวิสัย ศิลปะในการร่างคำพิพากษา บางครั้งอาจเป็นเอกลักษณ์ของการศึกษากฎหมายเยอรมัน¹¹ คำพิพากษาของศาลอาญาเยอรมันจึงใช้คำที่สั้นที่สุดแต่มิ้น้ำหนัก และมีเหตุผลในคำพิพากษาซึ่งเหตุผลที่ปรากฏมีเพียงเหตุผลเดียว โดยเหตุผลนั้น ปราศจากอคติส่วนตัว โดยผู้พิพากษาที่จะสามารถลงชื่อในคำพิพากษาได้นั้นต้องเป็นผู้พิพากษาที่ได้นั่งพิจารณาคดีนั้นมาแล้ว โดยคำตัดสินจะกระทำโดยเสียงข้างมาก

⁷ John H. Langbein. (1997). *Comparative Criminal Procedure: Germany*. pp. 73-74. (อ้างถึงในปริษา จำเพชร. แหล่งเดิม. หน้า 26.)

⁸ Ibid.

⁹ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. (2521, กรกฎาคม-กันยายน). “การพิจารณาคดีอาญาของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา: ระบบพิจารณาแบบไบเฟอร์เมอชั่น.” *วารสารนิติศาสตร์*, 10. หน้า 438.

¹⁰ ยงยุทธ มหินทรกุล. เล่มเดิม. หน้า 42.

¹¹ John H Langbein. Op.cit. p. 56.

ในการพิจารณาคดีอาญาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีพนักงานอัยการสามารถเสนอความเห็นต่อศาลในเรื่องโทษที่จะลงแก่จำเลยได้ซึ่งการเสนอกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยนี้จะกระทำหลังจากที่ศาลได้พิจารณาพยานหลักฐานในคดีเสร็จสิ้นแล้วโดยศาลไม่ผูกมัดกับคำแนะนำเรื่องโทษที่พนักงานอัยการ¹²

3.1.2 เหตุผลของคำพิพากษา

ลักษณะทั่วไปของการพิพากษาคดีของศาลของประเทศเยอรมนีต้องตั้งอยู่บนหลักการพิจารณาโดยเปิดเผย (public) หมายถึงการพิจารณาต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อสาธารณะด้วยวาจา (oral) หมายความว่ากระบวนการพิจารณาต้องกระทำโดยวาจาของกลุ่มความในศาลโดยตรง (direct) กระบวนการพิจารณากระทำต่อศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีโดยตรง

3.1.2.1 ลักษณะทั่วไปของคำพิพากษา

คำพิพากษาคดีอาญาของเยอรมัน (Urteil) ประกอบด้วย 2 ส่วน

1. รูปแบบของคำพิพากษา (Urteilsformel)
2. ข้อความแห่งเหตุผล (Grund, Urteilsgrunde)

การทำคำพิพากษาจะกระทำโดยศาล และอ่าน โดยประธานของคณะผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีนั้น โดยศาลต้องเปิดเผยเหตุผลในคำพิพากษาคด้วย

คำพิพากษาของศาลเยอรมนีจะมีเอกลักษณ์โดดเด่นแตกต่างจากคำพิพากษาของศาลฝรั่งเศส และอเมริกา ทั้งในด้านภาษาที่สละสลวยและความยาว คำพิพากษาของศาลเยอรมนี มีการอนุญาตให้ทำความเข้าใจได้ และมักจะใช้สิทธิในการทำความเข้าใจ คำพิพากษาคัดสินโดยเสียงข้างมาก

คำพิพากษาของศาลเยอรมนีเกิดจากการประชุมปรึกษาและร่างอย่างพิถีพิถันจึงสละสลวยและไม่เป็นอัตวิสัย จนมีผู้กล่าวว่า “ศิลปะในการร่างคำพิพากษบางครั้งอาจเป็นเอกลักษณ์ของการศึกษากฎหมายเยอรมัน” คำพิพากษาจึงใช้ภาษาที่สั้นกะทัดรัดที่สุด แต่เรียบง่ายมีน้ำหนัก ที่สำคัญมีเหตุผลเดียว ปราศจากอคติส่วนตัว ผู้พิพากษาที่จะลงชื่อในคำพิพากษาได้ต้องนั่งพิจารณาคดีนั้นด้วย¹³

ในประเทศเยอรมนีพนักงานอัยการมีอำนาจเสนอเรื่องการลงโทษจำเลยได้ ซึ่งจะกระทำภายหลังจากกระบวนการพิจารณาคดีสิ้นสุดลงแล้วเพื่อป้องกันการโน้มน้าวผู้พิพากษา จนกว่าเขาจะได้รับฟังพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว ศาลจึงไม่ผูกมัดกับคำแนะนำเรื่องการลงโทษของอัยการ¹⁴

¹² Ibid.

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid. p. 78.

3.1.2.2 การให้เหตุผลในคำพิพากษาคดีอาญา

การให้เหตุผลในคำพิพากษาคดีอาญาของศาลเยอรมนีมีหลายระดับ ดังนี้¹⁵

1. ถ้าจำเลยถูกตัดสินลงโทษ เหตุผล (ground) สำหรับคำพิพากษาจะต้องแสดงออกถึงข้อเท็จจริงที่น่าเข้าสู่การพิจารณาในแนวทางของกฎหมาย (legal characteristics) ในการปรับใช้กฎหมายจะต้องนำมาแสดงให้เห็นในคำพิพากษาด้วย

2. ถ้ามีเหตุเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือยกเว้นโทษ คำพิพากษาก็ต้องให้เหตุผลว่าข้อเท็จจริงใด ได้รับการพิจารณาหรือไม่

3. เหตุผลสำหรับคำพิพากษาคดีอาญาต้องชี้ชัดเรื่องการใช้กฎหมายอาญา การกำหนดโทษ ถ้าหากว่าศาลเพิ่มโทษศาลต้องให้เหตุผลในการวินิจฉัยชี้ขาดและในทำนองเดียวกันถ้าศาลยกเว้นโทษหรือรอลงโทษคำพิพากษาต้องแสดงเหตุผลว่าทำไมจึงวินิจฉัยเช่นนั้น

4. ถ้าจำเลยได้รับการพิพากษายกฟ้อง คำพิพากษาต้องให้เหตุผลที่จะชี้ชัดให้เห็นด้วยว่าการกระทำใดตามกฎหมายที่ทำให้จำเลยได้รับการยกฟ้องโดยเหตุผลอะไรที่หลักกฎหมายใช้ในการพิจารณาว่าไม่ต้องรับโทษ

5. เหตุผลสำหรับคำพิพากษาจะต้องแสดงว่าทำไมจึงใช้มาตรการคุมประพฤติหรือทำไมจึงไม่ใช้มาตรการคุมประพฤติ¹⁶

มาตรฐานของการพิสูจน์พยานหลักฐาน (The standard of proof) ศาลเยอรมันใช้หลักการซึ่งนำพยานหลักฐานที่ผ่านการพิจารณา (In evaluating the evidence the court shall decide according to its free conviction, derived from the entire trial) หลักดังกล่าวไม่ใช่จะทำให้ศาลใช้อำนาจตามอำเภอใจ แต่จะถูกจำกัดโดยหลักยกประโยชน์แห่งข้อสงสัยให้จำเลย (in dubio pro reo)¹⁷

ในทางปฏิบัติแล้วบรรทัดฐานของการพิสูจน์พยานหลักฐานของศาลเยอรมันคล้ายคลึงกันของศาลในระบบอังกฤษและอเมริกา ที่อาศัยหลักพิสูจน์ปราศจากข้อสงสัย “Proven beyond reasonable doubt”¹⁸ ส่วนการดำเนินการพิจารณาคดีของเยอรมันจะต้องกระทำโดยรวดเร็ว และต่อเนื่องจนกระทั่งมีคำพิพากษา เนื่องจากมีผลกระทบถึงการทำคำพิพากษา เพราะการพิจารณาคดีของศาลอาศัยหลักวาจา หากมีการเลื่อนคดีบ่อยจะมีผลต่อความทรงจำของผู้พิพากษา ดังนั้นบทบัญญัติมาตรา 229 จึงกำหนดให้เลื่อนคดีได้ไม่เกิน 30 วัน และบทบัญญัติมาตรา 268 วรรค 3 ได้

¹⁵ ยงยุทธ มหินทรกุล. เล่มเดิม. หน้า 43.

¹⁶ The German Code of Criminal Procedure. translated by Horst Niebler. p. 127.

¹⁷ ยงยุทธ มหินทรกุล. เล่มเดิม. หน้า 44.

¹⁸ The German Code of Criminal Procedure. Op.cit. pp. 78-79.

กำหนดให้การพิจารณาคดีต้องกระทำโดยเร็วและการอ่านคำพิพากษาจะต้องกระทำภายใน 10 วัน นับแต่เสร็จการพิจารณา มิฉะนั้นต้องเริ่มกระบวนการพิจารณาใหม่¹⁹

ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศเยอรมนี (StPO) ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับดุลยพินิจพิจารณาพิพากษาคดีไว้ดังนี้²⁰

1. ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ ศาลต้องให้เหตุผลด้วยว่า ทำไมจึงตัดสินว่าจำเลย เป็นผู้กระทำความผิด และเหตุใดจึงลงโทษหรือใช้มาตรการแก่จำเลยเช่นนั้น²¹ และหากศาลไม่ให้ เหตุผลดังกล่าวในการพิจารณาคดีไปแล้วก็ถือเป็นข้อกฎหมายที่สามารถฎีกาคำพิพากษาได้แม้ใน กรณีนั้นจะไม่มีเหตุอื่นที่จะฎีกาได้ก็ตาม²²

2. กรณีที่บทบัญญัติของกฎหมายกำหนดว่า จะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ เพียงใดก็ได้ ศาลจะต้องให้เหตุผลในคำพิพากษาดังกล่าวทำไมจึงยอมรับข้อเท็จจริงนั้นๆ มาเป็นเหตุ ลงโทษน้อยหรือทำไมจึงปฏิเสธไม่รับคำร้องของจำเลยซึ่งได้ยื่นระหว่างพิจารณาคดี ทำไมศาลไม่ ลงโทษหนักในคดีร้ายแรงตามประมวลกฎหมายอาญา²³

การให้เหตุผลในคำพิพากษาในคดีอาญาของศาลเยอรมัน มีหลายระดับ ดังนี้²⁴

(ก) ถ้าจำเลยถูกตัดสินลงโทษ เหตุผล (ground) สำหรับคำพิพากษาจะต้องแสดงออก ถึงข้อเท็จจริงที่นำมาพิจารณาพิพากษาในแนวทางของกฎหมาย (legal characteristic) ในการปรับใช้ กฎหมาย จำต้องนำมาแสดงให้เห็นด้วยในคำพิพากษา

(ข) ถ้ามีเหตุเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือ ยกเว้นโทษ คำพิพากษาก็ต้อง ให้เหตุผลว่า ข้อเท็จจริงได้รับการพิจารณาหรือไม่

(ค) เหตุผลในคำพิพากษาคืออาญาต้องชี้ชัดเรื่องการใช้กฎหมายอาญา การกำหนดโทษ ถ้าหากว่า ศาลเพิ่มโทษ ศาลต้องให้เหตุผลในการวินิจฉัยชี้ขาดเช่นนั้น ในทำนองเดียวกันถ้าศาล ยกเว้นโทษหรือลดโทษ คำพิพากษาต้องให้เหตุผลว่าทำไมจึงวินิจฉัยเช่นนั้น

¹⁹ นรงค์ ใจหาญและคณะ. (2537, พฤษภาคม). สิทธิผู้ต้องหา จำเลย และผู้ต้องโทษคดีอาญา (รายงาน ผลการวิจัย). หน้า 49-50.

²⁰ ปรีชา จำเพชร. เล่มเดิม. หน้า 30.

²¹ StPO, §268II.

²² StPO, §338.

²³ StPO, §267 (3).

²⁴ ขงยุทธ มหิสรากุล. เล่มเดิม. หน้า 43.

(ง) ถ้าจำเลยได้รับการพิพากษายกฟ้อง คำพิพากษาต้องให้เหตุผลที่จะชี้ชัดให้เห็นด้วยว่า การกระทำใดตามกฎหมายที่ทำให้จำเลยได้รับการยกฟ้อง และโดยเหตุผลอะไรที่หลักกฎหมายใช้ในการพิจารณาว่าไม่ต้องรับโทษ

(จ) เหตุผลสำหรับคำพิพากษาจะต้องแสดงให้เห็นว่าทำไมจึงใช้มาตรการคุมประพฤติหรือไม่จึงไม่ใช้มาตรการคุมประพฤติ

3.1.3 การรอกการลงโทษ

ระบบการกำหนดโทษจำเลยในคดีอาญาของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบซีวิลลิว์จะมีรูปแบบการกำหนดโทษที่ชัดเจน ซึ่งในประเทศเยอรมนี ได้วางหลักเกณฑ์การกำหนดโทษเอาไว้โดยแยกพิจารณาได้ 3 กรณี คือ²⁵

1. พิจารณาจากประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน StGB แก้ไขเพิ่มเติมในปี 1987 มาตรา 46 และมาตรา 47

ในเรื่องการกำหนดโทษความชั่วของผู้กระทำความผิดเป็นพื้นฐานในการกำหนดโทษ ทั้งนี้ต้องพิจารณาถึงผลซึ่งเกิดจากโทษที่กำหนดนี้ว่าจะกระทบต่อการดำเนินชีวิตในสังคมของผู้กระทำความผิดในอนาคต ในการกำหนดโทษนี้ ศาลจะชั่งน้ำหนักจากข้อเท็จจริงทั้งที่เป็นส่วนดีและส่วนเสียของผู้กระทำความผิด เช่น มูลเหตุในการกระทำความผิด เป้าหมายของผู้กระทำความผิด ความรู้สึกนึกคิดที่เห็นได้จากการกระทำ จิตใจที่มีอยู่ในการกระทำ ความร้ายแรงของการกระทำผิด หน้าที่ ลักษณะของการกระทำความผิด และผลสะท้อนให้เห็นถึงความชั่วของการกระทำ ประวัติของผู้กระทำความผิด สถานภาพของบุคคลทางสังคมและฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด ความประพฤติกายหลังการกระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพยายามที่จะเยียวยาความเสียหายรวมทั้งความพยายามของผู้กระทำความผิดที่จะชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ส่วนพฤติการณ์ซึ่งเป็นลักษณะขององค์ประกอบความผิดไม่จำเป็นต้องนำมาพิจารณาหลักกฎหมายในเรื่องการกำหนดโทษทางอาญาการลงโทษจำคุกในระยะเวลาอันสั้น จะกระทำได้เฉพาะในกรณีที่มีข้อยกเว้นดังนี้ศาลจะลงโทษจำคุกในระยะต่ำกว่าหกเดือนในกรณีที่มีข้อเท็จจริงพิเศษเกี่ยวกับการกระทำหรือลักษณะส่วนตัวของผู้กระทำความผิด และมีความจำเป็นเพื่อรักษาระเบียบกฎหมายของบ้านเมืองหรือเพื่อให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด ถ้ากฎหมายไม่ได้กำหนดโทษปรับไว้และโทษจำคุกหกเดือน ไม่ใช่ข้อที่จะนำมาพิจารณา ศาลจะลงโทษปรับสถานเดียวถ้ากฎหมายกำหนดโทษจำคุกขั้นต่ำโทษปรับจะต้องได้สัดส่วนกับอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำ

²⁵ เกียรติภูมิ แสงศศิธร. เล่มเดิม. หน้า 62-66.

2. พิจารณาจากความเห็นของอัยการและนายจำเลย

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาต่างมีหน้าที่ร่วมกันในการค้นหาความจริงและรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรม สำหรับอัยการนั้นไม่อาจเป็นคู่ความในทางเนื้อหาได้ อัยการจึงมีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องกระทำเพื่อประโยชน์แก่จำเลยคดียุติการเสนอพยานหลักฐานทั้งในส่วนที่เป็นคุณและเป็นโทษต่อจำเลยให้ศาลพิจารณา ซึ่งหมายรวมถึงหน้าที่ในการเสนอความเห็นเกี่ยวกับโทษด้วย²⁶ ซึ่งเกี่ยวกับอัตราโทษที่อัยการเสนอต่อศาลจัดทำในรูปแบบ คำแถลงการณ์ปิดคดีภายหลังที่มีการสืบพยานเสร็จสิ้น ซึ่งแม้ความเห็นเกี่ยวกับโทษจะมีอิทธิพลต่อศาลและศาลมักจะลงโทษจำเลยตามที่เสนอมาแต่ศาลก็ไม่ผูกมัดที่ต้องถือปฏิบัติตาม²⁷ สำหรับอำนาจหน้าที่ของนายความนั้น สิ่งที่นายจำเลยพึงต้องกระทำคือ การแถลงปิดคดี โดยการยื่นคำร้องขอให้ลงโทษจำเลยสถานเบา เพื่อเป็นหลักประกันแก่จำเลยว่าจะได้รับการพิจารณาโทษอย่างเป็นธรรมและถูกต้อง²⁸

3. พิจารณาข้อเท็จจริงที่ได้มาระหว่างการดำเนินคดี

ในระหว่างการดำเนินคดี ศาลต้องค้นหาความจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยให้มากที่สุด ไม่ว่าจะประวัติส่วนตัวและภูมิหลัง ประวัติการกระทำความผิดตลอดจนข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับตัวจำเลยทั้งที่เป็นผลดีและผลร้าย เพื่อให้การใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษจำเลยเป็นไปอย่างถูกต้อง²⁹

การรอกการลงโทษ (Strafaussetzung zur Bewahrung)³⁰

ตามกฎหมายเยอรมันการรอกการลงโทษบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาภาคทั่วไป ซึ่งมาตราที่วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรอกการลงโทษ ถูกบัญญัติอยู่ใน มาตรา 56 โดยมีสาระสำคัญดังนี้คือ การรอกการลงโทษในกรณีที่ศาลพิพากษาให้จำคุกไม่เกินกว่า 1 ปี ศาลจะรอกการลงโทษหากเป็นที่คาดหมายได้ว่าผู้ต้องคำพิพากษาให้ต้องโทษจะสามารถตระหนักถึงผลของคำพิพากษาให้ลงโทษดังกล่าว และในอนาคตก็จะไม่ไปกระทำความผิดอีก ในการรอกการลงโทษศาลจะต้องพิจารณาสิ่งเหล่านี้ของผู้ต้องคำพิพากษาให้ต้องโทษประกอบ เช่น บุคลิกส่วนตัวชีวิตที่ผ่านมา ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด การกระทำภายหลังการกระทำความผิด และผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการรอกการลงโทษต่อตัวผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษ

²⁶ John H.Langbein, Op.cit. p. 78. (อ้างถึงใน แหล่งเดิม, หน้า 64.)

²⁷ Thomas Weigend. (1983). *Sentencing in West Germany*. p. 37, 53. (อ้างถึงใน แหล่งเดิม, หน้า 6.)

²⁸ แหล่งเดิม.

²⁹ แหล่งเดิม, หน้า 66.

³⁰ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. (2549). “การรอกการลงโทษ.” *ศาลยุติธรรมปริทัศน์*. หน้า 14-20.

เมื่อพิจารณาจากลักษณะของโครงสร้างในทางกฎหมายแล้ว การรอกการลงโทษไม่ถือว่าเป็นโทษทางอาญาและวิธีการเพื่อความปลอดภัยหากแต่เป็นเพียงการจำกัดการบังคับโทษซึ่งมีผลเป็นการทำให้การบังคับโทษจำคุกต้องเลื่อนออกไป และเฉพาะโทษจำคุกเท่านั้นที่จะสามารถรอกการลงโทษได้

เงื่อนไขของการรอกการลงโทษในทางเหนือตามมาตรา 56 (1) เป็นเรื่องของข้อสันนิษฐานที่เป็นผลดีแก่ผู้กระทำผิด (die guenstige Taeterprognose) โดยขึ้นอยู่กับข้อพิจารณาที่คาดหมายว่าในอนาคตผู้กระทำผิดจะเคารพต่อกฎหมายอาญาโดยไม่กลับมากระทำผิดอีก ซึ่งไม่ได้จำกัดเฉพาะแต่ในช่วงระยะเวลาที่อยู่ในระหว่างการรอกการลงโทษ แต่หมายถึงโอกาสที่ว่า การกระทำผิดที่ได้กระทำไปแล้วจะไม่ถูกกระทำผิดซ้ำอีกและจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้กระทำผิดด้วย แต่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในทางความคิดของผู้กระทำผิด ซึ่งต้องมีข้อเท็จจริงที่เห็นได้อย่างประจักษ์ถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้กระทำผิดด้วย

การคาดหมายว่าผู้กระทำผิดจะไม่กลับมากระทำผิดอีกไม่ได้กำหนดเงื่อนไขว่าจะต้องมีหลักประกันที่แน่นอนว่าผู้กระทำผิดจะไม่กลับไปกระทำผิดอีก แต่มีความเป็นไปได้อย่างมากที่มีฐานมาจากข้อเท็จจริงในคดีก็ถือว่าเป็นการเพียงพอแล้ว สำหรับข้อเท็จจริงในคดีดังกล่าวเป็นไปตามหลักกฤษฎีกาแห่งข้อสงสัยให้จำเลย (In dubio proreo) โดยไม่มีข้อจำกัดใดๆ ทั้งสิ้น ในการใช้ดุลพินิจของศาล ตามความเห็นฝ่ายข้างมากแล้ว หากพิจารณาจากถ้อยคำและเจตนารมณ์ของกฎหมาย ศาลจะต้องยอมรับในทางบวกที่ว่ามีความเป็นไปได้อย่างมากที่ผู้กระทำผิดจะไม่กลับไปกระทำผิดอีกในอนาคต ส่วนข้อสงสัยใดๆ ที่เป็นผลร้ายแก่ผู้กระทำผิดจะไม่ถูกนำมาพิจารณา และข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับตัวผู้กระทำผิดนั้นต้องพิจารณาจากการประเมินข้อเท็จจริงทั้งหมดเป็นรายบุคคลไปที่จะชี้ให้เห็นถึงการกระทำในอนาคตของผู้กระทำผิด

ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันมาตรา 56 (2) ได้ขยายการรอกการลงโทษไปถึงการลงโทษจำคุกที่ไม่เกินสองปีด้วย หากพิจารณาจากการทำความผิดและบุคลิกส่วนตัวของผู้ต้องคำพิพากษาให้ต้องโทษแล้วปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงแห่งคดีเป็นพิเศษ ในการใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษ จะต้องพิจารณาถึงการที่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ต้องโทษได้พยายามที่จะให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดได้กลับคืนสู่สภาพเดิมด้วย

สำหรับกรณีตามมาตรา 56 (3) เป็นบทตัดในการรอกการลงโทษอันเนื่องมาจากกรณีที่ศาลลงโทษจำคุกจำเลยต่ำกว่า 6 เดือน และเข้าหลักเกณฑ์ที่ศาลสามารถจะรอกการลงโทษให้แก่จำเลยได้ซึ่งในกรณีนี้ต้องปรากฏข้อเท็จจริงในคดีที่แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของการบังคับโทษทางอาญาอันสืบเนื่องจากเหตุผลของการจะต้องป้องกันระเบียบของกฎหมายและกรณีนี้ศาลจะต้องมีการอธิบายเหตุผลดังกล่าวไว้ในคำพิพากษาดังกล่าวไว้ในคำพิพากษาดังกล่าวด้วยและกรณีหากจำเป็นเพื่อป้องกันและรักษาระเบียบ

ของกฎหมายในกรณีที่ศาลพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปศาลก็ไม่อาจรอการลงโทษให้จำเลยได้ ซึ่งกรณีที่ศาลไม่อาจรอการลงโทษได้นี้หมายถึงกรณีที่หากได้มีคำพิพากษาคัดลกลงโทษไปโดยไม่มีการบังคับโทษแล้ว จะทำให้ความรู้สึกในการเคารพกฎหมายของประชาชนจะต้องเสียไป หรือในบางความผิดมีความจำเป็นที่จะต้องมีการบังคับโทษอันเนื่องมาจากเหตุผลของการป้องกันระเบียบของกฎหมายตามแนวคำพิพากษาของศาล เช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศในบางกรณี ความผิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจ เป็นต้นดังกล่าวแม้ว่าจะได้กระทำความผิดเป็นครั้งแรกก็ตาม ก็อาจจะไม่ได้รับการรอการลงโทษ

ผู้พิพากษามีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องตรวจสอบเงื่อนไขของการรอการลงโทษว่ามีอยู่ครบถ้วนหรือไม่ หากว่าเงื่อนไขดังกล่าวมีอยู่ครบถ้วน ในกรณีตามมาตรา 56 (1) ศาลจะต้องสั่งให้มีการรอการลงโทษ (obligatorisch) ส่วนกรณีตามมาตรา 56 (2) ไม่บังคับศาลให้ต้องสั่งรอการลงโทษ แต่ศาลจะต้องใช้ดุลพินิจให้เป็นไปตามหน้าที่ (pflichtmaessigem Ermessen) ซึ่งการใช้ดุลพินิจดังกล่าวสามารถตรวจสอบจากศาลสูงได้ในวงจำกัดเท่านั้น

3.1.4 เหตุผลในการรอการลงโทษ

ในระบบกฎหมายของเยอรมนี ศาลมิได้มีหน้าที่ในการค้นหาความจริงในคดีเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่ในการพิพากษาคดีและกำหนดโทษหรือกำหนดมาตรการอื่นต่อจำเลยด้วย³¹ โดยศาลจะต้องลงโทษจำเลยให้อยู่ภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่โทษประหารชีวิตไม่สามารถนำมาใช้ลงโทษจำเลยได้เนื่องจากได้ถูกยกเลิกไปแล้ว³² ดังนั้นในปัจจุบันโทษจำคุกตลอดชีวิตจึงเป็นโทษที่รุนแรงที่สุดและจะนำมาใช้ลงโทษเฉพาะจำเลยที่กระทำความผิดอาญาโทษอุกฉกรรจ์ (Verbrechen) เช่นการกระทำความผิดฐานฆาตกรรมที่มีมูลเหตุจูงใจที่ชั่วร้าย (Mord)³³ ส่วนโทษจำคุกกรณีอื่นศาลมีอำนาจลงโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 15 ปี และต่ำสุด 1 เดือน³⁴

สำหรับโทษปรับ (Geldstrafen) นั้นโดยปกติ ศาลจะนำมาใช้แทนการลงโทษจำคุกในกรณีที่จำเลยนั้นกระทำความผิดอาญาโทษปานกลาง (Vergehen) เช่นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ในส่วนของการกำหนดค่าปรับนั้นในทางปฏิบัติจะคำนวณตามความร้ายแรงของความผิด

³¹ Thomas Weigend. Op.cit. pp. 37-53.

³² ในประเทศเยอรมนีโทษประหารชีวิตถูกยกเลิกตั้งแต่ปี 1949 โดยรัฐธรรมนูญ (Grundgesetz), มาตรา 102.

³³ StGB, §211.

³⁴ StGB, §38II.

และรายได้ของผู้กระทำผิดเป็นสำคัญ และการปรับจะใช้วิธี ปรับผู้กระทำความผิดเป็นรายวัน โดยมีระยะเวลาปรับขั้นต่ำตั้งแต่ 5 วันและสูงสุดไม่เกิน 360 วัน³⁵

นอกจากโทษจำคุกและปรับแล้วศาลสามารถนำเอาวิธีการคุมประพฤติหรือการรอกการลงโทษมาใช้กับผู้กระทำความผิดได้อย่างกว้างขวาง กล่าวคือ ศาลมีอำนาจคุมความประพฤติจำเลย ซึ่งกระทำความผิดตั้งแต่ความผิดอาญาโทษปานกลางไปจนถึงความผิดอาญาโทษอุกฉกรรจ์³⁶

การรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มีสาระสำคัญดังนี้คือ³⁷

(ก) ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้จำคุกไม่เกินกว่า 1 ปี ศาลจะรอกการลงโทษ หากเป็นที่คาดหมายได้ว่าผู้ต้องคำพิพากษาให้ต้องโทษสามารถระหนักถึงผลของคำพิพากษาให้ลงโทษดังกล่าว และในอนาคตก็จะไม่ไปกระทำความผิดอีก แม้ว่าจะไม่มีการบังคับโทษในคดีนี้

(ข) ภายใต้เงื่อนไขตาม (ก) ศาลสามารถรอกการลงโทษได้สำหรับโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หากพิจารณาจากการกระทำความผิดและบุคลิกส่วนตัวของผู้ต้องคำพิพากษาให้ต้องโทษทั้งหมดแล้ว ปรากฏว่ามีมีข้อเท็จจริงแห่งคดีเป็นพิเศษ ในการใช้ดุลยพินิจรอกการลงโทษจะต้องพิจารณาถึงการที่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ต้องโทษได้พยายามที่จะทำให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดได้กลับคืนสู่สภาพเดิมด้วย

(ค) ในกรณีที่ ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป ไม่สามารถรอกการลงโทษได้ หากจำเป็นต่อการป้องกันระเบียบของกฎหมาย

(ง) การรอกการลงโทษเพียงบางส่วนเป็นการต้องห้ามหากการรอกการลงโทษแต่เพียงบางส่วนดังกล่าวเป็นผลมาจากการหักวันต้องขังที่ถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาหรือการถูกจำกัดเสรีภาพในกรณีอื่นๆ

จากถ้อยคำตามตัวบทกฎหมายแล้ว การรอกการลงโทษเป็นเรื่องของดุลยพินิจของศาล เนื่องจากองค์ประกอบที่สำคัญทุกๆ ส่วนไม่ว่าจะเป็นเรื่องความรุนแรง ความน่าตำหนิ รวมถึงเรื่องการป้องกันทั่วไป และการป้องกันพิเศษ ได้ถูกกำหนดไว้เป็นเงื่อนไขของการรอกการลงโทษแล้ว³⁸ ในส่วนของการใช้ดุลยพินิจของผู้พิพากษาจึงแทบที่จะไม่มี ด้วยเหตุนี้ในทางข้อเท็จจริงแล้วเมื่อองค์ประกอบในส่วนต่างๆ มีอยู่ครบ โดยหลักแล้ว ศาลจึงถูกบังคับให้ต้องใช้วิธีการในการรอกการลงโทษ

³⁵ StGB, §401.

³⁶ Thomas Weigend. Op.cit. p. 47.

³⁷ นันทิพัฒน์ บุญทวี. เล่มเดิม. หน้า 118.

³⁸ ยงยุทธ มหิสรากุล. เล่มเดิม. หน้า 43.

3.2 การพิพากษาคดีและทำคำพิพากษาของศาลประเทศฝรั่งเศส

3.2.1 ลักษณะทั่วไปของคำพิพากษา

ประเทศฝรั่งเศสมีการแบ่งความผิดออกเป็นหลายประเภทและแบ่งตามประเภทของความผิดนั้น ลักษณะของคำพิพากษามีความแตกต่างกัน คำพิพากษาของบางศาลอาจจะไม่ต้องให้เหตุผลไว้ก็ได้³⁹

ประเภทของศาลแบ่งออกตามระดับความผิด ซึ่งในประเทศฝรั่งเศสแบ่งความผิดออกเป็น 3 ประเภท โดยแบ่งตามความหนักเบาของโทษ คือ⁴⁰

(ก) ความผิดลหุโทษ (contravention)

ได้แก่ความผิดที่มีอัตราโทษปรับตั้งแต่ 1 ฟรังก์ ถึง 12,000 ฟรังก์ หรือจำคุกตั้งแต่ 1 วัน ถึง 2 เดือน ซึ่งความผิดลหุโทษนี้ยังได้แบ่งย่อยออกเป็น 5 ชั้น

(ข) ความผิดโทษปานกลาง (délit)

คือความผิดที่มีโทษปรับเกินกว่า 12,000 ฟรังก์ขึ้นไป หรือจำคุกเกินกว่า 2 เดือนขึ้นไป จนถึง 5 ปี

(ค) ความผิดโทษอุกฉกรรจ์ (Crime)

คือความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไปจนถึงประหารชีวิต

การที่มีการแบ่งความผิด โดยเหตุที่ว่าความผิดแต่ละประเภทยี้ กฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลต่างศาลกัน คือ ความผิดลหุโทษ ขึ้นศาลแขวง (tribunal de police) ความผิดปานกลางขึ้นศาล tribunal correctionnel ส่วนความผิดอุกฉกรรจ์ขึ้นศาล cour d'assises⁴¹

นอกจากนั้นกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศสได้แบ่งศาลชั้นไต่สวน (jurisdiction d'instruction) และศาลชั้นตัดสินคดี (jurisdiction de jugement) ออกจากกัน เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์เท่านั้นที่ต้องผ่านศาลไต่สวนก่อน การพิจารณาคดีของผู้พิพากษาศาลไต่สวนมีอำนาจรวบรวมค้นหาพยานหลักฐานด้วยตนเอง การดำเนินการพิจารณาเป็นการลับต่างกับการพิจารณาของศาลชั้นตัดสินคดี ที่ต้องพิจารณาคดีโดยเปิดเผย⁴²

³⁹ แหล่งเดิม. หน้า 45.

⁴⁰ แหล่งเดิม.

⁴¹ แหล่งเดิม.

⁴² อุดม รัฐอมฤต. (2533, 1 มีนาคม). “การพิจารณาคดีโดยเปิดเผย: หลักและข้อยกเว้นตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส.” *วารสารนิติศาสตร์*, 20(1). หน้า 69.

3.2.2 การให้เหตุผลในคำพิพากษา

การพิพากษาคดีของศาลอุทธรณ์ซึ่งมีลูกขุนร่วมนั่งพิจารณาคดีด้วยนั้น ใช้วิธีลงคะแนนเสียงตัดสิน หลังจากที่ผ่านมาการพิจารณาคดีรับฟังเหตุผลข้อเท็จจริงจากคู่ความแล้ว (article 253)⁴³ คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ไม่ต้องให้เหตุผลเพราะถือว่าองค์กรของประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาคดีแล้ว

คำพิพากษาของศาลที่พิจารณาคดีความผิดปานกลาง (délit) ทุกฉบับต้องประกอบด้วยเหตุผลและคำวินิจฉัย เหตุผลที่แสดงนั้นถือเป็นพื้นฐานในการพิพากษา คำวินิจฉัยประกอบด้วยฐานความผิดที่บุคคลนั้นได้กระทำ บทบัญญัติกฎหมายที่นำมาปรับใช้ โทษ และคำวินิจฉัยในส่วนแพ่งที่เกี่ยวกับความผิดอาญา (civil Condemnations) และประธานของคณะผู้พิพากษาหรือผู้พิพากษาคณโตคนหนึ่งจะเป็นผู้อ่านคำพิพากษา (article 485)⁴⁴

สาระสำคัญของคำพิพากษตามมาตรา 485 ที่ทำให้ศาลมีคำวินิจฉัยออกมาเป็น 2 ส่วนคือ

(ก) เหตุผลในการรับฟังข้อเท็จจริงจนปราศจากข้อสงสัย

การที่ศาลต้องให้เหตุผลนี้ก็เนื่องจากเป็นหลักประกันมิให้ผู้พิพากษาใช้อำนาจอย่างอำเภอใจ ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้คู่ความสามารถทำความเข้าใจในคำวินิจฉัยของศาลได้ ไม่ว่าจะคำวินิจฉัยจะออกมาเป็นเช่นใด

การให้เหตุผลทำให้ศาลสูงสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจของศาลด้วยโดยเฉพาะการปรับใช้กฎหมายให้เข้ากับข้อเท็จจริง

(ข) เหตุผลในการปรับใช้กฎหมาย

หมายถึง ข้อเท็จจริงที่รับฟังนั้น ครอบคลุมประกอบตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่การให้เหตุผลในคำพิพากษาถือเป็นเรื่องสำคัญ หากไม่มีการให้เหตุผลไว้ เช่น คำพิพากษากล่าวแต่เพียงว่าได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นเท่านั้น ศาลสูงอาจยกคำพิพากษาได้⁴⁵

3.2.3 การรอกการลงโทษของประเทศฝรั่งเศส

มาตรการรอกการลงโทษในประเทศฝรั่งเศส แบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ⁴⁶

1. การรอกการลงโทษโดยไม่มีเงื่อนไขคุมประพฤติ (Simple Suspension) มาตรการรอกการลงโทษรูปแบบนี้ นอกจากจะใช้ได้กับการรอกการลงโทษจำคุกแล้ว ยังใช้ได้กับการรอกการ

⁴³ Gerald L Kock. (1964). *The Franch Code of Criminal Procedure*. pp. 122-123.

⁴⁴ Ibid. pp. 150-151.

⁴⁵ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. เล่มเดิม. หน้า 49-50.

⁴⁶ นันทิพัฒน์ บุญทวี. เล่มเดิม. หน้า 114.

ลงโทษปรับด้วย โดยศาลสามารถใช้มาตรการรอกการลงโทษได้โดยไม่มีกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำ อย่างไรก็ตาม ผู้กระทำความผิดในคดีที่ศาลจะใช้มาตรการรอกการลงโทษโดยไม่มีเงื่อนไขคุมความประพฤติ นี้ ต้องไม่ปรากฏว่าผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรง มาตรการรอกการลงโทษโดยไม่มีเงื่อนไขคุมความประพฤตินี้ สามารถใช้มาตรการดังกล่าวได้ โดยศาลเพียงให้เหตุผลที่สมควรสำหรับระยะเวลาในการรอกการลงโทษโดยไม่มีเงื่อนไขคุมความประพฤตินั้น ศาลสามารถกำหนดขึ้นเองได้ตามความเหมาะสมแต่ละกรณีไป ซึ่งเป็นกรณีที่ศาลใช้อำนาจในการพิพากษารอกการลงโทษ (ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 734) ผู้กระทำความผิดซึ่งถูกศาลพิพากษาให้รอกการลงโทษตามรูปแบบนี้ หากภายในระยะเวลาห้าปีผู้นั้นมิได้ตกอยู่ภายใต้การไต่สวนว่ากระทำความผิดลหุโทษ หรือความผิดอาญาร้ายแรงที่มีโทษจำคุก หรือโทษที่หนักกว่าโทษจำคุกก็จะพ้นจากการที่จะถูกลงโทษในคดีที่รอกการลงโทษไว้ แต่ถ้าผู้นั้นถูกไต่สวนว่ากระทำความผิดลหุโทษ หรือความผิดอาญาร้ายแรงที่มีโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่า จะถูกนำโทษในคดีก่อนบวกเข้ากับโทษในคดีหลัง (ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 735)

มาตรา 734 “ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกหรือโทษปรับ ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้กระทำความผิดได้รับโทษจำคุกมาก่อน ทั้งในกรณีความผิดลหุโทษหรือความผิดอาญาร้ายแรง ศาลจะพิพากษาพร้อมทั้งให้เหตุผลว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอกการลงโทษไว้ก็ได้”

มาตรา 735 ภายในระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่มิคำพิพากษาให้รอกการลงโทษ ถ้าผู้ที่ถูกศาลพิพากษามิได้ตกอยู่ภายใต้การไต่สวนว่ากระทำความผิดลหุโทษหรือความผิดอาญาร้ายแรงที่มีโทษจำคุกหรือโทษหนักกว่าให้ผู้นั้นพ้นจากการที่จะถูกลงโทษในคดีนั้น

ภายใต้บทบัญญัติแห่งมาตรา 738 ในกรณีผิดเงื่อนไขในวรรคแรก ให้ลงโทษที่รอกการลงโทษไว้ในคดีก่อนบวกเข้ากับโทษในคดีหลัง

2. การรอกการลงโทษโดยมีเงื่อนไขคุมความประพฤติ (Suspension with Probation) มาตรการรอกการลงโทษโดยมีเงื่อนไขคุมความประพฤตินี้มีข้อแตกต่างกับรูปแบบแรกตรงที่ไม่สามารถใช้การรอกการลงโทษแบบมีเงื่อนไขคุมความประพฤติเพื่อรอกการลงโทษปรับได้ และการรอกการลงโทษตามรูปแบบนี้ สามารถใช้กับผู้กระทำความผิดซึ่งเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน ทั้งนี้ โทษจำคุกซึ่งเคยได้รับมาก่อนต้องมีกำหนดไม่เกิน 6 เดือน อีกทั้ง กำหนดระยะเวลาที่รอกการลงโทษนั้น มีกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำ คือ ไม่น้อยกว่าสามปี และขั้นสูงไม่เกินห้าปี อย่างไรก็ตามหากผู้กระทำความผิดเคยถูกศาลพิพากษารอกการลงโทษ โดยมีการคุมประพฤติก่อน จะไม่สามารถใช้มาตรการรอกการลงโทษโดยมีเงื่อนไขคุมความประพฤติได้อีก และที่สำคัญ คือ ศาลจะต้องกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติด้วย การรอกการลงโทษตามรูปแบบนี้ ได้ถูกบัญญัติไว้ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 738

มาตรา 738 “ในกรณีที่ศาลจะพิพากษาลงโทษจำคุก ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้กระทำความผิดได้ถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดและรับโทษจำคุกมาก่อน

ทั้งในกรณีความผิดลหุโทษหรือความผิดอาญาร้ายแรงหรือเคยได้รับโทษจำคุกแต่มีกำหนดเวลาไม่เกินหกเดือน ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอการลงโทษไว้ โดยมีกำหนดระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามปีแต่ไม่เกินห้าปีและเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้นั้นก็ได้ การรอการลงโทษในวรรคแรกไม่อาจทำได้ หากศาลที่พิพากษาในคดีก่อนได้สั่งรอการลงโทษและกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติไว้”

ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 734 บัญญัติว่า⁴⁷ “ในกรณีที่ศาลจะพิพากษาลงโทษจำคุกหรือโทษปรับ ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้กระทำความผิดได้รับโทษจำคุกมาก่อน ทั้งในกรณีความผิดลหุโทษหรือความผิดอาญาร้ายแรง ศาลจะพิพากษาพร้อมทั้งให้เหตุผลว่า ผู้นั้นมีความผิดแต่รอการลงโทษไว้ก็ได้”

3.2.4 เหตุผลในการรอการลงโทษ

คำพิพากษาของศาลที่พิจารณาความผิดปานกลาง ทุกฉบับต้องประกอบด้วยเหตุผลในคำวินิจฉัย เหตุผลที่แสดงนั้นถือเป็นพื้นฐานในการพิพากษา คำวินิจฉัยประกอบด้วยฐานความผิดที่บุคคลนั้นได้กระทำ บทบัญญัติกฎหมายที่นำมาปรับใช้ และโทษ⁴⁸ ดังนั้น กรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้รอการลงโทษซึ่งอยู่ในส่วนของการกำหนดโทษ ศาลก็จะต้องให้เหตุผลในการรอการลงโทษด้วยเช่นกัน

3.3 การพิพากษาคดีและทำคำพิพากษาของศาลประเทศอังกฤษ

3.3.1 ลักษณะทั่วไปของคำพิพากษา

ประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่ใช้ระบบกำหนดโทษ คอมมอนลอว์การพิจารณาคดีใช้ระบบลูกขุน โดยลูกขุนจะพิจารณาคดีในปัญหาข้อเท็จจริง กล่าวคือลูกขุนจำเป็นผู้วินิจฉัยว่าจำเลยมีความผิดหรือบริสุทธิ์ ซึ่งการวินิจฉัยความผิดนี้ อาจแบ่งออกเป็น 3 กรณี กล่าวคือ⁴⁹

(ก) A general verdict เป็นการชี้ขาดว่าจำเลยกระทำความผิด หรือบริสุทธิ์ ตลอดทุกข้อกล่าวหา

⁴⁷ อัยรัช บุญส่งสุวรรณ. (2543). ปัญหาข้อจำกัดการรอการลงโทษและรอการกำหนดโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56. หน้า 78.

⁴⁸ ยงยุทธ มหินทรกุล. เล่มเดิม. หน้า 46-47.

⁴⁹ แหล่งเดิม. หน้า 48.

(ข) A partial verdict เป็นกรณีที่ลูกขุนเห็นว่าจำเลยมีความผิดบางข้อหา หรือไม่ผิดในข้อหาที่ฟ้อง แต่ผิดในข้อหาอื่น

(ค) A special verdict เป็นกรณีที่ลูกขุนได้พิจารณาในปัญหาข้อเท็จจริงแต่ไม่ใช่ปัญหาในข้อกฎหมายที่กำหนด โดยลูกขุนไม่แน่ใจในข้อกฎหมายจากข้อเท็จจริงที่ชี้ขาด จึงให้ผู้พิพากษาเป็นผู้ตัดสิน⁵⁰

คำพิพากษา (judgment) เป็นคำวินิจฉัยของผู้พิพากษา เป็นคำตัดสินของศาล ว่าจำเลยมีความผิดหรือไม่ และกำหนดโทษด้วย คำพิพากษา (judgment) มีความหมายถึง เหตุผลซึ่งศาลให้ไว้ในคำตัดสิน ในกรณีมีการตัดสินโดยผู้พิพากษาหลายคน ผู้พิพากษาแต่ละท่านอาจทำคำพิพากษาแยกจากกัน หรือให้เหตุผลแยกจากกัน แต่คำพิพากษานั้นจะมีได้เพียงฉบับเดียว⁵¹

คำพิพากษาของประเทศอังกฤษ เป็นบ่อเกิดของกฎหมายซึ่งผูกมัดศาลในคดีหลังให้ต้องถือเป็นบรรทัดฐานที่ทุกศาลต้องวินิจฉัยตาม

คำพิพากษาในศาลฎีกาอนุญาตให้ทำความเข้าใจได้ โดยผู้พิพากษาแต่ละคนมีสิทธิร่างคำพิพากษาของตนเอง ผู้พิพากษาที่มีความเห็นแย้งจะร่างคำพิพากษาของตนเองก็ได้ และความเห็นแย้งดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อวงการนิติศาสตร์มาก เพราะความเห็นแย้งที่มีเหตุผลจะเป็นคำพิพากษาคดีหลังที่ทับคำพิพากษาคดีแรกได้

3.3.2 เหตุผลของคำพิพากษา

ในการพิจารณาคดีของศาลประเทศอังกฤษ เนื่องจากใช้ระบบลูกขุนในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีในข้อเท็จจริง ดังนั้น ในการทำคำพิพากษาจึงไม่จำเป็นต้องมีการให้เหตุผลแต่อย่างใด

และในการพิจารณาคดีของประเทศอังกฤษนั้น เนื่องจากคำพิพากษาเป็นบ่อเกิดแห่งกฎหมาย การพิพากษาคดีของอังกฤษยังเปิดโอกาสให้ศาลอังกฤษสามารถอ้างคำพิพากษาของศาลประเทศสหรัฐอเมริกาได้

3.3.3 การรอกการลงโทษ⁵²

1. ตาม CJA 1991, PCC(S) A 2000 CJC(S) A 2000 ถือเป็นโทษประเภทหนึ่ง ศาลจะสั่งรอกการลงโทษได้หากความผิดนั้นเป็นความผิดที่สามารถจำคุกได้ เว้นแต่ความผิดที่มีกำหนดโทษแน่นอนตามที่กฎหมายกำหนด เช่น จำคุกตลอดชีวิต

เงื่อนไขในการสั่งรอกการลงโทษเป็นคำสั่งศาลที่จะไม่ให้บังคับโทษจำคุกภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดแต่ไม่เกิน 2 ปี

⁵⁰ I.G. Carvell and E. Swinfen Green. (1970). *Criminal Law and Procedure*. p. 276.

⁵¹ The dictionary of English law. (1965). p. 1022.

⁵² ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. เล่มเดิม. หน้า 49-50.

2. การรอกการลงโทษตาม CJA 2003 มีกำหนดไว้ใน S.190 (1) นอกจากนี้ยังมีกำหนดไว้ใน SG ด้วย ดังนี้

(1) การรอกการลงโทษตาม CJA 2003

ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยตั้งแต่ 28 สัปดาห์ แต่ไม่เกิน 51 สัปดาห์ ศาลมีอำนาจสั่งให้รอกการลงโทษโดยมีเงื่อนไขการคุมประพฤติอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่าง ภายในเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน แต่ไม่เกิน 2 ปี เงื่อนไขการคุมประพฤติศาลอาจมีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างตามที่ระบุไว้ใน Community Order ข้างต้น (CJA 2003, S.190 (1))

(2) การรอกการลงโทษ ตาม SG

เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์การที่ศาลจะพิจารณาในเรื่องการรอกการลงโทษโดยกำหนดไว้ใน SG, ข้อ 2.2.1-2.2.5 โดยนำเสนอหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน CJA 2003 มาตรา 189 และการกำหนดเงื่อนไขระหว่างรอกการลงโทษตามมาตรา 190 และ 189 (1) ตลอดจนอำนาจในการเปลี่ยนแปลงคำสั่ง ตามมาตรา 191 และ 192 และการดำเนินการหลังจากที่มีการฝ่าฝืนคำสั่ง ตามมาตรา 193 ซึ่งมีได้มีข้อกำหนดรายละเอียดมากกว่าที่ CJA 2003 กำหนด แต่ SG ได้กำหนดเพื่อให้ง่ายต่อการนำไปใช้และโยกกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อผู้พิพากษาจะได้ใช้อย่างถูกต้อง

ในข้อ 2.26-2.29 เป็นเรื่องการกำหนดระยะเวลาของการรอกการลงโทษและกำหนดเวลาในการสั่งให้ปฏิบัติระหว่างรอกการลงโทษ ซึ่งเป็นไปตามกฎหมาย CJA 2003 กำหนด

เกณฑ์การใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษและกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัตินั้น กำหนดไว้ในข้อ 2.2.10-2.2.14 โดยเน้นว่าการรอกการลงโทษและกำหนดเงื่อนไขให้ดำเนินการนั้น หากไม่ดำเนินการตามเงื่อนไขก็จะสั่งให้จำคุกหรือกักขังต่อไป

นอกจากนี้ SG มีแนวทางในการพิจารณาไว้ว่า การใช้มาตรการนี้ต้องเป็นเรื่องที่จำเป็นต้องใช้มาตรการจำคุกหรือกักขังแก่ผู้กระทำความผิดและไม่อาจใช้มาตรการอื่นๆ แทนได้ และประเด็นต่อมาต้องพิจารณาว่าควรรอกการลงโทษหรือไม่ ถ้ารอได้จึงสั่งให้รอกและกำหนดเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติ ถ้าไม่สามารถรอได้ต้องพิจารณาว่าอาจใช้มาตรการลงโทษคุกผ่อนส่งหรือสุดสัปดาห์ได้หรือไม่ถ้าไม่ได้ให้ลงโทษทันที

ในการกำหนดเงื่อนไขระหว่างรอกการลงโทษนั้น ใน SG กำหนดให้เป็นแนวทางว่าควรต้องคำนึงถึงการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำหรือความเสี่ยงของผู้กระทำที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อสังคม เพราะบุคคลที่ได้รับการรอกการลงโทษจะเป็นผู้ที่ศาลได้พิจารณาในเบื้องต้นว่า เป็นผู้ที่ไม่ควรต้องรับโทษโดยชุมชน

ดังนั้น แนวทางในการลงโทษจึงเน้นการขัง และลงโทษให้สาสม ดังนั้น การกำหนดเงื่อนไขระหว่างรอจึงต้องถือประโยชน์ของสังคมและความเสี่ยงในการกระทำความผิดซ้ำเป็นสำคัญ (SG, ข้อ 2.2.14)

การผิดเงื่อนไขในการรอการลงโทษ หากเป็นการผิดครั้งแรก เจ้าพนักงานจะเป็นผู้เตือน และถ้ามีการฝ่าฝืนอีกภายใน 12 เดือน ก็ต้องมีการจำคุกหรือกักขังตามคำพิพากษาที่รอนั้น พร้อมกับโทษที่กระทำความผิดขึ้นมาใหม่ แต่ถ้าเป็นการกระทำความผิดในระหว่างใกล้จะหมดระยะเวลาในการรอการลงโทษศาลอาจสั่งให้เพิ่มข้อกำหนดแทนการลงโทษจำคุกได้ หรือในกรณีที่โทษที่กระทำความผิดครั้งใหม่เป็นโทษที่ไม่ได้มีโทษจำคุก ศาลอาจพิจารณาว่าควรจำคุกที่มีอยู่เดิมหรือรอการกำหนดโทษต่อไปได้ (SG, ข้อ 2.2.15-2.2.20)

3.3.4 การให้เหตุผลกรณีศาลรอการลงโทษ

ในการทำคำพิพากษาในชั้นพิจารณากำหนดโทษให้แก่จำเลยนั้น ศาลไม่จำเป็นต้องแสดงเหตุผลในคำพิพากษาว่าเหตุใดจึงลงโทษจำเลยเช่นนั้น โดยเพียงแต่บังคับให้ศาลต้องอ่านคำพิพากษาให้แก่จำเลยฟังเท่านั้น เว้นแต่กรณีศาล Magistrates' Court ลงโทษจำเลยซึ่งมีอายุต่ำกว่ายี่สิบเอ็ดปีและไม่เคยต้องโทษในความผิดใดมาก่อน ในกรณีดังกล่าวศาลจะต้องให้เหตุผลว่าเพราะเหตุใดโทษในลักษณะอื่นไม่เหมาะสมกับจำเลย⁵³

ดังนั้น ในกรณีศาลใช้ดุลยพินิจในการรอการลงโทษให้แก่จำเลยซึ่งเป็นกระบวนการในชั้นกำหนดโทษให้แก่จำเลยนั้น ศาลจึงไม่ต้องแสดงเหตุผลไว้ในคำพิพากษา

3.4 การพิพากษาคดีและทำคำพิพากษาของศาลประเทศสหรัฐอเมริกา

3.4.1 ลักษณะทั่วไปของคำพิพากษา

ประเทศสหรัฐอเมริกามีระบบการปกครองแบบสหรัฐ ทำให้รัฐแต่ละรัฐสามารถบัญญัติกฎหมายขึ้นใช้บังคับได้เองโดยอิสระตราบท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ซึ่งส่งผลให้กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกามีความเป็นเอกภาพ ทำให้กระบวนการกำหนดโทษจำเลยในคดีอาญาของแต่ละรัฐแตกต่างกัน แต่โดยภาพรวมแล้วมีหลักเกณฑ์ที่สามารถอธิบายได้

ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ที่มีกระบวนการกำหนดโทษจำเลยที่ไม่ได้รวมอยู่ในอำนาจของบุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยเฉพาะ แต่การกำหนดโทษ

⁵³ พระราชบัญญัติว่าด้วยอำนาจศาลซึ่งพิจารณาคดีอาญา ค.ศ. 1973 (power of criminal Courts Act 1973), มาตรา 20 (2).

จำเลยจะเปิดโอกาสให้บุคคลหลายฝ่าย เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดโทษจำเลย ไม่ว่าจะเป็น อัยการ (Prosecutors) ทนายความ (Counsels) ผู้เสียหาย (Victims)⁵⁴

การที่บุคคลดังกล่าวเหล่านี้ เข้ามามีบทบาทในการกำหนดโทษจำเลยไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อมก็ตามย่อมทำให้กระบวนการกำหนดโทษจำเลยในประเทศสหรัฐอเมริกา มีความซับซ้อนอยู่มาก แต่หากจะพิจารณาเฉพาะองค์ประกอบหลักแล้วอาจกล่าวได้ว่า กระบวนการกำหนดโทษจำเลยในคดีอาญา (Sentencing Process) ของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ประกอบด้วยส่วนต่างๆ คือ บทบัญญัติกฎหมาย (Legislation) ศาล (Courts) และคณะกรรมการพักการลงโทษ (Parole Boards) โดยกฎหมายเป็นตัวกำหนดโทษไว้สำหรับความผิดหนึ่งๆ ส่วนศาลจะเป็นผู้ทำหน้าที่กำหนดอัตราโทษที่เหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิดภายในขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจไว้ และคณะกรรมการพักการลงโทษจะเป็นผู้พิจารณาว่า ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องคำพิพากษาให้ลงโทษสมควรจะได้กลับสู่สังคมเมื่อใด ภายหลังจากถูกลงโทษมาเป็นระยะเวลาพอสมควรแล้ว กลไกต่างๆ เหล่านี้ ต่างมีขั้นตอนของความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับ⁵⁵

ในอดีตมีรัฐต่างๆ หลายรัฐในอเมริกา เช่น รัฐเท็กซัส รัฐเพนซิลเวเนีย อนุญาตให้ลูกขุน เข้ามามีอำนาจกำหนดโทษจำเลยได้⁵⁶ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันแนวโน้มที่จะให้ลูกขุนเป็นผู้ทำหน้าที่กำหนดโทษจำเลยเริ่มลดลง เนื่องจากมีปัญหาบางประการเกิดขึ้น เช่น ลูกขุนนำข้อเท็จจริงในการวินิจฉัยความผิดมาปะปนกับการกำหนดโทษ โดยลงโทษจำเลยสถานเบาซึ่งมิใช่เกิดจากเหตุอันควรปราณี แต่เกิดจากการสงสัยของลูกขุนว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่ หรือกรณีที่จำเลยได้รับโทษรุนแรงเกินปกติเมื่อเปรียบเทียบกับผู้กระทำความผิดรายอื่นๆ ซึ่งกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันเนื่องจากลูกขุนซึ่งเป็นผู้วินิจฉัยความผิดรับเอาทัศนคติที่ไม่ดีมาเป็นข้อเท็จจริงในการกำหนดโทษหรือกรณีที่การกำหนดโทษไม่ถูกต้องเนื่องจากลูกขุนขาดประสบการณ์⁵⁷ ดังนั้น ในปัจจุบันจึงมีการยกเลิกกฎหมายที่ให้อำนาจลูกขุนเป็นผู้กำหนดโทษ และให้ผู้พิพากษาเท่านั้น (a trial judge) เป็นผู้ทำหน้าที่⁵⁸

⁵⁴ ปรีชา จำเพชร. เล่มเดิม. หน้า 33.

⁵⁵ แหล่งเดิม. หน้า 33-34.

⁵⁶ Peter C. Kratcoski and Donald B. Walker. (n.d.). *Criminal Justice in America: Process and Issues*. p. 184.

⁵⁷ American Bar Association Project on Minimum Standards for Criminal Justice. Standards Relating to Sentencing.

⁵⁸ United State Code Title 18: Crime and Criminal Procedure Amended to May 1, 1988) Section 3553 (a); Federal Rules of Criminal Procedure Rule 32 (a) (1); Rules of Procedure for the Trial of Misdemeanors Before United States Magistrates Rule (d).

การดำเนินกระบวนการกำหนดโทษนั้นจะเกิดขึ้นหลังจากที่ศาลตัดสินว่า จำเลยเป็นผู้กระทำความผิด (Conviction) โดยศาลจะกำหนดโทษจำเลยภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด หรือตามที่ศาลกำหนด หรือภายในเวลาอันสมควร (Within a reasonable time) และหากความผิดนั้นเป็นความผิดไม่ร้ายแรง (misdemeanor) หรือเป็นความผิดเล็กน้อย (infraction) การกำหนดโทษจะทำได้ไปพร้อมกับการพิพากษาคดีหากเป็นความผิดร้ายแรง (Felony) หรือกรณีเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับบางกรณี เช่น กรณีศาลมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติ (Probation Officer) สืบเสาะหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยหรือกรณีคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสงค์ที่จะเสนอข้อเท็จจริงบางอย่างเพิ่มเติม กรณีดังกล่าวการกำหนดโทษจะทำได้ต่อเมื่อมีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ โดยพิจารณาจากกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลกฎหมายอาญากลางของศาลสหรัฐอเมริกา⁵⁹

ก. พิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของศาลสหรัฐ (Federal Rules of Criminal Procedure)

สหรัฐอเมริกาแบ่งระบบศาลออกเป็น 2 ระบบ⁶⁰ คือ ศาลมลรัฐ (State Court Systems) และศาลสหรัฐ (Federal Court) จำเลยซึ่งกระทำความผิดตามกฎหมายมลรัฐจะถูกดำเนินคดีที่ศาลของมลรัฐนั้นๆ และขั้นตอนการกำหนดโทษก็ต้องพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายของมลรัฐ ซึ่งการกระทำความผิดเกิดขึ้นและในทางตรงกันข้ามหากการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดต่อรัฐบาลกลาง (Federal Court) จำเลยซึ่งกระทำความผิดตามกฎหมายมลรัฐจะถูกดำเนินคดีที่ศาลของมลรัฐนั้นๆ และขั้นตอนการกำหนดโทษก็ต้องพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายของมลรัฐซึ่งกระทำความผิดเกิดขึ้น และในทางตรงกันข้ามหากการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดต่อรัฐบาลกลาง (federal crimes) จำเลยจะถูกดำเนินคดีที่ศาลสหรัฐ ซึ่งบทบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของศาลสหรัฐได้ให้อำนาจศาลในการดำเนินกระบวนการกำหนดโทษจำเลยไว้ดังนี้คือ

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของศาลสหรัฐ มาตรา 32 การกำหนดโทษและการพิพากษาคดีได้บัญญัติไว้ว่าการกำหนดโทษจะกระทำได้โดยทันที เว้นแต่ในกรณีที่ถ้าศาลพอใจคำแถลงของจำเลยและอัยการ ว่ามีข้อเท็จจริงบางอย่างที่สำคัญต่อการกำหนดโทษซึ่งไม่สามารถนำมาแสดงในขณะนั้น ศาลอาจเลื่อนการกำหนดโทษออกไปภายในเวลาอันสมควรจนกว่าข้อเท็จจริงเหล่านั้นจะนำมาแสดงต่อศาล⁶¹

⁵⁹ ปรีชา จำเพชร. เล่มเดิม. หน้า 34-35.

⁶⁰ Judiciary Act of 1789.

⁶¹ ปรีชา จำเพชร. เล่มเดิม. หน้า 36.

ข. พิจารณาจากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาต้นแบบ (Model Penal Code)

ประมวลกฎหมายอาญาต้นแบบ คือกฎหมายอาญาซึ่งสถาบันกฎหมายอเมริกัน (American Law Institute) ได้บัญญัติเพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่รัฐทุกรัฐในสหรัฐอเมริกา ถ้ารัฐใดที่ไม่ประสงค์จะร่างกฎหมายอาญาขึ้นมาใช้เองก็สามารถนำเอาประมวลกฎหมายอาญากลางไปใช้ได้ ซึ่งอำนาจของศาลในการดำเนินกระบวนการกำหนดโทษนั้น ประมวลกฎหมายอาญากลางได้วางหลักไว้ดังนี้

บทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาต้นแบบมาตรา 7 การกำหนดโทษของศาลตามอนุมาตรา 7.07 มีดังต่อไปนี้⁶²

1. ศาลจะไม่กำหนดโทษจำเลยโดยปราศจากคำสั่งสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลย และศาลมีอำนาจพิจารณารายงานซึ่งเป็นผลมาจากการสืบเสาะในกรณีต่อไปนี้

- (a) จำเลยถูกตัดสินลงโทษในความผิดร้ายแรง หรือ
- (b) จำเลยซึ่งมีอายุน้อยกว่า 22 ปี และถูกตัดสินว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญา หรือ
- (c) จำเลยจะ (ถูกดำเนินการคุมความประพฤติ หรือ) ถูกลงโทษจำคุกโดยมีกำหนดเวลา

2. ศาลอาจมีคำสั่งสืบเสาะหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยในคดีใดคดีหนึ่งก็ได้

การตัดสินการลงโทษ (Sentence)

ประมวลกฎหมายของสหรัฐได้วางหลักเกณฑ์การกำหนดโทษจำเลยไว้ ดังนี้⁶³

มาตรา 3553: การกำหนดโทษ

(a) ข้อเท็จจริงที่นำมาใช้ในการพิจารณากำหนดโทษ ศาลจะกำหนดโทษจำเลยโดยคำนึงถึงความเหมาะสมโดยจะไม่ลงโทษรุนแรงเกินจำเป็น ทั้งนี้ในการกำหนดโทษนั้นศาลจะพิจารณาจากข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้

1. ลักษณะของความผิดและพฤติการณ์แห่งคดี ประวัติภูมิหลังและบุคลิกลักษณะของจำเลย

2. การลงโทษมีความมุ่งหมายที่จะ

(a) แสดงให้เห็นถึงความร้ายแรงของความผิด เป็นการส่งเสริมการเคารพกฎหมายและเป็นธรรมกับความผิดที่ได้กระทำ

⁶² แหล่งเดิม. หน้า 36-37.

⁶³ United States Code Title 18: IMPOSITION OF A SENTENCE. (อ้างถึงใน ปรีชา จำเพชร. แหล่งเดิม. หน้า 40-41.)

(b) เป็นการวางมาตรการ ในการป้องกันอย่างเพียงพอต่อการกระทำที่เป็นความผิด
นั้น

(c) เป็นการคุ้มครองสาธารณชนจากการทำความผิดของจำเลยขึ้นอีกในอนาคต

(d) เป็นการให้จำเลยได้มีโอกาสได้รับการศึกษาหรือการอบรมทางวิชาชีพการดูแล
รักษาทางแพทย์ หรือการปฏิบัติการอันเป็นปรับปรุงผู้กระทำความผิดด้วยวิธีที่มีประสิทธิภาพมาก
ที่สุด

3. ลักษณะของโทษที่สามารถนำมาใช้กับจำเลยได้

4. ลักษณะของโทษและระดับอัตราโทษ ซึ่งจะนำมาใช้กับจำเลยและการกระทำของ
จำเลยและการกระทำของจำเลย ตามที่คณะกรรมการกำหนดโทษได้ระบุไว้ในประมวลกฎหมาย
สหรัฐ บทที่ 28 มาตรา 994 (a) (1) ซึ่งมีผลใช้บังคับในวันกำหนดโทษ

5. นโยบายการใช้บังคับอัตราโทษที่คณะกรรมการกำหนดโทษระบุไว้ในประมวล
กฎหมายสหรัฐ บทที่ 28 มาตรา 994 (a) (2) ซึ่งมีผลใช้บังคับในวันกำหนดโทษ

6. ต้องหลีกเลี่ยงที่จะลงโทษให้แตกต่างจากจำเลยอื่นซึ่งเคยถูกตัดสินลงโทษใน
ความผิดเช่นเดียวกันแล้ว

7. ดำเนินการให้มีการชดเชยราคา หรือค่าเสียหายให้กับผู้เสียหาย

บทบัญญัติดังกล่าวมาแล้ว ถือได้ว่าเป็นหลักเกณฑ์เบื้องต้นในการพิจารณากำหนดโทษ
จำเลย แต่ในรายละเอียดนั้นประมวลกฎหมายสหรัฐ ได้บัญญัติหลักเกณฑ์เพิ่มเติมไว้ ดังนี้

โทษจำคุก (Imprisonment)

ในกรณีที่ศาลจะลงโทษจำคุกจำเลย ศาลจะต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ทั่วไปตามมาตรา
3553 ก่อนและโทษจำคุกนั้นจะต้องไม่เกินอัตราที่ได้กำหนดไว้⁶⁴ ในบทบัญญัติ กล่าวคือ

1. ความผิดร้ายแรง (felony) ระดับ A ศาลมีอำนาจลงโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือตามที่
เห็นสมควรกำหนด

2. ความผิดร้ายแรง (felony) ระดับ B ศาลมีอำนาจลงโทษจำคุกไม่เกินยี่สิบห้าปี

3. ความผิดร้ายแรง (felony) ระดับ C ศาลมีอำนาจลงโทษจำคุกไม่เกินสิบสองปี

4. ความผิดร้ายแรง (felony) ระดับ D ศาลมีอำนาจลงโทษจำคุกไม่เกินหกปี

5. ความผิดร้ายแรง (felony) ระดับ E ศาลมีอำนาจลงโทษจำคุกไม่เกินสามปี

6. ความผิดไม่ร้ายแรง (misdemeanor) ระดับ A ศาลมีอำนาจลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี

⁶⁴ United States Code Title 18: Crime and Criminal Procedure Section Section 3581. (อ้างอิงใน
เกียรติภูมิ แสงศศิธร. เล่มเดิม. หน้า 104.)

7. ความผิดไม่ร้ายแรง (misdemeanor) ระดับ B ศาลมีอำนาจลงโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน

8. ความผิดไม่ร้ายแรง (misdemeanor) ระดับ C ศาลมีอำนาจลงโทษจำคุกไม่เกินสามสิบวัน

9. ความผิดเล็กน้อย (infraction) ศาลมีอำนาจลงโทษจำคุกไม่เกินห้าวัน การรอกการลงโทษหรือการคุมความประพฤติ (Probation)

โดยปกติแล้วศาลสามารถใช้วิธีการรอกการลงโทษหรือคุมความประพฤติกับจำเลยได้เสมอแต่กรณีดังต่อไปนี้เป็นกรณีที่ศาลไม่สามารถนำวิธีการรอกการลงโทษหรือคุมความประพฤติมาใช้กับจำเลยได้ คือ

1. กรณีที่จำเลยถูกตัดสินว่ากระทำความผิดร้ายแรงในระดับ A หรือระดับ B
2. กรณีความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งไม่สามารถนำเอาวิธีการคุมความประพฤติมาใช้ได้
3. กรณีจำเลยถูกลงโทษจำคุกในความผิดซึ่งกระทำคราวเดียวกัน

หากปรากฏว่าคดีใดไม่ต้องด้วยข้อยกเว้นสามประการข้างต้น ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายสหรัฐให้อำนาจศาลในการรอกการลงโทษหรือกำหนดระยะเวลาการคุมความประพฤติไว้ดังนี้คือ

1. กรณีความผิดร้ายแรง ศาลมีอำนาจรอกการลงโทษหรือคุมความประพฤติจำเลย ตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี
2. กรณีความผิดไม่ร้ายแรง ศาลมีอำนาจรอกการลงโทษหรือคุมความประพฤติจำเลย ไม่เกินห้าปี
3. กรณีความผิดเล็กน้อย ศาลมีอำนาจรอกการลงโทษหรือคุมความประพฤติจำเลยไม่เกินหนึ่งปี

ระหว่างการรอกการลงโทษหรือคุมความประพฤติ ศาลจะกำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติไว้ด้วยก็ได้ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของจำเลยแต่ละคน เช่น การกำหนดเงื่อนไขให้จำเลยทำงานให้กับชุมชน (Community Service) หรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดตามแต่ศาลเห็นสมควร (satisfy such other conditions as the court may impose)

3.4.2 การให้เหตุผลในคำพิพากษา

ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์เช่นเดียวกับประเทศอังกฤษเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากประเทศอังกฤษ ในการทำคำพิพากษาแบบการทำคำ

พิพาทก็จะมียุทธศาสตร์คล้ายคลึงกัน ซึ่งมีการแยกกระบวนการพิจารณาออกเป็น 2 ส่วน โดยมีการแยกขั้นตอนการกำหนดโทษออกจากขั้นตอนการวินิจฉัยความผิด⁶⁵

คำพิพากษาของประเทศสหรัฐอเมริกาที่เป็นบ่อเกิดของกฎหมายซึ่งผูกมัดศาลในคดีหลังที่จะต้องถือตาม เป็นบรรทัดฐานของของศาลทุกศาลในสหรัฐอเมริกา

คำพิพากษาของศาลสหรัฐจะกระทำโดยผู้พิพากษาจะกระทำโดยเสียงข้างมาก และจะมีการลงคะแนนเสียงจากผู้ที่มีอาวุโสน้อย ไปจนกระทั่งถึงผู้ที่มีอาวุโสมาก เพื่อป้องกันการโน้มน้ำหนักจิตใจ

ในสหรัฐอเมริกามีการอนุญาตให้ผู้พิพากษาสามารถทำความเห็นแย้งได้ โดยสามารถทำคำพิพากษาในส่วนของตนเองได้ และผู้พิพากษาที่มีความเห็นแย้งอาจทำคำพิพากษาส่วนของตนได้ และความเห็นแย้งนี้เองเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษากฎหมาย เพราะความเห็นแย้งที่มีน้ำหนักสามารถกลายเป็นคำพิพากษาในอนาคตได้

เมื่อศาลตัดสินใจว่าจะลงโทษจำเลยสถานใด หรือจะใช้มาตรการใดต่อจำเลย ก็จะมีการอ่านคำพิพากษาลงโทษให้จำเลยทราบ โดยไม่ต้องให้เหตุผลว่าทำไมจึงต้องตัดสินใจลงโทษเช่นนั้น อย่างไรก็ตาม ถ้าการกำหนดโทษต้องด้วยข้อยกเว้น 3 ประการ ดังต่อไปนี้ ในคำพิพากษาต้องระบุเหตุผลในการลงโทษด้วย

1. แม้ศาลจะลงโทษจำคุกจำเลยภายในขอบเขตที่บัญญัติระดับอัตราโทษกำหนด หากปรากฏว่าโทษจำคุกที่จำเลยได้รับนั้นเกินกว่า 24 เดือน ศาลต้องให้เหตุผลในการลงโทษจำคุกดังกล่าวด้วย

2. ถ้าศาลลงโทษจำคุกจำเลยในสถานหนัก และเกินอัตราที่บัญญัติระดับอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ ศาลต้องให้เหตุผลโดยละเอียดว่า เหตุใดจึงลงโทษจำเลยเช่นนั้น

3. คดีที่ปรากฏว่าผู้เสียหายมีสิทธิได้รับการชดเชยค่าเสียหายจากจำเลยแต่ปรากฏว่าศาลมิได้กำหนดค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือศาลมีคำสั่งให้จำเลยชดเชยค่าเสียหายแต่เพียงบางส่วน ศาลต้องให้เหตุผลในคำพิพากษาดังกล่าวทำไมจึงตัดสินเช่นนั้น⁶⁶

3.4.3 การรอกการลงโทษ⁶⁷

การคุมประพฤติและโทษระดับกลางซึ่งมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษจำคุกแบบมีกำหนดเวลากลับคือ จะต้องมีการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษเสียก่อนจึงจะใช้การคุมประพฤติหรือโทษระดับกลางได้ ซึ่งมาตรา 609.135 จะ

⁶⁵ เกียรติภูมิ แสงศิริธร. เล่มเดิม. หน้า 10.

⁶⁶ แหล่งเดิม. หน้า 43.

⁶⁷ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. เล่มเดิม. หน้า 49-50.

บัญญัติไว้ชัดเจนว่า การรอกการกำหนดโทษหรือการรอกการลงโทษจำคุกสามารถกระทำได้ทุกกรณี เว้นต่อกรณีที่ศาลจำคุกตลอดชีวิตหรือกฎหมายกำหนดโทษขั้นต่ำเอาไว้ ตามมาตรา 609.11 นอกจากนี้ สำหรับความผิดเกี่ยวกับเพศ ที่เป็นการกระทำความผิดระหว่างบุคคลในครอบครัว ตามมาตรา 609.342 วรรคสาม ศาลจะรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษได้ต่อเมื่อเห็นว่า การรอกการกำหนดโทษหรือการลงโทษจะเป็นประโยชน์แก่ผู้เสียหายหรือครอบครัวและการประเมินผลของผู้เชี่ยวชาญแสดงให้เห็นว่าโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูยอมรับผู้กระทำผิดเข้ารับการบำบัดและ ผู้กระทำผิดสามารถบำบัดได้

เมื่อศาลรอกการกำหนดโทษหรือการลงโทษแล้ว ศาลมีทางเลือกอยู่ 2 กรณี คือ

1. กำหนดมาตรการลงโทษระดับกลางโดยไม่ต้องใช้การคุมประพฤติจำเลยหรือ
2. สั่งคุมประพฤติจำเลยโดยกำหนดให้มีหรือไม่มีการสอดส่องก็ได้ และอาจกำหนด มาตรการลงโทษระดับกลางด้วยก็ได้ ทั้งนี้ ถ้าศาลสั่งให้มีการสอดส่อง พนักงานคุมประพฤติจะเป็น ผู้ดำเนินการและมีอำนาจในการสั่งให้ผู้ถูกคุมประพฤติทำงานบริการสังคมหรือกำหนดมาตรการ ลงโทษกรณีฝ่าฝืนเงื่อนไขที่ศาลกำหนด

มาตรการลงโทษระดับกลางนั้น กฎหมายบัญญัติไว้ในลักษณะของตัวอย่าง เช่น การ กักขังในคุกท้องถิ่นหรือโรงงาน กักขังในบ้าน ใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์คุมประพฤติแบบเข้ม ส่ง ตัวไปบำบัดในสถานบำบัดทางจิตหรือบำบัดยาเสพติด ชดเชยความเสียหาย ปรับรายวัน ทำงาน บริการสังคม ทำงานในโครงการความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ทำงานแทนค่าปรับหรือทำงานแทน การชดเชยความเสียหาย (ถ้าผู้เสียหายยินยอม) เป็นต้น

ระยะเวลาการลงโทษหรือการกำหนดโทษโดยปกติจะไม่เกิน 4 ปี แต่ถ้าเป็น ความผิดร้ายแรงกว่านั้นอาจรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษได้ไม่เกิน 6 ปี ส่วนความผิดไม่ ร้ายแรงรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษไม่เกิน 1 ปี กรณีผู้กระทำผิดฝ่าฝืนเงื่อนไขที่ศาล กำหนด ศาลอาจใช้วิธีการขยายระยะเวลาคุมประพฤติออกไปไม่เกิน 1 ปี หรือ 3 ปี แล้วแต่ความ ร้ายแรงของการฝ่าฝืนเงื่อนไข แต่หากเป็นกรณีกระทำความผิดซ้ำอีกก็อาจต้องมีการเพิกถอนการรอก การกำหนดโทษ (คือกำหนดโทษใหม่) หรือการลงโทษ (นำโทษที่รอไว้มาลงโทษ)

การที่ศาลใช้ดุลพินิจในการคุมประพฤติหรือใช้มาตรการลงโทษระดับกลางทั่วไปแล้วก็ จะเป็นดุลพินิจของศาลในการพิจารณา แต่สำหรับในบางฐานความผิด กฎหมายจะกำหนดเงื่อนไขที่ ศาลอาจจะต้องกำหนดเอาไว้ เช่น ความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ศาลต้องกำหนดให้ ผู้กระทำความผิดเข้าโปรแกรมให้คำปรึกษาหรือโปรแกรมอื่นที่เหมาะสม หรือหากในท้องที่นั้นมีความพร้อมทางด้านเครื่องมือก็อาจกำหนดให้ผู้กระทำผิดต้องถูกควบคุมด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ด้วย เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของผู้เสียหาย หรือกรณีความผิดเกี่ยวกับเพศที่กระทำระหว่าง

บุคคลในครอบครัว ศาลต้องกำหนดเงื่อนไขให้มีการจำคุกเป็นระยะเวลาหนึ่งและกำหนดข้อกำหนดว่าผู้กระทำความผิดต้องเข้ารับการบำบัดในโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูกับต้องไม่ติดต่อกับผู้เสียหาย โดยปราศจากการควบคุม สอดส่องของเจ้าพนักงานจนกว่าจะผ่านพ้นโปรแกรมโดยสมบูรณ์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

3.4.4 เหตุผลในการรอลงโทษ

การรอลงโทษเป็นกระบวนการหนึ่งของการกำหนดโทษ ซึ่งต้องมีการนำพยานหลักฐานมาสืบ การดำเนินการจึงอยู่ในหลักของ การให้ความยุติธรรมตามกฎหมาย (due process of law) ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐานอย่างเคร่งครัด แต่เนื่องจากกรณีนี้เป็นขั้นตอนพิเศษ ซึ่งมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการนำสืบพยานอยู่น้อยมาก ดังนั้นพยานหลักฐานที่ใช้ในการกำหนดโทษจึงเป็นเพียงพยานบอกเล่า ซึ่งแม้ต้องห้ามรับฟังในชั้นพิจารณาวินิจฉัยความผิดก็สามารถรับฟังในชั้นกำหนดโทษได้⁶⁸

การรอลงโทษตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา โดยปกติศาลสามารถใช้วิธีการรอลงโทษหรือคุมประพฤติมาใช้กับจำเลยได้เสมอ ยกเว้น ในบางกรณี⁶⁹

เมื่อศาลตัดสินลงโทษจำคุกจำเลยในสถานใด หรือใช้มาตรการในการลงโทษจำเลยอย่างไรศาลจำอ่านคำพิพากษาให้จำเลยทราบ โดยไม่ต้องให้เหตุผลว่าทำไมตัดสินลงโทษเช่นนั้น⁷⁰ ยกเว้นแต่กรณีกึ่งต่อไป นี้ ศาลจะต้องให้เหตุผลในการลงโทษด้วย⁷¹

1. ศาลลงโทษจำคุกจำเลยในขอบเขตที่บัญญัติระดับอัตราโทษกำหนด หากปรากฏว่าโทษจำคุกที่จำเลยได้รับนั้นเกินกว่า 24 เดือน

2. ศาลลงโทษจำคุกจำเลยในสถานหนัก และเกินกว่าที่บัญญัติอัตราโทษกำหนด ศาลต้องให้เหตุผลโดยละเอียด ว่าเหตุใดลงโทษจำเลยเช่นนั้น

3. หากเป็นกรณีที่ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับชดเชยค่าเสียหายจากจำเลยและศาลมิได้กำหนดให้ หรือกำหนดให้บางส่วน ศาลต้องให้เหตุผลด้วยว่าทำไมตัดสินเช่นนั้น

⁶⁸ แหล่งเดิม. หน้า 39.

⁶⁹ กรณีที่ศาลไม่สามารถใช้ดุลยพินิจในการริการลงโทษให้แก่จำเลยได้คือ

1. กรณีที่จำเลยถูกตัดสินว่ามีความผิดร้ายแรงในระดับ A หรือระดับ B
2. กรณีเป็นความผิดที่ไม่สามารถนำเอาวิธีการคุมประพฤติมาใช้ได้
3. กรณีจำเลยถูกลงโทษจำคุกในการกระทำความผิดคราวเดียว

⁷⁰ United State Code Title 18: Crime and Criminal Procedure Section 3563 (b).

⁷¹ ปรีชา จำเพชร. เล่มเดิม. หน้า 43.

บทที่ 4

การให้เหตุผลในคำพิพากษากรณีรอกการลงโทษของศาลไทย

การทำคำพิพากษาของศาลไทยก็มีลักษณะเดียวกันกับการทำคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ หลักประการหนึ่งที่สำคัญประการหนึ่งที่จะต้องมีในคำพิพากษาของศาลไทย คือ คำพิพากษาต้องมีเหตุผลในคำพิพากษาทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย และศาลซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้บังคับกฎหมายต้องถูกบังคับให้ต้องปฏิบัติตาม ดังนั้น ในการทำคำพิพากษาทุกคดีศาลจะต้องมีเหตุผลที่แสดงไว้ในคำพิพากษาในทุกเรื่องด้วยเช่นกัน

คำพิพากษาเป็นคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาล ซึ่งเมื่อศาลได้ดำเนินกระบวนการพิจารณาจนเสร็จสิ้นแล้วศาลก็จะวินิจฉัยชี้ขาดคดีโดยทำเป็นคำพิพากษา ซึ่งการให้เหตุผลในคำพิพากษามีความสำคัญเนื่องจาก การให้เหตุผลในคำพิพากษาคืออาญาสามารถใช้ตรวจสอบการใช้อำนาจของศาล เนื่องจากคำพิพากษาของศาลมีผลกระทบต่อชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สินของจำเลยในคดีอาญา และคำพิพากษาเป็นคำชี้ขาดของศาลที่ผูกมัดด้วยรูปแบบและมีผลทางกฎหมายเป็นพิเศษ คำพิพากษาของศาลเป็นคำชี้ขาดที่ได้ออกโดยผลของการพิจารณาและเป็นคำชี้ขาดที่ทำให้คดีเสร็จไปจากศาล คดีอาญาแตกต่างจากคดีแพ่งในแง่หนึ่งที่ว่า ในคดีอาญามีแต่ “คำพิพากษาสุดท้าย” (Endurteil)¹ เท่านั้น

โดยปกติเมื่อศาลวินิจฉัยว่าจำเลยมีความผิดจริงตามฟ้องแล้ว ศาลก็จะกำหนดโทษลงไป คำพิพากษาว่าจะให้ลงโทษจำเลยอย่างไรและเท่าใดและมีการลงโทษจำเลยตามที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาทันที แต่ในกรณีที่มีการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษนั้น เมื่อศาลได้วินิจฉัยว่าจำเลยมีความผิดจริงตามฟ้องแล้วศาลจะยังไม่กำหนดโทษหรือเป็นแต่ยังไม่ให้ลงโทษจำเลย แต่จะปล่อยตัวจำเลยไปโดยคาดโทษไว้ว่าจะต้องไม่กระทำความผิดขึ้นอีกภายในเวลาที่ศาลกำหนด² ถ้าพิจารณาถึงรอกการลงโทษผู้กระทำผิดแล้วมีประโยชน์อยู่เป็นอันมาก กล่าวคือ เพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำผิดนั้นไปได้รับนิสัยที่ชั่วร้ายในเรือนจำที่คุมขัง และมีให้เสื่อมทรามลงในหมู่สมาคม เพราะเป็นคนที่เคยได้รับโทษนี้มาแล้ว การที่ปล่อยตัวผู้กระทำผิดให้เป็นอิสระนั้น ในสายตาของประชาชนจะไม่เห็นว่าผู้นั้นเป็นผู้ที่ต้องโทษ ผู้นั้นอาจจะไปทำงาน หางานใดๆ ทำดูแลจัดการ

¹ คณิศ นนทร ข (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (ครั้งที่ 7). หน้า 545.

² อุททิศ แสนโกสีก ก เล่มเดิม. หน้า 116-117.

ทรัพย์สินของเขา และคุณเลอบรมบุตรของเขาได้ นอกจากนี้มีผลในการเปลี่ยนแปลงนิสัยได้อย่างดี ยิ่ง โดยผู้กระทำผิดจะสำนึกอยู่เสมอว่า ถ้ากระทำผิดขึ้นอีกก็จะต้องได้รับโทษทันที คล้ายกับว่าเป็นการขู่ไว้ ให้พึงระมัดระวังตัวอย่ากระทำผิดขึ้นอีก เป็นการขู่ที่แน่นอน ผู้นั้นย่อมรู้ที่อยู่ดีว่าถ้าตนกระทำผิดขึ้นใหม่อีกตามที่กฎหมายบัญญัติห้ามไว้แล้ว ตนจะต้องได้รับโทษครั้งก่อนที่รอไว้นั้นเต็มทีฉะนั้น การรอการลงโทษนี้ก็เปรียบเสมือนให้คิดคุกอยู่ในบ้านของตนเอง โดยการบังคับจิตใจให้อยู่อย่างเงียบๆ ไม่เปิดเผย ประชาชนไม่รู้เห็น ไม่เหมือนกับต้องโทษจำคุกในเรือนจำที่คุมขังนักโทษทั่วไป

4.1 รูปแบบการดำเนินคดีอาญาของศาลไทย

การดำเนินคดีอาญาของไทยเดิมทีเดียวเป็นการดำเนินคดีในระบบไต่สวน กล่าวคือ หน่วยงานหรือองค์กรที่ทำหน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง และพิพากษาคดีเป็นหน่วยงานหรือองค์กรเดียวกันจากการที่หน่วยงานหรือองค์กรทั้งสามส่วนเป็นองค์กรเดียวกัน จึงไม่มีการตรวจสอบหรือการถ่วงดุลย์อำนาจซึ่งกันและกันในช่วงองค์กรทั้งสามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพราะมีเพียงองค์กรเดียวกันที่ทำหน้าที่สอบสวน ฟ้องร้อง และพิพากษา องค์กรเดียวกันนี้เองหน้าที่ตั้งข้อกล่าวหา ทำหน้าที่พิสูจน์ความถูกต้อง และพิพากษาว่าจะลงโทษสถานใดเมื่อได้รับผลจากการพิสูจน์การพิสูจน์ความถูกต้อง จึงมักใช้วิธีการต่างๆ ทุกอย่างรวมถึงวิธีการที่ทารุณโหดร้าย หรือวิธีการที่สร้างความทุกข์ทรมาน เช่น คำน้ำ ลุยไฟ เป็นต้น เพื่อพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดตามข้อกล่าวหาที่ตั้งขึ้น ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดหรือจำเลยจึงฐานะที่เรียกว่า เป็นกรรมในคดี³ และระบบไต่สวนนี้เองที่ประเทศไทยได้ใช้เรื่อยมาจนกระทั่งระยะสุดท้ายของระบบนี้ที่เราเรียกว่า วิธีพิจารณาจารีตนครบาล ซึ่งเป็นระยะเวลาก่อนการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษใช้ไปพลาทก่อน ร.ศ. 115 ซึ่งประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ. 2439 และเมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว ได้ดำเนินการยกเลิกวิธีพิจารณาจารีตนครบาล อันหมายถึง การยกเลิกวิธีพิจารณาคดีอาญาในระบบไต่สวน และได้นำเอาระบบกล่าวหามาใช้แทนดังเช่น นานาอารยประเทศ⁴

การดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหา ได้แยกการสอบสวนฟ้องร้องและการพิจารณาพิพากษาคดีออกจากกัน กล่าวคือ หน่วยงานหรือองค์กรที่ทำหน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง เป็นองค์กรหนึ่งที่เรียกว่า อัยการ แต่เฉพาะของไทยนั้นได้บัญญัติให้ตำรวจเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่สอบสวนคดีทั้งที่ในอารยประเทศนั้นการสอบสวนและฟ้องร้องเป็นหน้าที่ของอัยการ โดยแต่ตำรวจมีฐานะเป็นเพียงพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่คอยช่วยเหลืออัยการเท่านั้น การดำเนินคดีในระบบกล่าวหา เป็น

³ คณิต ณ นคร ข เล่มเดิม. หน้า 56.

⁴ แหล่งเดิม. หน้า 57.

ระบบที่เปิดให้มีการตรวจสอบระหว่างองค์กรในกระบวนการยุติธรรมด้วยกัน ไม่ได้ผูกขาดอำนาจ อยู่เพียงองค์กรเดียวเช่นระบบไต่สวนเดิม นอกจากนี้ยังเป็นระบบที่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือ จำเลยพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองอย่างอิสระและกว้างขวางเต็มที่โดยไม่มีอำนาจหรืออิทธิพลใด มาบังคับหรือเกี่ยวข้อง การพิสูจน์การกระทำผิดหรือไม่ผิดของจำเลยหรือผู้ถูกกล่าวหาอย่าง อิสระอย่างเต็มที่นี้เอง จึงกล่าวได้ว่าจำเลยหรือผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในระบบนี้มีฐานะเป็น ประธานในคดีความ (Subject)⁵

ในการดำเนินคดีอาญาเริ่มตั้งแต่มีการกล่าวหาว่าได้มีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น ณ ที่ใดที่หนึ่ง ซึ่งผู้กล่าวหาอาจเป็นเอกชนคนหนึ่งคนใด หรือเจ้าพนักงานก็ได้ กรณีที่ผู้ถูกกล่าวหา เป็นเอกชนผู้กล่าวหาอาจฟ้องร้องต่อศาลเอง โดยแต่งตั้งทนายฟ้องร้องก็ได้ แต่ถ้าการกล่าวหา ดำเนินการโดยเจ้าพนักงานต้องดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทั้งที่เป็นผลดี และเป็น ผลร้ายแก่ผู้ถูกกล่าวหา รวมทั้งพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับเหตุบรรเทาโทษของผู้ถูกกล่าวหาด้วย เพื่อ เสนอต่ออัยการในทำนองเดียวกันถ้าการเริ่มคดีหรือการกล่าวหาเริ่มจากเจ้าพนักงานเอง เจ้า พนักงานก็จะต้องรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ เช่นเดียวกันกับที่กล่าวมาแล้วเพื่อเสนอต่อพนักงาน อัยการเช่นเดียวกัน

เมื่อสำนวนการสอบสวนหรือพยานหลักฐานต่างๆ เกี่ยวกับข้อกล่าวหาหรือสำนวนคดี ได้เสนอมายังอัยการ พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้ หรือสั่งให้พนักงานสอบสวนส่งพยานมาให้ซักถามเพื่อความถูกต้องแน่นอนชัดเจนก็ได้ และใน กรณีที่พนักงานอัยการพิจารณาเห็นว่าสมควรสั่งฟ้อง เนื่องจากพยานหลักฐานต่างๆ มีความพร้อม พนักงานอัยการก็จะยื่นฟ้องคดีต่อศาลต่อไป

อย่างไรก็ตามการจะยื่นฟ้องคดีต่อศาลหรือไม่นั้น ก่อนอื่นพนักงานอัยการจะต้องมีการ พิจารณาคดีโดยใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีเป็นขั้นตอนตามลำดับดังต่อไปนี้⁶

1. พิจารณาเงื่อนไขให้อำนาจดำเนินคดี หรือเงื่อนไขขระจับคดี ซึ่งพนักงานอัยการ จะต้องกระทำก่อนที่จะพิจารณาในเนื้อหาคดี
2. ถ้ากรณีไม่มีเงื่อนไขขระจับคดีจะต้องพิจารณาต่อว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดต่อ กฎหมายหรือไม่
3. ถ้ากรณีเป็นความผิดต่อกฎหมาย จะต้องวินิจฉัยต่อว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด หรือไม่

⁵ แหล่งเดิม.

⁶ แหล่งเดิม. หน้า 410-411.

4. ถ้ากระทำเป็นความผิดต่อกฎหมาย และผู้ต้องหาที่กระทำความผิด พนักงานอัยการต้องวินิจฉัยต่อไปว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอแก่การพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาหรือไม่

5. แม้ว่ากระทำความผิด ผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด และมีพยานหลักฐานเพียงพอต่อการพิสูจน์ความผิดก็ตาม พนักงานอัยการก็ชอบที่จะพิจารณาต่อไปว่ามีเหตุอันสมควรที่จะไม่ฟ้องผู้ต้องหาหรือไม่ ถ้ามีเหตุก็ไม่ฟ้องผู้หา⁷ แต่ถ้าไม่มีเหตุพนักงานอัยการก็ยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล

กระบวนการพิจารณาคดีจะเริ่มขึ้นเมื่อมีการยื่นฟ้องคดีนั้นๆ ต่อศาล โดยมีการสืบพยานโจทก์และจำเลยตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ หลังจากการสืบพยานเสร็จสิ้นก็จะมีการทำคำพิพากษาโดยศาล ซึ่งจะเป็นการตัดสินคดีว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ กรณีที่ศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ขาดอายุความ หรือมีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรต้องรับโทษ ศาลก็จะพิจารณาพิพากษายกฟ้องโจทก์แล้วปล่อยตัวจำเลยไป แต่กรณีที่ศาลเห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิด ศาลก็จะลงโทษจำเลยตามบทบัญญัติของกฎหมายนั้นๆ⁸

4.2 การให้เหตุผลในคำพิพากษาของศาลไทย

ศาลเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาด ผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดี จึงต้องเป็นอิสระปราศจากอคติ ตลอดจนแรงกดดันจากสภาวะการต่างๆ ภายนอกจะมีมาตรการที่กำหนดไว้สำหรับการทำงานขององค์กรเพื่อใช้ในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรต่างๆ และแม้ว่าศาลจะมีความเป็นอิสระในการวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินคดีแต่ก็ต้องสามารถตรวจสอบความถูกต้องแห่งคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยได้ด้วยเช่นกัน ในบางประเทศการอ่านคำพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญามีความแตกต่างกัน โดยในคดีแพ่ง ศาลจะไม่อ่านเหตุผลในคำพิพากษาก็ได้ หรือจะอ่านโดยย่อก็ได้ แต่ในคำพิพากษาคดีอาญา ศาลต้องอ่านเหตุผลในคำพิพากษาดูด้วย⁹

คำพิพากษาคดีอาญาของไทยมีหลักการเช่นเดียวกับของต่างประเทศที่กำหนดให้ศาลเมื่อเปิดการพิจารณาคดีใดแล้ว คดีนั้นจะสิ้นสุดจากศาลไปได้ก็แต่โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งเท่านั้น ซึ่งศาลอาจจะพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด หรือบริสุทธิ์อย่างไร อย่างหนึ่ง อันเป็นเป็นหลักประกันเสรีภาพของประชาชนว่าจะได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีโดยศาลเท่านั้น ศาลจะปฏิเสธไม่

⁷ แหล่งเดิม. หน้า 208.

⁸ ปรีชา จำเพชร. เล่มเดิม. หน้า 46.

⁹ Yosiyuki Noda. (1976). *Introduction to Japanese Law*. Translated by Anthony H. Angelo. p. 230.

พิพากษาคดีไม่ได้¹⁰ ศาลจึงจำเป็นต้องวินิจฉัยชี้ขาดใน 2 กรณี คือ จะยกฟ้องโจทก์ หรือจะลงโทษจำเลย การวินิจฉัยชี้ขาดได้นั้นต้องผ่านการพิจารณาพยานหลักฐานมาก่อน ศาลจะวินิจฉัยชี้ขาดทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ซึ่งศาลต้องให้เหตุผลประกอบในคำพิพากษานั้นด้วย¹¹

การให้เหตุผลคำพิพากษาคืออาญาของศาลมีคุณประโยชน์อย่างมากต่อวงการนิติศาสตร์ ทั้งในด้านการเรียนการสอนวิชานิติศาสตร์ การดำเนินกระบวนการยุติธรรมในทางอาญา เจ้าพนักงานตำรวจหรือของพนักงานอัยการและตลอดจนศาลเอง ทั้งประชาชนทั่วไปที่เกี่ยวข้องหรือที่ให้ความสนใจต่อคดีความต่างๆ ที่เกิดขึ้น คุณค่าหรือประโยชน์ในการให้เหตุผลในคำพิพากษาของศาลนั้น พอสรุปเป็นข้อๆ ได้ดังต่อไปนี้

ก. การแสดงเหตุผลในคำพิพากษาทำให้คู่ความสามารถตรวจสอบข้ออ้างของตนได้

การแสดงเหตุผลในคำพิพากษาทำให้คู่ความเห็นว่าข้ออ้างของตนนั้นฟังขึ้นหรือไม่ในทัศนะของศาล และศาลให้เหตุผลใดต่อประเด็นนั้นๆ ซึ่งจะได้นำมาพิจารณาว่าจะใช้สิทธิในการอุทธรณ์ฎีกาได้หรือไม่เพียงใด เพราะการอุทธรณ์ฎีกานั้นจริงๆ ก็คือการไม่เห็นด้วยหรือการโต้แย้งกับเหตุผลของศาลหรือผู้พิพากษานั้นเอง และในกรณีที่มีความเห็นแย้งด้วยแล้วก็ยังคงเป็นประโยชน์ต่อคู่ความว่าเหตุผลแย้งนั้นมีความสมเหตุสมผลมากน้อยเพียงใดเพื่อที่จะนำไปสู่การพิจารณาของศาลสูงให้ตรวจสอบว่ามีกรปรับใช้กฎหมายถูกต้องหรือไม่

ข. การให้เหตุผลในคำพิพากษาแสดงให้เห็นว่าการพิจารณาคดีของศาลได้ดำเนินการอย่างดีแล้ว

คำพิพากษาของศาลที่ให้เหตุผลครบถ้วนทุกประเด็นในปัญหาที่คู่ความแต่ละฝ่ายยกขึ้นอ้างทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายนั้น ทำให้ประชาชนและคู่ความเกิดความรู้สึกว่าศาลได้พิจารณาคดีอย่างรอบคอบและเป็นธรรมแล้ว¹² ในทางตรงกันข้าม ถ้าศาลไม่พิจารณาให้เหตุผลครบถ้วนทุกประเด็นคู่ความหรือประชาชนก็จะเกิดความรู้สึกในทางตรงกันข้ามว่าการพิจารณาคดีของศาลมีอคติหรือไม่มีความเป็นธรรมเกิดการโต้แย้งขึ้น ซึ่งอาจนำไปสู่การอุทธรณ์ฎีกาได้

ค. การให้เหตุผลในคำพิพากษาทำให้เกิดความเชื่อมั่นกระบวนการยุติธรรม

คดีความที่เกิดขึ้นย่อมมีเหตุมีผลในตัวของมันเอง การดำเนินคดีก็ย่อมต้องอาศัยเหตุผลตามเนื้อหาของคดีนั้นๆ การพิจารณาพิพากษาคดีโดยมีเหตุผลที่หนักแน่นอย่างสมเหตุสมผลแล้วย่อมเป็นที่พึงพอใจของทุกๆ ฝ่ายเพราะได้เห็นแนวคิดทฤษฎี หรือนิติปรัชญาที่อยู่เบื้องหลังคำ

¹⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 185.

¹¹ ยงยุทธ มหินทรกุล. เล่มเดิม. หน้า 58.

¹² โสภณ รัตนากร. (2531). *รวมคำบรรยายหลักวิชาชีพพนักงานกฎหมาย*. หน้า 63.

พิพากษานั้น จึงก่อให้เกิดความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม แต่ถ้าคำพิพากษาไม่ได้ให้เหตุผลไว้ หรือให้เหตุผลไว้แต่ไม่เพียงพอหรือขาดความสมเหตุสมผล ประชาชนจะขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมและเกิดความข้องใจว่าทำไมศาลจึงวินิจฉัยเป็นเช่นนั้น

ง. การให้เหตุผลในคำพิพากษาเป็นการตรวจสอบการปรับใช้กฎหมายหรืออำนาจของศาล

การให้เหตุผลในคำพิพากษาทำให้คู่ความหรือประชาชนที่สนใจโดยทั่วไปทราบได้ว่าศาลได้มีคำพิพากษาพิจารณาดีภายในขอบอำนาจที่กฎหมายได้ให้ไว้หรือไม่ การปรับใช้กฎหมายในคดีนั้นๆ ถูกต้องมีเหตุผลหรือไม่เพียงใด ซึ่งนำไปสู่การโต้แย้งในทางคดีของคู่ความ หรือวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงวิชาการอันเป็นการพัฒนาทั้งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และการศึกษาในวงการนิติศาสตร์ต่อไป

จ. การให้เหตุผลในคำพิพากษาก่อให้เกิดการพัฒนาในหลักกฎหมาย

การให้เหตุผลในคำพิพากษาทำให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องในวงกฎหมาย เช่น นักศึกษากฎหมาย อาจารย์ผู้สอนกฎหมาย นิติกร เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ อัยการ หรือแม้แต่ศาลเองมีโอกาสนำเหตุผลในคำพิพากษามาทำการวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์ในเชิงวิชาการได้ อันไปสู่การพัฒนาหลักกฎหมายให้เหมาะสมเป็นธรรมสามารถคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในเรื่องนั้นๆ ได้อย่างแท้จริงต่อไป

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยมาตรา 186 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับองค์ประกอบของคำพิพากษาไว้ว่า “คำพิพากษาจะต้องประกอบด้วยข้อสำคัญเหล่านี้เป็นอย่างน้อย

- (1) ชื่อศาลและวัน เดือน ปี
 - (2) คดีระหว่างใคร โจทก์ใครจำเลย
 - (3) เรื่อง
 - (4) ข้อหา และคำให้การ
 - (5) ข้อเท็จจริงซึ่งพิจารณาได้ความ
 - (6) เหตุผลในการตัดสินทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย
 - (7) บทมาตราที่ยกขึ้นปรับ
 - (8) คำชี้ขาดให้ยกฟ้อง หรือลงโทษ
 - (9) คำวินิจฉัยของศาลในเรื่องของกลาง หรือในเรื่องฟ้องทางแพ่ง
- คำพิพากษาในคดีที่เกี่ยวกับความผิดลหุโทษไม่จำเป็นต้องมีอนุมาตรา (4) (5) (6)”

จะเห็นได้ว่า ในคดีลหุโทษนั้นศาลไม่จำเป็นต้องให้เหตุผลในคำพิพากษาก็ได้ เนื่องจากในกำหนดอัตราโทษก่อนต่ำ คือ หมวดความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญามีระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งอยู่ในอำนาจศาลแขวงที่จะพิจารณาได้นั้น เพื่อให้การพิจารณาคดีที่มีอยู่เป็นจำนวนมากเสร็จไปอย่างรวดเร็ว กฎหมายจึงบัญญัติยกเว้นให้ศาลไม่จำเป็นต้องให้เหตุผลในคำพิพากษา

การที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 186 (6) ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ในศาลต้องให้เหตุผลในคำพิพากษาคืออาญาที่ด้วยเหตุผลอย่างน้อย 2 ประการ คือ¹³

ประการแรก ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 บัญญัติรับรองไว้ว่า ศาลหรือผู้พิพากษามีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี¹⁴ และด้วยเหตุที่รัฐธรรมนูญได้รับรองความเป็นอิสระของศาลหรือผู้พิพากษานี้เองจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ศาลหรือผู้พิพากษาแสดงเหตุผลในคำพิพากษาเอาไว้ มิฉะนั้นแล้วศาลหรือผู้พิพากษาอาจใช้ความเป็นอิสระไปในทางอัตตะวิสัยหรือตามอำเภอใจของตนเอง ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งได้รับรองไว้ว่า บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่ง¹⁵

ประการที่สอง เหตุผลในคำพิพากษาคืออาญาเป็นการสะท้อนเจตจำนงของฝ่ายนิติบัญญัติว่ากฎหมายหรือบทบัญญัติต่างๆ ที่ออกมาบังคับใช้นั้นสามารถแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด สมควรจะได้รับปรับปรุงแก้ไขหรือไม่เพียงใด และเนื่องจากศาลเป็นองค์กรที่ใช้บังคับกฎหมายที่สำคัญที่สุด ศาลจึงต้องทำหน้าที่ในฐานะเป็นผู้นำในการพัฒนากฎหมายของรัฐให้มีผลต่อการบังคับใช้มากที่สุด การที่ศาลหรือผู้พิพากษาจะทำหน้าที่นี้ได้ คำพิพากษาของศาลในคดีอาญาจะต้องให้เหตุผลในการตัดสิน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้เหตุผลในการกำหนดความหนักเบาของโทษที่ลงโทษเช่นนั้นเพราะเหตุใด¹⁶ ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้ในอารยประเทศให้ความสำคัญต่อเหตุผลในคำตัดสินลงโทษเทียบเท่ากับเหตุผลในการวินิจฉัยความผิด¹⁷

¹³ คณิต ฅ นคร ค (2535). “การพัฒนากฎหมายแรงงาน.” *รพี*, 33, หน้า 37.

¹⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 197 วรรคสอง.

¹⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 40 (2).

¹⁶ คณิต ฅ นคร ข เล่มเดิม. หน้า 170.

¹⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมนี มาตรา 279 (3), 168, ประมวลกฎหมายสหรัฐ บทที่ 18 มาตรา 3553(c).

4.3 สาเหตุของปัญหาในการให้เหตุผลในคำพิพากษาคดีอาญาของไทย¹⁸

ปัญหาที่สำคัญในการให้เหตุผลในคำพิพากษาของไทย คือ การที่คำพิพากษาบางฉบับไม่ได้ให้เหตุผล หรือบางฉบับให้เหตุผลไม่เพียงพอ การที่คำพิพากษาที่ไม่ให้เหตุผลนั้นทำให้วงการศึกษานิติศาสตร์ หรือคู่ความไม่ได้รับความกระจ่างว่าทำไมศาลจึงได้พิพากษาเช่นนั้น อีกทั้งยังอาจขัดต่อบัญญัติของกฎหมายโดยประการที่ว่า คำพิพากษาที่ไม่แสดงเหตุผลในคำพิพากษาอาจเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบซึ่งศาลสูงสามารถเพิกถอนคำพิพากษานั้นได้

ในคำพิพากษาที่ให้เหตุผลไม่เพียงพอ นั้น การที่จะกำหนดว่าคำพิพากษาต้องให้เหตุผลแค่ไหน เพียงใด มีนักกฎหมายท่านหนึ่งกล่าวว่า “คำพิพากษาที่ดีที่สุดนั้นคือคำพิพากษาที่คู่ความทุกฝ่ายพึงพอใจในคำวินิจฉัยหรืออย่างน้อยที่สุดก็ไม่อาจโต้แย้งได้”¹⁹

แต่ในการศึกษากฎหมายของไทยไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการให้เหตุผลในคำพิพากษา²⁰ อันจะสังเกตได้จากคำรากฎหมายที่อธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185 มาตรา 186 มักจะไม่อธิบายเรื่องการให้เหตุผลในคำพิพากษาไว้โดยมองเห็นว่าการให้เหตุผลในคำพิพากษาเป็นเพียงรูปแบบของการทำคำพิพากษานั้น

มีนักกฎหมายบางท่านได้ให้ความเห็นถึงเรื่องการไม่ให้ความสำคัญในเรื่องเหตุผลคำพิพากษาไว้ดังนี้

“ในการศึกษากฎหมายของไทยไม่ว่าในห้องเรียน หรือในการปฏิบัติเกี่ยวกับคดีนักศึกษาหรือ นักกฎหมายส่วนใหญ่ไม่รู้หรือไม่สนใจหลักกฎหมายพื้นฐาน สนใจแต่คำพิพากษาฎีกา ถ้าในปัญหาใดที่ไม่มีบทกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนโดยตรง ก็ไม่ทราบว่าจะตัดสินปัญหาอย่างไร และการที่ไม่สามารถจับหลักกฎหมายในคำพิพากษาฎีกาได้ การเรียนการสอนเน้นแต่ความถ้อยตามตัวบทเน้นความยิ่งกว่าเหตุผล ไม่ได้สนใจเรื่องแนวคิดและทฤษฎีหลังตัวบทกฎหมายอย่างมากก็เอาคำพิพากษาฎีกามาประกอบในการอธิบายตัวบทไม่ได้เน้นเหตุผลอันเป็นที่มาของคำวินิจฉัยของศาล อีกทั้งคำพิพากษาของไทยมักจะเป็นคำวินิจฉัยสั้นๆ บางคดีก็ไม่ได้ให้เหตุผล หรือเพียงแต่อ้างตัวบทกฎหมาย หรือคำพิพากษาเก่าๆ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะเคยปฏิบัติกันมา หรือ อาจเร่งรัดคดีให้เสร็จโดยเร็ว ทั้งคำพิพากษาต้องเขียนตามความเห็นร่วมกันขององค์คณะ ตัดส่วนที่ขัดแย้งหรือไม่ลงรอยกันออกเสีย ผู้พิพากษาแต่ละคนมิได้ให้เหตุผลของตนเองและมีได้เป็นการวางหลักกฎหมายหรืออธิบายหลักกฎหมายโดยละเอียดอย่างคำพิพากษาดำเนินระบบคอมมอนลอว์ คำรา

¹⁸ ยงยุทธ มหินทรกุล. เล่มเดิม. หน้า 60.

¹⁹ ชานินทร์ ทรัพย์วิเชียร. (2520, กันยายน-ธันวาคม). “ศาลกับพยานบุคคล.” *วารสารกฎหมาย*, 3(3). หน้า 42.

²⁰ แหล่งเดิม. หน้า 64-65.

กฎหมายของเรามีน้อย ตำราบางเล่มของบางสถาบันมีแต่ตัวบทกฎหมาย คำอธิบายสั้นๆ ซึ่งเหมาะแก่การจดจำมากกว่าจะเสนอแนะให้รู้จักคิด และรู้จักใช้เหตุผล ตำราบางเล่มผลิตขึ้นเพื่อผลทางการค้ายิ่งกว่าผลทางวิชาการ”²¹

และปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลให้คุณภาพของคำพิพากษาถูกระทบไป อาจจะเป็นจากคดีที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปีมีสัดส่วนมากกว่าการเพิ่มปริมาณผู้พิพากษา ทำให้ผู้พิพากษาไม่มีเวลาที่จะเขียนคำพิพากษาอย่างพิถีพิถันได้

4.4 หลักเกณฑ์ในการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรการทางกฎหมายในการรอกการลงโทษผู้กระทำความผิดบัญญัติไว้เพื่อให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดที่จะไม่ต้องถูกจำคุกในเรือนจำซึ่งในแต่ละประเทศได้วางหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่จะให้ศาลใช้ดุลพินิจไว้แตกต่างกันไป ซึ่งอาจมีข้อดีและข้อด้อยแตกต่างกันไป ประมวลกฎหมายอาญาของไทย มาตรา 56 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกและในคดีนั้น ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษเมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือเหตุอันควรปรานีแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอกการกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้แล้ว ปลดปล่อยตัวไปเพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

เงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดนั้น ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อ ดังต่อไปนี้

(1) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถามแนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ตามที่เจ้าพนักงานและผู้กระทำความผิดเห็นสมควร

(2) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(3) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใดอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดใน ทำนองเดียวกันอีก

²¹ โสภณ รัตนกร. (2535). “การศึกษากฎหมายเพื่อการพัฒนา.” *รพี*, 33. หน้า 10-13.

(4) ให้ไปปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(5) เงื่อนไขอื่นๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไขฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดมีโอกากระทำความผิดขึ้นอีก

เงื่อนไขที่ตามศาลได้กำหนดตามความในวรรคก่อนนั้นถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่า พฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องแก่การคุมประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไปเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจแก้ไข เพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดตามที่กล่าวในวรรคก่อนที่ศาลยังมีได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้²²

เงื่อนไขของการที่ศาลจะใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษให้แก่จำเลยและให้รอการลงโทษให้แก่จำเลยหรือไม่นั้นต้องปรากฏความแก่ศาลครบถ้วนตามเงื่อนไขของกฎหมายศาลจึงจะมีอำนาจที่จะคำพิพากษาให้รอการลงโทษให้แก่จำเลยได้ ศาลจึงค่อยไปพิจารณาองค์ประกอบอื่นๆ

1. มีการกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี จะเห็นได้ว่ากฎหมายกำหนดเฉพาะโทษจำคุกเท่านั้น ดังนั้น ถ้าศาลจะลงโทษอย่างอื่น เช่น โทษปรับ จะใช้มาตรการรอการลงโทษไม่ได้ นอกจากนี้โทษจำคุกที่ศาลจะลงแก่ผู้กระทำความผิดต้องไม่เกิน 3 ปี ไม่ว่าความผิดที่ได้กระทำจะมีอัตราโทษเท่าใดก็ตามแต่โทษจำคุก 3 ปีนี้ต้องเป็นโทษสุดท้ายที่ลงแก่ผู้กระทำความผิด หมายความว่า ภายหลังจากเพิ่มโทษหรือลดโทษแล้ว โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดต้องไม่เกิน 3 ปี

2. ต้องไม่ปรากฏว่าผู้กระทำความผิดได้รับโทษจำคุกมาก่อน หมายความว่า ไม่เคยได้รับโทษจำคุกจริงๆมาก่อน เพราะมาตรา 56 ใช้คำว่า “ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน” ด้วยเหตุนี้หากผู้กระทำความผิดเคยได้รับการรอการลงโทษมาก่อนและมากระทำความผิดได้ใหม่อีก นอกจากนี้กรณีที่ผู้กระทำความผิดเคยได้รับการยกโทษจำคุกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 55 หรือได้รับการเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษกักขัง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 23 ก็ไม่ถือว่าเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนเช่นกัน

การได้รับโทษจำคุกมาก่อนนี้ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นการได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาลยุติธรรมเท่านั้น แม้ผู้กระทำความผิดในกรณีเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนตามคำพิพากษาของศาลทหาร ศาลก็ไม่อาจรอการลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดได้เช่นกัน

ข้อยกเว้นกรณีเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนที่ศาลจะรอการลงโทษในคดีนี้ได้ โทษในคดีก่อนต้องเป็นโทษในความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ กรณีที่ผู้กระทำความผิด

²² ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 56.

เคยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกมาก่อน แต่ได้หลบหนีไป ยังไม่เคยได้รับโทษจำคุกเลย จนล่วงพ้นอายุความการลงโทษก็ถือว่าผู้กระทำความผิดยังไม่ได้รับโทษจำคุกมาก่อนเช่นกัน

3. เมื่อครบองค์ประกอบทั้ง 2 ประการดังกล่าวแล้วศาลต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงทั้ง 11 ประการ ในการประกอบดุลพินิจในการรอกการลงโทษ ดังต่อไปนี้

1) ผู้กระทำความผิดที่มีอายุน้อย ยังไม่มีวุฒิภาวะและความรู้สึกผิดชอบชั่วดี มักกระทำการต่างๆตามอำเภอใจหรือด้วยความตึกคะนองหรือขาดความยั้งคิดชั่วขณะ ศาลมีแนวโน้มที่จะให้โอกาสกลับตัวเป็นพลเมืองดี โดยการรอกการลงโทษ

อย่างไรก็ดี แม้กรณีผู้กระทำความผิดจะมีอายุน้อย หากกระทำความผิดร้ายแรงหรือมีเหตุอื่นที่ไม่ควรรอกการลงโทษ ศาลอาจใช้ดุลพินิจไม่รอกการลงโทษได้

2) ประวัติของผู้กระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 น่าจะหมายถึง ประวัติส่วนตัวและภูมิหลังของผู้กระทำความผิด เช่น เป็นผู้มีประวัติการครองตนดี เป็นข้าราชการซึ่งไม่มีประวัติการทำงานเสียหายหรือมีประวัติดีเด่นในหน้าที่ราชการ เป็นผู้ที่ทำประโยชน์ให้แก่สังคม เป็นต้น ผู้กระทำความผิดมีประวัติดีศาลมักให้โอกาสโดยรอกการลงโทษ แต่อย่างไรก็ตาม แม้ผู้กระทำความผิดจะมีประวัติดี หรือเคยมีคุณความดีมาก่อนหากกระทำความผิดในคดีที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เศรษฐกิจ หรือสังคมหรือพฤติกรรมในการกระทำความผิดร้ายแรง ศาลอาจไม่รอกการลงโทษก็ได้

3) ความประพฤติของผู้กระทำความผิด หมายถึง การปฏิบัติตัวเป็นปกติทั้งในอดีตและปัจจุบันของผู้กระทำความผิด เช่น เป็นผู้มี ความประพฤติเรียบร้อย มีความสุภาพอ่อนน้อม อยู่ในกรอบของศีลธรรมหรือมีความประพฤติเป็นนักเลงอันธพาลชอบก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นอีก เป็นต้น ผู้กระทำความผิดที่มีความประพฤติดีมาก่อนศาลมักใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษ

อย่างไรก็ดี แม้ผู้กระทำความผิดมีความประพฤติดีแต่การกระทำความผิดมีพฤติกรรมร้ายแรงศาลไม่อาจรอกการลงโทษได้

สำหรับผู้กระทำความผิดที่มีความประพฤติไม่ดีมาก่อน เช่น เป็นบุคคลเกรงอันธพาล ศาลย่อมไม่รอกการลงโทษ

4) สถิติปัญญาของผู้กระทำความผิด หมายถึง การที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดเพราะความโง่เขลาเบาปัญญา หรือความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือมีความเชื่อมงายในสิ่งที่ไม่ควรเชื่อหรือหลงเข้าใจว่าการกระทำไม่เป็นความผิด เป็นต้น กรณีดังกล่าวเป็นเหตุให้ศาลรอกการลงโทษได้

5) ผู้กระทำความผิดที่มีการศึกษา เพียงแต่ศาลรอกการลงโทษก็อาจทำให้มีความรู้สึกเข็ดหลาบ และระมัดระวังตนไม่กล้ากระทำความผิดอีกหรือกรณีที่ผู้กระทำความผิดกำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ หากได้รับโทษจำคุกจะทำให้ไม่ได้ศึกษาต่อและจะเสียอนาคตอันดีงามต่อไป ดังนั้น ศาลจึงค่อนข้างที่จะให้โอกาสผู้กระทำความผิดดังกล่าวโดยใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษ

กรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีการศึกษาดี แต่กระทำความผิดโดยขาดความรับผิดชอบหรือขาดจิตสำนึกที่ควรมีต่อสังคมส่วนรวม หรือกระทำความผิดโดยมีพฤติการณ์ร้ายแรง ศาลอาจใช้ดุลพินิจไม่รอกการลงโทษได้

6) ผู้ที่มีร่างกายพิการหรือมีสุขภาพไม่สมบูรณ์ เช่น เจ็บป่วยหรือมีโรคประจำตัว อาจกระทำความผิดได้ เนื่องจากผู้ที่มีสุขภาพไม่สมบูรณ์อาจอารมณ์หงุดหงิดง่าย หรือไม่สามารควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ส่วนผู้ที่ร่างกายพิการอาจกระทำความผิดเพราะคิดว่าตนเองเป็นผู้ที่มีปมด้อยจึงอยากแสดงให้ผู้อื่นเห็นถึงความสามารถของตนแต่กลับแสดงออกในทางที่ผิดโดยประกอบอาชญากรรม เป็นต้น ดังนั้น ศาลจึงต้องคำนึงถึงสุขภาพของผู้กระทำความผิดในการที่จะรอกการลงโทษด้วย นอกจากนี้กรณีที่ผู้กระทำความผิดมีสุขภาพไม่สมบูรณ์ หากต้องรับโทษจำคุกอาจเป็นอันตรายแก่ชีวิตได้ ศาลจึงอาจใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษเพื่อให้โอกาสผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นพลเมืองดี

7) ภาวะแห่งจิตของผู้กระทำความผิด น่าจะหมายถึง ผู้กระทำความผิดมีจิตบกพร่องหรือจิตฟั่นเฟือน แต่ยังไม่ถึงขนาดที่จะได้รับการยกเว้นโทษ ตามมาตรา 65 นอกจากนี้ ยังหมายความถึงผู้กระทำความผิดที่กระทำความผิดเพราะบันดาลโทสะ หรือขาดสติความยังคิดเนื่องจากถูกขู่ข่มหรือถูกรังแกก่อน โดยตนเองไม่ได้สมัครใจวิวาทต่อสู้ด้วย

8) นิสัยของผู้กระทำความผิด น่าจะหมายถึง ความประพฤติของผู้กระทำความผิดที่ปฏิบัติจนเคยชิน เช่น มีนิสัยขยันในการประกอบอาชีพ มีความเคารพต่อสิทธิของผู้อื่นมีความสุขอ่อนน้อม หรือมีนิสัยในทางลบ เช่น เกียจคร้านในการทำงานหรือมีนิสัยเกร่ออันธพาล เป็นต้น

ผู้กระทำความผิดที่มีนิสัยดี ศาลอาจใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษได้ง่ายกว่าผู้กระทำความผิดที่มีนิสัยเป็นบุคคลเกร่ออันธพาล หรือชอบกระทำความผิดเสมอๆ เพราะศาลจะต้องไคร่ครวญอย่างมากว่า หากรอกการลงโทษแล้ว ผู้กระทำความผิดดังกล่าวจะสามารถกลับตัวเป็นพลเมืองดีได้หรือไม่

9) อาชีพ ผู้กระทำความผิดที่มีอาชีพการงานเป็นกิจจะลักษณะ หรือประกอบอาชีพโดยสุจริต หรือมีฐานะยากจนต้องประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว ศาลอาจใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษมากกว่าผู้กระทำความผิดที่ไม่ได้ประกอบอาชีพใด หรือประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

กรณีที่ผู้กระทำความผิดอาศัยโอกาสที่ตนประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นช่องทางในการกระทำความผิด หรือเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการปราบปรามหรือรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม แต่กลับปฏิบัติหน้าที่มีชอบหรือกระทำความผิดเสียเอง ศาลมักใช้ดุลพินิจไม่รอกการลงโทษ

10) สิ่งแวดล้อมของผู้กระทำความผิด อาจเป็นสาเหตุแห่งการกระทำความผิดได้ เช่น ผู้กระทำความผิดต้องทำงานในแหล่งอบายมุข หรือพักอาศัยในย่านชุมชนแออัด ซึ่งมักมีการกระทำความผิดต่างๆ เสมอ สิ่งแวดล้อมที่ศาลคำนึงถึงในการรอลงโทษนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการกระทำความผิดเท่านั้น แต่ศาลอาจคำนึงถึงว่าหากให้โอกาสผู้กระทำความผิดแล้ว เมื่อผู้กระทำความผิดกลับไปใช้ชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมเดิมแล้ว จะสามารถปรับปรุงแก้ไขตัวเองได้หรือไม่ก็ได้

11) สภาพความผิด หมายถึง การกระทำซึ่งประกอบด้วยพฤติการณ์และมูลเหตุที่เกิดการกระทำความผิด ซึ่งหากไม่มีพฤติการณ์ในการกระทำความผิดหรือมูลเหตุในการกระทำผิดแล้ว ก็จะไม่มีการกระทำผิดเกิดขึ้น

สภาพความผิดเป็นข้อเท็จจริงประการสำคัญที่สุด ที่ศาลจะใช้ประกอบดุลพินิจในการรอลงโทษผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ เพราะแม้ผู้กระทำความผิดจะมีข้อเท็จจริงอื่นๆ ที่ควรให้โอกาสรอลงโทษ แต่เมื่อศาลคำนึงถึงสภาพความผิดแล้วศาลอาจเปลี่ยนดุลพินิจเป็นไม่รอลงโทษก็ได้

กรณีที่สภาพความผิดไม่ร้ายแรง หรือมีมูลเหตุที่กระทำผิดเกิดจากความบันดาลโทสะ หรือการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ หรือเนื่องจากผู้เสียหายมีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายด้วย ศาลอาจใช้ดุลพินิจรอลงโทษได้

กรณีที่สภาพความผิดร้ายแรง หรือการกระทำความผิดก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคม หรือแก่เศรษฐกิจ หรือกระทำความผิดโดยอุกอาจ ไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ศาลอาจใช้ดุลพินิจไม่รอลงโทษ

นอกจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดทั้ง 11 ประการดังกล่าวมาแล้วประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ยังได้บัญญัติเหตุที่จะรอลงโทษผู้กระทำความผิดประการสุดท้าย เพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการรอลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น คือ “เหตุอื่นอันควรปรานี”

เหตุอื่นอันควรปรานี ตามมาตรา 56 นี้ มิใช่เหตุบรรเทาโทษตามมาตรา 78 แต่ศาลอาจนำเหตุบรรเทาโทษต่างๆ มาใช้เป็นเหตุในการรอลงโทษผู้กระทำความผิดได้ เช่น ผู้กระทำความผิดเป็นหญิง หรือผู้กระทำความผิดได้พยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิด โดยการชดเชยค่าเสียหาย หรือผู้กระทำความผิดมีภาระต้องอุปการะเลี้ยงดูครอบครัวหรือกระทำความผิดเพราะตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส เช่น สามีถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดกำลังเจ็บป่วยไปประกอบอาชีพรับจ้างไม่ได้ ไม่มีเงินซื้อหาอาหารให้บุตรรับประทาน จึงลักผักและผลไม้มาให้บุตรรับประทานหรือ

ผู้กระทำความผิดดูแลโทษต่อเจ้าพนักงาน โดยเข้ามาบดตัวหรือให้การรับสารภาพว่า ได้กระทำความผิดจริงประกอบคุณงามความดีและเป็นประโยชน์ต่อทางราชการ

4.5 การคุ้มครองประพฤตินระหว่างรอการลงโทษ

การคุ้มครองประพฤตินระหว่างรอการลงโทษ เป็นวิธีการที่ศาลสามารถใช้ดุลพินิจแก่ผู้กระทำความผิด เพื่อประกอบการพิจารณาว่าสมควรจะให้ผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษหรือควรพ้นโทษไปและศาลจะกำหนดเงื่อนไขขึ้นตามที่กฎหมายบัญญัติจะเป็นข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อก็ได้ กล่าวคือ

1. ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลกำหนดเป็นครั้งคราว เพื่อที่เจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือน ตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและประกอบอาชีพหรือจัดให้กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ ตามที่เจ้าพนักงานและผู้กระทำความผิดเห็นสมควร

2. ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ

3. ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใดอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดเช่นเดียวกันนั้นอีก

4. ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

5. เงื่อนไขอื่นๆ ตามที่เห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก

การที่ศาลได้กำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤตินผู้กระทำความผิดนี้ ศาลอาจเห็นสมควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดหรือกำหนดเงื่อนไขข้อใดที่ศาลยังไม่ได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้เมื่อมีการร้องขอว่าพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องแก่การคุ้มครองประพฤตินของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไปโดยผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานเป็นผู้ร้องขอ เพื่อให้ศาลได้ทราบถึงพฤติการณ์ดังกล่าว

4.6 การฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุ้มครองประพฤติน

การฝ่าฝืนเงื่อนไขที่ศาลกำหนดขึ้นเพื่อคุ้มครองประพฤติน ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 57 บัญญัติว่า “เมื่อความปรากฏแก่ศาลเองหรือความปรากฏตามคำแถลงของพนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่า ผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังที่ศาลกำหนดตามมาตรา 56 ศาลจะ

ตกเดือนผู้กระทำความผิด หรือจะกำหนดการลงโทษที่ยังไม่ได้กำหนดหรือลงโทษซึ่งรอไว้ นั่นก็ได้”

กรณีเช่นนี้จะเห็นได้ว่า ศาลอาจจะทราบเองหรืออาจมีการร้องขอโดยพนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานก็ตาม ศาลย่อมมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจดังต่อไปนี้

1. ตกเดือนผู้กระทำความผิด
2. กำหนดการลงโทษที่ยังไม่ได้กำหนด หรือลงโทษตามที่ได้มีการรอกการลงโทษไว้

4.7 การให้เหตุผลกรณีศาลมีคำพิพากษาให้รอกการลงโทษ

จากการที่ได้กล่าวไปแล้วว่า คำพิพากษา หรือ คำตัดสินนั้นต้องประกอบด้วยเหตุผลทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ในกรณีที่มีข้อยกเว้นความผิด ข้อบรรเทาโทษ หรือเพิ่มโทษ จะต้องกล่าวถึงข้อเท็จจริงนั้นด้วย พร้อมทั้งให้เหตุผล นอกจากนั้นในการกำหนดความหนักเบาของโทษที่จะลงแก่จำเลยจะต้องให้เหตุผลด้วยว่าที่ลงโทษเช่นนั้นเป็นเพราะเหตุใด²³

แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 186 วรรคสอง จะบัญญัติให้กรณีความผิดในคดีโทษไม่จำเป็นต้องระบุข้อหาและคำให้การ ข้อเท็จจริงที่พิจารณาได้ความ และเหตุผลในการตัดสินทั้งในข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย²⁴ แต่บทบัญญัตินี้ก็มิได้หมายความว่าศาลไม่จำเป็นต้องให้เหตุผลในคำพิพากษาในคดีที่เกี่ยวกับความผิดโทษทุกคดี แต่กระทำได้เฉพาะในกรณีที่ไม่มีปัญหาเท่านั้น²⁵

ในเรื่องการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษศาลจะต้องแสดงเหตุผลถึงการรอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษไว้ในคำพิพากษาว่า เหตุผลที่ศาลใช้ดุลพินิจเช่นนั้นเพราะเหตุใด เพื่อสามารถตรวจสอบดุลพินิจนั้นๆ ได้

หลักเกณฑ์การกำหนดโทษทางอาญาของประเทศไทยนั้น ถ้าพิจารณาจากประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว จะเห็นว่าไม่มีบทบัญญัติที่ได้บัญญัติโดยตรงถึงหลักเกณฑ์ในการพิจารณากำหนดโทษจำเลยว่าควรพิจารณาคำนี้ถึงสิ่งใดบ้าง²⁶ จะมีเฉพาะบางเรื่องเท่านั้นที่ให้ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาเอง ซึ่งไม่อาจใช้เป็นหลักเกณฑ์ให้ทุกคดีได้

²³ คณิต ฅ นคร ข เล่มเดิม. หน้า 549.

²⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 186 วรรคสอง.

²⁵ คณิต ฅ นคร ข เล่มเดิม. หน้า 549.

²⁶ หยุด แสงอุทัย ข (2514). “การลดอาชญากรรมโดยการออกกฎหมายกำหนดแนวทางให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษ.” ใน *นิติศาสตร์และการต่างประเทศ*. หน้า 17.

เช่น การกักขังแทนโทษจำคุก²⁷ การยกโทษจำคุกให้คงเพียงโทษปรับเพียงอย่างเดียว²⁸ การลดโทษเพิ่มโทษ²⁹ และรวมถึงการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ³⁰ ดังนั้น การกำหนดโทษจึงเป็นเรื่องของการใช้ดุลพินิจของศาล³¹ กล่าวคือ ศาลมีความเป็นอิสระที่จะพิจารณาโทษจำเลยเท่าที่ไม่เกินอัตราโทษและเงื่อนไขต่างๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้นๆ ซึ่งในทางปฏิบัติการกำหนดโทษจำเลยจะพิจารณาจากสิ่งต่างๆ ดังนี้คือ บัญชีระดับอัตราโทษ ข้อเท็จจริงที่ได้มาในระหว่างการดำเนินคดี และรายงานสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติซึ่งจะได้อธิบายในรายละเอียดต่อไป

1. พิจารณาจากบัญชีระดับอัตราโทษ

บัญชีระดับอัตราโทษ คือ บัญชีอัตราโทษของศาลแต่ละศาลที่ได้กำหนดขึ้นเป็นมาตรฐานในการลงโทษผู้กระทำความผิด โดยถือหลักว่าในความผิดฐานเดียวกันความร้ายแรงเท่ากัน ผู้กระทำความผิดควรจะได้รับโทษเท่าเทียมกัน โดยไม่เกินหรือต่ำกว่าอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้³² ดังนั้น เมื่อมีบัญชีระวางโทษแล้ว ต่อมาเมื่อคดีขึ้นสู่ศาลแล้วศาลก็เพียงแค่เปิดดูบัญชีระวางโทษ(ยึดถือ) การกำหนดบัญชีระวางโทษไว้ก็ด้วยเหตุผล 3 ประการ คือ³³

1) ต้องการให้การลงโทษเป็นมาตรฐานเดียวกัน³⁴ นั่นคือการกระทำความผิดฐานเดียวกันพฤติการณ์แห่งคดีใกล้เคียงกัน ผู้กระทำความผิดน่าจะได้รับการลงโทษเท่าเทียมกัน การกำหนดบัญชีระวางโทษให้ศาลลงโทษเท่าเทียมกันจึงเป็นการยุติธรรมแก่ผู้กระทำความผิด

2) ทำให้ศาลสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้รวดเร็วขึ้น เนื่องจากการที่ศาลได้กำหนดบัญชีอัตราโทษไว้แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องปรึกษารื้อกันทุกเรื่อง

3) เป็นการควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาให้เป็นไปตามแนวปฏิบัติที่สุจริต ยุติธรรม ไม่ขึ้นอยู่กับอำเภอใจของผู้พิพากษา เพราะผู้พิพากษาทุกคนต้องกำหนดโทษตามบัญชีเว้นแต่มีพฤติการณ์พิเศษซึ่งปรากฏอยู่ในสำนวน

²⁷ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 20.

²⁸ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 23.

²⁹ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 51-58.

³⁰ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 56.

³¹ จิตติ ดิงศกัทธิย์. เล่มเดิม. หน้า 1005.

³² วิชา มหาคุณ. (2520, มีนาคม-เมษายน). “ผู้พิพากษากับการใช้ดุลพินิจในการลงโทษ.” *ศุลพาท*. หน้า 64.

³³ สหชน รัตนไพจิตร. (2527). *ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยกฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา*. หน้า 121.

³⁴ สุรัช รัตนอุดม. (2527). “ดุลพินิจของศาลในการกำหนดโทษ.” *วารสารกฎหมายจุฬา*, 9(1). หน้า 3.

2. พิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ได้มาในระหว่างการดำเนินคดี

ในการพิจารณากำหนดโทษจำเลยนั้น นอกจากศาลจะพิจารณาโทษจากบัญชีระดับอัตราโทษแล้ว ศาลยังต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงต่างๆ ที่ได้มาในระหว่างการดำเนินคดีอีกด้วย เนื่องจากข้อเท็จจริงต่างๆ ในคดีย่อมมีความแตกต่างกันไป เช่น ลักษณะของการกระทำความผิด ลักษณะของผู้กระทำความผิด เป็นต้น ข้อเท็จจริงต่างๆ ที่นำมาพิจารณาได้แก่ ข้อเท็จจริงต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) พฤติการณ์แห่งคดี สภาพความผิด เวลาและสถานที่ในการกระทำความผิด

พฤติการณ์แห่งคดีมีความสำคัญในการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษเพราะพฤติการณ์แห่งคดีมีผลกระทบต่อสังคมโดยรวม เช่น การกระทำความผิดในเคหสถาน หรือในสถานที่เคารพในทางศาสนา การใช้ดุลพินิจกำหนดโทษควรหนักกว่าการกระทำความผิดในสถานที่แห่งอื่น หรือกระทำความผิดในเวลากลางคืนขณะเกิดเหตุเพลิงไหม้ หรือทำร้ายร่างกายต่อหน้าฝูงชนในเวลากลางวัน การกำหนดโทษจะให้ความสำคัญในการพิจารณาหรือใช้ดุลพินิจที่หนักกว่าพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นปกติธรรมดา เช่น การกระทำความผิดต่อหน้าประชาชนโดยไม่หวั่นเกรงต่ออำนาจของบ้านเมืองศาลลงโทษสถานหนัก

2) มูลเหตุในการกระทำความผิด

ศาลจะใช้ดุลพินิจพิจารณาว่าจำเลยมีสิ่งใดเป็นมูลเหตุในการกระทำความผิด ถ้ากรณีมูลเหตุแห่งการกระทำความผิดเกิดจากความโลภอยากได้ หรือเกิดจากการผูกใจเจ็บ ศาลมักจะมีแนวโน้มในการลงโทษที่หนักกว่ากรณีอื่นๆ เช่น ความเข้าใจผิด หรือกรณีพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นโดยฉับพลัน ซึ่งศาลก็มักจะลงโทษเบา

3) ผลกระทบต่อสาธารณชน

ถ้าการกระทำความผิดนั้นมีผลกระทบต่อรัฐ หรือสาธารณชนอย่างรุนแรง การกำหนดโทษจะมีแนวโน้มที่หนักกว่าการกระทำความผิดที่มีผลกระทบต่อรัฐสาธารณชนที่น้อยกว่า

4) ลักษณะของผู้กระทำความผิด

ลักษณะของผู้กระทำความผิดเป็นส่วนที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งที่ศาลนำมาพิจารณากำหนดโทษ ซึ่งได้แก่ บุคลิกลักษณะ ประวัติส่วนตัว ภูมิหลังของจำเลย อายุการศึกษา สิ่งแวดล้อม ความชั่วร้ายของผู้กระทำความผิด เช่น การกระทำความผิด โดยเจตนาหรือประมาท เหล่านี้เป็นต้น องค์ประกอบต่างๆ ที่เป็นลักษณะของผู้กระทำความผิดนี้ศาลจะนำมาประกอบการพิจารณากำหนดโทษจำเลยให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะตัวของจำเลยแต่ละบุคคล

5) การพยายามบรรเทาผลร้ายและชดใช้ค่าเสียหายเป็นกรณีหนึ่งที่ศาลพิจารณากำหนดโทษ เพราะการพยายามบรรเทาผลร้ายนั้น แสดงให้เห็นถึงจิตสำนึกของผู้กระทำความผิด

6) ลักษณะของผู้ถูกทำร้ายหรือผู้เสียหาย

ในการพิจารณากำหนดโทษจำเลย ศาลจะพิจารณาผู้เสียหายด้วยว่ามีลักษณะใด เช่น เป็นเด็กผู้หญิง หรือเป็นคนที่ทุพพลภาพ ย่อมถูกทำร้ายหรือถูกข่มเหงได้ง่ายกว่าผู้ชายธรรมดา การกำหนดโทษย่อมแตกต่างกันไป หรือกรณีที่ถูกทำร้ายถูกกระทำอย่างทารุณโหดร้ายได้รับอันตรายสาหัส ทุพพลภาพ หรือทุพพลภาพเกินกว่า 20 วัน เหล่านี้เป็นต้น การกำหนดโทษของศาลก็จะพิจารณาให้เหมาะสมกับพฤติการณ์ต่างๆ ดังกล่าว³⁵

3. พิจารณาจากรายงานการสืบเสาะและพินิจของพนักงานประพฤติ

รายงานการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติได้เริ่มมีบทบาทในการกำหนดโทษของศาลอย่างแท้จริงเมื่อปี พ.ศ. 2522 โดยนำเอาวิธีการควบคุมความประพฤติผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่มาใช้³⁶ ซึ่งก่อนหน้านี้แม้ว่าประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ถึงมาตรา 58 จะได้อำนาจศาลใช้วิธีการคุมประพฤติกับจำเลยที่ศาลพิพากษาลงโทษแต่ให้รอการลงอาญาก็ตาม แต่ก็ไม่มีผลในทางปฏิบัติ เนื่องจากไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับเรื่องนี้ ดังนั้น เมื่อนำเอาการคุมประพฤติผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่มาใช้ในทางปฏิบัติมากขึ้น การลงโทษผู้กระทำความผิดจึงได้ปรับไปสู่แนวความคิดที่แก้ไขผู้กระทำความผิดให้กลับคืนสู่สังคมโดยการหลีกเลี่ยงวิธีการจำคุกระยะสั้น³⁷ วิธีการก็คือคุมประพฤติโดยจัดให้ผู้กระทำความผิดทำกิจกรรมบริการสังคม หรือสาธารณประโยชน์ (Community service) ตามที่พนักงานคุมประพฤติและผู้พิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดเห็นสมควร³⁸ และการให้ผู้กระทำความผิดเข้ารับการรักษาอาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่กำหนด³⁹ กำหนดเงื่อนไขอื่นๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด เพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสดำเนินการซ้ำอีก⁴⁰ เป็นต้น

หลักเกณฑ์ในการใช้ดุลยพินิจในการลงโทษของศาล นั้น ปัจจุบันเพื่อต้องการให้การใช้ดุลยพินิจของศาลอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน ส่วนใหญ่จึงมักพิจารณาจากบัญชีมาตรฐานการกำหนดโทษ โดยเป็นการใช้ดุลยพินิจในการรอการลงโทษบางลักษณะความผิดจะมีบัญชีมาตรฐานกำหนด

³⁵ สรรเสริญ ไกรจิตติ. (2523, มกราคม-กุมภาพันธ์). “ดุลยพินิจในการกำหนดโทษ.” *คฤพาท*, 1(27). หน้า 38-39.

³⁶ สมทนา บุญรังสีมันต์. เล่มเดิม. หน้า 38-39.

³⁷ สหชน รัตนไพจิตร. เล่มเดิม. หน้า 93-125.

³⁸ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 56 (1).

³⁹ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 56 (4).

⁴⁰ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 56 (5).

โทษเป็นแนวทางในการใช้ดุลยพินิจ แต่ไม่เป็นข้อบังคับตายตัวที่ศาลจะต้องใช้มาตรการรอกการลงโทษนั้น หากมีเหตุผลพิเศษศาลอาจใช้ดุลยพินิจรอกการลงโทษต่างจากบัญญัติมาตรฐานการกำหนดโทษได้⁴¹

4.8 เหตุผลที่จะต้องแสดงไว้ในคำพิพากษาที่ให้ออกการลงโทษ

ในการใช้ดุลยพินิจในการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษให้แก่จำเลยหรือไม่ ศาลจะพิจารณาข้อเท็จจริง 3 ประการใหญ่ๆ คือ⁴²

ก. สภาพส่วนตัวผู้กระทำความผิด

ข. สภาพความผิด

ค. เหตุอันอันควรปรานี

การที่ศาลจะใช้ดุลยพินิจในการพิจารณารอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษให้แก่จำเลย ศาลจะต้องคำนึงถึงเหตุใดเหตุหนึ่งหรือหลายเหตุรวมกันก็ได้⁴³ และข้อเท็จจริง ประการที่กฎหมายกำหนดให้ศาลพิจารณาประกอบดุลยพินิจนั้น ก็จะต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไป ทั้งนี้เพราะสภาพส่วนตัวของผู้กระทำความผิด อันได้แก่ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหาการศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้กระทำความผิดนั้น ต่างกัน ผู้กระทำความผิดจึงต้องการการฟื้นฟูต่างกันด้วยเช่นกัน เช่นเป็นคนพาลเกร่ เคารพสิทธิของผู้อื่น แต่มีเหตุกระทำความผิดขึ้นโดยบังเอิญ

อาชีพและสิ่งแวดล้อม หมายความว่า อาชีพที่จำเลยกระทำอยู่ในขณะกระทำความผิด ว่าจะมีความมั่นคงเพียงใด กระทำมานานเพียงใด บุคคลอื่นให้ความไว้วางใจหรือไม่ ในส่วนของสิ่งแวดล้อมหมายความว่า สภาพแวดล้อมที่จำเลยได้อยู่ อาจอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม แหล่งยาเสพติด หรืออยู่ในแหล่งเจริญ ไม่มีปัญหาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

สภาพแห่งความผิด หมายความว่า ฐานความผิด ประกอบด้วยพฤติการณ์ และมูลเหตุแห่งการกระทำความผิด ซึ่งเป็นเหตุที่ควรเห็นใจผู้กระทำความผิด⁴⁴ โดยการพิจารณาสภาพแห่งความผิดนี้ พิจารณามูลเหตุแห่งการกระทำความผิด พฤติการณ์ในการกระทำความผิด และผลของการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นทั้งต่อผู้เสียหายและต่อสังคมโดยรวม สภาพแห่งความผิด เป็น

⁴¹ ทิพชญา วิรัชศิริ. เล่มเดิม. หน้า 118.

⁴² อุททิศ แสนโกติก ข (2512). “การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ.” *อัยการนิเทศ*, 9(3). หน้า 68.

⁴³ จิตติ ดิงศกรีย์. เล่มเดิม. หน้า 1212.

⁴⁴ แหล่งเดิม. หน้า 1217.

ข้อเท็จจริงประการหนึ่งที่ศาลใช้ประกอบดุลยพินิจการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษ กรณีของสภาพความผิดที่ศาลเครอรอการลงโทษเช่น กรณีพฤติการณ์ไม่ร้ายแรง กระทำโดยบันดาลโทสะ ผู้เสียหายมีส่วนก่อความเสียหาย⁴⁵

แต่ก็แทบเป็นไปได้ยากที่จะบัญญัติถ้อยคำที่ชัดเจนทั้งหมด เพราะภาษาแต่ละคำย่อมมีความหมายในทางอ้อมน้อยอยู่มาก กฎหมายจึงต้องใช้คำกำกวมไม่ชัดเจนอยู่⁴⁶ ซึ่งถ้อยคำเหล่านี้จะมีความหมายเป็นเช่นใดต้องพิจารณาเป็นรายกรณีๆ ไป โดยพิจารณาจากสถานการณ์ เป็นเรื่องๆ ไป

4.9 ข้อจำกัดของศาลเกี่ยวกับการใช้ดุลยพินิจในการรอการลงโทษ

การดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ซึ่งถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหาย ดังนั้นการดำเนินกระบวนการตั้งแต่ในชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ ตลอดจนชั้นการดำเนินกระบวนการพิจารณาศาล ทุกฝ่ายต่างมีหน้าที่ที่จะต้องค้นหาความจริง และแม้ว่าตามประมวลจริยธรรมของข้าราชการตุลาการ จะวางหลักปฏิบัติให้ศาลต้องวางตัวเป็นกลางในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี⁴⁷ แต่สำหรับการได้มาซึ่งข้อเท็จจริงในคดีเกี่ยวกับตัวจำเลยก็หาใช่เป็นการสืบพยาน หรือเรียกพยานมาสืบแต่อย่างใดไม่ หากแต่เป็นกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะและพินิจจำเลย เพื่อจะรับฟังประกอบดุลยพินิจในการกำหนดโทษที่จะดำเนินการแก่จำเลยเท่านั้น⁴⁸ เพื่อจะได้สามารถกำหนดโทษที่จะใช้แก่จำเลยได้อย่างเหมาะสม

การดำเนินคดีอาญานั้นกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา เมื่อมีการนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมจึงจำเป็นที่จะต้องรวบรวมข้อเท็จจริงที่เป็นคุณและโทษเกี่ยวกับพฤติการณ์แวดล้อมต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้ต้องหาเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาให้ถูกต้องครบถ้วน ซึ่งการค้นหาความจริงที่มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยและการกำหนดโทษเป็นไปอย่างเหมาะสม⁴⁹

⁴⁵ ปรีชา จำเพชร. เล่มเดิม. หน้า 62.

⁴⁶ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ ข (2552). *สังคมกับกฎหมาย* (ครั้งที่ 2). หน้า 130.

⁴⁷ ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ ข้อ. 9 บัญญัติว่า ผู้พิพากษาพึงระลึกว่าการนำพยานหลักฐานเข้าสืบและการซักถามพยานควรเป็นหน้าที่ของคู่ความและทนายความของแต่ละฝ่ายที่จะกระทำ ผู้พิพากษาพึงเรียกพยานหลักฐานหรือซักถามพยานด้วยตนเองก็ต่อเมื่อจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมหรือมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลเป็นผู้กระทำเอง.

⁴⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 2944/2544 และคำพิพากษาฎีกาที่ 483/2524. (อ้างถึงใน ธานี สิงหนาท. (2557). *คำอธิบายพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา*. หน้า 345-346.

⁴⁹ ณัฐพงษ์ สวัสดิ์วงศ์พร. (2547). *การค้นหาความจริงจากภูมิหลังของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน*. หน้า 26.

การดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยอาจเป็นไปได้ทั้งกรณีที่เริ่มคดีจากผู้เสียหายโดยผู้เสียหายอาจเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีเอง⁵⁰ และในกรณีที่ผู้เสียหายร้องทุกข์ในคดีความผิดต่อส่วนตัวหรือคดีความผิดอาญาแผ่นดิน⁵¹ สำหรับคดีที่พนักงานอัยการจะเป็นโจทก์ฟ้องคดีได้นั้น ต้องปรากฏว่าได้ผ่านการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนมาก่อนแล้วเท่านั้นซึ่งถือว่าเป็นเงื่อนไขในการฟ้องคดีของพนักงานอัยการอันจะส่งผลให้พนักงานอัยการจะมีอำนาจฟ้องจำเลยต่อศาล ซึ่งการดำเนินคดีอาญาที่เริ่มจากพนักงานสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนจะทำหน้าที่รวบรวมข้อเท็จจริงตลอดจนพยานหลักฐานต่างๆ ทุกชนิดเท่าที่จะสามารถหาได้เพื่อจะทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดตลอดจนพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหา เพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา⁵² ทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังได้บัญญัติให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนหรือส่งประเด็นไปให้พนักงานสอบสวนอื่นสอบสวนประวัติ หรือความประพฤติ เพื่อจะได้ทราบความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติอันเป็นอาจีนของผู้ต้องหาอีกด้วย⁵³ แต่ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนเพียงเพื่อให้เห็นว่าคดีมีมูลว่าผู้ต้องหากระทำความผิด แล้วก็หยุดการสอบสวน นอกจากนั้นยังจะทำการสอบสวนแต่เฉพาะในแง่ที่เป็นผลร้ายแก่จำเลยหรือผู้ต้องหาเท่านั้น โดยมีได้ทำการสอบสวนในแง่ที่เป็นผลดีแก่จำเลยด้วย ซึ่งการที่พนักงานสอบสวนมิได้ทำการสอบสวนหาพยานหลักฐานในแง่ที่เป็นผลดีแก่จำเลยหรือผู้ต้องหา และพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับเหตุบรรเทาโทษจำเลยหรือผู้ต้องหา น่าจะเกิดจากความไม่เข้าใจในบทบาทของตนเองอย่างเพียงพอต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวที่ได้กำหนดไว้⁵⁴ ในการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้ต้องหา ตามมาตรา 138 พนักงานสอบสวนอาจเห็นว่าเป็นเรื่องการให้อำนาจพนักงานสอบสวนกระทำได้ มิใช่บทบังคับให้พนักงานสอบสวนต้องกระทำ จึงมิได้ทำการสอบสวนข้อเท็จจริงในส่วนนี้ ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือจำเลย เนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในส่วนที่เป็นคุณไม่ได้ถูกรวมเข้าสำนวนในชั้นสอบสวนนี้⁵⁵

ในขั้นตอนการฟ้องคดีนั้นประเทศไทยไม่ได้ให้ความสำคัญกับข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังผู้ต้องหาเท่าใดนักเนื่องจากในชั้นสอบสวนพนักงานสอบสวนก็ไม่ได้สอบสวนเกี่ยวกับภูมิหลังของ

⁵⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 2 (14).

⁵¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 121.

⁵² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 131.

⁵³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 138.

⁵⁴ พรธิดา เอี่ยมชิตา. เล่มเดิม. หน้า 70.

⁵⁵ ณัฐพงศ์ สวัสดิ์พงษ์พร. เล่มเดิม. หน้า 87.

ผู้ต้องหารวมสำนวนไว้เมื่อสำนวนพนักงานอัยการ พนักงานอัยก็ได้ใช้อำนาจสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหา แม้ว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 ให้อำนาจไว้ ส่งผลให้พนักงานอัยการไม่มีข้อมูลด้านอื่นเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาประกอบดุลยพินิจในการสั่งคดี ดังนั้นแม้คดีที่เกิดขึ้นผู้ต้องหาบางประเภทอาจไม่สมควรเข้าสู่การดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาล โดยพนักงานอัยการสามารถไม่ฟ้องคดีได้ หากได้พิจารณาจากภูมิหลังของผู้ต้องหา แต่พนักงานอัยการก็ไม่อาจมีคำสั่งไม่ฟ้องได้⁵⁶ และหากว่าพนักงานอัยการเห็นว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริงและมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหา เมื่อมีการร่างคำฟ้องพนักงานอัยการก็เพียงแต่บรรยายการกระทำของผู้ต้องหาให้ครบตามองค์ประกอบของความผิดเท่านั้นแล้วจึงยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล รายละเอียดเกี่ยวกับประวัติภูมิหลังของจำเลยก็มีได้ถูกบรรยายในคำฟ้องด้วย เนื่องจากไม่มีอยู่ในสำนวนการสอบสวนมาก่อน อีกทั้งกฎหมายก็ได้บัญญัติไว้ในคำฟ้องต้องมีการบรรยายถึงประวัติภูมิหลังของจำเลยมาในคำฟ้องด้วยไม่ ดังนั้นเมื่อศาลได้รับคำฟ้องของพนักงานอัยการ โจทก์ ก็จะมีเพียงรายละเอียดของการกระทำความผิดของจำเลย และพฤติการณ์การกระทำความผิดเท่านั้น

เมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงตามฟ้องก็จะพิพากษาลงโทษจำเลย ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้ ศาลเองก็ไม่ผูกมัดว่าจะต้องมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานคุมประพฤติสืบเสาะและพินิจจำเลยก่อนการกำหนดโทษให้แก่จำเลย ดังนั้นเมื่อมีการสืบพยานเสร็จสิ้นศาลจึงสามารถพิพากษาลงโทษจำเลยได้โดยทันที ทั้งที่บางกรณีศาลมิได้มีการพิจารณาประวัติภูมิหลังของจำเลยมาก่อน

สำหรับในขั้นตอนการกำหนดโทษในชั้นพิจารณาของศาลนี้เอง ศาลที่พิจารณาคดีอาญาของประเทศไทยได้มีการกำหนดบัญชีอัตราโทษ หรือเรียกว่า ยี่ต็อก เพื่อให้ผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่พิจารณาคดีสามารถยึดถือปฏิบัติในการใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษให้แก่จำเลยที่กระทำความผิดเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน ซึ่งทำให้ประชาชนเห็นว่าผู้กระทำความผิดได้รับความยุติธรรมในการกำหนดโทษ แต่อย่างไรก็ดีการที่ศาลมีการกำหนดบัญชีอัตราโทษไว้นั้นอาจก่อให้เกิดความไม่เหมาะสมในการลงโทษจำเลยที่มีภูมิหลังแตกต่างกันกล่าวคือ ในการกำหนดโทษที่จะลงต่อจำเลยกรณีที่มีบัญชีอัตราโทษการกำหนดโทษจะไม่มี ความยืดหยุ่นแม้ว่าโดยปกติผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีไม่ผูกมัดที่จะต้องพิจารณากำหนดโทษจากบัญชีอัตราโทษที่กำหนดก็ตาม แต่ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีก็ยังยึดถือปฏิบัติและกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยตามบัญชีอัตราโทษอยู่เช่นเดิม

ดังนั้น แม้ว่ากรณีที่ศาลมีดุลยพินิจให้เจ้าพนักงานคุมประพฤติสืบเสาะและพินิจจำเลยเพื่อให้ทราบถึงที่มา ประวัติภูมิหลังจำเลย แต่ศาลก็ยังคงถูกจำกัดโดยบัญชีอัตราโทษอยู่ดังเดิม ทำให้ดุลยพินิจในการพิพากษาให้หรือการลงโทษถูกจำกัดไปด้วยเช่นกัน

⁵⁶ แหล่งเดิม. หน้า 103.

4.10 ผลของการไม่ให้เหตุผลกรณีศาลรอกการลงโทษ

คำพิพากษาทุกฉบับของศาลฎีกาหมายบังคับให้ต้องแสดงเหตุผลในคำพิพากษาทั้งในทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย แม้ว่าการไม่ให้เหตุผลในการวินิจฉัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่จะเป็นส่วนที่สำคัญในคำพิพากษาคดีก็ตาม แต่การไม่ให้เหตุผลในการกำหนดโทษหรือการไม่ให้เหตุผลว่าทำไมจึงรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษให้แก่จำเลยก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน การแสดงเหตุผลในการการกำหนดระยะเวลาการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษจะแสดงให้เห็นว่าศาลได้พิจารณาโทษแก่จำเลยผู้กระทำความผิดเหมาะสมกับตัวจำเลยแต่ละคน

การพิจารณารอกการลงโทษจำเลยนั้นศาลฎีกาเคยวางหลักวินิจฉัยไว้ว่า ศาลจะรอกการลงโทษโดยไม่อ้างเหตุผลสมควรอย่างไรก็ได้ อย่างน้อยที่สุดศาลก็อ้างว่ามีพฤติการณ์ต่างๆ ไป ในคดีที่สมควรรอกการลงโทษ⁵⁷ ดังนั้น แม้ในคำพิพากษาจะไม่ได้วินิจฉัยถึงผลของการไม่ให้เหตุผลในคำพิพากษาในคดีรอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษ แต่ย่อมแสดงให้เห็นแล้วว่าคำพิพากษาที่ไม่ให้เหตุผลในการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ ย่อมส่งผลให้คำพิพากษานั้นเป็นคำพิพากษาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

4.11 ตัวอย่างการให้เหตุผลคำพิพากษาของศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1031/2543

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “มีปัญหาคดีต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยว่าสมควรรอกการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลยหรือไม่ เห็นว่าแม้การที่จำเลยเสพเมทแอมเฟตามีนขณะปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ขับรถจะถือว่าเป็นความผิดร้ายแรง แต่รถยนต์ที่จำเลยขับขณะถูกจับกุมดำเนินคดีนี้เป็นเพียงรถยนต์กระบะ มิใช่รถบรรทุกขนาดใหญ่หรือรถยนต์โดยสาร หากมีความเสียหายเกิดขึ้นโดยปกติย่อมรุนแรงน้อยกว่ารถยนต์ประเภทดังกล่าว ประกอบกับไม่ปรากฏว่าจำเลยได้รับโทษจำคุกมาก่อน จึงเห็นควรให้โอกาสจำเลยเพื่อกลับประพฤติตนเป็นพลเมืองดี โดยรอกการลงโทษจำคุกและกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติไว้ และเพื่อให้จำเลยหลาบจำจึงให้ลงโทษปรับจำเลยอีกสถานหนึ่งที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 ใช้ดุลพินิจไม่รอกการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลยนั้น ไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา ฎีกาของจำเลยฟังขึ้น”

จากที่ศาลให้เหตุผลในคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้ ผู้เขียนเห็นด้วยในส่วนหนึ่งของของคำพิพากษาที่ว่า กรณีที่จำเลยเสพเมทแอมเฟตามีนขณะเป็นผู้ขับรถ ซึ่งการที่จำเลยทำหน้าที่เป็นผู้ขับรถยนต์นี้จำเลยจึงต้องใช้ความระมัดระวังอย่างสูงในการที่จำเลยควบคุมรถยนต์เพราะอาจเกิด

⁵⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 573/2492.

อันตรายต่อผู้สัญจรไปมาอยู่บนถนน หรือสัญจรอยู่ในบริเวณที่จำเลยขับซิ่งรถยนต์อยู่นั้น เมื่อจำเลยเสพเมทแอมเฟตามีน ย่อมทำให้การตัดสินใจตลอดจนประสิทธิภาพในการควบคุมรถยนต์ด้อยลง กรณีที่ศาลเห็นว่าเป็นเรื่องร้ายแรงผู้เขียนจึงเห็นด้วยกับกรณีดังกล่าว แต่สำหรับเหตุส่วนตัวที่ศาลให้เหตุผลว่าจำเลยไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน สมควรให้โอกาสจำเลยได้กลับตัวเป็นพลเมืองดีนั้น ข้อเท็จจริงในส่วนนี้ผู้เขียนเห็นว่า ยังมีน้ำหนักน้อยที่ศาลจะพิจารณารอการลงโทษให้แก่จำเลย ซึ่งในคดีนี้ก็มิปรากฏความประพฤติของจำเลย หรือประวัติของจำเลยที่จะให้ศาลพิจารณาเทียบกับความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิดที่จำเลยเสพเมทแอมเฟตามีน ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ขับรถ กรณีแค่เพียงจำเลยไม่เคยได้รับโทษจำคุก ผู้เขียนเห็นว่ายังไม่เพียงพอให้ศาลรอการลงโทษจำเลยได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 515/2542

มีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยว่า สมควรรอการลงโทษจำคุกให้จำเลยหรือไม่ เห็นว่า แม้การเสพเมทแอมเฟตามีนแล้วปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ขับรถอาจก่อให้เกิดอันตรายได้โดยง่าย แต่รถยนต์ที่จำเลยขับขณะถูกจับกุมดำเนินคดีนี้เป็นเพียงรถยนต์กระบะส่วนบุคคล มิใช่รถยนต์บรรทุกขนาดใหญ่หรือรถยนต์โดยสาร โอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงย่อมมีน้อยกว่า ประกอบกับข้อเท็จจริงตามคำขอฎีกาของจำเลยซึ่ง โจทก์มิได้คัดค้านปรากฏว่า จำเลยมีตำแหน่งหน้าที่ทางราชการเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนคูณ อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ เห็นควรให้โอกาสจำเลยทำงานเพื่อประโยชน์แก่ราษฎรในท้องถิ่นของตนต่อไป โดยรอการลงโทษจำคุกและกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติจำเลยไว้ ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 ใช้ดุลพินิจไม่รอการลงโทษจำคุกให้จำเลยมานั้น ไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา ฎีกาของจำเลยฟังขึ้น

เมื่อพิจารณาจากคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้ ศาลฎีกาให้เหตุผลในคำพิพากษาโดยมองว่าการเสพเมทแอมเฟตามีนขณะขับซิ่งรถยนต์อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้สัญจรก็จริงแต่ให้เหตุผลต่อไปว่าเป็นรถยนต์กระบะมิใช่รถโดยสารหรือรถบรรทุกโอกาสจะก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงย่อมมีน้อยกว่า แสดงให้เห็นว่าศาลมองว่าพฤติการณ์และความร้ายแรงในคดีนี้มีน้อย แต่ได้วินิจฉัยต่อไปว่าจำเลยมีตำแหน่งหน้าที่ทางราชการเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและจำเลยได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคม มาเป็นข้อพิจารณาในการรอการลงโทษให้จำเลย เหตุผลที่ศาลให้มานี้ผู้เขียนเห็นด้วยบางส่วนเนื่องจาก หากพิจารณาถึงตำแหน่งหน้าที่การงานของจำเลยที่รับราชการ ย่อมต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและเป็นแบบอย่างให้ประชาชน การที่จำเลยเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดย่อมไม่สมควร และจำเลยเมื่อเสพยาเสพติดให้โทษแล้วยังขับซิ่งรถยนต์ในทางสาธารณะอีก และจำเลยมีตำแหน่งหน้าที่การงานมีคุณวุฒิและวุฒิภาวะในการคิดตรอง การที่จำเลยยังฝืนขับรถยนต์ในขณะที่ทำเสพเมทแอมเฟตามีนจำเลยย่อมคาดหมายได้ว่าอาจเกิดอุบัติเหตุได้

โดยง่าย จำเลยไม่ยึดต่อผลขร้ายที่จะตามมาหากเกิดเหตุขึ้น ที่ศาลวินิจฉัยและให้เหตุผลในส่วนที่
รอกการลงโทษในส่วนนี้ ผู้เขียนจึงไม่เห็นด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 2440/2551

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ที่จำเลยฎีกาขอให้รอกการลงโทษจำคุกนั้น เห็นว่า การเสพเมทแอมเฟ
ตามีนขณะปฏิบัติหน้าที่ขับรถยนต์นั้นฤทธิ์ของเมทแอมเฟตามีนที่จำเลยเสพทำให้ไม่สามารถ
ควบคุมสติสัมปชัญญะได้จึงก่อให้เกิดอุบัติเหตุเป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่นและสร้างความ
เสียหายร้ายแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำเลยมีอาชีพขับรถแท็กซี่ซึ่งเป็นอาชีพที่รับจ้างและให้บริการแก่
ประชาชนทั่วไป ตามพฤติการณ์แห่งคดีจึงเป็นเรื่องร้ายแรง ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 7 ใช้ดุลพินิจไม่รอก
การลงโทษจำคุกให้แก่จำเลยนั้นชอบแล้ว ฎีกาของจำเลยฟังไม่ขึ้น

จากคำพิพากษานี้ ศาลวินิจฉัยถึงสภาพแห่งความผิดที่จำเลยได้กระทำ กล่าวคือ
จำเลยเสพยาขณะขับรถแท็กซี่ ซึ่งศาลเห็นว่าเป็นอันตรายร้ายแรง และให้เหตุผลต่อไปว่า จำเลย
ประกอบอาชีพขับรถแท็กซี่ซึ่งเป็นอาชีพให้บริการแก่ประชาชนพฤติการณ์เป็นเรื่องร้ายแรงและ
ไม่รอกการลงโทษ ในกรณีดังกล่าวผู้เขียนเห็นด้วยกับเหตุผลดังกล่าว เนื่องจากการที่จำเลยขับรถ
แท็กซี่ให้บริการผู้โดยสารในขณะที่เสพเมทแอมเฟตามีนอาจเกิดผลร้ายขึ้นได้ เพราะโดยเหตุที่รถ
แท็กซี่เป็นรถที่จำเลยขับเพื่อให้บริการกับผู้โดยสารอยู่ตลอดทั้งวันมีโอกาสสูงที่จะเกิดอุบัติเหตุได้
โดยง่าย อีกทั้งจำเลยยังเสพเมทแอมเฟตามีนขณะขับขี่ย่อมเท่ากับจำเลยเห็นแก่ผลประโยชน์ของ
จำเลยที่จะทำให้จำเลยสามารถขับรถแท็กซี่ให้บริการผู้โดยสารได้ตลอดทั้งวัน โดยไม่สนใจว่าจะ
เกิดอุบัติเหตุได้ทั้งต่อตัวจำเลยเอง ผู้โดยสารที่ใช้บริการรถของจำเลย และผู้สัญจรปรมา่วมกับจำเลย
และเมื่อพิจารณาจากอาชีพของจำเลย จำเลยประกอบอาชีพขับรถแท็กซี่จำเลยย่อมต้องให้บริการ
ผู้โดยสารด้วยความรับผิดชอบและต้องส่งผู้โดยสารให้ถึงที่หมายโดยปลอดภัย การที่จำเลยเสพเมท
แอมเฟตามีนขณะขับรถแท็กซี่ให้บริการจึงเป็นเรื่องร้ายแรงและเมื่อพิจารณาจากเหตุส่วนตัวอัน
ได้แก่ประวัติในการอาชีพของจำเลยที่เป็นผู้ให้บริการแล้วต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้โดยสาร
เป็นหลัก ดังนั้นที่ศาลพิพากษาไม่รอกการลงโทษจำเลยในกรณีนี้ ผู้เขียนจึงเห็นพ้องด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 1030/2543

ที่จำเลยฎีกาขอให้ลงโทษสถานเบาและรอกการลงโทษจำคุกแก่จำเลยนั้น เห็นว่า ปัจจุบัน
การเสพเมทแอมเฟตามีนในขณะขับรถก่อให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน เป็นผลให้มีผู้เสียชีวิตหรือ
ทุพพลภาพ ทำให้ประเทศชาติต้องสูญเสียทรัพยากรบุคคลในวัยทำงานไปโดยใช่เหตุเป็นจำนวน
มาก สมควรลงโทษจำคุกจำเลยโดยไม่รอกการลงโทษเพื่อเป็นการป้องปรามมิให้มีเหตุการณ์ดังกล่าว
เกิดขึ้นเหตุที่จำเลยยกขึ้นอ้างในฎีกาว่าจำเลยไม่เคยทำผิดมาก่อน และจำเลยมีภาระต้องเลี้ยงดูบุคคล
ในครอบครัวนั้น ยังไม่เพียงพอที่จะนำมารับฟังเพื่อรอกการลงโทษจำคุกให้จำเลยได้ ที่ศาลล่างทั้ง

สองใช้ดุลพินิจไม่รอกการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลยนั้นชอบแล้ว แต่ที่ศาลล่างทั้งสองลงโทษจำคุกจำเลย 1 ปี ลดโทษให้กึ่งหนึ่งคงจำคุก 6 เดือน นั้น นักเกินไปเห็นสมควรกำหนดโทษเสียใหม่ให้เหมาะสมแก่รูปคดีฎีกาของจำเลยฟังขึ้นบางส่วน

คดีนี้ศาลให้เหตุผลว่าการเสพยาขณะขับรถบรรทุกเป็นอันตรายร้ายแรงเนื่องจากบรรทุกทุกมีขนาดใหญ่และน้ำหนักมาก หากเกิดอุบัติเหตุย่อมก่อให้เกิดความเสียหายมากซึ่งกรณีนี้ ผู้เขียนเห็นว่าเป็นเรื่องร้ายแรง สำหรับเหตุอื่นอันควรปราณีของจำเลยมีว่า จำเลยมีภาระต้องเลี้ยงดูครอบครัวนั้น ก็ไม่อาจมีน้ำหนักที่จำทำให้ศาลเห็นว่าสมควรรอกการลงโทษให้แก่จำเลย ดังนั้นที่ศาลไม่รอกการลงโทษแก่จำเลยนั้นผู้เขียนเห็นพ้องด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 429-430/2505

การที่พระใบฎีกาเอี่ยม บังคับจะเอาผิดจากจำเลยและจำเลยแสดงกริยาขัดขืนจึงได้ใช้ไม้ฟาดจำเลยไปที่หนึ่ง เป็นการใช้อำนาจของอาจารย์ปกครองศิษย์ภายในขอบเขตอันสมควร ย่อมไม่ใช่การข่มเหงจำเลยด้วยเหตุไม่เป็นธรรม แม้จำเลยจะบันดาลโทสะขึ้น เพราะเหตุนี้ก็ปรับว่าเป็นบันดาลโทสะตามกฎหมายนั้นหาได้ไม่...ศาลฎีกาใคร่ครวญตามกระบวนการแล้วเห็นว่าจำเลยถูกอาจารย์เข้มงวดกวดขันเอาจริงเอาจังเลยขาดความยังคิดไปชั่วขณะเท่านั้น จึงได้กระทำความผิดขึ้นเกิดเหตุแล้วจำเลยศึกษาต่อมาจนได้เข้ามาเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จะบั่นทอนอนาคตจำเลยเสียในขณะนี้เป็นที่น่าเสียดายอยู่ ศาลอาญาใช้ดุลพินิจให้รอกการลงโทษแก่จำเลยจึงประกอบด้วยเหตุผลอันสมควร...พิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลย 2 ปี แต่ให้รอกการลงโทษไว้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 มีกำหนด 5 ปี

กรณีตามคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้ผู้เขียนไม่เห็นด้วยในเหตุผลของคำพิพากษาที่ให้รอกการลงโทษให้จำเลย เนื่องจากกรณีนี้จำเลยได้ทำร้ายพระภิกษุซึ่งตามขนบธรรมเนียมถือเป็นเรื่องที่ไม่สมควรทำอีกทั้งพระภิกษุรูปดังกล่าวยังเป็นผู้อุปการะให้ที่พักอาศัยละอาหารแก่จำเลย การที่จำเลยใช้มีดทำร้ายพระภิกษุผู้เสียหายดังกล่าวเป็นการออกตัญญูต่อผู้มีพระคุณทั้งผู้มีพระคุณดังกล่าวก็อยู่ในเพศบรรพชิต ที่ประชาชนไม่สมควรละเมิด การกระทำของจำเลยจึงเป็นการกระทำความผิดที่มีพฤติการณ์ร้ายแรงเป็นอย่างยิ่ง กรณีที่ศาลให้เหตุผลในการรอกการลงโทษเนื่องจากจำเลยได้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์หากลงโทษจำคุกจำเลย จำเลยอาจเสียอนาคต กรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่า หากพิจารณาจากตัวจำเลยแล้วจำเลยเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ สามารถจำแนกแยกแยะได้ว่าอะไรควรทำไม่ควรทำ การที่จำเลยมุ่งมั่นบากบั่นและสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยได้จำเลยย่อมต้องเป็นผู้มีวุฒิภาวะพอสมควร การที่จำเลยกระทำความผิดต่อผู้มีพระคุณของจำเลยเอง และอยู่ในเพศบรรพชิตจำเลยย่อมรู้และเข้าใจในสาระสำคัญแห่งการกระทำความผิดของตนเหตุส่วนตัวของ

จำเลยที่ว่าจำเลยมั่งมันมานะสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย ไม่เพียงพอจะหักล้างให้ศาลรอกการลงโทษจำเลยได้ ที่ศาลพิพากษาให้รอกการลงโทษจำเลย ผู้เขียนจึงไม่เห็นด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 3442/2535

ผู้เสียหายได้ชี้หน้าค่าจำเลยว่า “ไอ้สัตว์ ไอ้หน้าหัวควย มึงมาเดินบนถนนกูทำไม กูบอกหลายครั้งแล้ว” ทั้งภริยาผู้เสียหายก็ค่าจำเลยว่า “หน้ามึงหน้าด้านหน้าเหมือนสันติน” ค่าค่าของผู้เสียหายและภริยาดังกล่าวนี้เป็นคำหยาบคายเท่านั้น ไม่เป็นการข่มเหงร้ายแรงด้วยเหตุไม่เป็นกรรม จำเลยโกรธจึงทำร้ายผู้เสียหายไม่เป็นบันดาลโทษ... จำเลยใช้ใบมีดจอบยาว 8 นิ้ว กว้างฝ่ามือเศษ ด้ามยาว 1 เมตร ฟันผู้เสียหายอย่างแรงจนเป็นเหตุให้แขนซ้ายหักเป็นอันตรายแก่กายสาหัส ไม่มีเหตุรอกการลงโทษ

จากคำพิพากษาฎีกาทั้งสองคำพิพากษานี้จะเห็นได้ว่า ผู้เสียหายกับจำเลยเพียงแต่คนรู้จัก จำเลยทำร้ายผู้เสียหาย พฤติการณ์การทำร้ายก็มีใช่เรื่องร้ายแรง แต่ศาลกลับพิจารณาจากอาวุธที่ใช้ทำร้ายว่าลักษณะอาวุธที่ใช้ทำร้ายถือเป็นเรื่องร้ายแรง ซึ่งขัดต่อความรู้สึกต่อผู้เขียน การกระทำที่ถือเป็นเรื่องร้ายแรงหรือไม่ตามความเห็นของผู้เขียนหาใช่อยู่ที่อาวุธที่ใช้กระทำหากแต่อยู่ที่พฤติการณ์แห่งการกระทำ การที่จำเลยใช้จอบฟันผู้เสียหาย ก็ไม่ต่างจากการทำร้ายผู้เสียหายด้วยวิธีอื่น ไม่ปรากฏเหตุว่าจำเลยกระทำด้วยความโหดร้ายไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายบ้านเมืองอันจะถือว่าเป็นเรื่องร้ายแรง กรณีที่ศาลพิจารณาว่าเป็นเรื่องร้ายแรงนั้นผู้เขียนจึงไม่เห็นด้วย อีกทั้งในคดีนี้ศาลก็ไม่ได้พิจารณาถึงเหตุส่วนตัวของจำเลยมาประกอบดุลยพินิจในการไม่รอกการลงโทษแต่อย่างใด ศาลกลับพิพากษาไม่รอกการลงโทษโดยทันที ผู้เขียนจึงไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษานี้

จากตัวอย่างคำพิพากษาทั้งหมดที่ยกตัวอย่าง และวิเคราะห์เหตุผลของคำพิพากษาแต่ละฉบับ จะเห็นได้ว่าคำพิพากษาบางฉบับศาลได้ให้เหตุผลที่พิจารณาพิพากษาให้รอกการลงโทษแก่จำเลยที่ปราศจากข้อกังขาทั้งในส่วนของพฤติการณ์แห่งการกระทำ ความผิด และในเหตุส่วนตัวของผู้กระทำความผิด มาประกอบการพิพากษา แต่อย่างไรก็ดี คำพิพากษาบางฉบับวินิจฉัยพฤติการณ์แห่งการร้ายแรงโดยที่ยังมีข้อกังขาอยู่ว่าพฤติการณ์ดังกล่าวถือเป็นเรื่องร้ายแรงจริงหรือไม่ ทั้งบางฉบับการที่ศาลวินิจฉัยถึงเหตุส่วนตัวของผู้กระทำความผิดว่าสมควรรอกการลงโทษ ก็ยังขัดต่อความรู้สึกของผู้อ่าน เนื่องจากการที่จำเลยบางคนมีหน้าที่การงานและความรับผิดชอบ แต่ก็ยังกระทำการอันเป็นการละเมิดกฎหมาย ซึ่งหากพิจารณาให้ดีแล้วย่อมไม่สมควรให้รอกการลงโทษให้จำเลยได้ แต่ศาลก็ยังพิพากษาให้รอกการลงโทษจำเลย บางกรณีศาลก็ไม่ได้พิจารณาประวัติภูมิหลังจำเลยในการรอกการลงโทษหรือไม่รอกการลงโทษ ย่อมทำให้ผู้ศึกษากฎหมายไม่สามารถมั่นใจได้ว่าที่ศาลพิพากษาให้รอกการลงโทษหรือไม่รอกการลงโทษแก่จำเลยแต่ละคนนั้นเหมาะสมหรือไม่

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การรอกการลงโทษเป็นกระบวนการที่ศาลใช้หลักเสียงโหวตจำคุกกระชั้นเพื่อบรรเทาผลร้ายจากการที่จำเลยจะต้องรับโทษจำคุกซึ่งอาจก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าจะแก้ไขพฤติกรรมของจำเลยให้ดีขึ้น ทำให้จำเลยที่ต้องรับโทษจำคุกในเรือนจำรับทราบข้อมูล หรือ พฤติกรรมที่ชั่วร้ายของอาชญากรเมื่อพ้นโทษออกมาจำเลยอาจนำเอาความประพฤติดันชั่วร้ายนั้นมาก่ออาชญากรรมที่ร้ายแรงมากยิ่งขึ้นในอนาคต ทั้งเมื่อศาลพิพากษาจำคุกจำเลยเมื่อจำเลยพ้นโทษออกมาจำเลยก็เป็นผู้มีประวัติไม่ดีได้ชื่อว่าเป็นคน จี้คุกจี้ตาราง ยากที่จำเลยจะประกอบสัมมาอาชีพโดยสุจริตได้

การรอกการลงโทษนั้นประมวลกฎหมายอาญา ได้บัญญัติถึงหลักเกณฑ์ในการพิจารณา กำหนดโทษของศาลโดยปล่อยให้ศาลเป็นผู้พิจารณาเมื่อปรากฏเงื่อนไขตามที่กฎหมายที่อนุญาตให้ศาลรอกการลงโทษจำเลยได้ แต่การใช้ดุลยพินิจในการรอกการลงโทษจำเลยนั้น ศาลจะใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาจาก สภาพแห่งความผิด ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด และเหตุอื่นอันควรปรามิ โดยการพิจารณาใช้ดุลยพินิจในการรอกการลงโทษนั้น ศาลอาจใช้ดุลยพินิจ โดยพิจารณาจากเหตุใดเหตุหนึ่งหรือหลายเหตุรวมกันก็ได้หากแต่ต้องมีการแสดงผลไว้ในคำพิพากษาเสมอ

การให้เหตุผลในคำพิพากษานั้น ย่อมแสดงให้เห็นถึงปรัชญาของศาลในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลว่าศาลได้พิจารณาคดีนั้นดีแล้ว แต่เมื่อพิจารณาจากแนวคำพิพากษาของศาลในปัจจุบัน ศาลมักใช้มาตรการในการรอกการลงโทษเป็นส่วนใหญ่ โดยศาลจะมีบัญญัติมาตรฐานการกำหนดโทษเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาโทษเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการใช้บัญญัติมาตรฐานการกำหนดโทษแม้จะก่อให้เกิดมาตรฐานในการกำหนดโทษของผู้พิพากษาแต่ละท่านให้เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน แต่บัญญัติมาตรฐานการกำหนดโทษนี้ก็ก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติอย่างมาก โดยเหตุที่การใช้บัญญัติมาตรฐานการกำหนดโทษทำให้การใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษเกิดความแข็งกระด้างไม่ยืดหยุ่น

การรอกการลงโทษก็เช่นเดียวกัน ศาลแต่ละศาลมักจะกำหนดบัญญัติมาตรฐานในการกำหนดโทษที่จะสามารถรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษไว้เพื่อให้การใช้ดุลยพินิจในการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษเป็นมาตรฐาน

การที่ผู้กระทำความผิดจะสมควรถูกลงโทษจำคุกหรือไม่เพียงไร มิได้ขึ้นอยู่กับ การพิจารณาว่ามีสถานที่ในการคุมขังผู้กระทำความผิดหรือไม่เท่านั้น หากแต่ต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ ในการลงโทษด้วย ซึ่งวัตถุประสงค์ในการลงโทษนี้ในปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่การแก้ไขและฟื้นฟู ผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ ดังนั้นหากมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดใน เรือนจำแล้ว ศาลก็ควรใช้ดุลยพินิจไม่รอการลงโทษแก่จำเลยเพื่อให้จำเลย ได้เข้าแก้ไขพฤติกรรม หรือฟื้นฟู ตัวผู้กระทำความผิดนั้นๆ ตามความเหมาะสม

การพิจารณาของศาลที่จะให้รอการลงโทษให้แก่จำเลยหรือไม่ ศาลจะต้องพิจารณาจาก สภาพแห่งความผิด สภาพแห่งตัวผู้กระทำความผิดและเหตุอื่นอันควรปรานี ดังนั้นเมื่อพฤติการณ์ แห่งคดีหรือสภาพแห่งความผิดแบบเดียวกันผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกัน เมื่อศาลรอการลงโทษให้แก่จำเลยในที่กระทำความผิดที่มีสภาพแห่งความผิดแบบหนึ่งแล้ว กรณีมี การกระทำความผิดที่มีสภาพแห่งความผิดเดียวกันหรือคล้ายกันของผู้กระทำความผิดอีกคนหนึ่งก็ ควรพิพากษารอการลงโทษเช่นเดียวกัน

สภาพแห่งความผิดนี้ย่อมหมายถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิด หากใช้พิจารณาถึง ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิด โดยหากแม้พฤติการณ์ หรือสภาพแห่งความผิดที่ ผู้กระทำความผิดได้กระทำขึ้นแม้ก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่ผู้อื่นหรือสังคมมากกว่าการกระทำ ความผิดของผู้กระทำความผิดคนอื่นก็ควรใช้ดุลยพินิจในการรอการลงโทษด้วยดุลยพินิจ

หากศาลพิจารณาเพียงแต่ผลลัพธ์ที่ได้เกิดขึ้นแต่เพียงอย่างเดียวมิได้พิจารณาโดยมองถึง สภาพแห่งความผิดวัตถุประสงค์ในการลงโทษย่อมเปลี่ยนไปจากที่มุ่งจะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำ ความผิด หากแต่ใช้วัตถุประสงค์ในการลงโทษโดยมุ่งแก้แค้นทดแทนซึ่งไม่ถูกต้องนัก

ในแง่ของการพิจารณาสภาพเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด เป็นการพิจารณาสภาพแห่ง ตัวผู้กระทำความผิดซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคลซึ่ง แต่ละบุคคลนั้นย่อมมีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเรื่องกายภาพ สภาพจิตใจ การศึกษา พฤติกรรม และการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งในการพิจารณาที่จำ ให้รอการลงโทษหรือไม่นั้นจึงควรนำเอาแนวความคิดในด้านอาชญาวิทยามาใช้เป็นเกณฑ์ในการ ใช้ดุลยพินิจในการรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด และในการใช้ เกณฑ์ใดในการพิจารณาว่าจะมีเหตุรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด คนหนึ่ง การใช้เกณฑ์ในการพิจารณาเหตุที่จะรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษให้แก่ผู้กระทำ ความผิดอีกคนหนึ่งที่มีสภาพแห่งตัวผู้กระทำก็ควรใช้หลักการเดียวกัน

เหตุอื่นอันควรปรานี เป็นเหตุที่กฎหมายให้ดุลยพินิจในการพิจารณารอการลงโทษหรือ รอการกำหนดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดได้อย่างกว้างขวางซึ่งมีลักษณะเป็นอัตตวิสัยอยู่มาก ไม่ สามารถตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจของศาลได้ว่าศาลใช้เหตุผลใดในการพิจารณาเหตุอื่นอันควร

ปราณี อาจเป็นกรณี การชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือ การกระทำความผิดระหว่างผู้ใกล้ชิดหรือเครือญาติ เป็นต้น ซึ่งการพิจารณาเหตุอันควรปราณีนี้ ไม่มีการวางหลักเกณฑ์ที่แน่นอน

ในการพิจารณาและพิพากษาคดีในคดีที่ศาลมีคำพิพากษาให้รอการลงโทษหรือไม่รอการลงโทษนั้น หากพิจารณาจากเหตุผลในคำพิพากษาของศาลฎีกาแล้ว บางฉบับยังขัดต่อความรู้สึกตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีของประเทศไทยอยู่มาก และบางกรณีที่ศาลได้ให้เหตุผลในการรอการลงโทษศาลก็ไม่อธิบายถึงเหตุผลส่วนตัวของผู้กระทำความผิดหากแต่พิจารณาถึงความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิดซึ่งบางกรณีผู้เขียนก็ยังสงสัยว่าที่ศาลวินิจฉัยว่าการกระทำใดร้ายแรงหรือไม่นั้น ศาลพิจารณาจากสิ่งใด

การพิจารณาความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิดนั้น หากพิจารณาจากความเสียหายที่เกิดขึ้น หรือที่จะเกิดขึ้น หากแต่น่าจะพิจารณาจากความประสงค์ของผู้กระทำ หรือ ความคาดหมายของผู้กระทำมากกว่าที่จะพิจารณาจากเหตุอื่น

ในการทำคำพิพากษาของศาลกรณีพิพากษาให้รอการลงโทษหรือไม่รอการลงโทษนี้ ศาลจะต้องให้เหตุผลทั้งในส่วนของพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการกระทำ และประวัติดูหมิ่นหลังของจำเลยด้วย หากแต่พิจารณาแต่เพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง

การพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลแม้จะตั้งอยู่บนความเป็นอิสระตามรัฐธรรมนูญ หากแต่ต้องมีสิ่งทดแทนความเป็นอิสระในการพิจารณาคดีด้วยเช่นเดียวกัน โดยสิ่งทดแทนความเป็นอิสระนี้กฎหมายจึงบัญญัติให้ความเป็นอิสระนั้นต้องถูกทดแทนด้วยเหตุผลแห่งคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยซึ่งขาดตัดสินคดี แต่คำพิพากษาฎีกาบางคดีซึ่งศาลให้เหตุผลไว้นั้นยังขัดต่อความรู้สึกของผู้เขียนและไม่สามารถทำให้ผู้เขียนเชื่อมั่นได้ว่าการพิจารณาและพิพากษาคดีไม่ได้เป็นไปตามอำเภอใจ การให้เหตุผลในคำพิพากษามีใช้เพียงแต่แสดงเหตุผลในคำพิพากษาแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่เหตุผลนั้นต้องสามารถที่จะทำให้สังคมยอมรับในคำตัดสินนั้นได้ หรือน้อยที่สุด คู่กรณีก็ไม่อาจโต้แย้งคำตัดสินนั้นได้ ในการให้เหตุผลในคำพิพากษากรณีศาลรอการลงโทษก็เช่นเดียวกันที่ศาลจะต้องแสดงเหตุผลในคำพิพากษาและต้องเป็นเหตุผลที่สังคมยอมรับได้ เพื่อเป็นหลักประกันว่าเมื่อผู้กระทำความผิดตัดสินใจกระทำความผิดลงไปแล้วจะทราบได้ว่าตนจะต้องได้รับโทษอย่างไร

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิจัยการให้เหตุผลในคำพิพากษากรณีศาลใช้ดุลยพินิจในการรอการลงโทษหรือไม่รอการลงโทษของไทยและต่างประเทศแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า กฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีในเรื่องการทำคำพิพากษาในกรณีที่ศาลรอการลงโทษหรือไม่รอการ

ลงโทษเป็นการกำหนดกฎเกณฑ์ที่สมบูรณ์แบบสุดเนื่องจากมีเงื่อนไขกำหนดให้ศาลสามารถรอกการลงโทษไว้ในกรณีอัตราโทษเท่าใด สามารถขยายหรือลดมาตรการในการรอกการลงโทษได้ แต่ทั้งนี้ ต้องมีการให้เหตุผลอย่างหนักแน่นว่าเหตุใดจึงขยายมาตรการในการรอกการลงโทษ หรือจำกัดมาตรการในการรอกการลงโทษ ทั้งกฎหมายยับยั้งค้ำให้ศาลต้องเหตุผลในคำพิพากษากรณีรอกการลงโทษหรือไม่รอกการลงโทษโดยจะต้องแสดงเหตุผลโดยละเอียด มีการกำหนดหน้าที่ให้ผู้พิพากษาต้องตรวจสอบเงื่อนไขในการใช้ดุลยพินิจในการรอกการลงโทษให้ครบถ้วน ดังนั้นการใช้ดุลยพินิจในการรอกการลงโทษของของศาลเยอรมันจึงมีความเป็นภาวะวิสัยอยู่มาก

สำหรับประเทศไทยนั้น เมื่อพิจารณาจากบทกฎหมายในเรื่องการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ก็ได้บัญญัติเงื่อนไขในกรณีที่ศาลจะสามารถใช้ดุลยพินิจในการรอกการลงโทษ ทั้งในส่วนที่เป็น อัตราโทษอันเป็นเงื่อนไขให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจพิพากษาให้รอกการลงโทษให้แก่จำเลยได้ ทั้งยังได้บัญญัติให้ศาลพิจารณาลักษณะของการกระทำความผิด สภาพการกระทำความผิด ตลอดจนประวัติภูมิหลังของจำเลย เพื่อใช้ประกอบการกำหนดโทษและพิจารณาว่ามีเหตุสมควรให้รอกการลงโทษให้แก่จำเลยหรือไม่อย่างไร ทั้งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 186 ยังบัญญัติให้ศาลต้องแสดงเหตุผลในคำพิพากษา ซึ่งหมายความว่ารวมถึงการแสดงผลในส่วนของการกำหนดโทษด้วย ซึ่งในส่วนของการกำหนดโทษนี้ การที่ศาลจะพิพากษาให้รอกการลงโทษหรือไม่ก็อยู่ในส่วนของการกำหนดโทษเช่นกัน ดังนั้นการทำคำพิพากษาของศาลว่าจะให้รอกการลงโทษแก่จำเลยหรือไม่จึงต้องมีเหตุผลโดยละเอียดด้วย เช่นเดียวกัน ซึ่งการแสดงผลในกรณีที่ศาลพิพากษาให้รอกการลงโทษหรือไม่รอกการลงโทษนี้เอง มีประโยชน์อยู่อย่างมาก ทั้งในส่วนของตัวเองและตัวโจทก์ ที่จะสามารถใช้สิทธิในการอุทธรณ์หรือฎีกาว่าที่ศาลพิพากษาให้รอกการลงโทษหรือไม่รอกการลงโทษนั้นเหมาะสมกับจำเลยหรือไม่เพราะเหตุใด ทั้งทำให้ผู้ที่ได้อ่านคำพิพากษามั่นใจว่าที่ศาลได้พิพากษานั้นศาลใช้ดุลยพินิจเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน

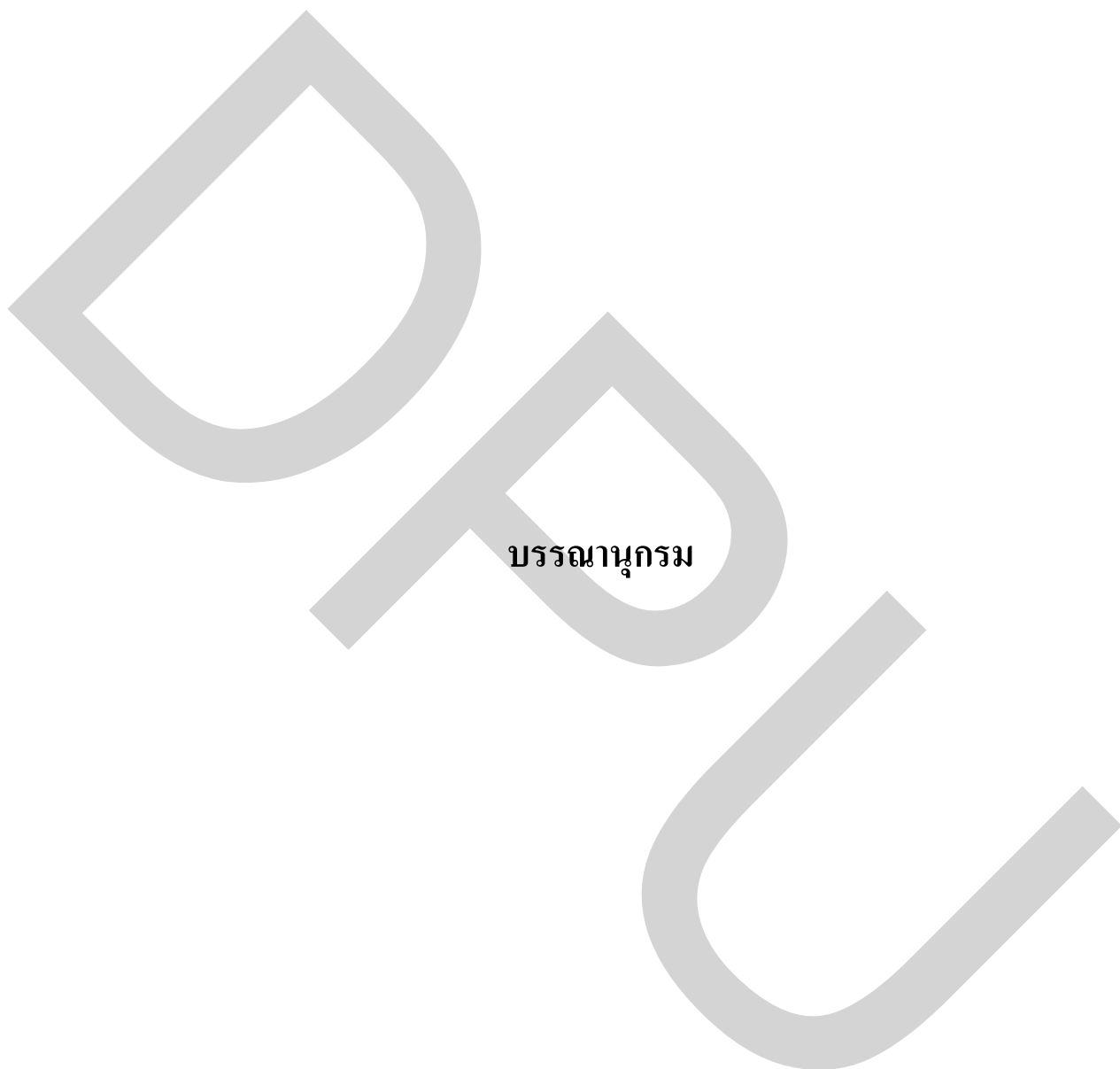
แต่อย่างไรก็ดีอุปสรรคของการที่ศาลจะให้เหตุผลโดยตรงที่ การได้ข้อมูลประวัติภูมิหลังของจำเลยเพื่อจะพิจารณากำหนดโทษให้แก่ตัวจำเลย เนื่องจากประวัติภูมิหลังของจำเลยไม่ได้ถูกนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาดังแต่ต้น และหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมเห็นว่า ข้อมูลประวัติส่วนตัวของจำเลยไม่จำเป็นสำหรับกระบวนการยุติธรรมจึงไม่ได้รวบรวมข้อมูลเพื่อนำเสนอต่อศาล ทั้งที่ข้อมูลประวัติดังกล่าวจำเป็นต่อการกำหนดโทษเนื่องจากสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพิจารณาว่าจำเลยคนใดสมควรได้รับการแก้ไขฟื้นฟูหรือไม่เพียงใด

การที่ศาลจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของจำเลยจึงสามารถทำได้โดยวิธีเดียวคือ กรณีที่ศาลสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะและพินิจจำเลย ซึ่งบางกรณีศาลก็มีได้มีคำสั่งดังกล่าว การที่

ศาลพิพากษาให้รอกการลงโทษจำเลยหรือไม่ก็เพียงแต่อาศัยคำฟ้องของโจทก์แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ซึ่งอาจทำให้การกำหนดโทษของศาลคลาดเคลื่อนไป

แต่ถึงกระนั้น แม้ศาลจะมีข้อมูลส่วนตัวของจำเลย ซึ่งอาจได้จากการที่ศาลมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะและพินิจจำเลย หรือ ได้ข้อมูลดังกล่าวจากคำแถลงของจำเลยเพื่อขอให้ศาลลดโทษหรือรอกการลงโทษ แต่เมื่อพิจารณาจากคำพิพากษาฎีกาบางฉบับ ก็ยังคงเป็นที่น่าสงสัยว่า พฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดของจำเลยในบางคดีที่ตามจารีตประเพณี หรือตามสามัญสำนึกของประชาชนทั่วไปถือว่าเป็นเรื่องร้ายแรง แต่ศาลกลับพิพากษาให้รอกการลงโทษเพียงเพราะทำให้โอกาสจำเลยได้มีการศึกษา หรือ เพราะจำเลยทำคุณงามความดีมาก่อน หรือเพราะจำเลยได้ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายแล้ว ซึ่งคำพิพากษาประเภทนี้ทำให้เกิดข้อสงสัยว่าการที่ศาลพิพากษาให้รอกการลงโทษนั้นเหมาะสมกับจำเลยแล้วหรือ

การใช้ดุลยพินิจของศาลในการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษนั้นแม้กฎหมายบัญญัติถึงหลักเกณฑ์ที่ศาลจะพิจารณารอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษจำเลยก็ตาม แต่ผู้เขียนก็ยังเห็นว่าการที่ศาลก็ยังใช้ดุลยพินิจในทางอัตวิสัยอยู่มาก ไม่อาจตรวจสอบได้ และไม่สามารถเทียบเคียงกับคำพิพากษาอื่นๆ ที่ผ่านมาได้ ดังนี้ เพื่อให้การให้เหตุผลในคำพิพากษาเป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน ในการพิจารณาว่าความผิดใดร้ายแรงหรือไม่นั้นน่าจะพิจารณาจากลักษณะของการกระทำว่าการกระทำความผิดใดที่กระทบต่อความสงบสุขของประชาชนโดยรวม ก็ให้ถือเป็นความผิดร้ายแรง หรืออาจรวมถึงกรณีที่มีการกระทำความผิดของจำเลยเข้าเหตุจรรยา ก็ให้ถือว่าเป็นความผิดร้ายแรงเนื่องจากจำเลยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย เป็นต้น สำหรับในส่วนของคุณธรรมที่ศาลจะใช้ประกอบดุลยพินิจในการรอกการลงโทษนั้น ก็น่าจะพิจารณาจากประวัติ และความประพฤติของจำเลยเป็นสำคัญ ในส่วนของเหตุอันควรปราณีอื่นนั้นควรพิจารณาเป็นอันดับสุดท้าย การศึกษาอบรมเป็นส่วนสำคัญว่ามีความรู้สึกผิดชอบเพียงใด มาเป็นเกณฑ์หลักในการพิจารณาถึงความเหมาะสมของการรอกการลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด โดยจะเห็นว่า การกำหนดสภาพแห่งความผิด และสภาพแห่งตัวผู้กระทำความผิดในบางเรื่องมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาที่จะใช้ดุลยพินิจรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษให้แก่จำเลยหรือไม่นี้จะทำให้ความเป็นอัตวิสัยในการพิจารณารอกการลงโทษของศาลน้อยลง ทำให้เกณฑ์ในการพิจารณารอกการลงโทษให้แก่จำเลยมีความเท่าเทียม หรือเหลื่อมล้ำกันน้อยลง ดังนั้น ในแง่ของสภาพแห่งการกระทำความผิดและสภาพแห่งตัวผู้กระทำความผิดบางเรื่องสามารถกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้อยู่ในระดับเดียวกันได้ ส่วนในเรื่องอื่นๆ ที่ไม่สามารถกำหนดมาตรฐานได้ก็ปล่อยให้ศาลเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาเป็นเรื่องๆ ไป โดยคำนึงถึงประโยชน์ของสังคมโดยพิจารณาตามหลักอาชญาวิทยา

ปฐ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1*. กรุงเทพฯ: พลสยาม พรินต์ติ้ง.
- คณิต ฒ นคร. (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2551). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป* (ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- จิตติ ดิงศภัทย์. (2521). *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอนที่ 2* (ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนัก
อบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- ถนัด คอมันตร์. (2518). *ปรัชญากฎหมาย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2549). *กฎหมายอาญาหลักและปัญหา* (ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- _____. (2552). *สังคัมกับกฎหมาย* (ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- ประเสริฐ เมฆมณี. (2523). *หลักทฤษฎีอาญา*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- ผองจิตต์ อธิคมนันท์. (2525). *สังคัมวิทยาว่าด้วยอาชญากรรมและการลงโทษ*. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภาสกร ญาณสุธี. (2543). *กลวิธีรอกการลงโทษโดยคำพิพากษาศาลฎีกา*. กรุงเทพฯ: อาทิตยา.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. (2542). *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา*. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- สงวน พรอิชยานนท์. (2539). *รอกการลงโทษ*. กรุงเทพฯ: อาทิตยา.
- สมหมาย ตะละกัญ. (2514). *บันทึกคำบรรยายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ปีการศึกษา
2507*. กรุงเทพฯ: แสงสุทธิ การพิมพ์.
- โสภณ รัตนกร. (2531). “หลักวิชาชีพนักกฎหมาย: ตุลาการ.” *รวมคำบรรยายหลักวิชาชีพนักงาน
กฎหมาย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- หยุด แสงอุทัย. (2514). “การลดอาชญากรรมโดยการออกกฎหมายกำหนดแนวทางให้ศาลใช้ดุลพินิจ
ในการกำหนดโทษ.” ใน *นิติศาสตร์และการต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- _____. (2537). *กฎหมายอาญา ภาค 1* (ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรัญ สุวรรณบุบผา. (2518). *หลักอาชญาวิทยา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อุททิส แสนโกศิก. (2515). *อุททิสุนุสรณ์*. กรุงเทพฯ: กรมสรรพสามิตร.

บทความ

กระทรวงยุติธรรม. (2543, 21-22 กุมภาพันธ์). “ทางเลือกแทนการลงโทษจำคุก.” *การประสานความร่วมมือในการแก้ไขผู้กระทำผิดในชุมชนยุค 2002 กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม* (รายงานการสัมมนา).

คณิต ฒ นคร. (2535). “การพัฒนากฎหมายแรงงาน.” *รพี*, 33.

ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. (2537, พฤษภาคม). *สิทธิผู้ต้องหา จำเลย และ ผู้ต้องโทษคดีอาญา* (รายงานผลการวิจัย).

ทิพชญา วิริยะศิริ. (2549, ธันวาคม). “การนำแนวคิดทฤษฎีทางอาชญวิทยามาใช้ในการวางแผนรื้อการลงโทษ.” *บทบัญญัติ*, 62(4).

ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (2520, กันยายน-ธันวาคม). “ศาลกับพยานบุคคล.” *วารสารกฎหมาย*, 3(3). น. 42.

วิหามหาคุณ. (2520, มีนาคม-เมษายน). “ผู้พิพากษากับการใช้ดุลพินิจในการลงโทษ.” *ศาลพาห.* น. 64.

วีระชาติ เอี่ยมประไพ. (2530, มีนาคม-เมษายน). “รอกการลงโทษ.” *กระทรวงยุติธรรม*. น. 57-58.

ศิริ อัสวานนท์. (2483, มกราคม). “ปัญหาเรื่องรอกการลงอาญาจำเลย.” *บทบัญญัติ*. น. 12.

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. (2549, กุมภาพันธ์). “การรอกการลงโทษ.” *ศาลยุติธรรมปริทัศน์*.

สุรัช รัตนอุดม. (ม.ป.ป.). “ดุลยพินิจของศาลในการกำหนดโทษ.” *วารสารกฎหมายจุฬา*, 9(1).

โสภณ รัตนากร. (2535). “การศึกษากฎหมายเพื่อการพัฒนา.” *รพี*, 33.

อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. (2521, กรกฎาคม-กันยายน). “การพิจารณาคดีอาญาของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา: ระบบพิจารณาแบบไบเฟอร์เมชั่น.” *วารสารนิติศาสตร์*, 10.

อมร จันทรสมบูรณ์. (2535, 3 มิถุนายน). “พระราชกำหนดนิรโทษกรรมกับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ.” *มติชนรายวัน*.

อุดม รัฐอมฤต. (2533, 1 มีนาคม). “การพิจารณาคดีโดยเปิดเผย: หลักและข้อยกเว้นตามกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญาฝรั่งเศส.” *วารสารนิติศาสตร์*, 20(1).

อุททิศ แสนโกศิก. (2512). “การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ.” *อัยการนิเทศ*, 9(3).

อุททิศ สุภาพ. (2549, มิถุนายน). “การใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษของศาลยุติธรรม.” *บทบัญญัติ*, 62(2).

วิทยานิพนธ์

- เกียรติภูมิ แสงศศิธร. (2533). *กระบวนการกำหนดโทษจำเลยคดีอาญา: เปรียบเทียบของไทยกับต่างประเทศ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐพงศ์ สวัสดิ์วงศ์พร. (2550). *การค้นหาคำความจริงจากภูมิหลังของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นพพร โพธิ์รังสิยากร. (2524). *การใช้ดุลยพินิจของศาลในการลงโทษ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทิพัฒน์ บุญทวี. (2550). *ปัญหาการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปทุมพร กลัดอำ. (2505). *การนำวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับในวิธีพิจารณาความอาญา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรีชา จำเพชร. (2546). *ดุลยพินิจของศาลในการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ: ศึกษาแนวคำพิพากษาศาลฎีกา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรชิตา เอี่ยมศิลา. (2549). *ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำผิดเพื่อประกอบการดำเนินคดีอาญา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พิชญ์ ลือฉวีกิจ. (2551). *บทบาทของพนักงานอัยการต่อการใช้ดุลยพินิจของศาลในการกำหนดโทษ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วัชรภรณ์ จิตรชุม. (2545). *การหลีกเลี่ยงโทษจำคุกโดยงานคุมประพฤติ: ศึกษาเฉพาะอัตราโทษการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เสรษฐชัย อันสมศรี. (2547). *ดุลยพินิจในการกำหนดโทษจำคุก* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมยศ วัฒนภิรมย์. (2536). *การรอกการลงโทษและการรอกการกำหนดโทษปรับ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรรคชัย สุทธิคะเนิง. (2551). *การนำเสนอข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องหาเข้าสู่คดีอาญา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- สทรน รัตน์ไพจิตร. (2527). *ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อังศุเกตุ วิสุทธีวัฒนศักดิ์. (2547). *ปัญหาการนำมาตรฐานขั้นต่ำในการไม่ควบคุมผู้กระทำความผิดขององค์การสหประชาชาติมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อัยรัช บุญส่งสุวรรณ. (2543). *ปัญหาข้อจำกัดการรอกการลงโทษและรอกการกำหนดโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาริษา มณีสว่าง. (2550). *การคุมประพฤติ: ศึกษาการเลี้ยงโทษจำคุกโดยการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ภาษาต่างประเทศ

BOOK

- B.S. Markesinis. (1986). "Conceptualism, Pragmatism and courage: A common lawyer look at some judgments of the German federal court." *The American Journal of Comparative Law* (Vol. XXXIV).
- Edwin H. Sutherland and Donald R Cressey. (1966). *Principles of Criminology* (7th ed). New York: Lippincott.
- Gerald L Kock. (1964). *The Franch Code of Criminal Procedure*. London: sweet & Maxwell limited.
- Hayman Gross. (1981). *Proportional Punishment and Justifiable Sentence*. Oxford: Criminal Justice.
- I.G. Carvell & E. Swinfen Green. (1970). *Criminal Law and Procedure*. London: Sweet & Mavwell.
- Jerome Michel & Heart Wehler. (1940). *Criminal Law and Its Administration*. Chicago: The Foundation Press Inc.

John H Langbein. (1997). *Comparative Criminal Procedure: Germany*. St.Paul: Minn West publishing co.

John Kapain & Jerome H. Skolnick. (1972). *Criminal Justice: Introductory Case and Materials* (4th ed). New York: the foundation Press Inc.

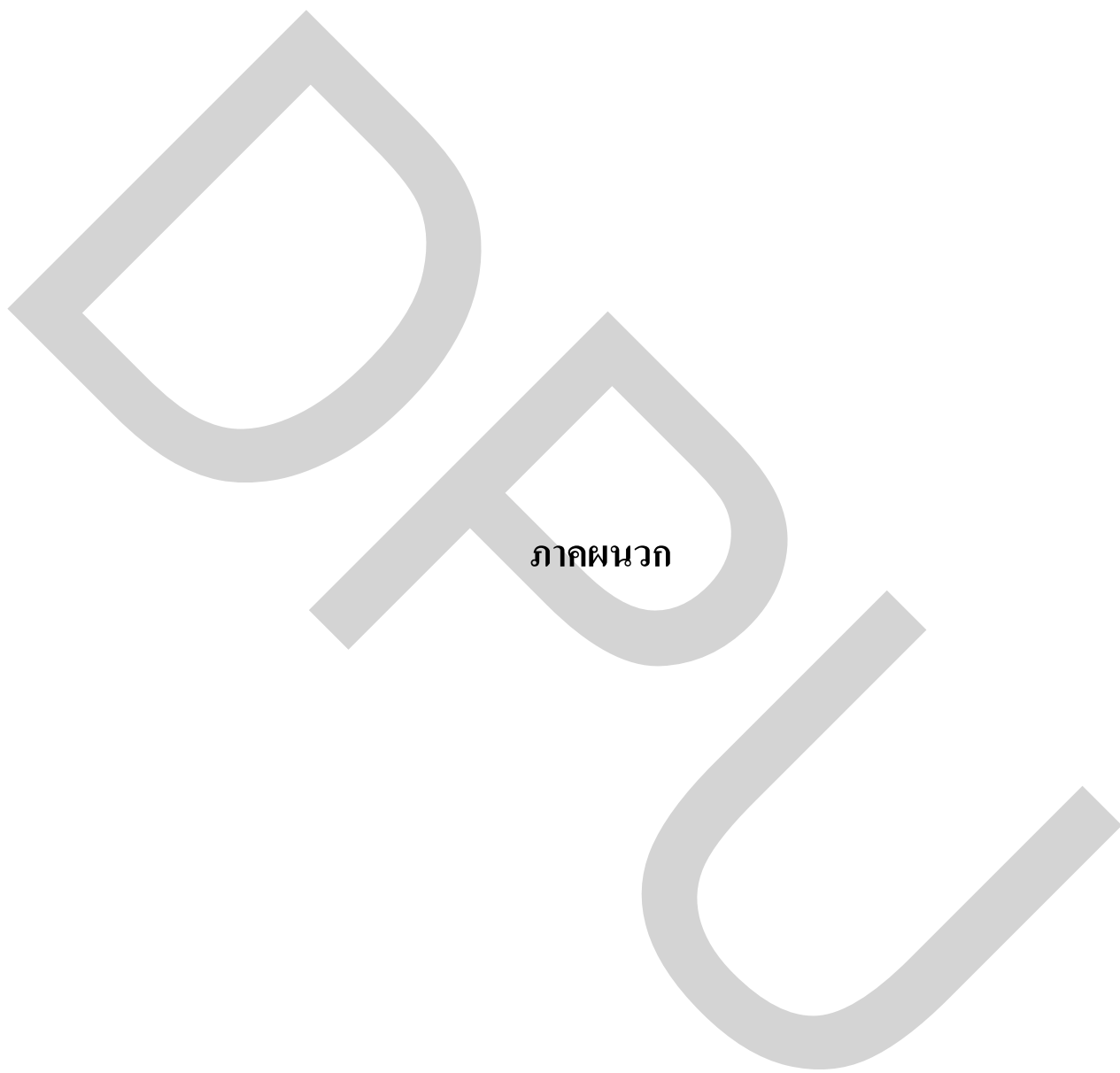
Peter C. Kratcoski & Donald B. Walker. (n.d.). *Criminal Justice in America: Process and Issues*.

The dictionary of English law. (1965). *Second Impression*. London: Sweet & Mavwell limited.

The German Code of Criminal Procedure. (1995). Translated by Horst Niebler. New York New York University.

Thomas Weigend. (1983). *Sentencing in West Germany*. USA.: 42 Maryland.

Yosiyuki Noda. (1976). *Introduction to Japanese Law*. Translated by Anthony H. Angelo. Tokyo: University of Tokyo Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3446/2537

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ที่ ๓๔๔๖/๒๕๓๓

ศาลฎีกา

วันที่ ๑๕ เดือนสิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๓๓

ความอาญา

ระหว่าง

พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด

โจทก์

บริษัทอุตสาหกรรมแก๊สสยาม จำกัด ที่ ๑

จำเลย

นายวรวิทย์ วีระบวรพงศ์ หรือวีระบวรพงศ์ ที่ ๒

เรื่อง ความผิดต่อชีวิต ความผิดต่อร่างกาย ก่อให้เกิดอันตรายแก่ประชาชน ความผิดต่อประกาศของ
คณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘

จำเลยทั้งสองฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ลงวันที่ ๓ เดือนธันวาคม พุทธศักราช
๒๕๓๖

โจทก์ฟ้องและแก้ไขคำฟ้องว่า จำเลยที่ ๑ เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด มี
วัตถุประสงค์ทำการซื้อขายแก๊ส อุปกรณ์แก๊สทุกชนิด เคมีภัณฑ์ การค้าก๊าซปิโตรเลียมเหลว และ
ผลิตปิโตรเลียมทุกชนิด จำเลยที่ ๒ เป็นกรรมการผู้จัดการ มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานต่างๆ
ของจำเลยที่ ๑ ควบคุม สั่งการ และมอบนโยบายในการดำเนินการค้าแก่พนักงานของจำเลยที่ ๑ ได้
เมื่อระหว่างวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๓๓ เวลากลางวัน ถึงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๓๓ เวลากลางคืน
หลังเที่ยง วันเวลาใดไม่ปรากฏชัด จำเลยทั้งสอง โดยจำเลยที่ ๒ ในฐานะผู้แทนจำเลยที่ ๑ และโดย
ฐานะส่วนตัว ได้ให้พนักงานของจำเลยบรรจุถ่ายแท็งก์ปิโตรเลียมเหลว (แอล.พี.จี.) ลงในถังแก๊ส

รถยนต์บรรทุกคันหมายเลขทะเบียน ๓๑-๐๔๑๕ กรุงเทพมหานคร ประเภทบรรทุกถึงคู่ ซึ่งเป็นรถยนต์บรรทุกกึ่งของจำเลยที่ ๑ เอง โดยที่รถยนต์บรรทุกคันดังกล่าวมิได้รับอนุญาตหรือผ่านการตรวจรับรองจากกรมโยธาธิการและกระทรวงอุตสาหกรรมว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ตามกฎ กระทรวงที่ออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘ (พ.ศ. ๒๕๑๔) ข้อ ๓ โดยการนำถังก๊าซที่กำหนดให้ใช้กับการเก็บก๊าซบนพื้นดินมาใช้แทนถังก๊าซรถยนต์ ไม่ติดตั้งวาล์วนิรภัยบนถังก๊าซเพื่อป้องกันอุบัติเหตุเมื่อถังก๊าซมีการ รั่วไหลในอัตราที่จะเกิดอันตราย จำเลยทั้งสองมีหน้าที่ที่จะต้องตรวจสอบความถูกต้องของข้อกำหนดดังกล่าวก่อนจะบรรจุ ก๊าซลงไป อันเป็นธุรกิจที่จำเลยทั้งสองซึ่งเป็นผู้มีอาชีพธุรกิจต้องปฏิบัติอยู่แล้ว แต่ด้วยความประมาทปราศจากความระมัดระวังของจำเลยทั้งสองมิได้ทำการควบคุม ดูแล เป็นการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองความปลอดภัยของประชาชน เป็นการกระทำโดยประมาทปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นจำเลยทั้งสองจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ กล่าวคือ จำเลยทั้งสองเป็นผู้มีอาชีพค้าก๊าซอันเป็นวัตถุไวไฟ มีหน้าที่ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของประชาชน มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบโดยเคร่งครัด เพื่อป้องกันมิให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน จำเลยทั้งสองกลับนำรถยนต์บรรทุกซึ่งไม่ได้ผ่านการตรวจรับรองจากกรมโยธาธิการและใช้ถังก๊าซที่ใช้บนพื้นดิน อีกทั้งไม่มีวาล์วนิรภัยติดตั้งอยู่บนถังก๊าซมาใช้บรรทุก ต่อมา ในวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๓๓ เวลากลางคืนหลังเที่ยง นายสุทัศน์ ผักแคเล็ก ลูกจ้างของจำเลยทั้งสอง ได้ขับรถยนต์บรรทุกกึ่งคันดังกล่าวไปตามทางด่วนสายดินแดง-บางนา แล้วแยกตรงถนนเพชรบุรี เพื่อนำก๊าซไปส่งลูกค้า อันเป็นการกระทำในหน้าที่ทางการที่จ้าง ด้วยความประมาท ขับรถลงทางด่วนด้วยความเร็ว และฝ่าสัญญาณไฟแดง และหักเลี้ยวขวาเข้าถนนเพชรบุรีตัดใหม่ เป็นเวลาที่รถอีกคันหนึ่งได้สัญญาณไฟเขียวเริ่มแล่นออก ทำให้นายสุทัศน์ต้องหักรถหลบไปมา เป็นเหตุให้รถเสียหลักพลิกตะแคงครูดไปตามถนน ถังก๊าซทั้งสองใบถูกแรงกระแทกกับพื้นถนน ทำให้สายเหล็กยึดถังก๊าซทั้งสองใบขาดหลุดออก ท่อจ่ายก๊าซหัก ก๊าซรั่วออกมาอย่างรวดเร็วเพราะเหตุที่ถังก๊าซไม่มีวาล์วนิรภัยดังกล่าว และก๊าซได้แผ่กระจายเป็นบริเวณกว้างไปตามถนนและอาคารบ้านเรือนใกล้เคียงไป สัมผัสสปรายไฟลุกไหม้ขึ้นอย่างฉับพลันเพลิงลุกไหม้รถยนต์ชนิดต่างๆ รถจักรยานยนต์ที่หยุดรอสัญญาณไฟ อาคารร้านค้าที่พักอาศัย เป็นเหตุให้คนตาย ได้รับอันตรายสาหัส ได้รับอันตรายแก่กาย และทรัพย์สินเสียหายเป็นจำนวนมาก เหตุเกิดที่แขวงบางโพธิ์บางเขตนานา แขวงมักกะสัน เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ต่อเนื่องเกี่ยวพันกัน ขอให้ลงโทษตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๑๔ ข้อ ๓, ๖, กฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๒๔) ออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘ ข้อ ๑๓ (๓), (๕), ๓๕, ๓๘, กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๕) ข้อ ๕๑, กฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๓๑) ข้อ ๑๗, ประมวลกฎหมาย
อาญา มาตรา ๘๓, ๒๒๕, ๒๕๑, ๓๐๐

จำเลยทั้งสองให้การปฏิเสธ

ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วพิพากษาว่า จำเลยทั้งสองมีความผิดตามประกาศของคณะ
ปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๑๔ ข้อ ๓ (๒), ๖, ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา
๒๒๕, ๒๕๑, ๓๐๐ เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษจำเลยทั้งสองตาม
ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๕๑ ซึ่งเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุด ตามประมวลกฎหมาย
อาญา มาตรา ๕๐ ให้ลงโทษจำเลยที่ ๑ ปรับสองหมื่นบาท จำเลยที่ ๒ จำคุกห้าปี ถ้าจำเลยที่ ๑ ไม่
ชำระค่าปรับ ให้บังคับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๕

จำเลยทั้งสองอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน

จำเลยทั้งสองฎีกา โดยผู้พิพากษาผู้พิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้นอนุญาต
ให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

ศาลฎีกาตรวจสำนวน ประชุมปรึกษาแล้ว ทางพิจารณา โจทก์นำสืบว่า ผู้ประกอบ
กิจการบรรจุภัณฑ์ใช้รถยนต์บรรทุกเป็นยานพาหนะต้องได้รับอนุญาต จากกรมทะเบียนการค้า
กระทรวงพาณิชย์ ให้เป็นผู้ประกอบการค้ำประกันเงินเชื่อเพลิง ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการขนส่ง
จากกรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม และจะต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการ
บรรจุภัณฑ์ต่อกรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย โดยยื่นคำขอพร้อมแบบแปลนรถยนต์บรรทุกที่
แสดงการติดตั้งถังบรรจุภัณฑ์กับ ตัวรถและอุปกรณ์ความปลอดภัยตามที่กำหนดในกฎกระทรวงและ
ประกาศกรมโยธาธิการที่ ออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘ (พ.ศ. ๒๕๑๔) เรื่อง
การบรรจุภัณฑ์ปิโตรเลียมเหลว เมื่อกรมโยธาธิการตรวจสอบคำขอและแบบแปลนเห็นว่า ถูกต้อง
ตามมาตรฐานความปลอดภัยมีอุปกรณ์ถูกต้องตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแล้ว จะอนุญาตให้ผู้ขอ
ดำเนินการติดตั้งถังบรรจุภัณฑ์ให้เป็นไปตามแบบแปลนที่ยื่น ผู้ขอจะต้องส่งรถยนต์บรรทุกคันนั้น
ให้กรมโยธาธิการตรวจสอบถังบรรจุภัณฑ์และอุปกรณ์ด้วย ถ้าถูกต้องจึงจะออกใบอนุญาตให้
ประกอบกิจการบรรจุภัณฑ์ได้ ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตจากกรมโยธาธิการแล้วจะต้องนำรถยนต์บรรทุก
คันนั้นมาให้ ตรวจสอบทุกปีเพื่อขอต่ออายุใบอนุญาต กรมโยธาธิการจะต้องตรวจสอบถังบรรจุ
ภัณฑ์ ระบบการติดตั้งถังบรรจุภัณฑ์ซึ่งได้ติดตั้งและใช้งานไปแล้ว ว่ายังมีความมั่นคงแข็งแรงได้
มาตรฐานเหมือนเดิมหรือไม่ มีส่วนที่สึกหรอไปจากเดิมหรือไม่ ถ้าไม่มีความปลอดภัย จะให้ผู้ขอ
ต่อใบอนุญาตปรับปรุงแก้ไขเสียใหม่ ก่อนที่จะต่ออายุใบอนุญาตให้ ทั้งนี้ การตรวจสอบแบบแปลน
ที่ยื่นพร้อมคำขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการบรรจุภัณฑ์ การตรวจสอบรถยนต์บรรทุกคันที่

ประกอบแล้ว และการทดสอบถังบรรจุก๊าซ กรมโยธาธิการจะตรวจสอบให้เป็นไปตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๘), กฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๓๑) ออกตามความในประกาศของ คณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘ ลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๑๔ และประกาศกรมโยธาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการติดตั้งถังขนส่งก๊าซและลักษณะและส่วนประกอบภายในถังขนส่งก๊าซ ซึ่งให้ใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๒๘ เป็นต้นไป สำหรับยานพาหนะขนส่งก๊าซทางบกที่ได้ติดตั้งถัง ขนส่งก๊าซไว้แล้วก่อนกฎ กระทรวง ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๒๘) ออกตามความประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘ ลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๑๔ ใช้บังคับ และมีการติดตั้งถังขนส่งก๊าซและลักษณะและ ส่วนประกอบภายในถังขนส่งก๊าซไม่ เป็นไปตามประกาศนี้ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองปรับปรุง แก้ไขให้เป็นไปตามประกาศนี้ภายในสามร้อย หกสิบห้าวันนับแต่วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๒๘ ซึ่งเป็นวันที่กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๘) ใช้บังคับ จำเลยที่ ๑ เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัท จำกัด มีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการขนส่งทางบก ทำการค้าก๊าซปิโตรเลียมเหลว ผลิตภัณฑ์ ปิโตรเลียมทุกชนิด ประกอบกิจการโรงงานอัดบรรจุก๊าซหุงต้ม การบริการรับอัดบรรจุก๊าซหุงต้ม ขณะเกิดเหตุคดีนี้ มีจำเลยที่ ๒, นางพัชรา วีรบรรพต, นายสายันท์ คู่เพชรเจริญ และนายสมยศ สุวรรณมานนท์ เป็นกรรมการ จำเลยที่ ๒ ลงลายมือชื่อร่วมกับกรรมการอื่นอีกหนึ่งคนกระทำการ แทนจำเลยที่ ๑ ได้ เมื่อปี ๒๕๒๖ จำเลยที่ ๑ ได้จดทะเบียนรับโอนรถยนต์บรรทุกก๊าซคันเกิดเหตุ หมายเลขทะเบียน ๗๑-๐๔๑๕ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นรถยนต์บรรทุกหกล้อ ติดตั้งถังบรรจุก๊าซ สองถัง จากห้างหุ้นส่วนจำกัดวัฒนาแก๊ส และขออนุญาตประกอบการขนส่งด้วยรถยนต์คันนี้แล้ว เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๓๑ เวลาประมาณ ๒๒ นาฬิกา นายสุทนต์ ผักแคเล็ก ลูกจ้างของจำเลยที่ ๑ ขับรถยนต์บรรทุกก๊าซคันเกิดเหตุลงจากทางด่วนมาที่ถนนเพชรบุรีด้วยความเร็ว เพื่อเร่งให้พ้น สัญญาไฟจราจรที่กำลังจะเปลี่ยนเป็นสัญญาณไฟแดง นายสุทนต์เลี้ยวรถไปทางด้านขวามุ่งหน้าจะไปสี่ แยกมักกะสัน แต่รถยนต์บรรทุกก๊าซคันเกิดเหตุพลิกตะแคงครูดไปกับพื้นถนนจนถึงหน้าอาคารหอ พักริมนถนนเพชรบุรี ถังบรรจุก๊าซสองถังหลุดออกจากตัวรถ ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (แอล.พี.จี.) ที่ บรรทุกมารั่วแผ่กระจายเป็นบริเวณกว้าง แล้วระเบิดเกิดเพลิงลุกไหม้ นายสุทนต์ถึงแก่ความตายในรถ เพลิงลุกลามไหม้บ้านเรือนในชุมชนแออัดซึ่งอยู่ด้านซ้ายของถนนเพชรบุรีเสีย หาย ใหม้ตึกแถว ด้านซ้ายและขวาของถนนเพชรบุรีจำนวนห้าสิบเอ็ดห้อง รถยนต์และรถจักรยานยนต์ซึ่งจอดอยู่ใน ถนนเพชรบุรีตั้งแต่แยกทางด่วนถึงแยกถนน วิฑูเสียวหายประมาณหกสิบเจ็ดคัน และจากเพลิงไหม้ ดังกล่าวเป็นเหตุให้มีบุคคลถึงแก่ความตายแปดสิบแปดคน ได้รับอันตรายสาหัสสี่สิบสี่คน ได้รับ อันตรายแก่กายสิบสองคน ค่าเสียหายรวมเป็นเงินสองร้อยสิบล้านเก้าแสนสองหมื่นหกพันสอง ร้อยแปดสิบ สองบาท นายชูชาติ สุทธิพันธ์ ผู้อำนวยการกองควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิงและก๊าซ (ตำแหน่งขณะเกิดเหตุ) กรมโยธาธิการ ได้ตรวจรถยนต์บรรทุกก๊าซในที่เกิดเหตุ ปรากฏว่า ถังบรรจุ

ก๊าซขนาดความจุสามพันเจ็ดร้อยเจ็ดสิบลิตรทั้งสองถังหลุดออกมาอยู่ ห่างจากตัวรถสองเมตรเศษ ถังบรรจุก๊าซทั้งสองถังมีข้อความภาษาอังกฤษระบุว่า เป็นถังที่ใช้สำหรับติดตั้งบนพื้นดิน ซึ่งจะนำมาติดตั้งบนรถยนต์ไม่ได้ ตามกฎกระทรวงที่ออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘ (พ.ศ. ๒๕๑๔) และประกาศกรมโยธาธิการ เพราะถังบรรจุก๊าซที่ติดตั้งบนพื้นดินไม่ต้องรับแรงกระแทกของยานพาหนะที่ แล่นไปมา ส่วนถังบรรจุก๊าซที่จะใช้ติดตั้งบนรถยนต์จะต้องผ่านกรรมวิธีทางความร้อนซึ่ง จะทำให้ตะเข็บเชื่อมของถังบรรจุก๊าซไม่มีรอยร้าว รุพุน หรือรอยแตก รถยนต์บรรจุก๊าซคันเกิดเหตุถังถังบรรจุก๊าซโดยใช้แผ่นเหล็กสามเส้นรัศถัง บรรจุก๊าซเข้ากับตัวรถ แผ่นเหล็กสามเส้นนั้นขาดหลุดจากตัวรถ ถังบรรจุก๊าซจึงหลุดจากโครงของรถ และถังบรรจุก๊าซทั้งสองไม่ได้ติดตั้งล้นควบคุมการไหลที่บริเวณถังบรรจุก๊าซ ต่อกับท่อจ่ายก๊าซเพื่อทำหน้าที่ปิดไม่ให้ก๊าซออกจากถังในกรณีที่ก๊าซไหลออก จากถังในอัตรามากกว่าปกติ เช่น กรณีเกิดอุบัติเหตุท่อจ่ายก๊าซหัก เป็นการไม่ถูกต้องตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๕) ข้อ ๕๑ และฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๓๑) ข้อ ๑๑ หลังเกิดเหตุ พันตำรวจโท อนุชัย เล็กบำรุง พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลพญาไท เรียกจำเลยที่ ๒ มาสอบคำให้การในฐานะพยาน จำเลยที่ ๒ รับว่า เป็นกรรมการผู้จัดการบริษัทจำเลยที่ ๑ แต่อ้างว่า จำเลยที่ ๑ ขायรถยนต์บรรทุกก๊าซคันเกิดเหตุให้นายอนุรัตน์ แซ่ฮ้อ ไปแล้ว และนายสุทัน คนขับรถยนต์บรรทุกก๊าซคันเกิดเหตุ เคยเป็นพนักงานของจำเลยที่ ๑ แต่ลาออกไปก่อนเกิดเหตุ พันตำรวจโท อนุชัยตรวจสอบหลักฐานแล้วปรากฏว่า จำเลยที่ ๑ เคยมอบอำนาจให้นายอนุรัตน์ ในฐานะพนักงานของจำเลยที่ ๑ รับเงินจากกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง กระทรวงพาณิชย์ ก่อนเกิดเหตุสามวัน นายสุทันยังขับรถยนต์บรรทุกก๊าซคันเกิดเหตุให้จำเลยที่ ๑ ก่อนเกิดเหตุหนึ่งวัน รถยนต์บรรทุกก๊าซคันเกิดเหตุยังใช้บรรทุกก๊าซไปส่งในนามของจำเลยที่ ๑ และวันเกิดเหตุ ได้บรรทุกก๊าซจะไปส่งที่เขตห้วยขวาง

จำเลยทั้งสองนำสืบว่า ขณะเกิดเหตุ จำเลยที่ ๒ เป็นกรรมการผู้จัดการ นายสายันห์ คู่เพชรเจริญ เป็นรองกรรมการผู้จัดการของจำเลยที่ ๑ ประกอบกิจการค้าก๊าซแอล.พี.จี. และน้ำมันดีเซล มีคลังเก็บก๊าซและน้ำมันดีเซลที่ถนนสาธุประดิษฐ์ เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๒ เป็นหัวหน้าผู้บริหารงานของจำเลยที่ ๑ ซึ่งแบ่งเป็นห้าฝ่าย จำเลยที่ ๒ ทำหน้าที่ดูแลด้านการเงินให้มีเงินพอใช้หมุนเวียน ติดต่อกับสถาบันการเงิน และแก้ปัญหาของจำเลยที่ ๑ ที่เป็นปัญหาใหญ่ ส่วนปัญหาเล็กน้อย หัวหน้าฝ่ายแต่ละฝ่ายจะเป็นผู้แก้ปัญหา ขณะเกิดเหตุ ฝ่ายเทคนิคปฏิบัติการมีนายเชาว์ เอมะสิทธิ์ เป็นผู้จัดการทำหน้าที่ดูแลและซ่อมแซมรถยนต์บรรทุกก๊าซ ดูแลคลังเก็บก๊าซและน้ำมันดีเซล รถยนต์บรรทุกก๊าซจะจอดอยู่ที่คลังเก็บก๊าซ ผู้จัดการคลังจะเป็นผู้สั่งการให้รถยนต์บรรทุกก๊าซไปส่งลูกค้า ขณะเกิดเหตุ จำเลยที่ ๑ มีรถยนต์บรรทุกก๊าซห้าสิบคัน ได้รับอนุญาตจากกรมการขนส่งทางบกและกรมโยธาธิการแล้วประมาณสี่สิบคัน อีกสิบคันเป็นรถยนต์บรรทุกก๊าซที่

ชื่อใหม่ จำเลยที่ ๒ ไม่มีหน้าที่สั่งใช้รถยนต์บรรทุกก๊าซ ไม่มีหน้าที่ติดตั้งหรือตรวจสอบอุปกรณ์รถยนต์บรรทุกก๊าซ รถยนต์บรรทุกก๊าซชนิดสองถังของจำเลยที่ ๑ จะยึดถังบรรจุก๊าซกับตัวรถสองแบบ คือ ยึดฐานของถังกับตัวรถด้วยสลักเกลียว หรือใช้สลักเกลียวยึดขาที่ฐานของถังบรรจุก๊าซ และมีสายรัดคอดึงติดกับตัวรถ โดยมีเกลียวเร่งเพื่อให้สายรัดตึง มีการติดตั้งอุปกรณ์ที่สำคัญ คือ ลิ้นควบคุมการไหลถึงละหนึ่งอันที่ด้านล่างของถังบรรจุก๊าซ ฝ่ายธุรการและบุคคลมีหน้าที่ขออนุญาตใช้รถยนต์บรรทุกก๊าซ ระหว่างเกิดเหตุ มีนายชูชาติ วีระเสริญนิม เป็นผู้จัดการฝ่าย เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๓๐ นายชูชาติยื่นคำขอต่อกรมโยธาธิการสองครั้ง ครั้งแรกขออนุญาตใช้รถยนต์บรรทุกก๊าซยี่สิบหกคัน ครั้งที่สองอีกหกคัน เจ้าหน้าที่กรมโยธาธิการมาตรวจสอบหลายครั้ง จนถึงเดือนสิงหาคม ๒๕๓๐ ตรวจสอบพบได้เพียงยี่สิบสองคัน เป็นรถยนต์บรรทุกก๊าซตามคำขอแรกยี่สิบคัน กรมโยธาธิการจะพิจารณาออกใบอนุญาตให้รถยนต์บรรทุกก๊าซที่ขอใบอนุญาตในครั้งเดียวกันพร้อมกัน เจ้าหน้าที่กรมโยธาธิการจึงแนะนำให้ถอนคำขอเฉพาะรถยนต์บรรทุกก๊าซที่ยังไม่ได้ตรวจสอบเพื่อออกใบอนุญาตให้รถยนต์บรรทุกก๊าซที่ตรวจสอบแล้ว นายชูชาติจึงถอนคำขอเฉพาะรถยนต์บรรทุกก๊าซที่ยังไม่ได้ตรวจสอบทั้งสิบคัน แล้วเตรียมเอกสารเพื่อยื่นขออนุญาตให้เป็นรายโดยให้พนักงานในฝ่ายนำไปยื่น ต่อกรมโยธาธิการ แต่ปรากฏว่า พนักงานยื่นคำขอต่อกรมโยธาธิการเพียงสี่คัน อีกหกคันซึ่งรวมรถยนต์บรรทุกก๊าซคันเกิดเหตุด้วยพนักงานหลงลืม นายชูชาติเพิ่งตรวจพบหลังเกิดเหตุแล้ว จำเลยที่ ๑ ซึ่งรถยนต์บรรทุกก๊าซคันเกิดเหตุมาใช้โดยไม่ปรากฏว่า เคยเกิดเหตุการณ์ก๊าซรั่วหรือเกิดอุบัติเหตุ นายอนุรัตน์ แซ่ฮ้อ เป็นเพื่อนของจำเลยที่ ๒ และเคยเป็นพนักงานของจำเลยที่ ๑ เมื่อประมาณสิบปีมาแล้ว นายอนุรัตน์ทำงานได้หนึ่งถึงสองปีก็ลาออกก่อนเกิดเหตุ นายอนุรัตน์ประกอบอาชีพค้าที่ดิน เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๓๑ นายอนุรัตน์ซื้อรถยนต์บรรทุกก๊าซของจำเลยที่ ๑ รวมสองคัน ทั้งรถยนต์บรรทุกก๊าซคันเกิดเหตุในราคาสามแสนบาท แต่ชำระราคาเพียงหนึ่งแสนบาท จึงยังไม่ได้โอนทะเบียนรถให้ จำเลยที่ ๒ ตกกลงให้นายอนุรัตน์รับจ้างจำเลยที่ ๑ บรรทุกก๊าซแล้วหักเงินค่าจ้างผ่อนชำระราคา รถยนต์คันนี้ ผักแฉะเล็ก เป็นญาติของนายอนุรัตน์และเป็นพนักงานขับรถของจำเลยที่ ๑ ในวันเกิดเหตุ เมื่อเลิกงานแล้ว นายสุทนต์รับจ้างนายอนุรัตน์ขับรถบรรทุกก๊าซคันเกิดเหตุ จำเลยที่ ๒ แจ้งต่อพนักงานสอบสวนว่า จำเลยที่ ๑ จะรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น เพราะเจ้าพนักงานตำรวจบอกว่า มีกฎหมายระบุว่า ผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการขนส่งจะต้องรับผิดชอบในความเสียหาย และจำเลยที่ ๒ เห็นว่า นายอนุรัตน์จะไม่มีความสามารถชดเชยค่าเสียหายจำนวนมากเช่นนี้ ตั้งแต่เกิดเหตุจนถึงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๓๔ จำเลยที่ ๑ ได้จ่ายเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัยไปแล้วห้าสิบล้านบาทเศษ

พิเคราะห์แล้ว ข้อเท็จจริงที่ศาลล่างทั้งสองฟังมาและจำเลยทั้งสองมิได้ฎีกาโต้เถียงรับฟัง เป็นยุติได้ว่า รถยนต์บรรทุกก๊าซคันหมายเลขทะเบียน ๙๑-๐๔๑๕ กรุงเทพมหานคร เป็นของ

จำนวนที่ ๑ ซึ่งเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด มีจำนวนที่ ๒ เป็นกรรมการผู้จัดการ ในวันเวลาและสถานที่เกิดเหตุตามฟ้อง นายสุทัน ผักแคเล็ก ลูกจ้างของจำนวนที่ ๑ ได้ขับรถยนต์บรรทุกก้ำชคันดังกล่าวเพื่อนำก้ำชปีโตรเลียมเหลว (แอล.พี.จี.) ไปส่งให้แก่ลูกค้า และได้เกิดเหตุพลิกคว่ำ ทำให้เกิดเพลิงไหม้ทรัพย์สินของผู้อื่นและบุคคลอื่นถึงแก่ความตาย ได้รับอันตรายสาหัส และได้รับอันตรายแก่กายเป็นจำนวนมาก นายสุทันถึงแก่ความตายในที่เกิดเหตุ ปัญหาแรกที่ต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำนวนทั้งสองมีว่า ฟ้องโจทก์เกี่ยวกับข้อหาความผิดตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘ ข้อ ๓ เคลือบคลุมหรือไม่ เห็นว่า คำฟ้องของโจทก์ได้บรรยายถึงการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำนวนทั้งสองได้กระทำความผิด มีข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำผิด อีกทั้งบุคคลและสิ่งของที่เกี่ยวข้อด้วยพอสมควรแล้ว ทั้งจำนวนทั้งสองก็เข้าใจข้อหาได้ดีโดยมิได้หลงข้อต่อสู้แต่ประการใด แม้โจทก์จะไม่คัดสำเนาประกาศกรมโยธาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการติดตั้งถังขนส่งก้ำชและลักษณะและส่วนประกอบภายในถังขนส่งก้ำช แนบมาท้ายฟ้องก็เป็นคำฟ้องที่สมบูรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ มาตรา ๑๕๘ ฟ้องโจทก์ไม่เคลือบคลุม ฎีกาของจำนวนทั้งสองข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ปัญหาตามฎีกาของจำนวนทั้งสองข้อต่อไปมีว่า จำนวนทั้งสองกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ โจทก์มีนายชูชาติ สุทธิพันธ์ นายช่างใหญ่ กรมโยธาธิการ เบิกความว่า ผู้ประกอบกิจการบรรทุกก้ำชที่ใช้รถยนต์บรรทุกเป็นยานพาหนะต้องขออนุญาตต่อ กรมโยธาธิการพร้อมแบบแปลนรถยนต์บรรทุกก้ำชซึ่งต้องแสดงการติดตั้งถังบรรจุ ก้ำชกับตัวรถพร้อมอุปกรณ์ความปลอดภัยต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๕) และฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๓๑) ซึ่งออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘ (พ.ศ. ๒๕๑๔) และประกาศกรมโยธาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการติดตั้งถังขนส่งก้ำชและลักษณะและส่วนประกอบภายในถังขนส่งก้ำช ตามเอกสารหมาย จ. ๒๑ ถึง จ. ๒๓ เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๓๓ เวลาประมาณ ๑๐ นาฬิกา พยานได้ร่วมกับอธิบดีและรองอธิบดีกรมโยธาธิการไปตรวจสอบบริเวณที่เกิดเหตุ พบรถยนต์บรรทุกก้ำชคันเกิดเหตุพลิกตะแคงอยู่ ถังบรรจุก้ำชขนาดความจุสามพันเจ็ดร้อยเจ็ดสิบลิตรจำนวนสองใบหลุดออกจากตัวรถ ขณะนั้น ก้ำชรั่วออกจากถังบรรจุหมดแล้ว พยานตรวจพบแผ่นป้ายภาษาอังกฤษติดอยู่ที่ถังบรรจุก้ำชทั้งสองใบระบุว่า เป็นถังที่ใช้สำหรับติดตั้งบนพื้นดิน ถังบรรจุก้ำชชนิดนี้ ตามกฎกระทรวงซึ่งออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘ (พ.ศ. ๒๕๑๔) และประกาศกรมโยธาธิการ จะนำมาติดตั้งบนรถยนต์ไม่ได้ เนื่องจากถังบรรจุก้ำชที่จะใช้ติดตั้งบนรถยนต์นั้นจะต้องผ่านกรรมวิธีทาง ความร้อนเพื่อลดแรงที่จะเกิดขึ้นบริเวณแนวเชื่อถังบรรจุก้ำชให้เท่ากันตลอด ทั้งถัง ซึ่งจะทำให้ถังบรรจุก้ำชนั้นมีความปลอดภัยในการใช้งาน การผ่านกรรมวิธีทางความร้อนจะทำให้ตะเข็บเชื่อมของถังบรรจุก้ำชนั้นไม่มีรอย ร้าวหรือมีรูพรุนหรือรอยแตก ถังบรรจุก้ำช

ซึ่งตั้งบนพื้นดิน ไม่จำเป็นต้องรับแรงกระแทกของยานพาหนะซึ่ง แล่น ไปมา การติดตั้งถังบรรจุก๊าซกับยานพาหนะ ตามกฎหมายได้กำหนดให้ติดตั้งมีความมั่นคงแข็งแรงมากกว่าการติดตั้งถังบรรจุก๊าซที่ติดตั้งบนพื้นดินเพื่อป้องกันเวลารถยนต์บรรทุกก๊าซเกิดอุบัติเหตุ ถังบรรจุก๊าซจะไม่หลุดออกจากรถยนต์ การนำถังบรรจุก๊าซที่ติดตั้งบนพื้นมาใช้ติดตั้งกับยานพาหนะนั้นเป็นการ ปฏิบัติที่ผิดต่อกฎหมาย พยานได้ตรวจสอบการติดตั้งถังบรรจุก๊าซเข้ากับตัวรถ ปรากฏว่า ใช้เหล็กแผ่นรัดถังบรรจุก๊าซเข้ากับตัวรถ ซึ่งไม่ถูกต้องตามประกาศกรมโยธาธิการ เพราะแผ่นเหล็กสามแผ่นซึ่งใช้รัดถังบรรจุก๊าซเข้ากับตัวรถนั้นขาด ถังบรรจุก๊าซจึงหลุดออกจากตัวรถ การยึดถังบรรจุก๊าซเข้ากับตัวรถนั้นจะต้องยึดถังบรรจุก๊าซเข้ากับคัสซีหรือ โครงของรถโดยใช้แผ่นเหล็กเชื่อมกับถังบรรจุก๊าซและใช้สลักเกลียวยึดเชื่อม แผ่นเหล็กนั้นกับ โครงของรถ รายละเอียดการยึดถังบรรจุก๊าซกับ โครงของรถตามประกาศกรมโยธาธิการ ข้อ ๓ (๒) การยึดถังบรรจุก๊าซเข้ากับโครงของรถตามประกาศกรมโยธาธิการจะทำให้เกิดความ มั่นคงแข็งแรง เมื่อเกิดอุบัติเหตุ ถังบรรจุก๊าซจะไม่หลุดออกจากโครงของรถ ถังบรรจุก๊าซหลุดออกจากโครงของรถอาจจะทำให้ข้อต่อที่จ่ายก๊าซออกจากถัง บรรจุก๊าซหักออกจากถังบรรจุก๊าซ ซึ่งจะทำให้ก๊าซรั่วและเกิดอันตรายได้ และจากการตรวจสอบถังบรรจุก๊าซในที่เกิดเหตุ ปรากฏว่า ที่ท่อจ่ายก๊าซออกจากถังบรรจุก๊าซไม่ได้ติดตั้งลิ้นควบคุมการไหล (excess flow valve) จึงไม่ถูกต้องตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๕) ข้อ ๕๑ และฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๓๑) ข้อ ๑๗ ลิ้นควบคุมการไหลจะต้องติดตั้งอยู่ที่บริเวณข้อต่อของท่อจ่ายก๊าซและจะยึด ติดกับท่อจ่ายก๊าซโดยการขันเกลียวหรือ โดยวิธีหน้าแปลน ปกติจะติดตั้งอยู่ส่วนล่างของถังบรรจุก๊าซ ถ้าก๊าซไหลออกจากถังบรรจุก๊าซในอัตราปกติ ลิ้นควบคุมการไหลจะไม่ทำงาน แต่ถ้าก๊าซไหลออกจากถังบรรจุก๊าซในอัตรามากกว่าปกติ ลิ้นควบคุมการไหลจะทำงานโดยทำหน้าที่ปิดไม่ให้ก๊าซออกจากถังบรรจุ ความเสียหายร้ายแรงคดีนี้เกิดขึ้นเนื่องจากการติดตั้งถังบรรจุก๊าซไม่มั่นคง แข็งแรง ไม่มีการติดตั้งลิ้นควบคุมการไหลที่ถังบรรจุก๊าซตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง เมื่อเกิดอุบัติเหตุกับรถยนต์บรรทุกก๊าซ ถังบรรจุก๊าซจึงหลุดออกจากโครงของรถ ท่อจ่ายก๊าซหัก ก๊าซรั่วไหลออกจากถังบรรจุก๊าซเป็นจำนวนมาก เมื่อก๊าซที่รั่วไหลออกมาผสมกับออกซิเจนในอากาศและกระทบกับเปลวไฟ ทำให้เกิดติดไฟและระเบิดอย่างรุนแรง ทั้งเป็นความบกพร่องของจำเลยที่ ๑ เจ้าของรถยนต์บรรทุกก๊าซ ถ้าจำเลยที่ ๑ ได้ติดตั้งถังบรรจุก๊าซตามที่กฎหมายกำหนด ได้ยื่นขออนุญาตให้กรมโยธาธิการตรวจสอบและทดสอบ เมื่อเกิดอุบัติเหตุกับรถยนต์บรรทุกก๊าซแล้ว ถังบรรจุก๊าซจะไม่หลุดออกจากโครงของรถ ก๊าซจะไม่รั่วไหลออกมาจำนวนมากเช่นนี้ ต่อมา ประมาณเดือนเมษายน ๒๕๓๔ หลังจากเกิดเหตุคดีนี้ รถยนต์บรรทุกก๊าซของจำเลยที่ ๑ เกิดอุบัติเหตุชนกัน รถยนต์บรรทุกก๊าซของจำเลยที่ ๑ พลิกคว่ำตกข้างทาง ปรากฏว่า รถยนต์บรรทุกก๊าซของจำเลยที่ ๑ ไม่มีก๊าซรั่วไหลออกมา ถังบรรจุก๊าซไม่หลุดออกจากโครงของรถ เพราะรถยนต์บรรทุกก๊าซของ

จำเลยที่ ๑ คัดค้านกล่าวได้ผ่านการตรวจสอบและทดสอบจากกรมโยธาธิการแล้ว ประกอบกับมีการ
 ติดตั้งอุปกรณ์นิรภัย ติดตั้งลิ้นควบคุมการไหลถูกต้อง เห็นว่า พยานโจทก์ปากนี้สำเร็จการศึกษา
 วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต ผ่านการอบรมและศึกษาดูงานเกี่ยวกับก๊าซปิโตรเลียมเหลวจาก
 ต่างประเทศหลายแห่ง และเข้ารับราชการที่กองควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิงและก๊าซ กรมโยธาธิการ มา
 ตั้งแต่ปี ๒๕๒๒ นับว่า เป็นผู้มีความรู้และความชำนาญในงานด้านปิโตรเลียมเหลวเป็นอย่างดี
 ประกอบกับพยานโจทก์ปากนี้มิได้มีส่วนได้เสียกับฝ่ายใด รับฟังเป็นพยานคนกลางได้ อีกทั้งไม่
 ปรากฏว่า เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับจำเลยทั้งสองมาก่อน จึงไม่มีเหตุที่จะทำให้ระวางสงสัยว่า จะ
 แกล้งเบิกความปรักปรำจำเลยทั้งสอง เชื่อว่า พยานโจทก์ปากนี้เบิกความไปตามความสัตย์จริงที่พบ
 เห็นมาขณะไปตรวจสอบรถยนต์ บรรทุกก๊าซคันเกิดเหตุ ที่จำเลยทั้งสองอ้างว่า รถยนต์บรรทุกก๊าซ
 คันเกิดเหตุได้ติดตั้งลิ้นควบคุมการไหลชนิดเดียวกับวัตถุ พยานหมาย วล. ๑ ที่ถึงบรรจุก๊าซทั้งสอง
 ใบนั้น จำเลยที่ ๒ เบิกความเพียงลอยๆ ว่า ปกติรถยนต์บรรทุกก๊าซทุกคันจะติดตั้งลิ้นควบคุมการ
 ไหล และคาดว่า รถยนต์บรรทุกก๊าซคันเกิดเหตุได้ติดตั้งไว้แล้ว พยานจำเลยปากอื่นไม่มีผู้ใดเบิก
 ความยืนยันว่า รถยนต์บรรทุกก๊าซคันเกิดเหตุมีการติดตั้งลิ้นควบคุมการไหล ส่วนที่จำเลยทั้งสอง
 อ้างว่า บริเวณปลายท่อจ่ายก๊าซตามภาพถ่ายหมายเลข จ. ๓๕ ภาพที่ ๑๗ มีโลหะทรงกลมฐานหกเหลี่ยม
 ชันติดอยู่ที่ปลายท่อเป็นส่วนของลิ้นควบคุมการไหล ที่หักติดอยู่ ลิ้นควบคุมการไหลส่วนที่เหลือ
 อาจตกอยู่ในถังบรรจุก๊าซหรือตกไปนอกถังแล้วหาย ไปนั้น เห็นว่า ลิ้นควบคุมการไหลตามวัตถุ
 พยานหมาย วล. ๑ เป็นโลหะทรงกระบอกทำด้วยทองเหลือง มีร่องเกลียวด้านนอกสำหรับขันติดกับ
 ร่องเกลียวที่รูถังบรรจุก๊าซ และมีร่องเกลียวด้านในสำหรับขันติดกับปลายท่อจ่ายก๊าซ ถ่าลิ้นควบคุม
 การไหลหักออกจากกันโดยส่วนที่เป็นฐานติดอยู่ที่ปลายท่อจ่าย ก๊าซแล้ว ส่วนของลิ้นควบคุมการ
 ไหลที่เหลืออยู่จะต้องติดอยู่ที่รูถังบรรจุก๊าซให้ตรวจ สอบได้ และไม่น่าเป็นไปได้ที่ลิ้นควบคุมการ
 ไหลส่วนที่เหลือจะตกอยู่ในถังบรรจุก๊าซ หรือหายไปที่จำเลยทั้งสองอ้าง พยานจำเลยทั้งสองไม่
 สามารถรับฟังหักล้างพยานโจทก์ได้ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า รถยนต์บรรทุกก๊าซคันเกิดเหตุของจำเลยที่
 ๑ มิได้รับใบอนุญาตและผ่านการตรวจสอบและทดสอบจากกรมโยธาธิการ ถังบรรจุก๊าซสองใบที่
 ติดตั้งบนรถยนต์บรรทุกก๊าซคันเกิดเหตุเป็นถังที่ใช้ สำหรับติดตั้งบนพื้นดิน ไม่อาจนำมาติดตั้งบน
 รถยนต์ได้ และมีได้ติดตั้งตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประกาศกรมโยธาธิการ อีกทั้งมิได้ติดตั้งลิ้น
 ควบคุมการไหลไว้ที่ถังบรรจุก๊าซทั้งสองใบ อันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ.
 ๒๕๒๘) ข้อ ๕๑ และฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๓๑) ข้อ ๑๗ ซึ่งออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ
 ฉบับที่ ๒๘ (พ.ศ. ๒๕๑๔) เรื่อง การบรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลว ซึ่งเป็นกฎหมายที่ควบคุมการบรรจุ
 ก๊าซปิโตรเลียมมิให้เกิดอันตรายต่อชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน ดังนั้น แม้อุบัติเหตุคดีนี้
 สาเหตุส่วนหนึ่งจะเกิดจากความประมาทของนายสุทัน ลูกจ้างของจำเลยที่ ๑ ขับรถยนต์บรรทุกก๊าซ

ค้นเกิดเหตุพลิกคว่ำ ทำให้ถังบรรจุก๊าซหลุดออกจากตัวรถ ก๊าซที่บรรจุอยู่ในถังรั่วไหล เกิดเพลิงไหม้และระเบิดอย่างรุนแรง เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายและได้รับอันตรายสาหัสจำนวนมาก รวมทั้งทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายก็ตาม แต่ย่อมเป็นที่เห็นได้ว่า ผลของอุบัติเหตุครั้งนี้มีส่วนหนึ่งมาจากการกระทำของจำเลยที่ ๑ ดังกล่าวด้วย หาใช่เป็นผลมาจากการกระทำโดยประมาทของนายสุทัศน์ คนขับรถยนต์บรรทุกก๊าซคันเกิดเหตุ แต่ผู้เดียวดังที่จำเลยทั้งสองกล่าวอ้างในฎีกาไม่ เพราะถ้าจำเลยที่ ๑ ได้ปฏิบัติตามกฎกระทรวง และประกาศกรมโยธาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการติดตั้งถังขนส่งก๊าซและลักษณะและส่วนประกอบภายในถังขนส่งก๊าซแล้ว ก็จะไม่เกิดโศกนาฏกรรมเช่นนี้ขึ้น และแม้ว่ารถยนต์บรรทุกก๊าซคันเกิดเหตุจะติดตั้งถังบรรจุก๊าซไว้ก่อนที่กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๘) จะใช้บังคับก็ตาม แต่บทบัญญัติของกฎกระทรวงฉบับดังกล่าว บังคับให้ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปตามประกาศภายในสามร้อยหกสิบห้าวันนับแต่วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๒๘ ซึ่งเป็นวันที่กฎกระทรวงฉบับดังกล่าวใช้บังคับ ปรากฏว่า จำเลยที่ ๑ มิได้นำพาที่จะปฏิบัติตามกฎกระทรวงดังกล่าว ยังคงใช้รถยนต์บรรทุกก๊าซคันเกิดเหตุขนส่งก๊าซให้แก่ลูกค้าตลอดมาจนถึงวัน เกิดเหตุเป็นเวลาสามปีเศษ การกระทำของจำเลยที่ ๑ จึงเป็นการกระทำโดยประมาทปราศจากความระมัดระวังซึ่งจำเลยที่ ๑ ผู้มีอาชีพประกอบกิจการค้าขาย และขนส่งก๊าซซึ่งเป็นวัตถุไวไฟและอันตราย ตามวิสัยและพฤติการณ์ของผู้ประกอบกิจการค้าเช่นจำเลยที่ ๑ จักต้องใช้ความระมัดระวังมากเป็นพิเศษกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพชนิดอื่น เพราะถ้าหากมิได้ใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษแล้ว ก็จะเกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้วยเช่นคดีนี้ การกระทำของจำเลยที่ ๑ จึงเป็นความผิดตามฟ้อง สำหรับจำเลยที่ ๒ นอกจากจะเป็นกรรมการผู้จัดการของจำเลยที่ ๑ แล้ว ยังเป็นผู้ก่อตั้งบริษัทจำเลยที่ ๑ และเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ของจำเลยที่ ๑ การบริหารงานและอำนาจสั่งการทั้งหมดคงอยู่กับจำเลยที่ ๒ แต่เพียงผู้เดียว นอกจากนี้ ยังได้ความว่า จำเลยที่ ๒ เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัดวัฒนาแก๊สซึ่งขายรถยนต์บรรทุกก๊าซ คันเกิดเหตุให้แก่จำเลยที่ ๑ จำเลยที่ ๒ จึงเป็นเจ้าของผู้ครอบครองรถยนต์บรรทุกก๊าซคันเกิดเหตุตลอดมา ย่อมรู้ว่า รถยนต์บรรทุกก๊าซคันเกิดเหตุไม่สามารถที่จะนำมาใช้บรรทุกก๊าซส่งให้แก่ลูกค้าได้ เพราะมิได้รับใบอนุญาตและผ่านการตรวจสอบและทดสอบจากกรมโยธาธิการ จำเลยที่ ๒ ในฐานะกรรมการผู้จัดการของจำเลยที่ ๑ มีอำนาจสั่งการภายในบริษัทแทนจำเลยที่ ๑ ได้ แต่เพิกเฉยไม่จัดการแก้ไขรถยนต์บรรทุกก๊าซคันเกิดเหตุเสียให้ถูกต้องตามกฎกระทรวงและประกาศกรมโยธาธิการ กลับนำรถยนต์บรรทุกก๊าซคันเกิดเหตุมาใช้จนกระทั่งเกิดเหตุคดีนี้ การกระทำของจำเลยที่ ๒ จึงเป็นความผิดตามฟ้องเช่นกัน คำพิพากษาของศาลฎีกาที่จำเลยทั้งสองอ้างมาในฎีกานั้น ข้อเท็จจริงไม่ตรงกับคดีนี้ ที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษาว่า จำเลยทั้งสอง

กระทำความผิดตามที่ฟ้องมานั้น ชอบแล้ว ศาลฎีกาเห็นฟ้องด้วย ฎีกาของจำเลยทั้งสองในข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยที่ ๒ ข้อต่อไปมีว่า ศาลล่างทั้งสองพิพากษาลงโทษจำเลยที่ ๒ หนักเกินไปหรือไม่ เห็นว่า จำเลยที่ ๒ เป็นเพียงกรรมการผู้จัดการของจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นนิติบุคคล มีหน้าที่ควบคุมและบริหารงานในฐานะเป็นผู้แทนจำเลยที่ ๑ เพื่อดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ของจำเลยที่ ๑ เท่านั้น ประกอบกับอุบัติเหตุคดีนี้มีสาเหตุจากการขับรถประมาทของนายสุทันเป็นสำคัญ จำเลยที่ ๒ เพียงมิได้ดูแลและปฏิบัติตามกฎกระทรวงซึ่งออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘ (พ.ศ. ๒๕๑๔) และประกาศกรมโยธาธิการเท่านั้น การที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษาลงโทษจำเลยที่ ๒ จำคุกห้าปีจึงหนักเกินไป สมควรกำหนดโทษเสียใหม่เพื่อให้เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งคดี ฎีกาข้อนี้ของจำเลยที่ ๒ ฟังขึ้น

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยที่ ๒ ข้อสุดท้ายมีว่า มีเหตุสมควรรอกการลงโทษให้จำเลยที่ ๒ หรือไม่ เห็นว่า หลังจากเกิดเหตุคดีนี้แล้ว จำเลยที่ ๒ ได้ติดตามเอาใจใส่ช่วยเหลือผู้ประสบภัยด้วยดีตลอดมา และได้พยายามชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายไปแล้วเป็นเงินหนึ่งร้อยสามสิบ เจ็ดล้านสี่แสนสองหมื่นสี่พันเจ็ดร้อยเก้าสิบเจ็ดบาทสามสิบสี่สตางค์ เพื่อให้จำเลยที่ ๒ ได้มีโอกาสชดเชยค่าเสียหายส่วนที่เหลือให้แก่ผู้เสียหายต่อไป และพนักงานที่ปฏิบัติงานอยู่กับจำเลยที่ ๑ ซึ่งมีเป็นจำนวนมากก็จะมิงานทำต่อไปไม่เดือดร้อน อีกทั้งไม่ปรากฏว่า จำเลยที่ ๒ เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หากรอกการลงโทษจำคุกไว้เพื่อให้โอกาสจำเลยที่ ๒ ได้กลับประพฤติตนเป็นพลเมืองดีต่อไป ย่อมจะเป็นผลดียิ่งกว่าลงโทษจำคุกไปเสียทีเดียว ที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยที่ ๒ โดยไม่รอกการลงโทษจำคุกให้นั้น ศาลฎีกาไม่เห็นฟ้องด้วย ฎีกาข้อนี้ของจำเลยที่ ๒ ฟังขึ้น ให้ลงโทษปรับจำเลยที่ ๒ ในอัตราชั้นสูงสุดตามที่กฎหมายกำหนดไว้อีกสถานหนึ่งด้วย

พิพากษาแก้เป็นว่า ให้ลงโทษจำคุกจำเลยที่ ๒ มีกำหนดสองปี และปรับสองหมื่นบาท โทษจำคุกให้รอกการลงโทษไว้มีกำหนดสามปีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ ไม่ชำระค่าปรับ ให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๕, ๓๐ นอกจากนี้ที่แก้คงให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์

สนัดหมายสวัสดิ์

สุชาติ ถาวรวงษ์

อากร อัจกุล

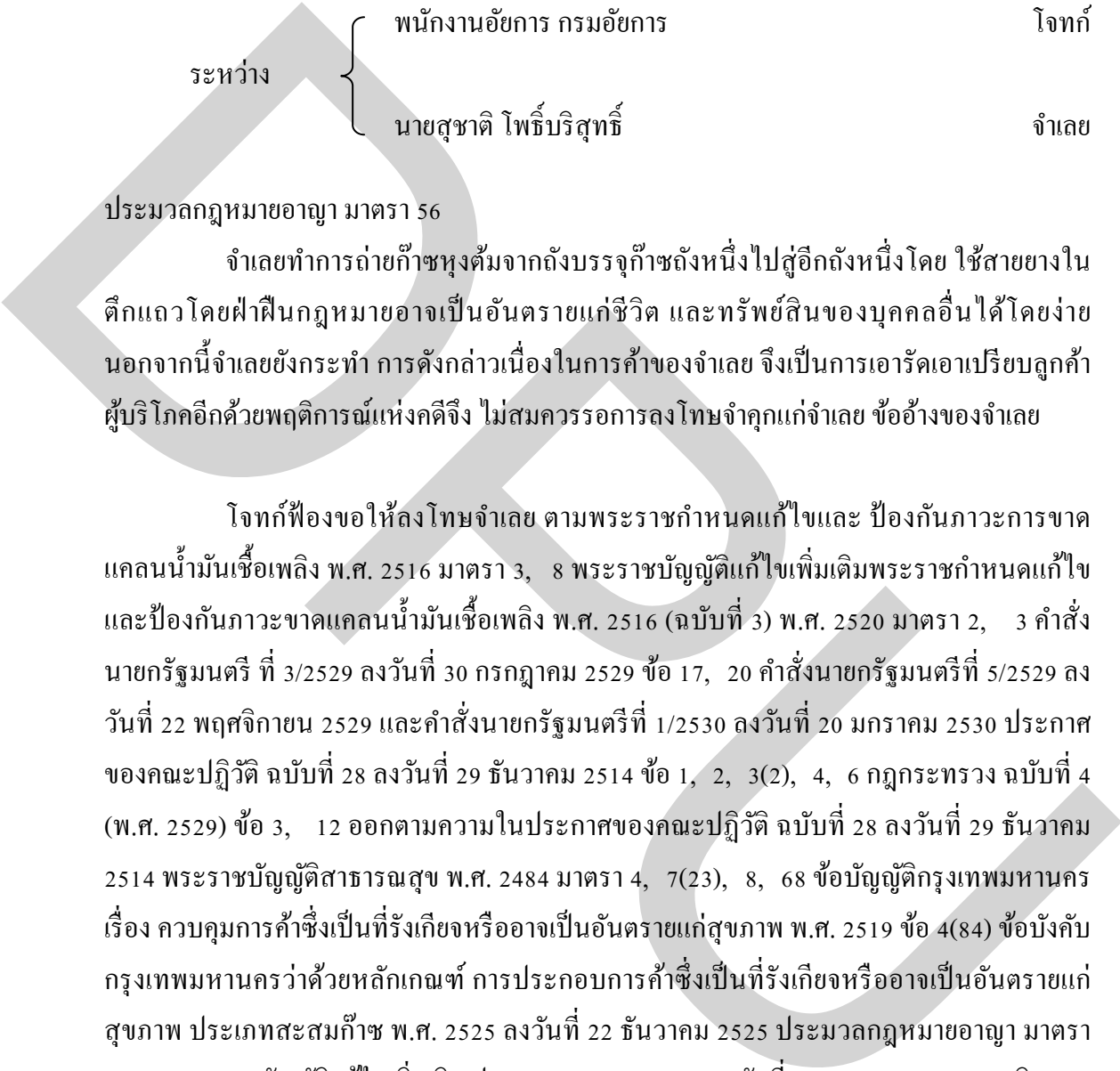

ภาคผนวก ข

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4148/2532

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4148/2532

ความอาญา

ระหว่าง		พนักงานอัยการ กรมอัยการ	โจทก์
		นายสุชาติ โพธิ์บริสุทธิ์	จำเลย

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56

จำเลยทำการถ่ายภาพนิ่งจากถ้ำบรรจุก๊าซถึงหนึ่งไปสู่อีกถ้ำหนึ่งโดยใช้สายยางในตึกแถวโดยฝ่าฝืนกฎหมายอาจเป็นอันตรายแก่ชีวิต และทรัพย์สินของบุคคลอื่นได้โดยง่าย นอกจากนี้จำเลยยังกระทำ การดังกล่าวเนื่องในการค้าของจำเลย จึงเป็นการเอาเปรียบลูกค้า ผู้บริโภคอีกด้วยพฤติการณ์แห่งคดีจึง ไม่สมควรรอการลงโทษจำคุกแก่จำเลย ข้ออ้างของจำเลย

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลย ตามพระราชกำหนดแก้ไขและ ป้องกันภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2516 มาตรา 3, 8 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดแก้ไข และป้องกันภาวะขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2516 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2520 มาตรา 2, 3 คำสั่ง นายกรัฐมนตรี ที่ 3/2529 ลงวันที่ 30 กรกฎาคม 2529 ข้อ 17, 20 คำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 5/2529 ลง วันที่ 22 พฤศจิกายน 2529 และคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 1/2530 ลงวันที่ 20 มกราคม 2530 ประกาศ ของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 28 ลงวันที่ 29 ธันวาคม 2514 ข้อ 1, 2, 3(2), 4, 6 กฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2529) ข้อ 3, 12 ออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 28 ลงวันที่ 29 ธันวาคม 2514 พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2484 มาตรา 4, 7(23), 8, 68 ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง ควบคุมการค้าซึ่งเป็นที่รังเกียจหรืออาจเป็นอันตรายแก่สุขภาพ พ.ศ. 2519 ข้อ 4(84) ข้อบังคับ กรุงเทพมหานครว่าด้วยหลักเกณฑ์ การประกอบการค้าซึ่งเป็นที่รังเกียจหรืออาจเป็นอันตรายแก่ สุขภาพ ประเภทสะสมก๊าซ พ.ศ. 2525 ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2525 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33, 91 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2526 มาตรา 4 ธิบของ กลางและให้จำเลยหยุดประกอบการค้าสะสมก๊าซ จนกว่าจะได้รับอนุญาต

จำเลยให้การรับสารภาพ

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชกำหนด แก้ไขและป้องกันภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2516 มาตรา 3, 8 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนด แก้ไข และป้องกันภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2516 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2520 มาตรา 2, 3

พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2484 มาตรา 4, 7(23), 8, 68 ลงโทษฐานถ่ายก๊าซออกจาก ถังบรรจุ ก๊าซหุงต้มนอกสถานที่บรรจุก๊าซโดยไม่ได้รับอนุญาต จำคุก 1 ปี ฐานทำการค้าซึ่งเป็นที่รังเกียจเป็น อันตรายแก่สุขภาพ โดยไม่ได้รับอนุญาต ปรับ 100 บาท รวมจำคุก 1 ปี และปรับ 100 บาท จำเลยให้ การรับสารภาพ ลดโทษให้กึ่งหนึ่งตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คงจำคุก 6 เดือน และ ปรับ 50 บาท หากไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29, 30 ของกลางริบ ให้จำเลยหยุดประกอบการค้า สะสมก๊าซจนกว่าจะได้รับอนุญาต

จำเลยอุทธรณ์ขอให้รอกการลงโทษจำคุก

ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน

จำเลยฎีกาโดยมีผู้พิพากษา ซึ่งลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้น อนุญาตให้ฎีกาได้

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “มีปัญหาวินิจฉัยในชั้นนี้ตามฎีกาของจำเลย เพียงว่ากรณีมีเหตุ สมควรรอกการลงโทษจำคุกแก่จำเลยหรือไม่ พิเคราะห์แล้วได้ความตามที่โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยทำการถ่ายก๊าซหุงต้มจากถังบรรจุก๊าซถังหนึ่งไปสู่อีกถังหนึ่งโดย ใช้สายยางในดึกแควโดยฝ่า ฝืนกฎหมาย การกระทำของจำเลยดังกล่าวเห็น ได้ชัดว่าอาจเป็นอันตรายแก่ชีวิต และทรัพย์สินของ บุคคลอื่นได้โดยง่าย นอกจากนี้จำเลยยังกระทำ การดังกล่าวเนื่องในการค้าของจำเลย จึงเป็นการ เอา รัดเอาเปรียบลูกค้าผู้บริโภคด้วยพฤติการณ์แห่งคดีจึง ไม่สมควรรอกการลงโทษจำคุกแก่จำเลย ข้ออ้างของจำเลย ที่ว่าหากจำเลยต้องโทษจำคุกแล้วครอบครัวของจำเลย จะได้รับความลำบาก และ จำเลยให้การรับสารภาพกับ จำเลยไม่เคยกระทำความผิดมาก่อนนั้น ยังไม่เป็นเหตุผลเพียงพอ ที่จะ รอกการลงโทษจำคุกแก่จำเลย”

พิพากษายืน

สุวรรณ ตระการพันธุ์

ศักดิ์ สอนงชาติ

คู่เกียรติ สุทธบุระ

ภาคผนวก ค

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 429-430/2505

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 429-430/2505

ความอาญา

ระหว่าง	{	พนักงานอัยการ กรมอัยการ	โจทก์
		นายปฐุม หรือ พล สุขสุกาญจน์	จำเลย

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 69, 72

พระภิกษุบังคับจะเอาผิดจากจำเลยซึ่งเป็นศิษย์ เนื่องจากจำเลยเป็นคนโมโหร้ายมีมัดไว้ กลัวจะมีเรื่อง จำเลยแสดงกิริยาอาการขัดขืนจะต่อสู้ พระภิกษุจึงใช้ไม้ฟาดไปที่หนึ่ง จำเลยยกแขนขึ้นรับปัดไม้กระเด็นไป แล้วจำเลยโถมเข้าหาพระภิกษุ กอดปล้ำก้างไปมา จำเลยใช้มีดที่ถืออยู่แทงพระภิกษุ เช่นนี้ ไม่เป็นการป้องกันสิทธิของตนตาม มาตรา 68 และไม่เป็น บันดาลโทษตาม มาตรา 72

คดีนี้ โจทก์ฟ้องว่า จำเลยทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัสขอให้ลงโทษ
จำเลยปฏิเสธ

ศาลอาญาพิพากษาว่าจำเลยผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 297 ประกอบด้วย
มาตรา 72 จำคุก 4 เดือน โทษจำคุกรอ

โจทก์อุทธรณ์ขอให้ลงโทษหนักขึ้น และไม่รอโทษจำคุก

ศาลอุทธรณ์เห็นว่า การกระทำของจำเลยส่อไปในทางป้องกันตัวพอ สมควรแก่เหตุ ไม่
ควรมีความผิด แม้จำเลยไม่อุทธรณ์ ศาลก็ยกฟ้องได้จึง พิพากษายกฟ้อง

โจทก์ฎีกาขอให้ลงโทษหนักขึ้นและไม่รอ

ศาลฎีกาเห็นว่า จำเลยเป็นศิษย์อยู่ในปกครองของพระใบฎีกาเอี่ยม ผู้เสียหาย วันเกิดเหตุ
ผู้เสียหายบังคับจะเอาผิดที่จำเลยมีอยู่เพราะปกติจำเลย เป็นคนโมโหร้ายกลัวจะมีเรื่อง จำเลยแสดง
กิริยาอาการขัดขืนจะต่อสู้ ผู้เสียหาย จึงใช้ไม้ฟาดไปที่หนึ่ง จำเลยยกแขนขึ้นรับปัดไม้กระเด็นไป
แล้วจำเลยโถมเข้า หาผู้เสียหายล้มลงทั้งคู่กอดปล้ำก้างไปมา จำเลยใช้มีดที่ถืออยู่แทงผู้เสียหาย
เช่นนี้เห็นว่าไม่เป็นการป้องกันสิทธิของตนตามมาตรา 68 แต่อย่างไรเพราะ เมื่อจำเลยปัดไม้
กระเด็นไป อันตรายจากไม้นั้นก็พลันสิ้นไปแล้วและการที่ผู้เสียหายใช้ไม้ฟาดจำเลยไปที่หนึ่ง ก็
เป็นการใช้อำนาจของอาจารย์ซึ่งเป็นผู้ปกครองศิษย์ภายในขอบเขตอันสมควร ย่อมไม่ใช่เป็นการข่ม
เหงจำเลยด้วย เหตุอันไม่เป็นธรรม แม้จำเลยจะบันดาลโทษจะขึ้นเพราะเหตุนี้ ก็ปรับว่าเป็นการ

บันดลโทษตามมาตรา 72 ไม่ได้ต้องถือว่าเป็นเรื่องคู่โทษโดยมิบังควร ศาลอาญานำมาตรา 72 มาประกอบบทลงโทษจำเลยให้น้อยลงหาขอบไม่ ฎีกาโจทก์ขอให้ลงโทษจำเลยสูงขึ้นฟังได้ พิพากษากลับ ลงโทษ 2 ปี และให้รอไว้

การุณย์นราทร
กร้าม สิวาชะวิโรจน์
พิสัยสารคุณ

๑๒๕

ภาคผนวก ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 515/2542

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 515/2542

ความอาญา

ระหว่าง		พนักงานอัยการประจำศาลจังหวัดภูเก็ต	โจทก์
		นายสุรพรม พิมพ์ศรี	จำเลย

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56

แม้การเสพเมทแอมเฟตามีนและปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ขับรถจากก่อ ให้เกิดอันตรายได้โดยง่าย แต่รถยนต์ที่จำเลยขับขณะถูกจับกุมเป็นเพียงรถยนต์กระบะส่วนบุคคล มิใช่รถยนต์บรรทุกขนาดใหญ่หรือรถยนต์โดยสาร ประกอบจำเลยมีตำแหน่งหน้าที่ทางราชการเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เห็นควรให้โอกาสจำเลยทำงานเพื่อประโยชน์แก่ราษฎรในท้องถิ่นของตนต่อไป โดยรอกการลงโทษจำคุกและกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติจำเลยไว้

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4, 7, 8, 57, 91 พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 ทวิ, 157 ทวิ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 และพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ที่มีกำหนด ไม่น้อยกว่าหกเดือนหรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ของจำเลย

จำเลยให้การรับสารภาพ

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 57, 91 จำคุก 1 ปี และปรับ 20,000 บาท จำเลยให้การ รับสารภาพ เป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้ตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 78 กึ่งหนึ่ง คงจำคุก 6 เดือน และปรับ 10,000 บาท โทษ จำคุกให้รอกการลงโทษไว้ 2 ปี ให้คุ้มครองประพฤติจำเลยโดยให้รายงานตัวต่อพนักงาน คุมประพฤติทุก 3 เดือนต่อครั้ง ภายในกำหนด 1 ปี ให้ทำงานบริการสังคมมีกำหนด 8 ชั่วโมง และห้ามจำเลยเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษทุกประเภท ตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 56 ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29, 30 การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 ทวิ, 157 ทวิ คำขอส่วนนี้ให้ยก

โจทก์อุทธรณ์ขอให้ไม่รอกการลงโทษและมีคำสั่งให้พักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของ จำเลย โดยอัยการพิเศษประจำเขต 3 ซึ่งได้รับมอบหมายจากอัยการสูงสุดรับรอง ให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษาแก้เป็นว่า ไม่รอกการลงโทษ ไม่ลงโทษปรับและ ไม่คุมความประพฤติจำเลย นอกจากที่แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

โจทก์และจำเลยฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “ที่โจทก์ฎีกาขอให้สั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของจำเลยตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 ทวิ วรรคหนึ่ง, 157 ทวิ วรรคหนึ่ง นั้น ความผิดตามบทกฎหมายดังกล่าว ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษายกฟ้องโจทก์ จึงต้องห้ามมิให้คู่ความฎีกาทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหา ข้อกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 220 ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

มีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยว่า สมควรรอกการลงโทษจำคุกให้ จำเลยหรือไม่ เห็นว่า แม้การเสพเมทแอมเฟตามีนและปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ขับรถอาจก่อให้เกิดอันตรายได้โดยง่าย แต่รถยนต์ที่จำเลยขับขณะถูกจับกุมดำเนินคดีนี้เป็นเพียง รถยนต์กระบะส่วนบุคคล มิใช่รถยนต์บรรทุกขนาดใหญ่หรือรถยนต์โดยสาร โอกาสที่จะ ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงย่อมมีน้อยกว่า ประกอบกับข้อเท็จจริงตามคำฟ้อง ฎีกาของจำเลยซึ่งโจทก์มิได้คัดค้านปรากฏว่า จำเลยมีตำแหน่งหน้าที่ทางราชการเป็น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนคูณ อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ เห็นควรให้ โอกาสจำเลยทำงานเพื่อประโยชน์แก่ราษฎรในท้องถิ่นของตนต่อไป โดยรอกการลงโทษ จำคุกและกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติจำเลยไว้ ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 ใช้ดุลพินิจไม่รอกการลงโทษจำคุกให้จำเลยมานั้น ไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา ฎีกา ของจำเลยฟังขึ้น”

พิพากษาแก้เป็นว่า ให้บังคับคดีไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

กมล เพียรพิทักษ์
สกนธ์ กฤติยวงศ์
ทองหล่อ โฉมงาม

ภาคผนวก จ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2440/2551

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2440/2551

ความอาญา

ระหว่าง		พนักงานอัยการจังหวัดกาญจนบุรี	โจทก์
		นายพุลพล อินปลา	จำเลย

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 157 ทวิ วรรคสอง

พระราชบัญญัติจราจรทางบกฯ มาตรา 157 ทวิ วรรคสอง

การเสพเมทแอมเฟตามีนขณะปฏิบัติหน้าที่ขับรถยนต์นั้นฤทธิ์ของเมทแอมเฟตามีนที่จำเลยเสพทำให้ไม่สามารถควบคุมสติสัมปชัญญะได้ จึงอาจก่อให้เกิดเหตุเป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่นและสร้างความเสียหายร้ายแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำเลยมีอาชีพขับรถแท็กซี่ซึ่งเป็นอาชีพที่รับจ้างและให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป พฤติการณ์แห่งคดีจึงเป็นเรื่องร้ายแรง ไม่สมควรรอกการลงโทษจำคุกให้จำเลย

โจทก์มิได้บรรยายฟ้องว่า จำเลยเป็นผู้มีใบอนุญาตขับรถยนต์ การที่ศาลชั้นต้นสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับรถของจำเลยมีกำหนด 6 เดือน และศาลอุทธรณ์ภาค 7 พิพากษายืน จึงไม่ถูกต้อง เพราะการสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับรถตาม พ.ร.บ. จราจรทางบกฯ มาตรา 157 ทวิ วรรคสอง นั้น ต้องปรากฏว่าจำเลยมีใบอนุญาตขับรถด้วย แม้ปัญหาดังกล่าวจะไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกา แต่เป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกามีอำนาจหยิบยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขให้ถูกต้องได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 195 วรรคสอง ประกอบมาตรา 225

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4, 7, 57, 91 พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 4, 43 ทวิ, 257 ทวิ ให้พักใช้ใบอนุญาตขับรถมีกำหนดไม่น้อยกว่า 6 เดือนหรือ เพิกถอนใบอนุญาตขับรถ

จำเลยให้การรับสารภาพ

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 ทวิ วรรคหนึ่ง, 257 ทวิ วรรคสอง พระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 57, 91 เป็นการกระทำอันเป็นกรรมเดียว ผิดกฎหมายหลายบท (ที่ถูกต้องระบุว่าให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก) ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีโทษหนักที่สุด ตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 90 จำคุก 8 เดือน จำเลยให้การรับสารภาพ เป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้กึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คงจำคุก 4 เดือน ให้ พักใช้ใบอนุญาตขับขี่ ของจำเลยมีกำหนด 6 เดือน

จำเลยอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค 7 พิพากษายืน

จำเลยฎีกา โดยผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้น อนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “ที่จำเลยฎีกาขอให้รอกการลงโทษจำคุกนั้น เห็นว่า การเสพเมทแอมเฟตามีนขณะปฏิบัติหน้าที่ขับรถยนต์นั้นฤทธิ์ของเมทแอมเฟตามีนที่จำเลย เสพทำให้ไม่สามารถควบคุมสติสัมปชัญญะได้ จึงอาจก่อให้เกิดเหตุเป็นอันตราย ต่อตนเองและผู้อื่นและสร้างความเสียหายร้ายแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำเลยมีอาชีพ ขับรถแท็กซี่ซึ่งเป็นอาชีพที่รับจ้างและให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป ตามพฤติการณ์ แห่งคดีจึงเป็นเรื่องร้ายแรง ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 7 ใช้ดุลพินิจไม่รอกการลงโทษจำคุก ให้แก่จำเลยนั้นชอบแล้ว ฎีกาของจำเลยฟังไม่ขึ้น

อนึ่ง โจทก์มิได้บรรยายฟ้องว่า จำเลยเป็นผู้มีใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ การที่ศาล ชั้นต้นสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของจำเลยมีกำหนด 6 เดือน และศาลอุทธรณ์ภาค 7 พิพากษายืน จึงไม่ถูกต้อง เพราะการสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ตามพระราชบัญญัติ จราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 157 ทวิ วรรคสอง นั้น ต้องปรากฏว่าจำเลย มีใบอนุญาตขับขี่ด้วย แม้ปัญหาดังกล่าวจะไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกา แต่เป็น ข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกามีอำนาจหยิบยกขึ้นวินิจฉัย และแก้ไขให้ถูกต้องได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 195 วรรคสอง ประกอบ มาตรา 225”

พิพากษาแก้เป็นว่า ยกคำขอให้สั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ของจำเลย นอกจากที่แก้ไขให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 7

มานัส เหลืองประเสริฐ

ชัยวัฒน์ เวียงธีรวัฒน์

เกรียงศักดิ์ คงผล

ภาคผนวก ฉ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1030/2543

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1030/2543

ความอาญา

ระหว่าง	{	พนักงานอัยการจังหวัดชัยภูมิ	โจทก์
		นายพงษ์ศักดิ์ มลิณฑัต	จำเลย

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56

การเสพเมทแอมเฟตามีนในขณะที่ขับรถเป็นความผิดร้ายแรง ก่อให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน เป็นผลให้มีผู้เสียชีวิตหรือทุพพลภาพ ทำให้ประเทศชาติต้องสูญเสียทรัพยากรบุคคลในวัยทำงานไปโดยใช้เหตุเป็นจำนวนมาก จำเลยเสพเมทแอมเฟตามีนขณะขับรถยนต์บรรทุก แม้จำเลยจะไม่เคยกระทำความผิดมาก่อนและมีภาระต้องเลี้ยงดูบุคคลในครอบครัว ยังไม่เพียงพอที่จะนำมารับฟังเพื่อรอกการลงโทษจำคุกจำเลย

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4, 7, 8, 57, 91, พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 102 (3 ทวิ), 127 ทวิ

จำเลยให้การรับสารภาพ

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 57, 91 พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 102 (3 ทวิ), 127 ทวิ การกระทำของจำเลยเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลาย บท ลงโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นกฎหมายบท ที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 จำคุก 1 ปี จำเลยให้การ รับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้กึ่งหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คงจำคุก 6 เดือน

จำเลยอุทธรณ์ขอให้รอกการลงโทษ

ศาลอุทธรณ์ภาค 3 พิพากษายืน

จำเลยฎีกา โดยผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้น อนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “ที่จำเลยฎีกาขอให้ลงโทษสถานเบาและรอกการลงโทษ จำคุกให้แก่จำเลยนั้น เห็นว่า ปัจจุบันการเสพเมทแอมเฟตามีนในขณะที่ขับรถก่อให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน เป็นผลให้มีผู้เสียชีวิตหรือทุพพลภาพ ทำให้ประเทศชาติ ต้องสูญเสียทรัพยากรบุคคลในวัยทำงาน

ไปโดยใช้เหตุเป็นจำนวนมาก สมควรลงโทษ จำคุกจำเลยโดยไม่รอกการลงโทษเพื่อเป็นการป้องปรามมิให้มีเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น เหตุที่จำเลยยกขึ้นกล่าวอ้างในฎีกาว่าจำเลยไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน และจำเลย มีภาระต้องเลี้ยงดูบุคคลในครอบครัว ยังไม่เพียงพอที่จะนำมารับฟังเพื่อรอกการ ลงโทษจำคุกให้แก่จำเลยได้ ที่ศาลล่างทั้งสองใช้ดุลพินิจไม่รอกการลงโทษให้แก่ จำเลยนั้นชอบแล้ว แต่ที่ศาลล่างทั้งสองลงโทษจำคุกจำเลย 1 ปี ลดโทษให้กึ่งหนึ่งคง จำคุก 6 เดือน นั้นหนักเกินไป เห็นสมควรกำหนดโทษเสียใหม่ให้เหมาะสมแก่รูปคดี ฎีกาของจำเลยฟังขึ้นบางส่วน”

พิพากษาแก้เป็นว่า ให้จำคุกจำเลย 6 เดือน เมื่อลดโทษให้กึ่งหนึ่งตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 แล้ว คงจำคุกจำเลย 3 เดือน นอกจากนี้ที่แก้คงให้ เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 3

กมล เพียรพิทักษ์
สมชาย พงษ์ธา
จรัส พวงมณี

ภาคผนวก ช
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1031/2543

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1031/2543

ความอาญา

ระหว่าง		พนักงานอัยการจังหวัดยโสธร	โจทก์
		นายอัครชัย ทูย์บึงฉิม	จำเลย

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56

แม้การที่จำเลยเสพเมทแอมเฟตามีนขณะปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ขับรถจะถือว่าเป็นความผิดร้ายแรง แต่รถยนต์ที่จำเลยขับขณะถูกจับกุมดำเนินคดีนี้เป็นเพียงรถยนต์กระบะ มิใช่รถยนต์บรรทุกขนาดใหญ่หรือรถยนต์โดยสาร หากมีความเสียหายเกิดขึ้นโดยปกติย่อมรุนแรงน้อยกว่ารถยนต์ประเภทดังกล่าว ประกอบกับไม่ปรากฏว่าจำเลยได้รับโทษจำคุกมาก่อน จึงควรรอการลงโทษจำคุกจำเลย

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4, 7, 8, 57, 91, พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 ทวิ, 157 ทวิ และพักใช้ใบอนุญาตขับขี่มีกำหนดไม่น้อยกว่า 6 เดือน หรือเพิกถอนใบขับขี่ของจำเลย

จำเลยให้การรับสารภาพ

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 57, 91, จำคุก 6 เดือน จำเลยให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์ แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้กึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คงจำคุก 3 เดือน ความผิดฐานอื่นและคำขออื่นให้ยก

โจทก์อุทธรณ์ขอให้สั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของจำเลย

จำเลยอุทธรณ์ขอให้รอการลงโทษ

ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษายืน

จำเลยฎีกา โดยพิพากษาซึ่งพิจารณาลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้น อนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “มีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยว่าสมควรรอการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลยหรือไม่ เห็นว่า แม้การที่จำเลยเสพเมทแอมเฟตามีนขณะปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ขับรถจะถือว่าเป็นความผิดร้ายแรง แต่รถยนต์ที่จำเลยขับขณะถูกจับกุมดำเนินคดีนี้เป็นเพียงรถยนต์

กระบะ มิใช่รถยนต์บรรทุกขนาดใหญ่หรือรถยนต์ โดยสาร หากมีความเสียหายเกิดขึ้นโดยปกติ ย่อมรุนแรงน้อยกว่ารถยนต์ประเภท ดังกล่าว ประกอบกับไม่ปรากฏว่าจำเลยได้รับโทษจำคุกมาก่อน จึงเห็นควรให้โอกาส จำเลยเพื่อกลับประพฤติตนเป็นพลเมืองดี โดยรอกการลงโทษจำคุกและกำหนดเงื่อนไข เพื่อคุมความประพฤติไว้ และเพื่อให้จำเลยหลบจำจึงให้ลงโทษปรับจำเลยอีกสถานหนึ่ง ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 ใช้ดุลพินิจไม่รอกการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลยนั้น ไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา ฎีกาของจำเลยฟังขึ้น”

พิพากษาแก้เป็นว่า ให้ลงโทษปรับจำเลย 40,000 บาท อีกสถานหนึ่ง ลดโทษให้กึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 แล้ว คงปรับ 20,000 บาท โทษจำคุกให้รอกการลงโทษไว้ 3 ปี และคุมความประพฤติจำเลยไว้ 2 ปี นับแต่วันที่ ได้อ่านคำพิพากษาศาลฎีกาให้จำเลยฟัง โดยให้จำเลยไปรายงานตัวต่อพนักงาน คุมประพฤติปีละ 3 ครั้ง ตามเงื่อนไขและกำหนดระยะเวลาที่พนักงานคุมประพฤติ เห็นสมควร ห้ามจำเลยเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษทุกชนิด ให้จำเลยละเว้นการ ประพฤติใดอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก กับให้จำเลย กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ตามที่พนักงานคุมประพฤติและ จำเลยเห็นสมควรมีกำหนด 30 ชั่วโมง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29, 30 นอกจากนี้ ให้แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 1

กมล เพียรพิทักษ์
สมชาย พงษ์ธา
สุรศักดิ์ กาญจนวิทย์

ภาคผนวก ข

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3442/2535

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3442/2535

ความอาญา

ระหว่าง	{	พนักงานอัยการจังหวัดสระบุรี	โจทก์
		นายนอง เต่าทอง	จำเลย

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56, 72

ผู้เสียหายได้ชี้หน้าด่าจำเลยว่า “ไอ้สัตว์ไอ้หน้าหัวควยมึงมาเดินบนถนนกูทำไม กูบอกหลายครั้งแล้ว” ทั้งภรรยาผู้เสียหายก็ด่าจำเลยว่า “หน้ามึงหน้าด้าน หน้าเหมือนสันติน” คำด่าของ ผู้เสียหายและภรรยาดังกล่าวนี้เป็นคำหยาบคายเท่านั้น ไม่เป็นการข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุที่ไม่เป็นกรรม จำเลยโกรธแค้นจึงทำร้ายผู้เสียหายไม่ใช่เป็นการบันดาลโทสะตาม ป.อ. มาตรา 72 จำเลย ใช้จอบซึ่งมีใบจอบยาว 8 นิ้ว กว้างฝ่ามือเศษ ด้ามยาว 1 เมตรเศษ ซึ่งเป็นอาวุธอันตรายฟันผู้เสียหาย อย่างแรง จนเป็นเหตุให้แขนซ้ายหักเป็นอันตรายแก่ร่างกายสาหัส ไม่มีเหตุที่ควรรอการลงโทษ

โจทก์ฟ้องว่าขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288, 80 และริบจอบของกลาง

จำเลยให้การว่า จำเลยทำร้ายผู้เสียหายเพราะบันดาลโทสะ มิได้มีเจตนาฆ่า ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 267 ประกอบมาตรา 72 จำคุกจำเลย 1 ปี ยกฟ้องฐานพยายามฆ่า จอบของกลางเป็นของกลางเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำผิดให้ริบ

โจทก์อุทธรณ์ขอให้ลงโทษตามฟ้อง

จำเลยอุทธรณ์ขอให้ลงโทษสถานเบาและรอการลงโทษ

ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่า จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 297 จำคุก 3 ปี นอกจากที่แก้คงให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาล ชั้นต้น

จำเลยฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “ข้อเท็จจริงยุติได้ตามที่โจทก์จำเลยนำสืบรับกันว่า ในวันเวลาและสถานที่เกิดเหตุจำเลยได้ใช้จอบทำร้ายผู้เสียหายจนได้รับอันตราย สาหัสตามผลการตรวจชันสูตรบาดแผลของแพทย์ทำนองจริง มีปัญหาที่จะต้อง วินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยว่า จำเลยได้กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้เสียหาย จนเป็นให้ได้รับอันตรายสาหัสโดยบันดาลโทสะหรือไม่... เห็นว่า ตาม

ทาง นำสืบของโจทก์ จำเลยไม่ได้พุดจาโต้เถียงกับผู้เสียหาย เมื่อมาถึงที่เกิดเหตุจำเลย ก็ใช้จอบฟันผู้เสียหายนั้น ไม่น่าเชื่อเพราะตามคำเบิกความของผู้เสียหาย บ้าน ของจำเลยอยู่ห่างที่เกิดเหตุ 120 เมตร ขณะที่ผู้เสียหายพุดจาโต้เถียงกับนาย สำเร็จบุตรจำเลยอยู่นั้น ไม่ปรากฏว่าพุดจាកันธรรมดาหรือพุดด้วยเสียงดัง เชื่อว่าจำเลยไม่ได้ยินเสียงที่ผู้เสียหายและนายสำเร็จโต้เถียงกัน จึงไม่มีเหตุที่จำเลย จะแบกจอบมาเพื่อทำร้ายผู้เสียหาย ข้อเท็จจริงน่าเชื่อตามที่จำเลยนำสืบว่า จำเลย ได้นำจอบและพลั่วไปที่เกิดเหตุก่อนที่ผู้เสียหายไปถึงเพื่อช่วยขุดดินขกรถยนต์ ของนายณรงค์ สิงห์คำ จำเลยได้พุดจาโต้เถียงกับผู้เสียหาย ซึ่งนอกจำเลย อ้างตนเองเป็นพยานแล้ว ยังมีนางสายสมรและนายณรงค์ สิงห์คำ เบิกความ สนับสนุนอีกด้วย นายณรงค์เป็นพยานคนกลางไม่เป็นญาติกับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เชื่อว่าเบิกตามความไปตามความจริง จึงน่าเชื่อถือกว่าพยาน โจทก์ นายณรงค์ เบิก ความว่าผู้เสียหายได้ชี้หน้าด่าจำเลยว่า “ไอ้สัตว์ไอ้หน้าหัวควยมึงมาเดินบนถนนกูทำไม กูบอกหลายครั้งแล้ว” จำเลยบอกว่า “ถนนนี้ทำให้คนเดินหรือหมาเดิน ไม่ใช่รถของกูจะมาช่วยเขา” ภรรยาผู้เสียหายว่า “หน้ามึงด้าน หน้าเหมือนสันติน” เห็นว่า คำด่าว่าของผู้เสียหายและภรรยาเป็นคำหยาบคายเท่านั้น ไม่เป็นการข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุที่ไม่เป็นกรรม จำเลยมีความโกรธแค้นผู้เสียหายจึงได้ทำร้ายผู้เสียหาย ไม่ใช่เป็นการบันดาลโทสะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 72 จำเลยฎีกาอีกประการหนึ่งว่า ให้พิพากษาลงโทษจำเลยในสถานเบา โดยพิพากษารอการลงโทษจำเลยนั้น เห็นว่าจำเลยใช้จอบซึ่งมีใบจอบยาว 8 นิ้ว กว้างฝ่ามือเศษ ด้ามยาว 1 เมตรเศษ ซึ่งเป็นอาวุธอันตรายฟันผู้เสียหายอย่างแรง จนเป็นเหตุให้แขนซ้ายหัก เป็นอันตรายแก่ร่างกายสาหัสไม่มีเหตุที่ควรรอการลงโทษ ที่ศาลอุทธรณ์ใช้ดุลยพินิจกำหนดโทษจำคุกจำเลยไว้ 3 ปี เหมาะสมแก่ รูปคดีแล้ว แต่เนื่องจากในชั้นสอบสวนและในชั้นพิจารณาจำเลยให้การรับสารภาพ ว่าได้กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้เสียหายเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส อัน เป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดี มีเหตุบรรเทาโทษแต่ศาลอุทธรณ์ยังไม่ได้ลดโทษ ให้จำเลย ศาลฎีกาเห็นควรลดโทษให้”

พิพากษาแก้เป็นว่า ให้ลดโทษให้จำเลยหนึ่งในสามตามประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 78 คงจคุกจำเลยไว้ 2 ปี นอกจากที่แก้คงให้เป็นไปตามคำพิพากษา ศาลอุทธรณ์

สมปอง เสนเนียม

อัมพร เศษศิริ

วิฑูรย์ สุทธิประภา

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

วุฒิการศึกษา

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

นายสิทธิชัย ไม้แก้ว

นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง)

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ปีการศึกษา 2546

ประกาศนียบัตรสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความ

สภานายความ พุทธศักราช 2546

เนติบัณฑิตไทยสมัยที่ 57 ประจำปีการศึกษา 2547

ประกาศนียบัตรทนายความผู้ทำคำรับรองลายมือชื่อ

และเอกสาร พุทธศักราช 2555

ทนายความ 2547-2553

นิติกร(จ้างเหมาบริการ)

สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีพิเศษ 1

สำนักงานคดีพิเศษสำนักงานอัยการสูงสุด 2553-ปัจจุบัน